Wybór i opracowanie
Katarzyna Marszałek

Wybór źródeł do dziejów ZHP i ZHR w latach 2017–2018

impuls

Wybór źródeł do dziejów ZHP i ZHR w latach 2017–2018

Wybór i opracowanie
Katarzyna Marszałek

Wybór źródeł do dziejów ZHP i ZHR w latach 2017–2018

impuls

Kraków 2018

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2018

Recenzent:
dr hab. prof. UAM Edyta Głowacka-Sobiech

Redakcja wydawnicza:
Danuta Porębska

Projekt okładki:
Wojciech Śliwerski

Skład i opracowanie typograficzne:
Katarzyna Kerschner

ISBN 978-83-8095-532-5
ISBN 978-83-7850-775-8

Wydanie publikacji sfinansowane przez
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Oficyna Wydawnicza „Impuls"
30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5
tel./fax: (12) 422 41 80, 422 59 47, 506 624 220
www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl
Wydanie I, Kraków 2018

Spis treści

Wprowadzenie 11

Część I
Związek Harcerstwa Polskiego

1. Informacje o XXXIX Zjeździe Nadzwyczajnym Związku Harcerstwa Polskiego, kwiecień 2017 r. 17
1.1. Martyna Kowacka, *Dobiegł końca dzień pierwszy 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP*, 8 kwietnia 17
1.2. Martyna Kowacka, *Harcerz jest wolny od nałogów – 10 punkt Prawa Harcerskiego zmieniony*, 8 kwietnia 18
1.3. Martyna Kowacka, *Drugi dzień 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP za nami*, 8 kwietnia 19
1.4. Martyna Kowacka, *39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP – zakończony*, 9 kwietnia 19
1.5. Martyna Kowacka, *Propozycje zmian w Statucie ZHP przyjęte przez 39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP*, 13 kwietnia 20

2. Uchwały XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego w sprawie zmian w Statucie ZHP, kwiecień 2017 r. 23
2.1. Uchwała nr 1 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 23
2.2. Uchwała nr 2 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 24
2.3. Uchwała nr 3 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 25
2.4. Uchwała nr 4 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 26
2.5. Uchwała nr 5 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 28
2.6. Uchwała nr 6 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 29
2.7. Uchwała nr 7 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 29
2.8. Uchwała nr 8 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 30
2.9. Uchwała nr 9 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 31
2.10. Uchwała nr 10 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 31
2.11. Uchwała nr 11 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 32
2.12. Uchwała nr 12 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 33
2.13. Uchwała nr 13 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 34
2.14. Uchwała nr 14 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 36
2.15. Uchwała nr 15 z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie dostosowania numeracji jednostek redakcyjnych Statutu ZHP 40
2.16. Uchwała nr 16 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 40

2.17. Uchwała nr 17 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 41
2.18. Uchwała nr 18 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 42
2.19. Uchwała nr 19 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 43
2.20. Uchwała nr 20 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP 44

3. Statut ZHP (tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP) 45

4. Dariusz Supeł, *Pozjazdowa refleksja przewodniczącego ZHP*, kwiecień 2017 r. 75

5. Zmiana tekstu Prawa Harcerskiego 79
5.1. Raport Komisji Statutowej, Prawo i Przyrzeczenie, 28 grudnia 2015 r. ... 79
5.2. Martyna Kowacka, *Komunikat rzecznika ZHP*, 8 kwietnia 2017 r. 107
5.3. Artykuły i list 108
5.3.1. Maciej Gajek, *Harcerze mogą legalnie pić alkohol*, 9 kwietnia 2017 r. 108
5.3.2. Mateusz Cebula, *Z pozycji przewodniczącego Komisji Statutowej – pozjazdowo*, 10 kwietnia 2016 r. 109
5.3.3. Bogusław Śliwerski, *Harcerska hipokryzja i dewastacja moralna*, 11 kwietnia 2017 r. 111
5.3.4. *Starego Wilka Samotnika „Dziesiątki Paradoksy kolejne"*, 13 kwietnia 2017 r. 113
5.3.5. Justyna Suchecka, *Czuwaj! I na zdrowie: harcerz już nie musi być abstynentem. Będzie też przyrzeczenie bez Boga?*, 17 kwietnia 2017 r. 115
5.3.6. Marek Gajdziński, *Do przyjaciół z ZHP o abstynencji i nałogach pragmatycznie*, 19 kwietnia 2017 r. 117
5.3.7. Grzegorz Nowik, List przewodniczącego ZHR, List do Instruktorów, Członków i Przyjaciół ZHR, 19 kwietnia 2017 r. 128
5.3.8. Michał Górecki, *Harcerz pije i pali?! Olaboga*, 24 kwietnia 2017 r. .. 130
5.4. Dariusz Supeł, *Komentarz przewodniczącego ZHP do obowiązującego Prawa Harcerskiego*, 1 grudnia 2017 r. 134

6. Informacje o XL Zjeździe Związku Harcerstwa Polskiego, grudzień 2017 r. 139
6.1. Monika Kubacka, *Rozpoczynamy 40. Zjazd ZHP*, 7 grudnia 139
6.2. Monika Kubacka, *Drugi dzień 40. Zjazdu ZHP*, 8 grudnia 140
6.3. Monika Kubacka, *40. Zjazd ZHP zakończony! [Decyzje]*, 10 grudnia 140

7. Uchwały XL Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego, grudzień 2017 r. 143
7.1. Uchwała nr 1 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie trybu prac nad Statutem ZHP 143
7.2. Uchwała nr 2 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie 60-lecia Nieprzetartego Szlaku 144
7.3. Uchwała nr 3 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę oraz 100-lecia powstania Związku Harcerstwa Polskiego 146
7.4. Uchwała nr 4 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie mundurów 147
7.5. Uchwała nr 5 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie ochrony tożsamości Związku Harcerstwa Polskiego 148
7.6. Uchwała nr 6 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie działalności gospodarczej w ZHP 149

7.7. Uchwała nr 7 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie nieruchomości ZHP ... 150
7.8. Uchwała nr 8 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie etyki środowiskowej w działaniach ZHP ... 151
7.9. Uchwała nr 9 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie roli religii i rozwoju duchowego w Harcerskim Systemie Wychowawczym ... 152
7.10. Uchwała nr 10 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wychowania duchowego w Związku Harcerstwa Polskiego ... 154
7.11. Uchwała nr 11 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Harcerskiego Systemu Wychowawczego ... 155
7.12. Uchwała nr 12 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Strategii ZHP 2025 ... 157
7.13. Uchwała nr 13 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wsparcia szczepów i hufców oraz kadry programowej ... 161
7.14. Uchwała nr 14 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wzmocnienia działania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa ... 163
7.15. Uchwała nr 15 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wniosków szczegółowych ... 163

Część II
Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

1. Komunikaty Zjazdowe XVI Zjazdu ZHR, kwiecień 2018 r. ... 167
1.1. Barbara Sobieska, Delegaci decydują o przyszłości ZHR, 6 kwietnia ... 167
1.2. Biuro Zjazdu, Komunikat Zjazdowy nr 2 ... 168
1.3. Biuro Zjazdu, Komunikat Zjazdowy nr 3 ... 170

2. Listy do Delegatów XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, kwiecień 2018 r. ... 173
2.1. Biskup Polowy Wojska Polskiego, Józef Guzdek, 4 kwietnia ... 173
2.2. Dowództwo Garnizonu Warszawa, Robert Głąb, 13 kwietnia ... 174
2.3. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Paweł Poszytek, 13 kwietnia ... 175
2.4. Instytut Pamięci Narodowej, Krzysztof Szwagrzyk, 13 kwietnia ... 176
2.5. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, Leszek Suski, 13 kwietnia ... 177
2.6. Komendant Główny Straży Granicznej, Tomasz Praga, 10 kwietnia ... 178
2.7. Marszałek Senatu RP, Stanisław Karczewski, 13 kwietnia ... 179
2.8. Metropolita Gdański, Sławoj Leszek Głódź, 10 kwietnia ... 180
2.9. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Elżbieta Rafalska, 12 kwietnia ... 181
2.10. Ministerstwo Obrony Narodowej, Paweł Hut, 12 kwietnia ... 182
2.11. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Andrzej Papierz, 12 kwietnia ... 183
2.12. Naczelniczka ZHP, Anna Nowosad, 13 kwietnia ... 184
2.13. Poseł na Sejm RP, hm. Jacek Kurzępa ... 185
2.14. Prezes Rady Ministrów, Mateusz Morawiecki, 13 kwietnia ... 187
2.15. Rzecznik Praw Dziecka, Marek Michalak, 6 kwietnia ... 188
2.16. Senator RP, prof. Jan Żaryn, 12 kwietnia ... 189
2.17. Stowarzyszenie Szarych Szeregów, Tadeusz Grzybowski, Andrzej Marasek, 2 kwietnia ... 190
2.18. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Paweł Soloch, 10 kwietnia ... 191

2.19. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Jan Józef Kasprzyk, 9 kwietnia ... 192
2.20. Telewizja Polska, Jacek Kurski, 12 kwietnia ... 193
2.21. Współzałożyciel Bractwa Błogosławionego druha Wicka, Zygmunt Jaczkowski, 13 kwietnia ... 195
2.22. Związek Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, Robert Rospędzihowski, 13 kwietnia ... 196

3. Listy Grzegorza Nowika, przewodniczącego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 199
3.1. List z 6 kwietnia ... 199
3.2. List z 16 kwietnia ... 200

4. Uchwały XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r. ... 203
4.1. Uchwały statutowe ... 203
4.1.1. Uchwała statutowa nr 1 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 203
4.1.2. Uchwała statutowa nr 3 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 204
4.1.3. Uchwała statutowa nr 4 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 206
4.2. Uchwała w sprawie określenia początku i końca dwuletniej kadencji władz naczelnych, władz okręgów oraz zarządów obwodów ZHR ... 206
4.3. Uchwały programowe ... 207
4.3.1. Uchwała programowa nr 2 ... 207
4.3.2. Uchwała programowa nr 3/4 ... 208
4.3.3. Uchwała programowa nr 5 ... 208
4.3.4. Uchwała programowa nr 6 ... 209
4.3.5. Uchwała programowa nr 7 ... 209
4.3.6. Uchwała programowa nr 8 ... 210

Część III
2018 Rokiem Harcerstwa

1. Sprawozdanie Komisji Ustawodawczej o projekcie uchwały ustanawiającej rok 2018 Rokiem Harcerstwa, 13 grudnia 2017 r. ... 213

2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 grudnia 2017 r. ustanawiająca rok 2018 Rokiem Harcerstwa ... 217

3. Martyna Kowacka, *Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r. ... 219

4. Barbara Sobieska, *2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r. ... 221

5. Notatka prasowa, *Senat ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r. ... 223

6. Jerzy Chrabąszcz, *Pro memoria. Moje myślenie o prawdzie w Roku Harcerstwa 2018* ... 225

Załączniki
Załącznik 1
Spis źródeł 231

Załącznik 2
Chronologiczny wykaz zjazdów ZHP i ZHR w latach 1989–2018 243

Załącznik 3
Chronologiczny wykaz zmian w statutach ZHP i ZHR w latach 1989–2018 245

Bibliografia 247

Spis zawartości poszczególnych tomów serii 249

Wprowadzenie

Wybór źródeł do dziejów ZHP i ZHR w latach 2017–2018 jest kontynuacją opublikowanej w Oficynie Wydawniczej „Impuls" w latach 2014–2017 serii wydawniczej zawierającej materiały źródłowe do dziejów organizacji harcerskich w Polsce[1] od chwili powstania stowarzyszeń do czasów współczesnych – Związku Harcerstwa Polskiego i Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. W skład serii wchodzi również monografia z 2016 roku *Dziedzictwo, którego nie można odrzucić. Próba interpretacji wybranych źródeł z lat 1918–2015 do dziejów Związku Harcerstwa Polskiego*, będąca próbą interpretacji materiałów dotyczących ZHP. W 2018 roku w serii ukaże się również *Harcerska lista (nie)obecności. Analiza polskiej bibliografii harcerstwa za lata 1989–2017.*

Pracuję także nad kolejną monografią, w której staram się porównać i zinterpretować źródła ZHP i ZHR opublikowane w latach 1989–2018[2]. Niniejsza książka powstała w toku prac nad tą monografią. Zamieściłam w niej materiały z lat 2017–2018[3] w trzech następujących częściach[4].

---

[1] K. Marszałek (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ruchu harcerskiego w Polsce. Ruch harcerski w latach 1980–1989*, Oficyna Wydawnicza „Impuls" – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Kraków 2017; taż (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*, t. 1, *Utworzenie i rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (1989–1999)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2017; taż (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*, t. 2, *Rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (2001–2016)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2017; taż (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*, t. 3, *Statuty, komentarze i inne dokumenty dotyczące Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego (1989–2016)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls" – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Kraków 2017; taż, *Dziedzictwo, którego nie można odrzucić. Próba interpretacji wybranych źródeł z lat 1918–2015 do dziejów Związku Harcerstwa Polskiego*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2016; taż (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ZHP*, t. 1, *Utworzenie ogólnopolskiego Związku Harcerstwa Polskiego i czas próby ruchu harcerskiego (1918–1944)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2014; taż (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ZHP*, t. 2, *Walka, sowietyzacja, odwilż, kryzys i upadek (1944–1988)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2014; taż (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ZHP*, t. 3, *Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji (1989–2014)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2014.

[2] W cezurze tej odbyły się dwa Zjazdy ZHP (XXXIX Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 8–9 kwietnia 2017 r.; XL Zjazd ZHP, 9–10 grudnia 2017 r.) oraz jeden Zjazd ZHR (XVI Zjazd ZHR, 13–15 kwietnia 2018 r.).

[3] Wprawdzie „Raport Komisji Statutowej, Prawo i przyrzeczenie" z grudnia 2015 r. wychodzi poza wyznaczone przeze mnie ramy czasowe, jednak dokument uznałam za istotny dla zrozumienia pozostałych.

[4] Dobierając materiały źródłowe, zastosowałam te same kryteria co we wcześniejszych wyborach: dokumentacja zjazdów, statuty, harcerskie kodeksy oraz z racji ustanowienia

Pierwsza część zebranych dokumentów dotyczy Związku Harcerstwa Polskiego i składa się z: informacji o XXXIX Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP, uchwał tego Zjazdu w sprawie zmian w Statucie ZHP, jednolitego tekstu Statutu ZHP, refleksji pozjazdowych przewodniczącego ZHP. Osobno zamieściłam dokumenty dotyczące zmian tekstu Prawa Harcerskiego dokonanych podczas XXXIX Nadzwyczajnego Zjazdu. W kolejnych rozdziałach znajdują się informacje o XL Zjeździe ZHP oraz jego uchwały.

Część druga publikacji zawiera dokumenty Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej i materiały z XVI Zjazdu ZHR: komunikaty zjazdowe, listy i podziękowania dla delegatów, listy przewodniczącego ZHR, uchwały XVI Zjazdu ZHR (w sprawie zmian w Statucie ZHR, w sprawie określenia początku i końca dwuletniej kadencji władz naczelnych, władz okręgów oraz zarządów obwodów ZHR; uchwały programowe).

W trzeciej części umieściłam materiały dotyczące ogłoszonego w 2018 roku Roku Harcerstwa: sprawozdanie senackiej Komisji Ustawodawczej o projekcie, uchwałę Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, informacje ze stron internetowych ZHP i ZHR na ten temat, notkę prasową, tekst Jerzego Chrabąszcza *Pro memoria. Moje myślenie o prawdzie w Roku Harcerstwa 2018*.

Na końcu publikacji zamieściłam bibliografię, spis źródeł, chronologiczny wykaz zjazdów ZHP i ZHR od chwili powstania organizacji, chronologiczny wykaz statutów ZHP i ZHR, a dla ułatwienia Czytelnikowi poszukiwań spisy treści wcześniej wydanych tomów serii zawierających wybory źródeł.

Zamieszczone źródła mają różne nazwy. Celem ich uporządkowania w spisie treści nie podaję oryginalnych tytułów dokumentów, tylko uogólnione nazwy według następującego klucza:

- rodzaj dokumentu (informacja, wnioski, zaproszenie, uchwały, ustalenie, list, artykuł, komentarz, rozkaz, rota i inne);
- twórca (imię i nazwisko lub nazwa, np. Zjazd Walny ZHR, Rada Naczelna);
- informacja na temat treści danego dokumentu.

Oryginalne nazwy źródeł zamieściłam na początku każdego prezentowanego dokumentu oraz w „Spisie źródeł" zawartym w załączniku.

Na potrzeby niniejszej publikacji przeprowadziłam kwerendy na stronach internetowych stowarzyszeń ZHP i ZHR, portalu społecznościowym Facebook (fanpage'e ZHP i ZHR, portale członków organizacji, witryny społeczno-kulturowe, strony wydarzeń) i serwisie YouTube z transmisjami z obrad zjazdów ZHP i ZHR. Rozproszenie materiałów, dyskusji w źródłach tych jest duże.

Niestety strony zjazdów, witryny, fanpage'e, kanały filmowe po pewnym czasie zazwyczaj są likwidowane. Nie wiem, czy treści w nich zawarte (w tym polemiki), przed zamknięciem strony są w całości kopiowane i archiwizowane przez stowarzyszenia. Obawiam się, że nie. Takie postępowanie z materiałami prowadzi do bezpowrotnej utraty pamięci organizacji, zaprzepaszcza się możliwość przekazania przyszłym pokoleniom relacji o sobie. Co prawda, wszyscy członkowie oraz osoby spoza stowarzyszeń mają sposobność uczestniczenia w trybie online w przebiegu obrad zjazdów[5], również mogą komentować i obserwować poczynania delegatów ze swoich środowisk, to jednak materiały te są usuwane szybko z przestrzeni pu-

przez Senat RP Roku Harcerstwa, dodałam również materiały, które ukazały się z tej okazji. Z powodu braku dostępu do pełnych źródeł nie uwzględniłam zagadnień dotyczących np. tragedii w Suszku i późniejszych dyskusji toczących się w ZHP, ZHR i poza ruchem harcerskim na temat bezpieczeństwa w czasie harcerskich akcji letnich, pedofilii w organizacjach harcerskich, tolerancji wobec wyznawców innych religii niż katolicka, tolerancji wobec osób LGBT, czy też prób upolitycznienia ruchu harcerskiego. Wątki te przybliżę w kolejnej publikacji.

[5] Jedynym ograniczeniem jest posiadanie dostępu do Internetu.

blicznej. Tradycyjne formy, takie jak gazetki zjazdowe, pozostały, ale ich objętość i zawartość treściowa są skromne w porównaniu z podobnymi materiałami z lat poprzednich, właśnie dlatego, że większość dyskusji prowadzona jest online.

Odrębnym problemem jest otrzymanie dostępu do materiałów źródłowych w formie oficjalnych dokumentów powstałych po zjeździe, sformalizowanych, uwierzytelnionych przez władze stowarzyszeń. O ile w przypadku ZHP nie miałam dużych problemów w dotarciu do tych źródeł[6] (być może dlatego, że jestem członkiem tej organizacji), o tyle przy gromadzeniu dokumentów odnoszących się do ZHR napotkałam spore przeszkody. Być może wynikało to z krótkiego czasu, który upłynął od obrad zjazdu ZHR. W związku z brakiem dostępu do dokumentów pisanych zdecydowałam się na dokonanie samodzielnej transkrypcji ze źródeł umieszczonych w serwisie YouTube zawierających transmisje z obrad ostatniego zjazdu ZHR.

Publikacja tych źródeł ma na celu udostępnienie i zachowanie w postaci trwalszej niż publikacje internetowe materiałów dla badaczy oraz przyszłych pokoleń. Chcę w ten sposób ułatwić zainteresowanym studia nad dziejami ruchu harcerskiego.

Tego wyboru źródeł, jak i całej serii nie byłoby bez zaangażowania, wsparcia, pomocy i cierpliwości Wojciecha Śliwerskiego – niesamowitego wydawcy i instruktora harcerskiego (który obecnie wypełnia swą służbę harcerską na polu wydawniczym). Jestem niezmiernie wdzięczna Pani Danucie Porębskiej za benedyktyńską pracę redakcyjną i Pani Katarzynie Kerschner za opracowanie typograficzne publikacji. Dziękuję również pozostałym pracowniczkom i pracownikom Oficyny Wydawniczej „Impuls" w Krakowie.

Dziękuję Pani Profesor Edycie Głowackiej-Sobiech za trud recenzji i cenne sugestie dotyczące tej publikacji.

Bydgoszcz, 18 września 2018 roku

[6] Choć niektóre ukazały się ze znacznym opóźnieniem, np. ujednolicony Statut ZHP.

Część I
Związek Harcerstwa Polskiego

1. Informacje o XXXIX Zjeździe Nadzwyczajnym Związku Harcerstwa Polskiego, kwiecień 2017 r.

1.1. Martyna Kowacka[7], *Dobiegł końca dzień pierwszy 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP*, 8 kwietnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/dobiegl-konca-dzien-pierwszy-39-zjazdu-nadzwyczajnego-zhp/,
dostęp: 7.09.2018

Dobiegł końca dzień pierwszy 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP

Zakończył się pierwszy dzień obrad 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP. Na sali zgromadziło się 85% delegatów wybranych w regionach. Podczas obrad delegaci dyskutowali i głosowali nad pytaniami kierunkowymi. Kolejnego dnia instruktorzy zebrani w sali plenarnej Teatru IMKA pochylą się nad uchwałami, które wynikają z przyjętych pytań kierunkowych.

Kwalifikowaną większość (czyli 2/3 głosów delegatów obecnych na sali) otrzymały pytania kierunkowe:

- numer 3: Czy powinien ulec zmianie krąg osób, którym przysługuje czynne prawo wyborcze?
- numer 7C: Czy powinny się zmienić kompetencje władz na poziomie chorągwi i centralnym?

Jutro delegaci pochylą się na pytaniami kierunkowymi:

- numer 8: Czy należy dopuścić uzyskiwanie osobowości prawnej przez Hufce ZHP?
- numer 9: Czy należy zrównać kadencje władz wszystkich szczebli tak, aby w jednym roku odbywały się kolejno zjazdy hufców, chorągwi i Związku?
- numer 10: Czy powinny ulec zmianie przepisy Prawa lub Przyrzeczenia Harcerskiego?

Zjazd ZHP to wielkie święto demokracji. Miejsce, gdzie instruktorzy reprezentujący swoje własne środowiska harcerskie mogą dyskutować o sprawach dla całości Związku najważniejszych. Często są to sprawy skomplikowane, budzące wiele emocji. Niemniej jednak, decyzje podjęte na 39. Zjeździe wpiszą się w realia funkcjonowania naszej organizacji i ruchu harcerskiego.

---

[7] Martyna Kowacka – harcmistrzyni, rzecznik prasowy ZHP od lipca 2017 roku – przyp. K.M.

1.2. Martyna Kowacka, *Harcerz jest wolny od nałogów – 10 punkt Prawa Harcerskiego zmieniony*, 8 kwietnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/harcerz-jest-wolny-od-nalogow-10-punkt-prawa-harcerskiego-zmieniony/, dostęp: 7.09.2018

Harcerz jest wolny od nałogów – 10 punkt Prawa Harcerskiego zmieniony

ZHP, jako organizacja z ponad 100-letnią tradycją, ma stałe i niezmienne wartości, którymi się kierujemy. Harcerstwo wychowuje w braterstwie, przyjaźni, odpowiedzialności, kreując młodych ludzi na świadomych i zaangażowanych obywateli. Świat zmienia się coraz szybciej i Związek Harcerstwa Polskiego reaguje na te zmiany – odpowiada na współczesne wyzwania. W obecnym świecie jest wiele zagrożeń czyhających na młodego człowieka. W naszym Prawie Harcerskim do tej pory ujęta była tylko walka z uzależnieniem od papierosów i alkoholu, podczas gdy w dzisiejszym świecie równie dużym problemem są inne choroby cywilizacyjne, takie jak chociażby uzależnienie od korzystania z komputerów, czy stałej aktywności w przestrzeni wirtualnej internetu.

Po długiej dyskusji i konsultacjach ze środowiskami harcerskimi z całej Polski, instruktorzy obradujący na 39. Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP podjęli decyzję o zmianie brzmienia dziesiątego punktu prawa harcerskiego, który dotychczas brzmiał następująco: ***Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych***.

Od tej pory dziesiąty punkt prawa to: ***Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów***.

W ZHP najważniejszym aspektem jest wychowanie młodego człowieka. Tak zapisany punkt prawa da kadrze instruktorskiej ZHP możliwość jeszcze lepszego oddziaływania na młodych ludzi. Zmiana 10. punktu umożliwi pełniejsze rozumienie go przez młodzież. W nowym brzmieniu dziesiąty punkt Prawa Harcerskiego pokazuje, że harcerz ma być wolny od wszelkich nałogów i ma pracować nad sobą.

Prawo Harcerskie po zmianie, którą w demokratycznym głosowaniu przyjął 39. Zjazd Nadzwyczajny Związku Harcerstwa Polskiego, brzmi:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.

hm. Martyna Kowacka,
Biuro Prasowe ZHP
rzecznik@zhp.pl, tel. 601 246 164

1.3. Martyna Kowacka, *Drugi dzień 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP za nami*, 8 kwietnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/37096/, dostęp: 7.09.2018

Drugi dzień 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP

W ciągu drugiego dnia 39. Zjazdu Nadzwyczajnego delegaci głosowali nad pozostałymi pytaniami kierunkowymi.

Kwalifikowaną większość (czyli 2/3 głosów delegatów obecnych na sali) otrzymały pytania kierunkowe:

- numer 10: Czy powinny ulec zmianie przepisy Prawa lub Przyrzeczenia Harcerskiego?

Delegaci postanowili nie dyskutować o pytaniach kierunkowych:

- numer 8: Czy należy dopuścić uzyskiwanie osobowości prawnej przez Hufce ZHP?
- numer 9: Czy należy zrównać kadencje władz wszystkich szczebli tak, aby w jednym roku odbywały się kolejno zjazdy hufców, chorągwi i Związku?

Po długiej dyskusji i konsultacjach ze środowiskami harcerskimi z całej Polski, instruktorzy obradujący na 39. Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP podjęli decyzję o zmianie brzmienia dziesiątego punktu prawa harcerskiego, który dotychczas brzmiał następująco: *Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych*. Od tej pory dziesiąty punkt prawa to: ***Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów***.

Mimo burzliwej dyskusji, delegaci postanowili nie wprowadzać alternatywnej roty Przyrzeczenia Harcerskiego. Kwalifikowanej większości nie zdobyła również uchwała zmieniająca Statut w zakresie czynnego prawa wyborczego oraz kwestie dotyczące szczepów i związków drużyn.

1.4. Martyna Kowacka, *39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP – zakończony*, 9 kwietnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/39-zjazd-nadzwyczajny-zhp-zakonczony/, dostęp: 7.09.2018

39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP – zakończony

W niedzielę późnym popołudniem zakończył się obradujący w Warszawie w dniach 7–9 kwietnia br. 39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP. W obradach uczestniczyło 172 delegatów, którzy przez 3 dni debatowali o zmianach w Statucie ZHP.

Zjazd rozpoczął się od głosowania nad pytaniami kierunkowymi. W ten sposób delegaci zdecydowali, że do dalszej dyskusji wejdą tylko te ze zgłoszonych projektów, które dotyczą następujących zagadnień:

- 3. Czy powinien ulec zmianie krąg osób, którym przysługuje czynne prawo wyborcze?
- 7C. Czy powinny się zmienić kompetencje władz na poziomie chorągwi i centralnym?
- 10. Czy powinny ulec zmianie przepisy Prawa lub Przyrzeczenia Harcerskiego?

Po długiej dyskusji i konsultacjach ze środowiskami harcerskimi z całej Polski, instruktorzy obradujący na 39. Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP podjęli decyzję o zmianie dziesiątego punktu prawa harcerskiego, który dotychczas brzmiał następująco: ***Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych***. Od tej pory dziesiąty punkt prawa to: ***Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów***.

Zjazd przyjął również zmianę dotyczącą czynnego prawa wyborczego. Po tej zmianie na zjazdach hufców czynne prawo wyborcze będą mieć również instruktorzy, którzy pełnią funkcję przybocznego.

Ważnym elementem dyskusji była także kwestia wprowadzenia alternatywnej roty Przyrzeczenia Harcerskiego. Delegaci zdecydowali o zachowaniu jednej wersji roty: ***Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym prawu harcerskiemu***.

Uchwały zjazdowe zostaną przekazane do podpisu Przewodniczącego Zjazdu, a następnie zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W poniedziałek na zhp.pl opublikujemy zebrane informacje o decyzjach podjętych przez zjazd.

Obrady zjazdu cieszyły się dużym zainteresowaniem instruktorów. Każdego dnia transmisję internetową obrad oglądało średnio 7 tys. unikalnych użytkowników.

Zapis relacji ze zjazdu znajdziesz na www.youtube.com/zhp360!

1.5. Martyna Kowacka, *Propozycje zmian w Statucie ZHP przyjęte przez 39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP*, 13 kwietnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/propozycje-zmian-w-statucie-zhp-przyjete-przez-zjazd/, dostęp: 7.09.2018

Propozycje zmian w Statucie ZHP przyjęte przez 39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP

Delegaci zebrani na 39. Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP podjęli ważne decyzje, które na stałe wpiszą się w realia funkcjonowania ZHP.

Poniżej propozycje zmian w Statucie ZHP, które otrzymały 2/3 głosów delegatów obecnych na Zjeździe (czyli tzw. kwalifikowaną wielkość):

- zmiana redakcji 10 punktu Prawa Harcerskiego;
- poszerzenie katalogu działań podejmowanych przez ZHP dla osiągnięcia celów statutowych;
- zmiana w zakresie kar organizacyjnych (wydłużenie czasu zatarcia kar oraz minimalnego okresu po którym osoba wykluczona może wrócić do ZHP, a także procedury odwoławcze w zakresie skreśleń);
- uściślenie zasad związanych z rozpoczęciem działalności podstawowych jednostek organizacyjnych działających poza granicami kraju;
- dopisanie seniorów jako kategorii członkostwa w postanowieniach ogólnych Statutu ZHP;
- doprecyzowanie zapisu mówiącego o wygaśnięcia mandatu członka władzy na skutek ukarania przez sąd harcerski;
- doprecyzowanie kompetencji Rady Naczelnej ZHP, związanych z ordynacją wyborczą;

- doprecyzowanie zapisów dotyczących kompetencji zjazdu i komendy hufca oraz o przesunięciu wyboru delegatów na zjazd chorągwi de facto na zjazdy nadzwyczajne;
- przeniesienie kompetencji związanych z ustalaniem zasad działania ruchów programowo-metodycznych z Głównej Kwatery ZHP na Radę Naczelną ZHP;
- rozszerzenie katalogu osób z czynnym prawem wyborczym i głosem decydującym na zjazdach hufców o instruktorów pełniących funkcję przybocznych w gromadach i drużynach mających przydział służbowy do tego hufca i opłaconą składkę członkowską;
- doprecyzowanie zapisów o kompetencjach zjazdów chorągwi i zjazdu ZHP;
- wzmocnienie kompetencji rad chorągwi i Rady Naczelnej ZHP, poprzez wprowadzenie zapisów dotyczących opiniowania budżetów, planów pracy odpowiednio komendy chorągwi i GK ZHP oraz zapoznawania się komisji rewizyjnych z opiniami rad dotyczącymi budżetu oraz oceną komend dokonywaną przez radę w ramach procedury absolutoryjnej;
- doprecyzowanie zapisów dotyczących zadań komend chorągwi i GK ZHP;
- dostosowanie zapisów Statutu ZHP do przepisów Prawa o stowarzyszeniach, w zakresie reprezentacji ZHP;
- wprowadzenie zapisów dotyczących uwzględniania oceny komisji rewizyjnej oraz jednostki nadrzędnej na zjazdach hufców oraz chorągwi;
- wprowadzenie wymogu związanego z koniecznością uzasadnienia uchwały w przedmiocie powołania organu tymczasowego;
- określenie, komu służy prawo zgłaszania projektów dotyczących zmian w Statucie ZHP.

Zmiany, które wprowadził zjazd obowiązywać będę dopiero po zarejestrowaniu zmienionej wersji Statutu ZHP w Krajowym Rejestrze Sądowym. Jedyną zmianą, która obowiązuje od dnia jej podjęcia jest zmiana redakcji Prawa Harcerskiego.

2. Uchwały XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego w sprawie zmian w Statucie ZHP, kwiecień 2017 r.

2.1. Uchwała nr 1 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło: https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-1-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 1 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) Tekst Prawa Harcerskiego zawarty w §6 Statutu ZHP przyjmuje brzmienie:
   1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
   2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
   3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
   4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
   5. Harcerz postępuje po rycersku.
   6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
   7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
   8. Harcerz jest zawsze pogodny.
   9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
   10. Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach, jest wolny od nałogów.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.2. Uchwała nr 2 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-2-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 2 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 27 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić członka ZHP pełniącego funkcję instruktorską w pełnieniu określonych funkcji lub w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeśli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku – pod warunkiem jednoczesnego skierowania przez niego sprawy do sądu harcerskiego."
2) § 27 ust. 5 otrzymuje brzmienie:
„5. Kara upomnienia lub nagany ulega zatarciu po upływie dwóch lat od prawomocnego ukarania, a kara pozbawienia praw członkowskich – po upływie czterech lat od jej zakończenia."
3) § 27 ust. 7 otrzymuje brzmienie:
„7. Wykluczonemu z ZHP przysługuje prawo ponownego ubiegania się o członkostwo w ZHP po okresie minimum czterech lat od zastosowania kary."
4) § 28 otrzymuje brzmienie:
„1. Skreślonemu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka ZHP – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,
2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP – odpowiednio do komendanta chorągwi, Naczelnika ZHP lub Głównej Kwatery ZHP.
2. Ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka ZHP – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,
2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP – odpowiednio do sądu harcerskiego hufca, chorągwi albo Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP.
3. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.3. Uchwała nr 3 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-3-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 3 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 30 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rozpoczęcie działalności podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. W szczególnie uzasadnionych wypadkach utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej może nastąpić także za zgodą komendanta chorągwi albo Naczelnika ZHP. Utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej w sytuacji, o jakiej mowa w § 16 ust. 2, wymaga zgody Naczelnika ZHP."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.4. Uchwała nr 4 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-4-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 4 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 4 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. ZHP realizuje swoje cele poprzez:

1) zrzeszanie swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych,
2) prowadzenie całorocznej działalności wychowawczej, edukacyjnej oraz oświatowej wśród dzieci i młodzieży, z wykorzystaniem harcerskiej metody wychowawczej,
3) wypowiadanie się w sprawach dzieci i młodzieży,
4) współdziałanie z rodzicami, w szczególności poprzez koła przyjaciół harcerstwa oraz wspieranie ich w wychowaniu dzieci i młodzieży,
5) działania odpowiedzialne społecznie i etyczne środowiskowo, zgodne z założeniami zrównoważonego rozwoju,
6) prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz prowadzenie działalności w zakresie wyrównywania szans tych rodzin i osób, resocjalizacja dzieci i młodzieży nieprzystosowanych społecznie,
7) wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej,
8) działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
9) prowadzenie działalności charytatywnej,
10) podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturalnej,
11) działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego,
12) działalność na rzecz ochrony i promocji zdrowia,
13) działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością, a w szczególności dotyczącą rehabilitacji i rewalidacji osób niepełnosprawnych,
14) promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
15) działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
16) kształtowanie więzi międzypokoleniowych w konsekwencji działalności na rzecz osób starszych, szczególnie harcerskich seniorów i kombatantów,
17) działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,

18) działalność wspomagającą rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej,
19) działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
20) działalność w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży,
21) działalność w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
22) wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
23) działalność w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
24) działalność w zakresie turystyki i krajoznawstwa,
25) działalność na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego,
26) działalność na rzecz obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
27) upowszechnianie i ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także wspomaganie rozwoju demokracji,
28) ratownictwo i ochronę ludności oraz wspieranie państwowych systemów ratowniczych,
29) pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
30) upowszechnianie i ochronę praw konsumentów,
31) działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
32) promocję i organizację wolontariatu,
33) pomoc Polonii i Polakom za granicą,
34) działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych,
35) promocję Rzeczypospolitej Polskiej za granicą,
36) działalność na rzecz rodziny, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
37) przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
38) działalność wydawniczą, radiową i informacyjną,
39) działalność naukowo-badawczą, prowadzoną w szczególności w utworzonych i prowadzonych ośrodkach naukowo-badawczych,
40) tworzenie i prowadzenie ośrodków oraz placówek oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych,
41) dbałość o dobra kultury związane z historią harcerstwa, ich ochronę oraz udostępnianie dla celów naukowo-badawczych i wychowawczych,
42) zakładanie i prowadzenie szkół i placówek,
43) tworzenie warunków do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego,
44) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych,
45) prowadzenie działalności w dziedzinie żeglarstwa, w tym w zakresie promowania wychowania żeglarskiego oraz wodnego wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych,
46) prowadzenie szkoleń specjalistycznych umożliwiających zdobycie uprawnień państwowych,
47) działalność wspomagającą technicznie, organizacyjnie i merytorycznie harcerskie komendy oraz organizacje pozarządowe i podmioty

wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym zakresie."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.5. Uchwała nr 5 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-5-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 5 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 1 ust. 6 otrzymuje brzmienie:
„6. Postanowienia Statutu, w których mowa jest o harcerzu, harcerzu starszym, wędrowniku, instruktorze i seniorze stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, wędrowniczek, instruktorek i seniorek."
2) § 17 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Członkami ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, wędrownicy, starszyzna, instruktorzy i seniorzy."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.6. Uchwała nr 6 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-6-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 6 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 43 ust. 2 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego, zakazującego pełnienia funkcji określonego rodzaju,"

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.7. Uchwała nr 7 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-7-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 7 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) W § 48 ust. 3 skreśla się punkt 7), a w konsekwencji dotychczasowy punkt 8) staje się nowym punktem 7).

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.8. Uchwała nr 8 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-8-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 8 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 48 ust. 3 pkt 1)–3) oraz 5)–8) otrzymują brzmienie:
„3. Zjazd zwykły hufca:
1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
2) przyjmuje strategię rozwoju hufca,
3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego,
5) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym skarbnika hufca i osobę odpowiedzialną za program i pracę z kadrą,
6) określa liczebność i wybiera komisję rewizyjną hufca,
7) może wybrać sąd harcerski hufca, określając jego liczebność;
8) decyduje o innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu hufca lub przekazanych przez Zjazd ZHP."
2) § 52 ust. 2 pkt 5) otrzymuje brzmienie:
„5) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju hufca,"
3) § 52 ust. 2 pkt 8) i 9) otrzymują brzmienie:
„8) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy, w granicach jej kompetencji,
9) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP, pozostałe władze naczelne i władze chorągwi."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy, przy czym w relacjach wewnętrznych obowiązywać ona będzie wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów zwykłych hufców.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.9. Uchwała nr 9 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-9-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 9 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 42 otrzymuje brzmienie:

„Rada Naczelna ZHP określa w Ordynacji wyborczej ZHP szczegółowe zasady i tryb wyboru władz oraz delegatów na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP, w tym w szczególności zasady dotyczące zwoływania zjazdów hufców, zjazdów chorągwi oraz Zjazdu ZHP, zgłaszania kandydatów do władz oraz składania wniosków o unieważnienie wyborów, a także uchwala terminarz organizowana zjazdów hufców i zjazdów chorągwi."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.10. Uchwała nr 10 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-10-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 10 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 32 otrzymuje brzmienie:

„W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające członków ZHP oraz jednostki organizacyjne ZHP. Szczegółowe zasady działania ruchów programowo-metodycznych określa Rada Naczelna ZHP."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.11. Uchwała nr 11 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-11-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 11 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 51 przyjmuje brzmienie:

„W zjeździe hufca z głosem decydującym biorą udział członkowie ZHP pełniący funkcje instruktorskie, a także instruktorzy pełniący funkcje przybocznych w gromadach i drużynach, mający przydział służbowy do tego hufca i opłaconą podstawową składkę członkowską."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.12. Uchwała nr 12 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-12-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 12 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 56 otrzymuje brzmienie:
   „1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
   2. Zjazd chorągwi obraduje jako zjazd zwykły lub zjazd nadzwyczajny.
   3. Zjazd zwykły chorągwi:
      1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
      2) przyjmuje strategię rozwoju chorągwi,
      3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz chorągwi za okres od ostatniego zjazdu zwykłego,
      4) na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi chorągwi,
      5) wybiera komendanta chorągwi i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym co najmniej 1 zastępcę komendanta chorągwi i skarbnika chorągwi,
      6) określa liczebność i wybiera radę chorągwi, komisję rewizyjną chorągwi i sąd harcerski chorągwi,
      7) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych przez Zjazd ZHP.
   4. Zjazd zwykły chorągwi jest zwoływany przez komendę chorągwi co cztery lata."

2) § 64 otrzymuje brzmienie:
   „1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
   2. Zjazd ZHP obraduje jako zjazd zwykły lub nadzwyczajny.
   3. Zjazd zwykły ZHP:
      1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
      2) przyjmuje strategię rozwoju ZHP,
      3) uchwala Statut ZHP i dokonuje w nim zmian,
      4) przyjmuje Podstawy wychowawcze ZHP,
      5) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz naczelnych ZHP za okres od ostatniego zjazdu zwykłego ZHP
      6) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi ZHP,
      7) wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek 1–3 wiceprzewodniczących ZHP,

8) określa liczebność i wybiera Radę Naczelną ZHP,
9) wybiera Naczelnika ZHP i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym co najmniej 1 zastępcę Naczelnika ZHP i Skarbnika ZHP,
10) określa liczebność i wybiera Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski ZHP.

4. Zjazd zwykły ZHP jest zwoływany przez Przewodniczącego ZHP na wniosek Rady Naczelnej ZHP co cztery lata.
5. Uchwałę o terminie i miejscu zjazdu zwykłego ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem zjazdu."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy, przy czym w relacjach wewnętrznych obowiązywać ona będzie wraz z rozpoczęciem najbliższego zjazdu zwykłego ZHP, w odniesieniu do zmian w zakresie § 64 oraz wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów zwykłych chorągwi, w odniesieniu do zmian w zakresie § 56.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.13. Uchwała nr 13 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-13-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 13 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 60 otrzymuje brzmienie:
„1. Komenda chorągwi jest zarządem chorągwi jako jednostki terenowej ZHP posiadającej osobowość prawną. W skład komendy chorągwi wchodzi co najmniej 3 członków, w tym komendant, skarbnik oraz osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
2. Komenda chorągwi:
1) określa organizację i regulamin pracy komendy chorągwi,
2) buduje wspólnotę instruktorską i wspólnotę hufców,
3) przyjmuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia,
4) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju chorągwi,
5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,

6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie chorągwi,
7) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy, w granicach kompetencji
8) wykonuje zadania określone przez Zjazd ZHP i pozostałe władze naczelne,
9) podejmuje za zgodą Głównej Kwatery ZHP uchwały o zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomego chorągwi,
10) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem chorągwi albo takiej, w której chorągiew zamierza uczestniczyć lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
11) deleguje przedstawicieli do reprezentowania chorągwi w innych podmiotach gospodarczych, w których chorągiew ma akcje lub udziały bądź inne prawa z którymi wiąże się uczestnictwo w tych podmiotach, oraz w fundacjach,
12) powołuje i likwiduje chorągwiane jednostki organizacyjne,
13) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez chorągiew,
14) składa Głównej Kwaterze ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i radzie chorągwi sprawozdania merytoryczne i finansowe roczne i za okres kadencji ze swej działalności."

2) § 70 otrzymuje brzmienie:

„1. Główna Kwatera ZHP jest zarządem ZHP.
2. W skład Głównej Kwatery ZHP wchodzą co najmniej 3 osoby, w tym: Naczelnik ZHP, Skarbnik ZHP i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
3. Główna Kwatera ZHP kieruje działalnością ZHP, a w szczególności:
1) określa organizację i zasady swego działania,
2) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju ZHP, a harcerskie komendy są oceniane z jej realizacji,
3) wykonuje zadania określone w Statucie ZHP, uchwałach Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej ZHP,
4) przyjmuje plan pracy Głównej Kwatery ZHP i plan kształcenia ZHP na dany rok kalendarzowy,
5) przedkłada Radzie Naczelnej ZHP projekty uchwał,
6) podejmuje uchwały o nabywaniu, zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomego ZHP, niebędącego majątkiem chorągwi,
7) wydaje zgodę na zbycie lub obciążenie majątku nieruchomego chorągwi,
8) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem ZHP albo takiej, w której ZHP zamierza uczestniczyć lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
9) deleguje przedstawicieli do reprezentowania Związku w innych podmiotach gospodarczych, w których ZHP ma akcje lub udziały, bądź inne prawa z którymi wiąże się uczestnictwo w tych podmiotach oraz w fundacjach,
10) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
11) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez Główną Kwaterę ZHP,
12) uchwala regulaminy wewnętrzne i instrukcje ZHP, niezastrzeżone dla innych władz ZHP, w tym w szczególność regulaminy i instrukcje dotyczące zasad:

a) tworzenia, działania i rozwiązywania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
b) działania ruchu przyjaciół harcerstwa,
c) tworzenia, działania i rozwiązywania hufców,
d) tworzenia, działania i rozwiązywania chorągwi,
e) organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz komendanta i komendy chorągwi,
f) zaliczania służby instruktorskiej,
g) przydziału służbowego członków,
h) prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
i) pełnienia nadzoru właścicielskiego nad majątkiem ZHP,
j) pracy kapelanów oraz ich współdziałania z komendami,
k) tworzenia i działania szczepów i związków drużyn,

13) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez członków Głównej Kwatery ZHP, w granicach kompetencji
14) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów i komend chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
15) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa,
16) powołuje, określa zasady działania i rozwiązuje ciała doradcze – rady, komisje i celowe zespoły robocze,
17) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe ZHP niezastrzeżone dla innych władz ZHP."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy, przy czym w relacjach wewnętrznych obowiązywać ona będzie wraz z rozpoczęciem najbliższego zjazdu zwykłego ZHP, w odniesieniu do zmian w zakresie § 70 oraz wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów zwykłych chorągwi, w odniesieniu do zmian w zakresie § 60.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.14. Uchwała nr 14 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-14-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 14 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 59 otrzymuje brzmienie:
   „1. Rada chorągwi jest władzą uchwałodawczą w zakresie określonym przez Statut ZHP.
   2. Rada chorągwi liczy 7–17 osób i wybiera ze swojego grona przewodniczącego.
   3. Rada chorągwi decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi, w tym:
      1) ocenia realizację uchwał zjazdu chorągwi i uchwał własnych,
      2) dokonuje corocznej oceny działalności komendy chorągwi i przekazuje ją do komisji rewizyjnej chorągwi,
      3) opiniuje budżet chorągwi,
      4) opiniuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia i ocenia jego realizację,
      5) decyduje w sprawach członkostwa chorągwi w organizacjach lokalnych i regionalnych,
      6) ocenia realizację strategii rozwoju chorągwi.
   4. W przypadku nieudzielenia absolutorium któremukolwiek z członków komendy chorągwi rada chorągwi może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu.
   5. Rada chorągwi spotyka się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją przewodniczący lub osoba przez niego upoważniona. Radę chorągwi może zwołać także komenda chorągwi lub komisja rewizyjna chorągwi z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 członków rady lub 1/3 komend hufców.
   6. W obradach rady chorągwi z głosem doradczym uczestniczą członkowie komendy chorągwi, przedstawiciele komisji rewizyjnej chorągwi oraz sądu harcerskiego chorągwi."
2) § 62 otrzymuje brzmienie:
   „1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.
   2. Komisja rewizyjna chorągwi:
      1) czuwa nad zgodnością działania rady chorągwi, komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych chorągwi ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
      2) sprawuje stałą kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
      3) zatwierdza, po zapoznaniu się z opinią rady chorągwi, budżet chorągwi, i podległych jej jednostek samobilansujących, zatwierdza sprawozdanie finansowe chorągwi za każdy rok,
      4) rozpatruje sprawozdania komendy chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, ocenia, po zapoznaniu się z oceną pracy dokonaną przez radę chorągwi, ich działalność i podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem radzie chorągwi,
      5) przedstawia komendzie chorągwi informacje, zalecenia i wnioski,
      6) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
      7) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi,

8. wykonuje zadania i kontrole zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.

3. Komisja rewizyjna chorągwi liczy co najmniej 5 członków."

3) § 67 otrzymuje brzmienie:

„1. Rada Naczelna ZHP jest władzą uchwałodawczą ZHP.
2. W skład Rady Naczelnej ZHP wchodzi Przewodniczący ZHP, wiceprzewodniczący ZHP, 30–40 członków.
3. Rada Naczelna ZHP określa swoją organizację i sposoby działania.
4. Rada Naczelna ZHP:
   1) w okresie pomiędzy zjazdami ZHP decyduje o najważniejszych sprawach Związku,
   2) określa zasady przynależności członków ZHP do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych ZHP,
   3) decyduje w sprawach systemu metodycznego, kierunków pracy wychowawczej i pracy z kadrą,
   4) określa zasady zdobywania stopni instruktorskich i wymagania z nimi związane,
   5) zajmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
   6) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
   7) dokonuje corocznej oceny działalności Głównej Kwatery ZHP i przekazuje ją do Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
   8) opiniuje budżet Głównej Kwatery ZHP,
   9) ustanawia składki członkowskie,
   10) opiniuje plan pracy Głównej Kwatery ZHP, w tym plan kształcenia i ocenia jego realizację,
   11) w przypadku nieudzielenia absolutorium członkom Głównej Kwatery ZHP przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP, Rada Naczelna ZHP może podjąć dodatkowo decyzję o wygaśnięciu mandatu członka Głównej Kwatery ZHP,
   12) określa zasady ponownego ubiegania się o członkostwo ZHP,
   13) w okresie pomiędzy zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP i w wypadku określonym w § 44 ust. 2 – członków pozostałych władz naczelnych,
   14) określa zasady i sposób finansowania władz ZHP,
   15) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach ogólnopolskich i międzynarodowych,
   16) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
   17) wykonuje inne zadania określone w Statucie.
5. Rada Naczelna ZHP zbiera się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub osoba przez niego upoważniona. Radę Naczelną ZHP może zwołać także Główna Kwatera ZHP lub Centralna Komisja Rewizyjna ZHP z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/3 członków Rady albo 1/3 komendantów chorągwi.
6. W obradach Rady Naczelnej ZHP uczestniczą z głosem doradczym Naczelnik ZHP, pozostali członkowie Głównej Kwatery ZHP, przedstawiciele Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP i Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP oraz komendanci chorągwi."

4) § 72 otrzymuje brzmienie:

„1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.

2. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP:

1) czuwa nad zgodnością działania wszystkich władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa,

2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości, przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski,

3) zatwierdza, po zapoznaniu się z opinią Rady Naczelnej ZHP, budżet Głównej Kwatery ZHP na dany rok,

4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Głównej Kwatery ZHP, sprawozdania z wykonania budżetu Głównej Kwatery ZHP, w tym jednostek samobilansujących, ocenia po zapoznaniu się z oceną pracy dokonaną przez Radę Naczelną ZHP, ich działalność, a następnie podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem Radzie Naczelnej ZHP,

5) przedstawia Zjazdowi ZHP sprawozdanie ze swojej działalności oraz ocenę działalności Głównej Kwatery ZHP wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP,

6) stwierdza nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP.

3. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym chorągwi i hufców.

4. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP liczy 9–11 członków.

5. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP uchwala regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy, przy czym w relacjach wewnętrznych obowiązywać ona będzie wraz z rozpoczęciem najbliższego zjazdu zwykłego ZHP, w odniesieniu do zmian w zakresie § 67 i § 72 oraz wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów zwykłych chorągwi, w odniesieniu do zmian w zakresie § 59 i § 62.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.15. Uchwała nr 15 z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie dostosowania numeracji jednostek redakcyjnych Statutu ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-15-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-dostosowania-numeracji-jednostek-redakcyjnych-statutu-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 15 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie dostosowania numeracji jednostek redakcyjnych Statutu ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP postanawia dostosować numerację jednostek redakcyjnych Statutu ZHP, uwzględniając konsekwencje dla tej numeracji wynikające z uchwał podjętych w sprawie zmian w Statucie ZHP podczas XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.16. Uchwała nr 16 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-16-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 16 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 79 otrzymuje brzmienie:

„1. Z zastrzeżeniem ust. 3 poniżej, osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi działający łącznie albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP działający łącznie.

2. Odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP mogą udzielać pełnomocnictw innym osobom, mogą też wyrażać zgodę na udzielania dalszych pełnomocnictw przez osoby umocowane. W każdym wypadku wymagane jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób. Udzielenie pełnomocnictwa wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.
3. W umowach między ZHP a członkiem komendy chorągwi albo członkiem Głównej Kwatery ZHP osobami upoważnionymi do reprezentowania ZHP są odpowiednio członek komisji rewizyjnej chorągwi wskazany w uchwale komisji rewizyjnej chorągwi albo członek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP wskazany w uchwale Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP.
4. Postanowienia ust. 3 powyżej znajdują odpowiednie zastosowanie także w przypadku sporu pomiędzy ZHP a członkiem komendy chorągwi albo członkiem Głównej Kwatery ZHP."

2) § 80 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Komendant Chorągwi albo Naczelnik ZHP może udzielać pełnomocnictw w sprawach ze stosunku pracy, stosując odpowiednio § 79 ust. 2."

3) § 80 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. W przypadku spraw ze stosunku pracy dotyczących członka komendy chorągwi albo członka Głównej Kwatery ZHP zastosowanie znajduje § 79 ust. 3–4."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.17. Uchwała nr 17 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-17-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 17 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) W § 37 ust. 1 na końcu dodaje się słowa: „Czynne prawo wyborcze na zjazdach hufców mają również członkowie ZHP będący instruktorami, którzy pełnią funkcję przybocznego w drużynie lub gromadzie.".

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.18. Uchwała nr 18 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-18-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 18 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) § 48 ust. 3 punkt 4 otrzymuje brzmienie:
   „4) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie działalności komendy hufca od ostatniego zjazdu zwykłego hufca i na wniosek komisji rewizyjnej hufca podejmuje uchwałę w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi hufca ”
2) § 49 ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
   „2) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie działalności komendy hufca od ostatniego zjazdu zwykłego hufca”
3) § 56 ust. 3 punkt 4 otrzymuje brzmienie:
   „4) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej chorągwi i Głównej Kwatery ZHP w sprawie działalności komendy chorągwi od ostatniego zjazdu zwykłego chorągwi i na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi chorągwi“

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy, przy czym w relacjach wewnętrznych obowiązywać ona będzie wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów zwykłych chorągwi, w odniesieniu do zmian w zakresie § 56, wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów zwykłych

hufców, w odniesieniu do zmian w zakresie § 48 oraz wraz z rozpoczęciem najbliższych zjazdów sprawozdawczych hufców w zakresie zmian w § 49.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.19. Uchwała nr 19 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-19-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 19 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następującą zmianę w Statucie ZHP:

1) § 45 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz ZHP Główna Kwatera ZHP może zawiesić komendę chorągwi, a komenda chorągwi może zawiesić komendę hufca. Okres zawieszenia nie może przekroczyć 6 miesięcy. Uchwała w tej sprawie wymaga uzasadnienia."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

2.20. Uchwała nr 20 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-20-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

Uchwała nr 20 XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

Na podstawie § 64 ust. 3 pkt 3 Statutu ZHP XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) w § 83 dotychczasowy ust. 2 otrzymuje oznaczenie ust. 3,
2) w § 83 dodaje się w nowy ust. 2 w brzmieniu:
   „2. Projekty uchwał w sprawie zmiany Statutu wraz z uzasadnieniem mogą wnosić władze naczelne ZHP, grupa co najmniej 15 delegatów na Zjazd ZHP lub grupa co najmniej 50 instruktorów ZHP."

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem zarejestrowania zmian w Statucie ZHP przez właściwy sąd rejestrowy.

Przewodniczący XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Krzysztof Pater

3. Statut ZHP (tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP)

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/statut-zhp-tekst-jednolity-statutu-zhp-uwzglednieniem-zmian-wprowadzonych-xxxix-zjazd-nadzwyczajny-zhp/, dostęp: 11.09.2018

STATUT ZHP
/tekst jednolity/

ROZDZIAŁ 1.
Postanowienia ogólne

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem i prowadzi działalność pożytku publicznego.
2. Związek Harcerstwa Polskiego może używać skrótu ZHP.
3. ZHP posiada osobowość prawną. Osobowość prawną posiadają także chorągwie jako terenowe jednostki organizacyjne.
4. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. W wyjątkowych wypadkach ZHP może działać za granicą z ograniczeniami wynikającymi z § 16 ust. 2.
5. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.
6. Postanowienia Statutu, w których mowa jest o harcerzu, harcerzu starszym, wędrowniku, instruktorze i seniorze stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, wędrowniczek, instruktorek i seniorek.

ROZDZIAŁ 2.
Charakter, cele i środki działania

§ 2

1. ZHP działa zgodnie z zasadami, celami i metodą wprowadzonymi przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella i rozwiniętymi przez Andrzeja Małkowskiego.
2. ZHP jest dobrowolnym stowarzyszeniem otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.
3. ZHP jest stowarzyszeniem apolitycznym, niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym. Nie można

wykorzystywać struktur ani symboli ZHP do prowadzenia działalności politycznej.
4. ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej zrzeszonej w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM), Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS) i Międzynarodowym Bractwie Skautów i Przewodniczek (ISGF).

§ 3

1. Misją ZHP jest wychowywanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.
2. ZHP wychowuje młodych ludzi na prawych, aktywnych, zaradnych i odpowiedzialnych obywateli w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim.
3. Podstawą wychowania w ZHP są normy moralne, wywodzące się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijaństwa. ZHP uznaje prawo każdego członka Związku do osobistego wyboru systemu wartości duchowych.
4. Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:
   1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka,
   2) nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
   3) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, równouprawnienia, tolerancji i przyjaźni,
   4) stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi,
   5) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą.

§ 4

1. ZHP realizuje swoje cele poprzez:
   1) zrzeszanie swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych,
   2) prowadzenie całorocznej działalności wychowawczej, edukacyjnej oraz oświatowej wśród dzieci i młodzieży, z wykorzystaniem harcerskiej metody wychowawczej,
   3) wypowiadanie się w sprawach dzieci i młodzieży,
   4) współdziałanie z rodzicami, w szczególności poprzez koła przyjaciół harcerstwa oraz wspieranie ich w wychowaniu dzieci i młodzieży,
   5) działania odpowiedzialne społecznie i etyczne środowiskowo, zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju,
   6) prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz prowadzenie działalności w zakresie wyrównywania szans tych rodzin i osób, resocjalizacja dzieci i młodzieży nieprzystosowanych społecznie,
   7) wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej,
   8) działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,

9) prowadzenie działalności charytatywnej,
10) podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturalnej,
11) działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego,
12) działalność na rzecz ochrony i promocji zdrowia,
13) działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością, a w szczególności dotyczącą rehabilitacji i rewalidacji osób niepełnosprawnych,
14) promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
15) działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
16) kształtowanie więzi międzypokoleniowych w konsekwencji działalności na rzecz osób starszych, szczególnie harcerskich seniorów i kombatantów,
17) działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
18) działalność wspomagającą rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej,
19) działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
20) działalność w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży,
21) działalność w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
22) wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
23) działalność w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
24) działalność w zakresie turystyki i krajoznawstwa,
25) działalność na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego,
26) działalność na rzecz obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
27) upowszechnianie i ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także wspomaganie rozwoju demokracji,
28) ratownictwo i ochronę ludności oraz wspieranie państwowych systemów ratowniczych,
29) pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
30) upowszechnianie i ochronę praw konsumentów,
31) działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
32) promocję i organizację wolontariatu,
33) pomoc Polonii i Polakom za granicą,
34) działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych,
35) promocję Rzeczypospolitej Polskiej za granicą,
36) działalność na rzecz rodziny, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
37) przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
38) działalność wydawniczą, radiową i informacyjną,
39) działalność naukowo-badawczą, prowadzoną w szczególności w utworzonych i prowadzonych ośrodkach naukowo-badawczych,
40) tworzenie i prowadzenie ośrodków oraz placówek oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych,

41) dbałość o dobra kultury związane z historią harcerstwa, ich ochronę oraz udostępnianie dla celów naukowo-badawczych i wychowawczych,
42) zakładanie i prowadzenie szkół i placówek,
43) tworzenie warunków do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego,
44) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych,
45) prowadzenie działalności w dziedzinie żeglarstwa, w tym w zakresie promowania wychowania żeglarskiego oraz wodnego wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych,
46) prowadzenie szkoleń specjalistycznych umożliwiających zdobycie uprawnień państwowych,
47) działalność wspomagającą technicznie, organizacyjnie i merytorycznie harcerskie komendy oraz organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym zakresie.

2. Działania wymienione w ust. 1 prowadzone są jako działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego.
3. ZHP realizuje swoje cele oraz prowadzi działalność wychowawczą opartą na metodzie harcerskiej także wśród osób niezrzeszonych w ZHP.

§ 5

1. Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:
   – pozytywnością,
   – indywidualnością,
   – wzajemnością oddziaływań,
   – dobrowolnością i świadomością celów,
   – pośredniością,
   – naturalnością,
   będący jednocześnie systemem wspierania samorozwoju zuchów, harcerzy i instruktorów przez:
   – Przyrzeczenie i Prawo,
   – uczenie w działaniu,
   – uczestnictwo w małych grupach,
   – stale doskonalony i stymulujący program.
2. ZHP realizuje cele przez harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu, w którym istotną rolę odgrywa osobisty przykład instruktora.
3. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
4. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 6

Wartości wychowawcze ZHP zawarte są w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz Zobowiązaniu Instruktorskim.

Obietnica Zucha:
Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:
1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:
Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:
1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach, jest wolny od nałogów.

Zobowiązanie Instruktorskie:
Przyjmuję obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

1. ZHP współpracuje z organami władzy publicznej, administracji rządowej i samorządowej, placówkami oświaty i wychowania, Wojskiem Polskim oraz innymi służbami mundurowymi, Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi, a także z organizacjami społecznymi i podmiotami, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.
2. ZHP korzysta ze wsparcia rodziców i pomocy ruchu przyjaciół harcerstwa.

§ 8

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami kraju.
2. ZHP współdziała z organizacjami skautowymi zrzeszonymi w WOSM, WAGGGS i ISGF.
3. ZHP może współpracować także z innymi organizacjami, zwłaszcza dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z organizacjami międzynarodowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3.
Hymn, odznaki, symbole, mundury organizacyjne

§ 9

1. Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko, co nasze, Polsce oddamy".
2. Tekst oraz zapis nutowy Hymnu ZHP stanowi załącznik nr 1 do Statutu ZHP.

§ 10

1. Odznakami organizacyjnymi ZHP są:
   1) dla zuchów – Znaczek Zucha przedstawiający główkę białego orła i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „ZUCH",
   2) dla pozostałych członków ZHP, którzy złożyli Przyrzeczenie Harcerskie – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku i wieńcem z liści dębowych i laurowych, wplecionym w ramiona, oraz napisem „CZUWAJ".
2. Tradycyjnym znakiem ZHP jest harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota oraz inicjałami ZHP na przewiązce.
3. Odznakami przynależności członków ZHP do WOSM, WAGGGS i ISGF są noszone na mundurze symbole tych organizacji.
4. Wzór Znaczka Zucha, Krzyża Harcerskiego i lilijki stanowi załącznik nr 2 do Statutu ZHP.
5. Wzory innych odznak, odznaczeń organizacyjnych i symboli ZHP oraz sposób ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 11

1. ZHP posiada sztandar i banderę.
2. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, szczepom, związkom drużyn oraz podstawowym jednostkom organizacyjnym ZHP.
3. Wzory sztandarów i zasady ich przyznawania oraz wzór bandery i prawo jej posiadania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 12

1. Podstawowym ubiorem organizacyjnym członków ZHP jest mundur.
2. Wzory mundurów i innych strojów organizacyjnych oraz sposoby ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 13

Jednostki organizacyjne ZHP mogą posiadać nazwy i imiona. Zasady i tryb przyjmowania nazw i imion określa Główna Kwatera ZHP.

ROZDZIAŁ 4.
Członkostwo

§ 14

Członkostwo ZHP powstaje z chwilą wyrażenia woli przynależności do ZHP i uzyskania przydziału służbowego.

§ 15

1. Członkiem ZHP może zostać każdy, kto wyrazi wole przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami i celami Związku.
2. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za pisemną zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.

§ 16

1. Cudzoziemcy, mieszkający stale lub czasowo w Polsce, mogą być członkami ZHP.
2. Osoby pochodzenia polskiego, mieszkające czasowo za granicą, mogą należeć do jednostek ZHP prowadzących działalność za granicą za zgodą właściwej terytorialnie organizacji skautowej, należącej do WOSM i/lub WAGGGS.

§ 17

1. Członkami ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, wędrownicy, starszyzna, instruktorzy i seniorzy.
2. Zuchy składają Obietnicę Zucha, a pozostali członkowie ZHP składają Przyrzeczenie Harcerskie.
3. Instruktorem zostaje się po zdobyciu stopnia instruktorskiego i złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego, złożywszy uprzednio Przyrzeczenie Harcerskie. Instruktorem może zostać osoba, która ukończyła 16 lat.

§ 18

Członkowie ZHP mają przydział służbowy.

§ 19

1. Członkowie ZHP, mający opłaconą podstawową składkę członkowską, mają prawo:
   1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w życiu jednostki organizacyjnej ZHP, do której mają przydział służbowy,
   2) realizować przysługujące im czynne i bierne prawo wyborcze na zasadach określonych w § 37,
   3) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
   4) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP na zasadach określonych przez Związek,
   5) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP.
2. Instruktorzy mają ponadto prawo do przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego i Zobowiązania Instruktorskiego.

§ 20

1. Członkowie ZHP mają obowiązek:
   1) dbać o dobre imię i dobro Związku, kierować się zasadami określonymi w Prawie i Obietnicy Zucha oraz Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim,
   2) stosować się do postanowień Statutu ZHP oraz przestrzegać przepisów i regulaminów ZHP,
   3) brać czynny udział w życiu ZHP,
   4) opłacać w określonym terminie podstawową składkę członkowską.
2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek kierowania się zasadami określonymi w Zobowiązaniu Instruktorskim oraz szczególnej troski o powierzone im dzieci i młodzież, zwłaszcza o ich harcerskie wychowanie zgodnie z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim, zdrowie i bezpieczeństwo.

§ 21

1. Funkcjami instruktorskimi są funkcje, które nie mają charakteru dorywczego, to jest:
   1) funkcja drużynowego lub kierującego podstawową jednostką organizacyjną oraz inne stałe funkcje związane z realizacją zadań statutowych powierzane w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP,
   2) funkcje członków władz ZHP powierzane w trybie wyboru.
2. Funkcję instruktorską może pełnić instruktor. W uzasadnionych wypadkach komendant hufca może dopuścić do pełnienia funkcji instruktorskiej członka ZHP niebędącego instruktorem, który ukończył 16 lat i posiada odpowiednie kwalifikacje instruktorskie.
3. Dla osób niepełnoletnich pełniących funkcję drużynowego komendant hufca wyznacza pełnoletniego opiekuna.
4. Powierzanie funkcji harcerskiego kapelana następuje w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP za zgodą odpowiednich władz kościelnych.

§ 22

1. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP zalicza instruktorom corocznie służbę instruktorską.
2. Od decyzji w sprawie zaliczania służby instruktorskiej przysługuje odwołanie do sądu harcerskiego.

§ 23

1. Za osiągnięcia w pracy w Związku członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.
2. Formy, rodzaje oraz zasady wyróżnień i nagród określa Rada Naczelna ZHP.
3. Najwyższym wyróżnieniem organizacyjnym ZHP jest krzyż „Za Zasługi dla ZHP".

§ 24

Członkostwo ZHP ustaje na skutek:
1) wystąpienia z ZHP,
2) skreślenia z listy członków ZHP,
3) wykluczenia z ZHP,
4) nieopłacenia podstawowej składki członkowskiej w określonym terminie.

§ 25

Wystąpienie z ZHP następuje w drodze złożenia stosownego oświadczenia, zgodnie z przydziałem służbowym, osobie kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP lub właściwemu komendantowi hufca, komendantowi chorągwi lub Naczelnikowi ZHP.

§ 26

1. Skreślenie z listy członków może nastąpić w wypadku niewypełnienia obowiązków członkowskich.
2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP podejmują, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia wyjaśnień, zgodnie z podstawowym przydziałem służbowym, osoby kierujące podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP lub właściwy komendant hufca, komendant chorągwi bądź Naczelnik ZHP.
3. Od decyzji o skreśleniu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania na zasadach określonych w § 28.

§ 27

1. Wobec członków ZHP, naruszających postanowienia Statutu ZHP, mogą być stosowane następujące kary:
   1) upomnienie,
   2) nagana,
   3) wykluczenie z ZHP,
   4) ponadto w stosunku do instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie pozbawienie, na okres do 4 lat, całości lub części praw członkowskich, w tym zakaz pełnienia określonych funkcji.
2. Uprawnionymi do stosowania kar są:
   1) w stosunku do członków ZHP niebędących instruktorami i niepełniących funkcji instruktorskich – osoba kierująca podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
   2) w stosunku do instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie – właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP w zakresie upomnienia i nagany oraz pozbawienia praw członkowskich, a właściwy sąd harcerski w zakresie wszystkich kar.
3. Obwinionemu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień przed zastosowaniem kary.
4. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić członka ZHP pełniącego funkcję instruktorską w pełnieniu określonych funkcji lub w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeśli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku – pod warunkiem jednoczesnego skierowania przez niego sprawy do sądu harcerskiego.
5. Kara upomnienia lub nagany ulega zatarciu po upływie dwóch lat od prawomocnego ukarania, a kara pozbawienia praw członkowskich – po upływie czterech lat od jej zakończenia.
6. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.
7. Wykluczonemu z ZHP przysługuje prawo ponownego ubiegania się o członkostwo w ZHP po okresie minimum czterech lat od zastosowania kary.

§ 28

1. Skreślonemu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
   1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka ZHP – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,
   2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP – odpowiednio do komendanta chorągwi, Naczelnika ZHP lub Głównej Kwatery ZHP.
2. Ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
   1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka ZHP – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,
   2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP – odpowiednio do sądu harcerskiego hufca, chorągwi albo Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP.
3. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje.

ROZDZIAŁ 5.
Struktura

§ 29

1. ZHP jest wspólnotą podstawowych i terenowych jednostek organizacyjnych.
2. Terenowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są hufce i chorągwie.

§ 30

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są:
   1) gromady, drużyny lub kręgi,
   2) inne jednostki działające na zasadach drużyny lub kręgu.
2. Rozpoczęcie działalności podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. W szczególnie uzasadnionych wypadkach utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej może nastąpić także za zgodą komendanta chorągwi albo Naczelnika ZHP. Utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej w sytuacji, o jakiej mowa w § 16 ust. 2, wymaga zgody Naczelnika ZHP.
3. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy. Drużynowego mianuje rozkazem właściwy komendant hufca.
4. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybierany przez krąg i mianowany przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP.

§ 31

1. Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP, działające w jednym środowisku, mogą łączyć się w szczepy oraz związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komenda hufca.
2. Szczepem i związkiem drużyn kieruje komendant. Komendanta mianuje rozkazem właściwy komendant hufca.

§ 32

W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające członków ZHP oraz jednostki organizacyjne ZHP. Szczegółowe zasady działania ruchów programowo-metodycznych określa Rada Naczelna ZHP.

§ 33

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kręgów i innych jednostek organizacyjnych.
2. Hufiec tworzy warunki do działania jednostek organizacyjnych przez:
   1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty gromad, drużyn i kręgów,
   2) wychowanie, kształcenie i wspieranie drużynowych i funkcyjnych,
   3) pozyskiwanie i motywowanie kadry,
   4) inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej podstawowych jednostek organizacyjnych,
   5) wspieranie gromad, drużyn, kręgów, szczepów i związków drużyn w organizowaniu akcji letniej i zimowej,
   6) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę podległych jednostek organizacyjnych w zakresie zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP i metodą harcerską,
   7) współpracę z władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami,
   8) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych.
3. Hufiec tworzy komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk, wyznaczając jego obszar działania i siedzibę władz.
4. Komenda chorągwi zmienia obszar działania hufca na wniosek zainteresowanych środowisk, po zasięgnięciu opinii właściwych komend hufców.
5. Hufiec rozwiązuje komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk. W przypadku rozwiązania hufca komenda chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie zmiany przydziału służbowego członków, przynależności jednostek organizacyjnych hufca oraz w sprawie składników majątkowych hufca i uregulowania jego zobowiązań.

§ 34

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców.
2. Chorągiew posiada osobowość prawną.
3. Chorągiew tworzy warunki do działania hufców i podległych jednostek organizacyjnych przez:
   1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty hufców,
   2) wzmacnianie działalności programowej i metodycznej,
   3) kształcenie kadry instruktorskiej,
   4) pracę z instruktorami, zwłaszcza z instruktorami komend hufców,
   5) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę komend hufców i jednostek organizacyjnych na szczeblu chorągwi,
   6) współpracę z władzami regionalnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami,
   7) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych na wsparcie działań hufców i jednostek organizacyjnych chorągwi.

   W celu realizacji zadań zawartych w punktach 1–7 chorągiew tworzy odpowiednie zespoły/referaty.

4. Chorągiew tworzy Główna Kwatera ZHP, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców, wyznaczając jej obszar działania i siedzibę władz.
5. Likwidacja chorągwi następuje w drodze uchwały zjazdu chorągwi, podjętej większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.
6. W przypadku trwałej niemożności regulowania zaciągniętych i wymagalnych zobowiązań chorągwi – stwierdzonej uchwałą Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP – decyzje w sprawie likwidacji chorągwi podejmuje Rada Naczelna ZHP na wniosek Głównej Kwatery ZHP.
7. Szczegółowy tryb likwidacji chorągwi, w tym dalszą przynależność terytorialną hufców wchodzących w skład likwidowanej chorągwi, zasady podziału majątku oraz uregulowania jej zobowiązań, określa Główna Kwatera ZHP.

ROZDZIAŁ 6.
Władze, podejmowanie uchwał i decyzji, wybory władz

§ 35

Władzami ZHP są:
1) władze hufca:
   a) zjazd hufca,
   b) komenda hufca,
   c) komendant hufca,
   d) komisja rewizyjna hufca,
   e) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca dokona jego wyboru;
2) władze chorągwi:
   a) zjazd chorągwi,
   b) rada chorągwi,
   c) komenda chorągwi,
   d) komendant chorągwi,
   e) komisja rewizyjna chorągwi,
   f) sąd harcerski chorągwi;
3) władze naczelne:
   a) Zjazd ZHP,
   b) Przewodniczący ZHP,
   c) Rada Naczelna ZHP,
   d) Główna Kwatera ZHP,
   e) Naczelnik ZHP,
   f) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
   g) Naczelny Sąd Harcerski ZHP.

§ 36

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Wybory do władz ZHP odbywają się z zachowaniem następujących zasad:
   1) nieograniczona liczba kandydatów,
   2) pełne równouprawnienie kandydatów bez względu na płeć i staż członkowski w ZHP.

§ 37

1. Czynne prawo wyborcze mają członkowie ZHP pełniący funkcję instruktorską, którzy opłacili podstawową składkę członkowską. Czynne prawo wy-

borcze na zjazdach hufców mają również członkowie ZHP będący instruktorami, którzy pełnią funkcję przybocznego w drużynie bądź gromadzie.

2. Bierne prawo wyborcze mają instruktorzy, którzy opłacili podstawową składkę członkowską oraz mają zaliczoną służbę instruktorską, z następującymi zastrzeżeniami:
   1) w wyborach na funkcje skarbników bierne prawo wyborcze mają także pełnoletni członkowie ZHP niebędący instruktorami,
   2) w wyborach na funkcję komendanta chorągwi, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP i członków sądów harcerskich bierne prawo wyborcze mają wyłącznie instruktorzy w stopniu harcmistrza,
   3) w wyborach do komisji rewizyjnych biernego prawa wyborczego nie mają instruktorzy bezpośrednio związani z odpowiedzialnością materialną w danej terenowej jednostce organizacyjnej,
   4) członkami władz ZHP nie mogą być osoby, które były skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
   5) członkowie komisji rewizyjnych chorągwi nie mogą pozostawać z członkami komend chorągwi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
   6) członkowie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP nie mogą pozostawać z członkami Głównej Kwatery ZHP w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
   7) członkami rady chorągwi, Rady Naczelnej ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP nie mogą być pracownicy ZHP.
3. Nie można łączyć funkcji:
   1) Przewodniczącego ZHP oraz Naczelnika ZHP z jakąkolwiek inną funkcją we władzach ZHP,
   2) członka komendy hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz członka komendy chorągwi z funkcją członka Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
   3) we władzach tego samego stopnia,
   4) przewodniczącego komisji rewizyjnej na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych,
   5) przewodniczącego sądu harcerskiego na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych.
4. W przypadku zajścia kolizji, o której mowa w ust. 3, dotychczasowy mandat członka władzy wygasa w momencie wyboru na nową funkcję.
5. Funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, komendanta chorągwi i komendanta hufca można sprawować nie dłużej niż przez 2 kolejne, pełne kadencje.

§ 38

1. Wybory do władz odbywają się w głosowaniu tajnym, chyba że uprawnieni do głosowania jednogłośnie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów i więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.
3. W razie braku rozstrzygnięcia wyboru z powodu uzyskania przez kilku kandydatów takiej samej liczby głosów, więcej jednak niż połowy ważnie oddanych głosów, przeprowadza się głosowanie uzupełniające na tych kandydatów, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.

4. Jeżeli liczba osób wybranych na zasadach określonych w ust. 2 jest mniejsza niż liczba osób wybieranych w skład danej władzy, przeprowadza się wybory dodatkowe.
5. W wyborach dodatkowych w kolejnych głosowaniach biorą udział tylko kandydaci zgłoszeni do pierwszego głosowania, z tym że w kolejnych głosowaniach nie bierze udziału kandydat, który w poprzednim głosowaniu otrzymał najmniejszą liczbę głosów.

§ 39

Postanowienia § 38 stosuje się odpowiednio do wyborów delegatów na zjazd chorągwi i ZHP.

§ 40

Wybory są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe lub na zbiórce dokonującej wyboru delegatów na zjazd chorągwi lub Zjazd ZHP, o ile zostały zachowane warunki określone w Ordynacji wyborczej ZHP.

§ 41

1. Delegaci na Zjazd ZHP wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.
2. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczba członków hufca, za których odprowadzono podstawowe składki członkowskie zgodnie z postanowieniami uchwały Rady Naczelnej ZHP.

§ 42

Rada Naczelna ZHP określa w Ordynacji wyborczej ZHP szczegółowe zasady i tryb wyboru władz oraz delegatów na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP, w tym w szczególności zasady dotyczące zwoływania zjazdów hufców, zjazdów chorągwi oraz Zjazdu ZHP, zgłaszania kandydatów do władz oraz składania wniosków o unieważnienie wyborów, a także uchwala terminarz organizowania zjazdów hufców i zjazdów chorągwi.

§ 43

1. Kadencja władz ZHP trwa cztery lata. Kadencja władz wybranych na zjeździe sprawozdawczym hufca lub zjeździe nadzwyczajnym kończy się w dniu najbliższego zjazdu zwykłego.
2. Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:
   1) ustania członkostwa ZHP,
   2) rezygnacji z mandatu,
   3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
   4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego, zakazującego pełnienia funkcji określonego rodzaju,
   5) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
   6) zmiany sytuacji życiowej doprowadzającej do kolizji z postanowieniami, o których mowa w § 37.

3. Po wygaśnięciu mandatu komendanta hufca mandaty pozostałych członków komendy hufca wygasają w chwili wyboru nowego komendanta hufca.
4. Po wygaśnięciu mandatu komendanta chorągwi mandaty pozostałych członków komendy chorągwi wygasają w chwili wyboru nowego komendanta chorągwi.
5. Po wygaśnięciu mandatu Naczelnika ZHP mandaty pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP wygasają w chwili wyboru nowego Naczelnika ZHP.

§ 44

1. Władze ZHP mogą odwoływać członków ze swojego składu. W przypadku odwołania lub wygaśnięcia mandatu władze niezwłocznie uzupełniają swój stan osobowy przez wybór nowych członków. Liczba osób nowo wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji nie może być większa niż połowa liczebności tej władzy określona przez odpowiedni zjazd.
2. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz naczelnych wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez Zjazd ZHP – dokonuje ich Rada Naczelna ZHP.
3. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz chorągwi wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez zjazd chorągwi – dokonuje ich rada chorągwi.
4. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełnienia przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.
5. Komenda hufca nie może odwołać komendanta hufca. Komenda chorągwi nie może odwołać komendanta chorągwi. Główna Kwatera ZHP nie może odwołać Naczelnika ZHP. Rada Naczelna ZHP nie może odwołać Przewodniczącego ZHP.

§ 45

1. Władze ZHP sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz niższego stopnia.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz ZHP Główna Kwatera ZHP może zawiesić komendę chorągwi, a komenda chorągwi może zawiesić komendę hufca. Okres zawieszenia nie może przekroczyć 6 miesięcy. Uchwała w tej sprawie wymaga uzasadnienia.
3. W okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy, powołany przez władzę wyższego stopnia.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w wypadku wygaśnięcia mandatu komendanta hufca lub komendanta chorągwi w trakcie kadencji.
5. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w przypadku niemożności sprawowania z przyczyn losowych mandatu komendanta hufca, komendanta chorągwi i Naczelnika ZHP w trakcie kadencji.

§ 46

1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut ZHP nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy uprawnionych do

głosowania, z zastrzeżeniem ust. 2. Przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały władz ZHP z wyłączeniem zjazdów hufca, zjazdów chorągwi i Zjazdu ZHP mogą być podejmowane w trybie obiegowym, w tym w szczególności przy użyciu poczty elektronicznej, zwykłą większością głosów, przez co najmniej połowę uprawnionych do głosowania. Nie dotyczy to uchwał, do których stosuje się wymóg tajności. Szczegółowe zasady głosowania w trybie obiegowym określają poszczególne władze ZHP w swoich regulaminach.
3. Uchwały zjazdów hufców i zjazdów chorągwi są ważne bez względu na liczbę obecnych osób uprawnionych do głosowania.

§ 47

1. Uchwały i decyzje władz ZHP oraz decyzje osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP niezgodne z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz wyższego stopnia są nieważne.
2. Nieważność decyzji osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP stwierdzają właściwe komendy.
3. Nieważność uchwał i decyzji władz hufca stwierdzają właściwe władze chorągwi.
4. Nieważność uchwał i decyzji władz chorągwi stwierdzają właściwe władze naczelne.
5. Od uchwały lub decyzji stwierdzających nieważność innej uchwały lub decyzji przysługuje odwołanie do Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP jest ostateczne.
6. Nieważność uchwał zjazdów hufców stwierdza rada chorągwi, zjazdów chorągwi – Rada Naczelna ZHP.
7. Nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP stwierdza Centralna Komisja Rewizyjna ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP jest ostateczne.

ROZDZIAŁ 7.
Władze hufca

§ 48

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca obraduje jako zjazd zwykły, zjazd sprawozdawczy lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły hufca:
   1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
   2) przyjmuje strategię rozwoju hufca,
   3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego,
   4) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie działalności komendy hufca od ostatniego zjazdu zwykłego hufca i na wniosek komisji rewizyjnej hufca podejmuje uchwałę w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi hufca,
   5) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym skarbnika hufca i osobę odpowiedzialną za program i pracę z kadrą,
   6) określa liczebność i wybiera komisję rewizyjną hufca,

7) może wybrać sąd harcerski hufca, określając jego liczebność,
8) decyduje o innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu hufca lub przekazanych przez Zjazd ZHP.

4. Zjazd zwykły hufca jest zwoływany przez komendę hufca co cztery lata.

§ 49

1. Zjazd sprawozdawczy hufca odbywa się raz, w połowie kadencji. Szczegółowy terminarz zjazdów sprawozdawczych określa Rada Naczelna ZHP.
2. Zjazd sprawozdawczy hufca:
   1) rozpatruje sprawozdania władz hufca, w tym sprawozdanie finansowe za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
   2) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie działalności komendy hufca od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
   3) podejmuje, na wniosek komisji rewizyjnej hufca, uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
   4) ocenia realizację uchwał zjazdu hufca,
   5) obraduje także nad sprawami właściwymi dla zjazdu nadzwyczajnego hufca, jeżeli wniosek o rozpatrzenie takich spraw został zgłoszony przez komendanta hufca, komisję rewizyjną hufca lub komendanta chorągwi.
3. W przypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium członkowi komendy hufca zjazd może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu i dokonać wyboru uzupełniającego.
4. W przypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium komendantowi hufca i podjęciu decyzji o wygaśnięciu jego mandatu zjazd sprawozdawczy hufca dokonuje wyboru komendanta i na jego wniosek komendy hufca.
5. Zjazd sprawozdawczy hufca jest zwoływany przez komendę hufca.

§ 50

1. Zjazd nadzwyczajny hufca zwoływany jest przez:
   1) komendę hufca,
   2) komendanta hufca,
   3) komisję rewizyjną hufca,
   4) komendę chorągwi,

   z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 członków ZHP pełniących w hufcu funkcje instruktorskie.
2. Zjazd nadzwyczajny hufca obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 51

W zjeździe hufca z głosem decydującym biorą udział członkowie ZHP pełniący funkcje instruktorskie, a także instruktorzy pełniący funkcje przybocznych w gromadach i drużynach, mający przydział służbowy do tego hufca i opłaconą podstawową składkę członkowską.

§ 52

1. W skład komendy hufca wchodzą co najmniej 3 osoby, w tym: komendant hufca, skarbnik i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
2. Komenda hufca:

1) określa organizację i regulamin pracy komendy hufca,
2) buduje wspólnotę instruktorską oraz wspólnotę podstawowych jednostek organizacyjnych,
3) przyjmuje plan pracy hufca, w tym plan kształcenia,
4) zatwierdza budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
5) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju hufca,
6) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę gromad, drużyn i innych jednostek hufca oraz ocenia ich działalność,
7) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie hufca,
8) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy, w granicach jej kompetencji,
9) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP, pozostałe władze naczelne i władze chorągwi.

§ 53

1. Komendant hufca:
   1) kieruje pracą komendy hufca,
   2) kieruje bieżącą działalnością hufca,
   3) reprezentuje hufiec,
   4) wydaje rozkazy,
   5) prowadzi gospodarkę finansową hufca przy pomocy skarbnika hufca.
2. Komendant hufca w przypadku nieodprowadzenia zebranych podstawowych składek członkowskich z kierowanego przez niego hufca w określonym terminie, może podlegać karze określonej w § 27 ust. 1 pkt 4.

§ 54

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca, odpowiedzialnym przed zjazdem hufca.
2. Komisja rewizyjna hufca:
   1) czuwa nad zgodnością działania komendy hufca i komendanta oraz jednostek organizacyjnych hufca ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
   2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz hufca pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
   3) ocenia realizację programu rozwoju hufca,
   4) przedstawia komendzie hufca informacje, zalecenia i wnioski,
   5) przedstawia zjazdowi hufca sprawozdanie ze swej działalności,
   6) przedstawia zjazdowi hufca ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca,
   7) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez komisje rewizyjne wyższego stopnia.
3. Komisja rewizyjna hufca liczy co najmniej 3 członków.

§ 55

1. Sąd harcerski hufca rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie, z wyłączeniem członków władz hufca, oraz sprawy odwoławcze i sporne dotyczące członkostwa instruktorów.

2. Jeżeli zjazd hufca nie dokona wyboru sądu harcerskiego hufca, sądem właściwym dla osób mających przydział służbowy do tego hufca jest sąd harcerski chorągwi.
3. Sąd harcerski hufca liczy co najmniej 3 członków.

ROZDZIAŁ 8.
Władze chorągwi

§ 56

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi obraduje jako zjazd zwykły lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły chorągwi:
   1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
   2) przyjmuje strategię rozwoju chorągwi,
   3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz chorągwi za okres od ostatniego zjazdu zwykłego,
   4) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej chorągwi i Głównej Kwatery ZHP w sprawie działalności komendy chorągwi od ostatniego zjazdu zwykłego chorągwi i na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi chorągwi;
   5) wybiera komendanta chorągwi i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym co najmniej 1 zastępcę komendanta chorągwi i skarbnika chorągwi,
   6) określa liczebność i wybiera radę chorągwi, komisję rewizyjną chorągwi i sąd harcerski chorągwi,
   7) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych przez Zjazd ZHP.
4. Zjazd zwykły chorągwi jest zwoływany przez komendę chorągwi co cztery lata.

§ 57

1. Zjazd nadzwyczajny chorągwi może zwołać:
   1) rada chorągwi,
   1) komenda chorągwi,
   2) komendant chorągwi,
   3) komisja rewizyjna chorągwi,
   4) Główna Kwatera ZHP,

   z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 komend hufców.
2. Zjazd nadzwyczajny chorągwi obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 58

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
   1) delegaci wybrani przez zjazdy hufców,
   2) komendanci hufców,
   3) członkowie komendy chorągwi.
2. Członkowie pozostałych ustępujących władz chorągwi biorą udział w zjeździe chorągwi z głosem doradczym.

3. Delegaci na zjazd chorągwi, wybrani przez zjazdy hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego, mając prawo udziału z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych chorągwi zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 59

1. Rada chorągwi jest władzą uchwałodawczą w zakresie określonym przez Statut ZHP.
2. Rada chorągwi liczy 7–17 osób i wybiera ze swojego grona przewodniczącego.
3. Rada chorągwi decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi, w tym:
   1) ocenia realizację uchwał zjazdu chorągwi i uchwał własnych,
   2) dokonuje corocznej oceny działalności komendy chorągwi i przekazuje ją do komisji rewizyjnej chorągwi,
   3) opiniuje budżet chorągwi,
   4) opiniuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia i ocenia jego realizację,
   5) decyduje w sprawach członkostwa chorągwi w organizacjach lokalnych i regionalnych,
   6) ocenia realizację strategii rozwoju chorągwi.
4. W przypadku nieudzielenia absolutorium któremukolwiek z członków komendy chorągwi rada chorągwi może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu.
5. Rada chorągwi spotyka się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją przewodniczący lub osoba przez niego upoważniona. Radę chorągwi może zwołać także komenda chorągwi lub komisja rewizyjna chorągwi z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 członków rady lub 1/3 komend hufców.
6. W obradach rady chorągwi z głosem doradczym uczestniczą członkowie komendy chorągwi, przedstawiciele komisji rewizyjnej chorągwi oraz sądu harcerskiego chorągwi.

§ 60

1. Komenda chorągwi jest zarządem chorągwi jako jednostki terenowej ZHP posiadającej osobowość prawną. W skład komendy chorągwi wchodzi co najmniej 3 członków, w tym komendant, skarbnik oraz osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
2. Komenda chorągwi:
   1) określa organizację i regulamin pracy komendy chorągwi,
   2) buduje wspólnotę instruktorską i wspólnotę hufców,
   3) przyjmuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia,
   4) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju chorągwi,
   5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
   6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie chorągwi,
   7) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy, w granicach kompetencji,
   8) wykonuje zadania określone przez Zjazd ZHP i pozostałe władze naczelne,
   9) podejmuje za zgodą Głównej Kwatery ZHP uchwały o zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomego chorągwi,
   10) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem chorągwi albo takiej, w której chorągiew zamierza uczestniczyć lub ustanowieniu fundacji jako fundator,

11) deleguje przedstawicieli do reprezentowania chorągwi w innych podmiotach gospodarczych, w których chorągiew ma akcje lub udziały bądź inne prawa z którymi wiąże się uczestnictwo w tych podmiotach, oraz w fundacjach,
12) powołuje i likwiduje chorągwiane jednostki organizacyjne,
13) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez chorągiew,
14) składa Głównej Kwaterze ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i radzie chorągwi sprawozdania merytoryczne i finansowe roczne i za okres kadencji ze swej działalności.

§ 61

1. Komendant chorągwi:
   1) kieruje pracą komendy chorągwi,
   2) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
   3) reprezentuje chorągiew,
   4) wydaje rozkazy,
   5) zarządza majątkiem chorągwi i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy skarbnika chorągwi na zasadach określonych w niniejszym Statucie.
2. Komendant chorągwi w przypadku nieodprowadzenia w określonym terminie zebranych składek podstawowych z hufców, może podlegać karze określonej w § 27 ust. 1 pkt 4.

§ 62

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.
2. Komisja rewizyjna chorągwi:
   1) czuwa nad zgodnością działania rady chorągwi, komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych chorągwi ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
   2) sprawuje stałą kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
   3) zatwierdza, po zapoznaniu się z opinią rady chorągwi, budżet chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, zatwierdza sprawozdanie finansowe chorągwi za każdy rok,
   4) rozpatruje sprawozdania komendy chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, ocenia, po zapoznaniu się z oceną pracy dokonaną przez radę chorągwi, ich działalność i podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem radzie chorągwi,
   5) przedstawia komendzie chorągwi informacje, zalecenia i wnioski,
   6) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
   7) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi,
   8) wykonuje zadania i kontrole zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.
3. Komisja rewizyjna chorągwi liczy co najmniej 5 członków.

§ 63

1. Sąd harcerski chorągwi rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz hufców, instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie z przydziałem służbowym do komendy chorągwi i jednostek przez nią powołanych, z wyłączeniem członków władz chorągwi.
2. Sąd harcerski chorągwi jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych: przez sądy harcerskie hufców lub przez sąd harcerski chorągwi, który rozpoznawał w pierwszej instancji sprawy instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie z hufców, które nie wybrały sądów harcerskich, oraz decyzji komendanta chorągwi (komendanta hufca, w którym nie wybrano sądu), w zakresie utraty członkostwa przez instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie.
3. Sąd harcerski chorągwi liczy co najmniej 9 członków.

ROZDZIAŁ 9.
Władze naczelne

§ 64

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
2. Zjazd ZHP obraduje jako zjazd zwykły lub nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły ZHP:
   1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
   2) przyjmuje strategię rozwoju ZHP,
   3) uchwala Statut ZHP i dokonuje w nim zmian,
   4) przyjmuje Podstawy wychowawcze ZHP,
   5) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz naczelnych ZHP za okres od ostatniego zjazdu zwykłego ZHP,
   6) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w przedmiocie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi ZHP,
   7) wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek 1–3 wiceprzewodniczących ZHP,
   8) określa liczebność i wybiera Radę Naczelną ZHP,
   9) wybiera Naczelnika ZHP i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym co najmniej 1 zastępcę Naczelnika ZHP i Skarbnika ZHP,
   10) określa liczebność i wybiera Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski ZHP.
4. Zjazd zwykły ZHP jest zwoływany przez Przewodniczącego ZHP na wniosek Rady Naczelnej ZHP co cztery lata.
5. Uchwałę o terminie i miejscu zjazdu zwykłego ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem zjazdu.

§ 65

1. Zjazd nadzwyczajny ZHP jest zwoływany przez:
   1) Przewodniczącego ZHP,
   2) Radę Naczelną ZHP,
   3) Główną Kwaterę ZHP,

4) Naczelnika ZHP,
5) Centralną Komisję Rewizyjną ZHP,
z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 komend chorągwi.
2. Zwołanie zjazdu nadzwyczajnego ZHP musi zostać ogłoszone najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
3. Zjazd nadzwyczajny ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 66

1. W Zjeździe ZHP biorą udział z głosem decydującym:
1) delegaci wybrani w hufcach lub rejonach hufców,
2) komendanci chorągwi,
3) członkowie Głównej Kwatery ZHP,
4) Przewodniczący ZHP.
2. Członkowie pozostałych ustępujących władz naczelnych biorą udział w Zjeździe ZHP z głosem doradczym.
3. Delegaci na Zjazd ZHP wybrani w hufcach lub rejonach hufców zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego ZHP, mając prawo udziału z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych ZHP zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 67

1. Rada Naczelna ZHP jest władzą uchwałodawczą ZHP.
2. W skład Rady Naczelnej ZHP wchodzi Przewodniczący ZHP, wiceprzewodniczący ZHP, 30–40 członków.
3. Rada Naczelna ZHP określa swoją organizację i sposoby działania.
4. Rada Naczelna ZHP:
1) w okresie pomiędzy zjazdami ZHP decyduje o najważniejszych sprawach Związku,
2) określa zasady przynależności członków ZHP do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych ZHP,
3) decyduje w sprawach systemu metodycznego, kierunków pracy wychowawczej i pracy z kadrą,
4) określa zasady zdobywania stopni instruktorskich i wymagania z nimi związane,
5) zajmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
6) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
7) dokonuje corocznej oceny działalności Głównej Kwatery ZHP i przekazuje ją do Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
8) opiniuje budżet Głównej Kwatery ZHP,
9) ustanawia składki członkowskie,
10) opiniuje plan pracy Głównej Kwatery ZHP, w tym plan kształcenia i ocenia jego realizację,
11) w przypadku nieudzielenia absolutorium członkom Głównej Kwatery ZHP przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP, Rada Naczelna ZHP może podjąć dodatkowo decyzję o wygaśnięciu mandatu członka Głównej Kwatery ZHP,
12) określa zasady ponownego ubiegania się o członkostwo ZHP,
13) w okresie pomiędzy zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP i w wypadku określonym w § 44 ust. 2 – członków pozostałych władz naczelnych,

14) określa zasady i sposób finansowania władz ZHP,
15) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach ogólnopolskich i międzynarodowych,
16) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
17) wykonuje inne zadania określone w Statucie.

5. Rada Naczelna ZHP zbiera się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub osoba przez niego upoważniona. Radę Naczelną ZHP może zwołać także Główna Kwatera ZHP lub Centralna Komisja Rewizyjna ZHP z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/3 członków Rady albo 1/3 komendantów chorągwi.
6. W obradach Rady Naczelnej ZHP uczestniczą z głosem doradczym Naczelnik ZHP, pozostali członkowie Głównej Kwatery ZHP, przedstawiciele Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP i Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP oraz komendanci chorągwi.

§ 68

1. Liczbę członków Rady Naczelnej ZHP wybieranych przez Zjazd ZHP z poszczególnych chorągwi, a także szczegółowe zasady wyborów określa każdorazowo Zjazd ZHP.
2. W wypadku wygaśnięcia w trakcie kadencji mandatu członka Rady Naczelnej ZHP wybór uzupełniający jest dokonywany przez Radę Naczelną ZHP na wniosek rady właściwej chorągwi.

§ 69

1. Przewodniczący ZHP stoi na straży jedności, zasad ideowych i tradycji ZHP.
2. Przewodniczący ZHP:
   1) reprezentuje Związek na zewnątrz w zakresie swoich kompetencji,
   2) kieruje działalnością Rady Naczelnej ZHP,
   3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, niezastrzeżone dla innych władz ZHP.
3. Przewodniczący wykonuje swoje zadania przy pomocy wiceprzewodniczących ZHP.

§ 70

1. Główna Kwatera ZHP jest zarządem ZHP.
2. W skład Głównej Kwatery ZHP wchodzą co najmniej 3 osoby, w tym: Naczelnik ZHP, Skarbnik ZHP i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
3. Główna Kwatera ZHP kieruje działalnością ZHP, a w szczególności:
   1) określa organizację i zasady swego działania,
   2) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju ZHP, a harcerskie komendy są oceniane z jej realizacji,
   3) wykonuje zadania określone w Statucie ZHP, uchwałach Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej ZHP,
   4) przyjmuje plan pracy Głównej Kwatery ZHP i plan kształcenia ZHP na dany rok kalendarzowy,
   5) przedkłada Radzie Naczelnej ZHP projekty uchwał,
   6) podejmuje uchwały o nabywaniu, zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomego ZHP, niebędącego majątkiem chorągwi,
   7) wydaje zgodę na zbycie lub obciążenie majątku nieruchomego chorągwi,

8) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem ZHP albo takiej, w której ZHP zamierza uczestniczyć lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
9) deleguje przedstawicieli do reprezentowania Związku w innych podmiotach gospodarczych, w których ZHP ma akcje lub udziały, bądź inne prawa z którymi wiąże się uczestnictwo w tych podmiotach oraz w fundacjach,
10) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
11) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez Główną Kwaterę ZHP,
12) uchwala regulaminy wewnętrzne i instrukcje ZHP, niezastrzeżone dla innych władz ZHP, w tym w szczególności regulaminy i instrukcje dotyczące zasad:
    a) tworzenia, działania i rozwiązywania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
    b) działania ruchu przyjaciół harcerstwa,
    c) tworzenia, działania i rozwiązywania hufców,
    d) tworzenia, działania i rozwiązywania chorągwi,
    e) organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz komendanta i komendy chorągwi,
    f) zaliczania służby instruktorskiej,
    g) przydziału służbowego członków,
    h) prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
    i) pełnienia nadzoru właścicielskiego nad majątkiem ZHP,
    j) pracy kapelanów oraz ich współdziałania z komendami,
    k) tworzenia i działania szczepów i związków drużyn,
13) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez członków Głównej Kwatery ZHP, w granicach kompetencji,
14) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów i komend chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
15) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa,
16) powołuje, określa zasady działania i rozwiązuje ciała doradcze – rady, komisje i celowe zespoły robocze,
17) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe ZHP niezastrzeżone dla innych władz ZHP.

§ 71

1. Naczelnik ZHP jest przełożonym wszystkich członków ZHP.
2. Naczelnik ZHP:
    1) kieruje pracami Głównej Kwatery ZHP,
    2) kieruje bieżącą działalnością ZHP,
    3) reprezentuje ZHP,
    4) wydaje rozkazy,
    5) zarządza majątkiem ZHP i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy Skarbnika ZHP na zasadach określonych w niniejszym Statucie.

§ 72

1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP:
   1) czuwa nad zgodnością działania wszystkich władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
   2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości, przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski,
   3) zatwierdza, po zapoznaniu się z opinią Rady Naczelnej ZHP, budżet Głównej Kwatery ZHP na dany rok,
   4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Głównej Kwatery ZHP, sprawozdania z wykonania budżetu Głównej Kwatery ZHP, w tym jednostek samobilansujących, ocenia po zapoznaniu się z oceną pracy dokonaną przez Radę Naczelną ZHP, ich działalność, a następnie podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem Radzie Naczelnej ZHP,
   5) przedstawia Zjazdowi ZHP sprawozdanie ze swojej działalności oraz ocenę działalności Głównej Kwatery ZHP wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP,
   6) stwierdza nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym chorągwi i hufców.
4. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP liczy 9–11 członków.
5. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP uchwala regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP.

§ 73

1. Naczelny Sąd Harcerski ZHP rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz naczelnych ZHP i członków władz chorągwi oraz instruktorów z przydziałem służbowym do Głównej Kwatery ZHP i jednostek przez nią powołanych.
2. Naczelny Sąd Harcerski ZHP jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez Naczelny Sąd Harcerski ZHP, sądy harcerskie chorągwi oraz od decyzji Naczelnika ZHP w zakresie utraty członkostwa instruktorów.
3. Naczelny Sąd Harcerski ZHP dokonuje wykładni Statutu ZHP.
4. Naczelny Sąd Harcerski ZHP liczy co najmniej 9 członków.
5. Naczelny Sąd Harcerski ZHP uchwala regulamin sądów harcerskich, określający ustrój sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania.
6. Sądy harcerskie są niezawisłe w orzekaniu.
7. Postępowanie przed sądami harcerskimi jest dwuinstancyjne.

ROZDZIAŁ 10.
Majątek, gospodarka

§ 74

1. Majątek ZHP stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów z ofiarności publicznej oraz dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy publiczne lub inne podmioty.
2. Majątek ZHP służy do prowadzenia działalności statutowej Związku i nie może być użyty do innych celów lub w sposób sprzeczny ze Statutem ZHP.

§ 75

1. Na majątek wspólny ZHP składa się majątek chorągwi będący w dyspozycji chorągwi oraz pozostały majątek Związku będący w dyspozycji Głównej Kwatery ZHP.
2. Majątek chorągwi stanowią fundusze oraz prawa i składniki majątkowe chorągwi i jednostek organizacyjnych ZHP wchodzących w skład chorągwi. Dysponentem majątku chorągwi jest komenda chorągwi.
3. Dysponentem pozostałego majątku ZHP jest Główna Kwatera ZHP.

§ 76

1. ZHP nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez chorągiew.
2. Chorągiew nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez ZHP albo przez inną chorągiew.

§ 77

1. Zbycie i obciążenie majątku nieruchomego chorągwi wymaga zgody Głównej Kwatery ZHP.
2. W przypadku wyrażenia przez Główną Kwaterę ZHP zgody, o której mowa w ust. 1, prawo pierwszeństwa zakupu przysługuje Głównej Kwaterze ZHP na zasadach jak w stosunku do osób trzecich. Chorągiew zobowiązana jest do ustanowienia prawa pierwokupu na nieruchomościach będących własnością ZHP i pozostających w jej dyspozycji na rzecz Głównej Kwatery ZHP.
3. Zaciągnięcie kredytu i pożyczki w kwocie przekraczającej 10% wartości aktywów danej jednostki wymaga uchwały właściwej komendy chorągwi oraz powiadomienia komisji rewizyjnej chorągwi.

§ 78

1. Składką członkowską ZHP jest:
   2) podstawowa składka członkowska, która jest obowiązkowa dla wszystkich członków ZHP,
   3) dodatkowa składka zadaniowa przeznaczona na pokrycie kosztów udziału członka ZHP w określonym zadaniu, wynikającym z zasad i metod pracy w ZHP. Wysokość dodatkowej składki zadaniowej określana jest przez organizatora zadania i nie może przekraczać kosztów realizacji zadania.
2. Rada Naczelna ZHP określa wysokość podstawowej składki członkowskiej, zasady udzielania ulg i zwolnień, a także zasady jej zbierania i podziału.

3. Rada Naczelna ZHP określa zasady rozliczania przez właściwe komendy kosztów obsługi zadań finansowanych z dodatkowych składek zadaniowych.

§ 79

1. Z zastrzeżeniem ust. 3 poniżej, osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi działający łącznie albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP działający łącznie.
2. Odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP mogą udzielać pełnomocnictw innym osobom, mogą też wyrażać zgodę na udzielanie dalszych pełnomocnictw przez osoby umocowane. W każdym wypadku wymagane jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób. Udzielenie pełnomocnictwa wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.
3. W umowach między ZHP a członkiem komendy chorągwi albo członkiem Głównej Kwatery ZHP osobami upoważnionymi do reprezentowania ZHP są odpowiednio członek komisji rewizyjnej chorągwi wskazany w uchwale komisji rewizyjnej chorągwi albo członek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP wskazany w uchwale Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP.
4. Postanowienia ust. 3 powyżej znajdują odpowiednie zastosowanie także w przypadku sporu pomiędzy ZHP a członkiem komendy chorągwi albo członkiem Głównej Kwatery ZHP.

§ 80

1. W sprawach ze stosunku pracy w imieniu pracodawcy występuje odpowiednio komendant chorągwi albo Naczelnik ZHP.
2. Komendant Chorągwi albo naczelnik ZHP może udzielać pełnomocnictw w sprawach ze stosunku pracy, stosując odpowiednio § 79 ust. 2.
3. W przypadku spraw ze stosunku pracy dotyczących członka komendy chorągwi albo członka Głównej Kwatery ZHP zastosowanie znajduje § 79 ust. 3–4.

§ 81

1. ZHP i chorągwie mogą prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego.
2. Sposób i zakres prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP i chorągwi określają przepisy prawa oraz wewnętrzne regulaminy i instrukcje ZHP wydawane przez Główną Kwaterę ZHP.
3. Działalność gospodarcza i finansowa ZHP i chorągwi jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

§ 82

W ramach działalności zabrania się:

a) udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem ZHP w stosunku do jego członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi członkowie, członkowie organów oraz pracownicy ZHP pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi",

b) przekazywania majątku ZHP na rzecz członków, członków organów lub pracowników ZHP oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności, jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,
c) wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników ZHP oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celów statutowych ZHP,
d) zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie ZHP, członkowie jego organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

ROZDZIAŁ 11.
Postanowienia końcowe

§ 83

1. Uchwałę w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy osób uczestniczących w zjeździe z głosem decydującym.
2. Projekty uchwał w sprawie zmiany Statutu wraz z uzasadnieniem mogą wnosić władze Naczelne ZHP, grupa co najmniej 15 delegatów na Zjazd ZHP lub grupa co najmniej 50 instruktorów ZHP.
3. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 osób uczestniczących w zjeździe z głosem decydującym.

Załącznik nr 1 do Statutu ZHP

Tekst oraz zapis nutowy Hymnu ZHP

Załącznik nr 2 do Statutu ZHP

1. Krzyż Harcerski

2. Znaczek Zucha

3. Lilijka ZHP

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
GŁÓWNA KWATERA
ul. Marii Konopnickiej 6
00-491 Warszawa

Naczelnik Związku Harcerstwa Polskiego
hm. Małgorzata Sinica

4. Dariusz Supeł[8], *Pozjazdowa refleksja przewodniczącego ZHP*, kwiecień 2017 r.

źródło:
„Czuwaj" 2017, nr 4 (350), kwiecień, s. 8–9

POZJAZDOWA REFLEKSJA PRZEWODNICZĄCEGO ZHP
HM. DARIUSZ SUPEŁ

Zakończony właśnie 39 Nadzwyczajny Zjazd ZHP miał różne momenty. Były takie, kiedy czuło się wspólnotę i widać było bardzo ciekawą, merytoryczną rozmowę na dość trudne tematy, jak na przykład druga rota Przyrzeczenia Harcerskiego czy Prawo Harcerskie. To były chwile budujące, pokazujące, że delegaci są przygotowani i wiedzą, czego chcą, potrafią rozmawiać ze sobą, mają różne zdania, ale nie ma kłótni, tylko jest merytoryczna, rzeczowa rozmowa o tym, jaki jest sens proponowanych zmian. To jest budujące. Mniej budujące było to, że czasem dyskusja stawała się zbyt emocjonalna i nagle ktoś zgłaszał, żeby ją zakończyć, że jesteśmy gotowi, że trzeba już głosować. I wtedy potrzebna była chwila, żeby zatrzymać się i spokojnie zastanowić, bo przecież podejmowane decyzje nie należały do tych, które da się szybko zmienić czy odwołać.

Myślę tu szczególnie o dyskusji a później decyzji o **zmianie 10 punktu Prawa Harcerskiego**. Była ona wyjątkowo trudną i jedną z najważniejszych na zjeździe. Będzie wymagała wcale nie tak prostego wytłumaczenia pozostałym instruktorom, harcerzom, również osobom spoza harcerstwa, co i dlaczego się zmieniło. Że to wcale nie jest tak, że nagle przyzwalamy na coś, czego do tej pory Związek nie tolerował. Bo Związek nadal tego nie uznaje, nadal nie akceptuje korzystania z jakichkolwiek używek. Dotyczy to i harcerza, i instruktora. Natomiast warto zwrócić uwagę, że wprowadzony zapis wskazuje na inne niebezpieczeństwa, inne uzależnienia, które czyhają na młodego człowieka. Zatem trzeba spojrzeć na ten problem zdecydowanie szerzej niż do tej pory. Chyba nie wszyscy dostrzegają ten aspekt przyjętej zmiany. Decyzja zjazdu dotycząca 10 punktu naszego Prawa jest dużym wyzwaniem dla instruktorów. Powinni dawać własnym przykładem świadectwo, że ta decyzja nie jest wcale poluźnieniem zasad, tylko je poszerza i wzmacnia.

Nie zdecydowali się instruktorzy na dopuszczenie **drugiej roty Przyrzeczenia Harcerskiego**, ale rozpoczęli rozmowę o tej ważnej sprawie. Ta rozmowa pokazuje nam wszystkim, na czym polega problem, pokazuje różne grupy członków ZHP, które w odmienny sposób podchodzą do kwestii wiary. W trakcie zjazdu niczego nie

[8] Dariusz Supeł – harcmistrz, działacz organizacji pozarządowych, instruktor harcerski, przewodniczący ZHP od 6 grudnia 2013 roku – przyp. K.M.

rozstrzygnęliśmy ostatecznie, ale prowadziliśmy bardzo wyważoną dyskusję o różnych oczekiwaniach w organizacji, o różnych postawach. Należy ją traktować jako początek i cieszyć się, że prowadzimy takie trudne rozmowy – że nie dyskutujemy tylko o przepisach, ale o bardzo ważnych sprawach ideowych naszej organizacji. Dobrze, że o tym rozmawiamy, bo to są sprawy, które w nas żyją, które są naszymi przekonaniami, którymi chcemy się dzielić. To jest duży plus zjazdu – właśnie ta szczera rozmowa.

Ważnym efektem zjazdu, choć to wprawdzie jedna mała uchwała, jest poszerzenie kręgu osób, które mają **czynne prawo wyborcze** na zjeździe hufca, o przybocznych, którzy są instruktorami. Należy ją rozpatrywać w kontekście szerszej dyskusji: kto ma podejmować decyzje w Związku, kto ma mieć czynne prawo wyborcze, co zrobić, aby na zjazdach hufców przewaga drużynowych, najważniejszych naszych wychowawców, była widoczna. Chodzi o to, aby podmiotowość drużynowych przejawiała się w prawie do podejmowania decyzji dotyczących ich hufca. Pierwszy krok został zrobiony, czyli grupa ta została poszerzona o przybocznych – instruktorów. To zwiększa odpowiedzialność za organizację instruktorów, którzy pełnią funkcje wychowawcze na poziomie drużyny. To jest bardzo dobra decyzja zjazdu, przyjęta znaczą większością głosów. Oczywiście musimy mieć świadomość, że organizacja zmienia się powoli, chcielibyśmy czasem, aby następowało to szybciej, bardziej rewolucyjnie, ale ma ona swój rytm i ze względu na oczekiwanie pewnej stabilności te zmiany zachodzą małymi krokami. Ważne jest jednak, że cały czas przeobrażamy nasz Związek.

Może nie jest to rzecz, która bardzo interesuje szerokie grono instruktorów z poziomu hufca, ale kolejną ważną sprawą jest **wyważenie kompetencji pomiędzy władzami** na szczeblu chorągwianym i centralnym. Prowadzą one w tym samym kierunku, co danie czynnego prawo wyborczego przybocznym – instruktorom: ponoszenia współodpowiedzialności za organizację przez szersze grono instruktorów. Warto zwrócić uwagę, że zjazd dość dużą większością głosów nie zdecydował się, a takie propozycje się pojawiały, aby zlikwidować rady chorągwi. Podjął decyzje idące w odwrotnym kierunku: skoro te rady zostają, to wyposażył je w dodatkowe kompetencje, aby miały większy wpływ na podejmowane decyzje, także budżetowe. Te zmiany powodują, że nie ma zdecydowanej przewagi jednej z władz – mamy tutaj równowagę i większą grupę instruktorów współdecydujących o sprawach organizacji. Dzięki temu poszerza się nasza instruktorska wspólnota. A doświadczenia ostatnich lat pokazują, że im bardziej transparentne jest podejmowanie decyzji, im więcej informacji o sytuacji środowiska mają instruktorzy, tym bardziej świadomie podejmują nawet wyjątkowo trudne decyzje.

Mam nadzieję, że instruktorzy, którzy uczestniczyli w zjeździe, wyjechali z niego zadowoleni. I z powodu podjętych (i niepodjętych) decyzji, i z powodu bardzo dobrej organizacji zjazdu. Należy tutaj pochwalić zespół organizacyjny – grupę profesjonalistów, którzy bardzo dobrze pełnili swą służbę. I za nią całemu zespołowi dziękuję.

Dwa i pół dnia intensywnej pracy wyłącznie nad statutem pokazuje, że ten zjazd był potrzebny. Liczę na to, że delegaci będą po zjeździe przenosić dyskusje i zainteresowanie poruszanymi na zjeździe sprawami do swoich środowisk. W dużej mierze dlatego, że w tym roku czeka nas jeszcze drugi zjazd, który w mniejszym stopniu zajmie się statutem, natomiast będzie mógł się skupić na elementach programowych. Kończy nam się przedłużona już raz strategia ZHP, powinna powstać nowa, która być może będzie skierowana do większej części organizacji i w której ukazane będą nasze priorytety. To będzie także czas, gdy organizacja będzie musiała określić, jak zachować się w sytuacji zmiany systemu edukacji – czy tak silne przywiązanie do systemu szkolnego nie komplikuje nam pracy metodycznej. Do tego

konieczna będzie rozmowa o metodzie i sytuacji w drużynach, bo najnowsze dane pokazują, że mamy duży problem w funkcjonowaniu metodyki w drużynach, że pogorszyło się nam przygotowanie drużynowych do funkcji. To jest czas, kiedy musimy znaleźć na to receptę i **nowe sposoby na wzmocnienie drużynowych**, którzy prowadzą najważniejszą pracę wychowawczą bezpośrednio z dziećmi.

Musimy zastanowić się, czy nie powinniśmy na nowo określić kierunków działania i powiedzieć, co będziemy robić w dalszej kolejności, gdy załatwimy to, co najważniejsze. A najważniejsze są oczywiście sprawy związane ze **wzmocnieniem wychowawczego charakteru naszej organizacji** – bo to jest jej sedno!

5. Zmiana tekstu Prawa Harcerskiego

5.1. Raport Komisji Statutowej, Prawo i Przyrzeczenie, 28 grudnia 2015 r.

źródło:
https://zhp.pl/wp-content/uploads/2017/01/Materialy-zrodlowe-D41-D43.zip, dostęp: 15.10.2018

L. dz. 5218/2015/EKP

Warszawa, 28 grudnia 2015 r.

Komisja Statutowa

Realizując Uchwałę XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego od lutego 2014 roku pracował powołany przez Przewodniczącego ZHP Zespół ds. redakcji Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego. Prace zespołu zakończyły się na początku tego roku.

Niniejszy dokument zawiera:

1) Projekt redakcji Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego opracowanego przez zespół do spraw Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego.
2) Wnioski z ogólnopolskich dyskusji jakie odbyły się w hufcach do kwietnia 2015 roku.
3) Wnioski z ogólnopolskich konferencji.
4) Stanowisko instruktorów Hufca Warszawa Mokotów.
5) Stanowisko instruktorów Chorągwi Podkarpackiej.
6) Wnioski po konferencjach Rady Naczelnej.
7) Tekst Prawa Skautowego.

Członkini Głównej Kwatery
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Emilia Kulczyk-Prus

Materiał dla Komisji Statutowej

Realizując Uchwałę XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego od lutego 2014 roku pracował powołany przez Przewodniczącego ZHP Zespół ds. redakcji Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego. Prace zespołu zakończyły się na początku tego roku.

Niniejszy dokument zawiera:

1) Projekt redakcji Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego opracowanego przez zespół do spraw Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego.
2) Wnioski z ogólnopolskich dyskusji jakie odbyły się w hufcach do kwietnia 2015 roku.
3) Wnioski z ogólnopolskich konferencji.
4) Stanowisko instruktorów Hufca Warszawa Mokotów.
5) Stanowisko instruktorów Chorągwi Podkarpackiej.
6) Wnioski po konferencjach Rady Naczelnej.
7) Tekst Prawa Skautowego.

I. PROJEKT REDAKCJI PRZYRZECZENIA I PRAWA HARCERSKIEGO OPRACOWANY PRZEZ ZESPÓŁ DO SPRAW PRZYRZECZENIA I PRAWA HARCERSKIEGO

PRZYRZECZENIE HARCERSKIE

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Alternatywna wersja:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Sprawiedliwości i Prawdy, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

PRAWO HARCERSKIE

1. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
2. Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie chętną pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i jest im posłuszny.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny.
10. Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Nie pije alkoholu i nie pali tytoniu.

OBJAŚNIENIA

AD. Przyrzeczenie Harcerskie: Zmiana jest przywróceniem, a zarazem przekształceniem treści Przyrzeczenia z redakcji z lat 1947–1957. Ustanowienie wersji zawierającej odniesienie do wartości, przy jednoczesnym stosowaniu formy niezawierającej słowa „Bóg", usankcjonuje przystępowanie do ZHP osób wyznających harcerskie wartości, które nie są gotowe na określenie swojego wyznania bądź też deklarują jako ateiści. W kwestii przywrócenia alternatywnej wersji Przyrzeczenie, Zespół kierował się argumentacją z dyskusji wewnętrznych oraz zebranymi przez Zespół wynikami ankiet.

AD. 1: Zmiana jest powrotem do kolejności punktu obecnego jako pierwszy w redakcjach Prawa Harcerskiego z lat 1911–1932. Kwestia następowania punktu „Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy" tuż po Przyrzeczeniu Harcerskim wynika ze związku, jaki między nimi występuje. Honor symbolizujący rycerza z Grabowa pełni analogiczną rolę do wyrażenia „na mój honor" z tekstu Przyrzeczenia Skautowego opracowanego przez Roberta Baden-Powella.

Z postacią Zawiszy Czarnego związana jest również legendarna prawdomówność – w tym także jak najpełniejsze wypełnianie przyjętych na siebie obowiązków. W kwestii zmiany kolejności punktu, Zespół kierował się argumentacją z dyskusji wewnętrznych oraz dostępną literaturą harcerską.

AD. 2: Zmiana jest przywróceniem, a zarazem przekształceniem treści punktu obecnego w redakcji Prawa Harcerskiego z lat 1964–1990. Słowo „chcę" zostało zmienione na „stara się", dzięki czemu zachowano sens punktu przy jednoczesnym zaznaczeniu, że chęci powinno zastąpić działanie. W kwestii zmiany punktu Zespół kierował się argumentacją z dyskusji wewnętrznych, niedawnymi działaniami zespołów Głównej Kwatery (w tym wydaniem propozycji programowej pod tytułem „Chce wiedzieć więcej niż wiem, umieć więcej niż umiem") oraz zebranymi przez Zespół wynikami ankiet.

AD. 7: Zmiana treści punktu nawiązuje do analogicznego punktu obecnego w redakcjach z lat 1947 i 1956. Na pierwsze miejsce wysunięto dbałość nie o dom rodzinny, lecz o więzi międzyludzkie. W dalszej kolejności znalazły się: szacunek dla starszych (wiekiem, stopniem, stażem...) oraz posłuszeństwo – stanowiące pojęcie zbliżone do karności, lecz bliższe dawaniu posłuchu starszym niż karze. W kwestii zmiany punktu Zespół kierował się argumentacją z dyskusji wewnętrznych oraz wynikami badań wartości deklarowanym przez Polaków (w których wysoką, pierwszorzędną pozycję każdorazowo zajmowała rodzina).

AD. 9: Zmiana treści punktu nawiązuje do kilku punktów obecnych w redakcjach z lat 1945–1990. Wysunięta na pierwsze miejsce pracowitość jest pojęciem szerszym od sumiennego wykonywania zadań. Jest to zarazem wykazanie, że harcerz realizuje swoje cele własnym wysiłkiem – nie chce przenosić swoich obowiązków na innych bądź czerpać korzyści z cudzej pracy. Odnosi się ono zarówno do działania w zastępie, służby innym, jak i pracy zarobkowej. Zestawione razem oszczędność i gospodarność wykazują stosunek harcerza do otaczających do rzeczy i środowiska. W oszczędności zawiera się rozsądne gospodarowanie zarówno posiadanymi zasobami, otoczeniem, jak i własnym czasem. Gospodarność jest dbałością o wymienione wcześniej składniki, w której zawiera się również inwestowanie w nie. Dotychczas występująca w tym punkcie ofiarność – rozumiana zarówno jako gotowość do poświęcenia samego siebie, jak i gotowość do przekazania dóbr materialnych innym – wciąż pozostaje obecna w Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim. Przejawia się ono w „niesieniu chętnej pomocy bliźnim", „pełnieniu służby Bogu i Polsce" (bądź „pełnieniu służby Polsce, dążeniu do Sprawiedliwości i Prawdy"), oraz w „byciu pożytecznym i niesieniu pomocy bliźnim". W kwestii zmiany punktu Zespół kierował się argumentacją z dyskusji wewnętrznych oraz wynikami badań wartości deklarowanym przez Polaków (w których wysoką, pierwszorzędną pozycję każdorazowo zajmowała rodzina).

AD. 10: Zmiana treści punktu nawiązuje do punktu obecnego w różnych redakcjach z lat 1914–2014. Dotychczasowe redakcje punktu dotyczące nałogów traktowały o nieuleganiu im bądź walce z nimi. Zapis o wolności od nałogów zawiera w sobie zarówno pozytywny nakaz działania, konieczność zmagań z samym sobą celem ukrócenia uzależnień, jak i przeciwdziałanie powstawaniu nowych. Występujący po nim fragment dotyczący alkoholu i nałogów uległ uproszczeniu. Z początku punktu zniknęło sformułowanie dotyczące czystości w myślach. Jego faktyczny

wyraz – mowa i działanie pozostały jako wystarczająca gwarancja czystych intencji i myśli, na którą harcerze mają wpływ. W kwestii zmiany punktu Zespół kierował się argumentacją z dyskusji wewnętrznych oraz zebranymi przez Zespół wynikami ankiet.

II. OGÓLNOPOLSKIE KONFERENCJE/DEBATY W HUFCACH

Na podstawie materiału przesłanego w dniu 20.01.2015 r. przez zespół powołany przez Przewodniczącego ZHP, **Główna Kwatera ZHP opracowała materiał, który był podstawą do dyskusji prowadzonych przez hufce do końca kwietnia 2015 roku oraz podczas jesiennych zjazdów hufców**.

WYNIKI DEBAT W HUFCACH

Poniżej wyniki debat instruktorskich dotyczących Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego przeprowadzonych w hufcach w 2015 roku oraz 106 ankiet wypełnionych indywidualnie przez instruktorów ZHP.

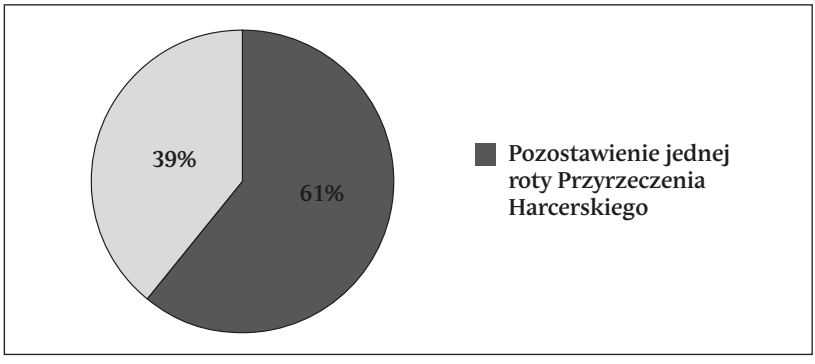
Przyrzeczenie Harcerskie

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Alternatywna wersja:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Sprawiedliwości i Prawdy, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Przyrzeczenie Harcerskie

W tym 39% hufców jest za wprowadzeniem innej wersji Przyrzeczenia Harcerskiego.

Przyrzeczenie inne propozycje nadesłane przez hufce:

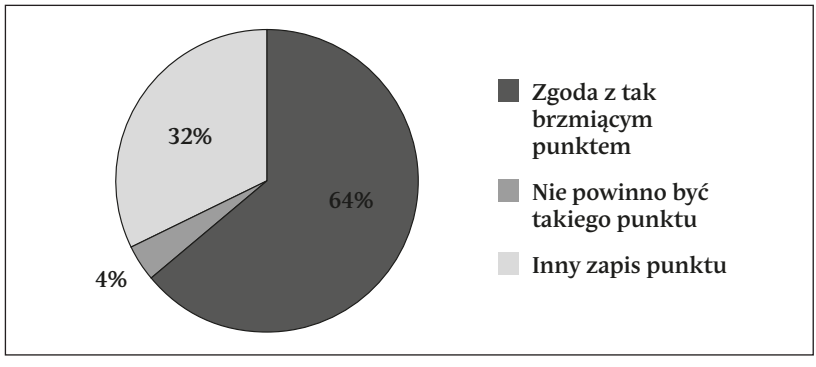
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę wartością najwyższym i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, kochać świat i drugiego człowieka, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do najwyższych ideałów, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do doskonałości i prawdy, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczera wole całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczera wole całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Dobra i Prawdy, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Propozycje zmian w Przyrzeczeniu Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem być dobrym człowiekiem, szanować bliźnich, dbać o dobre imię Polski i związku, a drogowskazem będzie mi Prawo Harcerskie.
- Zastąpienie Bóg słowem dobro najwyższe.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, przestrzegać uniwersalnych wartości, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce przestrzegać zasad moralnych nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę dobru i ideałom oraz Polsce nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.
- Mam szczerą wolę całym życiem służyć Polsce i społeczeństwu. Żyć według wartości i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

1. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

inne propozycje nadesłane z hufców:

1 Punkt

- Harcerz dotrzymuje słowa.
- Harcerz jest prawdomówny i można na nim polegać.
- Na słowie harcerza można polegać.
- Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z przyrzeczenia harcerskiego.

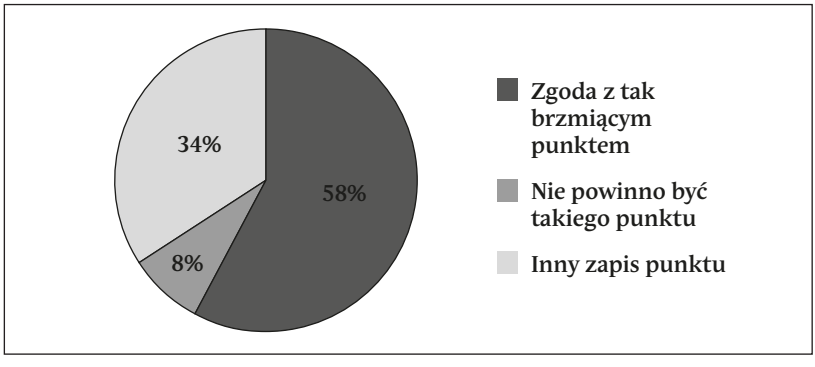
- Na słowie harcerza można polegać jak na Zawiszy.
- Na słowie harcerza polegaj jak na słowie Zawiszy.
- Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki.
- Harcerz postępuje honorowo i dąży do prawdy.
- Harcerz miłuje wolność i sprawiedliwość, broni prawa do nich każdego człowieka.
- Na słowie harcerza można polegać.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

1 Punkt:

- Harcerz jest uczciwy w mowie i myśli.
- Harcerz swoim postępowaniem pomnaża chwałę polski nie dopuszcza by w nią zwątpiono.
- Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia harcerskiego.
- Harcerz jest uczciwy, słowny i odpowiedzialny.
- Na słowie harcerza musisz polegać.
- Na słowie harcerza można polegać.
- Harcerz dotrzymuje danego słowa.
- Harcerz jest rzetelny i prawdomówny.
- Harcerz jest prawdomówny.

2. Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.

Inne propozycje nadesłane z hufców:

2 Punkt

- Harcerz pracuje nad sobą.
- Harcerz stale się rozwija.
- Harcerz stale poszerza zakres wiedzy i umiejętności oraz ciągle się doskonali.
- Harcerz stara się być coraz lepszym.
- Harcerz pracuje nad sobą, zdobywa wiedzę i umiejętności.
- Harcerz rozwija swoją wiedzę i umiejętności.
- Harcerz dąży do ciągłego samodoskonalenia się.
- Harcerz dąży do doskonałości, stale się rozwija.
- Harcerz stara się nieustannie rozwijać.
- Harcerz stale i wszechstronnie się rozwija. Poszerza swoja wiedzę i umiejętności.

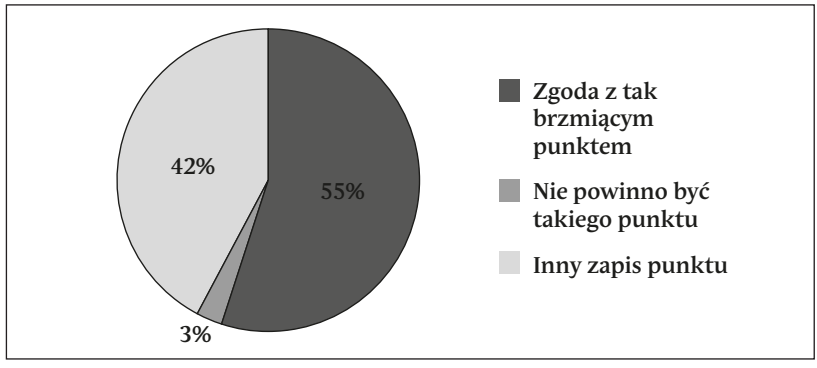
- Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
- Harcerz postępuje szlachetnie, dotrzymuje każdego słowa.
- Harcerz dąży do samodoskonalenia.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

2 Punkt:

- Harcerz nieustannie i świadomie rozwija się, stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
- Harcerz stara się być coraz lepszym.
- Harcerz wymaga od siebie więcej niż od innych.
- Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
- Harcerz stara się doskonalić swoją wiedze i umiejętności.
- Harcerz stara się osiągać swoje cele.

3. Harcerz jest pożyteczny i niesie chętną pomoc bliźnim.

Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:

3 Punkt

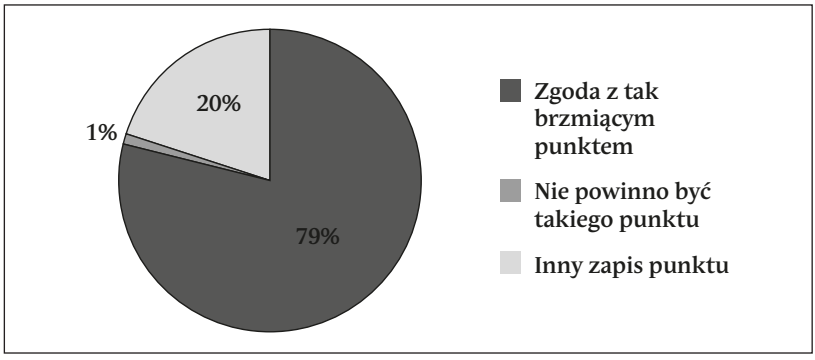
- Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
- Harcerz niesie pomoc.
- Harcerz jest aktywny i pożyteczny.
- Harcerz jest pożyteczny i sumiennie spełnia swoje obowiązki.
- Harcerz jest pożyteczny.
- Harcerz mówi prawdę i dotrzymuje słowa.
- Harcerz zauważa kto w potrzebie i chętnie pomaga.
- Harcerz jest uczynny i niesie chętną pomoc potrzebującym.
- Harcerz jest pożyteczny i odpowiedzialny.
- Harcerz ma odwagę świat na lepszy, jest pożyteczny i pomocny.
- Harcerz wszystkich traktuje z godnością, a za brata uważa każdego harcerza.
- Harcerz niesie pomoc bliźnim.
- Harcerz zmienia świat na lepsze.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

3 Punkt:

- Harcerz jest pożyteczny i niesie chętną pomoc innym.
- Harcerz jest pożyteczny, postępuje po bratersku.
- Harcerz jest gotowy okazać pomoc.

4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.

Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:

4 Punkt

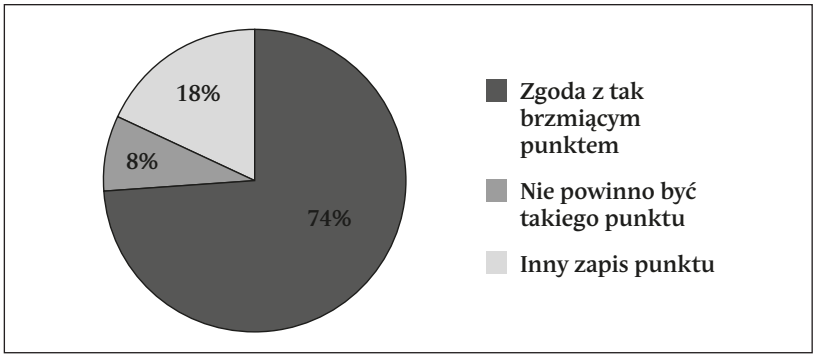
- Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego skauta.
- Harcerz postępuje po bratersku i szanuje innych.
- Harcerz jest życzliwy i przyjazny.
- Harcerz w każdym widzi bliźniego a za przyjaciela uważa każdego innego harcerza.
- Harcerz jest przyjaciele wszystkich i bratem każdego innego harcerza-skauta.
- Harcerz szanuje siebie i innych, w każdym dostrzega dobro.
- Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

4 Punkt:

- Harcerz jest otwarty i życzliwy wobec innych ludzi, szczególnie innych harcerzy.
- Harcerz postępuje po bratersku.
- Harcerz jest przyjacielem wszystkich, a za brata uważa każdego innego harcerza.
- Harcerz uważa za brata każdego innego harcerza.

5. Harcerz postępuje po rycersku.

Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:

5 Punkt

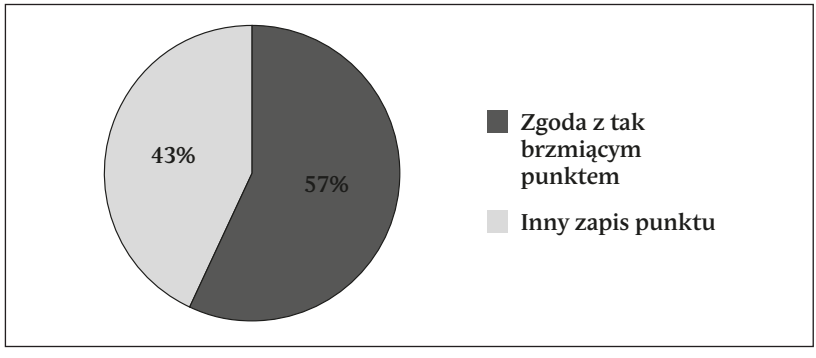
- Harcerz jest przyjacielem przyrody, poznaje jej piękno i tajemnice.
- Harcerz jest lojalny.
- Harcerz jest szlachetny i honorowy.
- Harcerz postępuje po rycersku czyli jest honorowy, prawy i odpowiedzialny.
- Harcerz jest kulturalny i taktowny.
- Harcerz staje w obronie słabszych i jest zawsze gotów do niesienia pomocy.
- Harcerz postępuje po rycersku, na jego słowie polegaj jak na Zawiszy.
- Harcerz jest honorowy, sprawiedliwy i odważny.
- Harcerz czerpie wzorce z autorytetów, bohaterów.
- Harcerz dba o więzi rodzinne i szanuje starszych.
- Harcerz postępuje honorowo.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

5 Punkt:

- Harcerz postępuje honorowo o z szacunkiem do innych.
- Harcerz postępuje szlachetnie.
- Harcerz jest szlachetny.
- Harcerz jest dzielny i odpowiedzialny.
- Harcerz jest dzielny i broni swoich poglądów.
- Harcerz postępuje honorowo.
- Harcerz postępuje wg własnych wartości.

6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:

6 Punkt

- Harcerz szanuje przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz chroni przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz postępuje proekologicznie.
- Harcerz dba o przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz wychodzi w świat, miłuje przyrodę, chroni ją i stara się ją poznać.
- Harcerz kocha przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz poznaje i chroni przyrodę.
- Harcerz troszczy się o naturę.
- Harcerz dba o przyrodę.

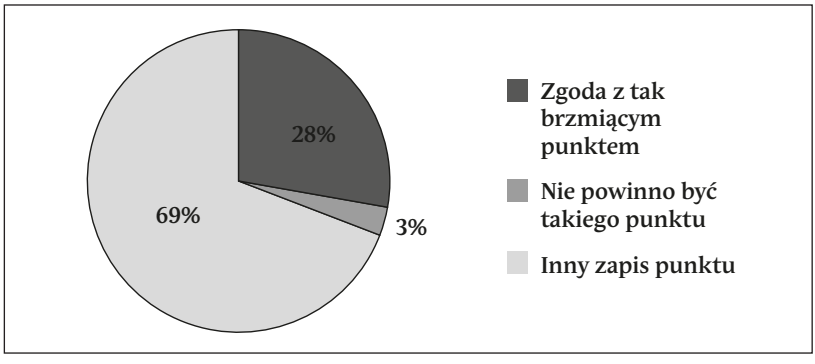
- Harcerz szanuje przyrodę, poznaje jej piękno i tajemnice.
- Harcerz szanuje przyrodę i poznaje jej piękno.
- Harcerz jest przyjacielem przyrody.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

6 Punkt:

- Harcerz szanuje przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz miłuje przyrodę i aktywnie ją poznaje w zgodzie z zasadami ochrony środowiska.
- Harcerz poznaje otaczający go świat i dba o niego.
- Harcerz dba o przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz szanuje i chroni przyrodę i stara się ją poznać.
- Harcerz jest odpowiedzialny za środowisko i przyrodę.
- Harcerz chroni przyrodę i stara się ją poznać.

7. Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i jest im posłuszny.

Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:

7 Punkt

- Harcerz dba o więzi rodzinne szanuje starszych i jest posłuszny przełożonym.
- Harcerz dba o więzi międzyludzkie, szanuje siebie i innych.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje innych.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje swoich przełożonych i jest im posłuszny.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje rodziców i wszystkich swoich przełożonych.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje zdanie i pracę innych.
- Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
- Harcerz jest posłuszny rodzicom i swoim przełożonym.
- Harcerz dba o więzi rodzinne szanuje starszych i jest posłuszny rodzicom i swoim przełożonym.
- Harcerz dba o więzi rodzinne i jest posłuszny swoim przełożonym.
- Harcerz dba o więzi rodzinne szanuje starszych i przełożonych.
- Harcerz jest posłuszny swoim przełożonym, dba o więzi rodzinne.
- Harcerz dba o więzi rodzinne i jest karny i posłuszny rodzicom oraz wszystkim swoim przełożonym.
- Harcerz jest lojalny. Dba o więzi rodzinne i szanuje starszych.
- Harcerz dba o więzi rodzinne jest zdyscyplinowany, szanuje rodziców i wszystkim swoim przełożonym.

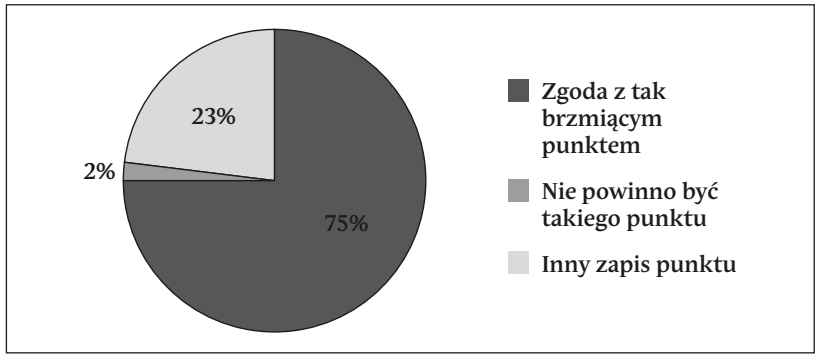
- Harcerz działa na rzecz grup do których przynależy, przestrzega ustalonych zasad
- Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne i troszczy się o przyjaciół.
- Harcerz jest posłuszny rodzicom, nauczycielom i wszystkim swoim przełożonym.
- Harcerz umie współpracować z innymi.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i przełożonych.
- Harcerz jest odważny, opanowany i pogodny.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

7 Punkt:

- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i rozmawia z nimi o swoich problemach.
- Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i przełożonych.
- Harcerz jest lojalny.
- Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i jest im posłuszny oraz jest wobec nich uczciwy.
- Harcerz dba o rodzinę, szanuje starszych i jest im posłuszny.
- Harcerz dba o więzi rodzinne i więzi przyjaciół.
- Harcerz jest karny, posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
- Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
- Harcerz jest karny i posłuszny swoim przełożonym.
- Harcerz dba o rodzinę.
- Harcerz dba o więzi rodzinne oraz szanuje starszych.

8. Harcerz jest zawsze pogodny.

Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:

8 Punkt

- Harcerz zachowuje pogodę ducha.
- Harcerz stara się być optymistą.
- Harcerz jest pozytywnie nastawiony do życia i wierzy we własne możliwości.
- Harcerz jest pozytywnie nastawiony do życia.
- Harcerz z uśmiechem pokonuje trudności.
- Harcerz w każdej sytuacji zachowuje pogodę ducha.
- Harcerz jest nastawiony na najlepsze, a przygotowany na najgorsze.
- Harcerz jest pogodny.
- Harcerz niesie radość innym.

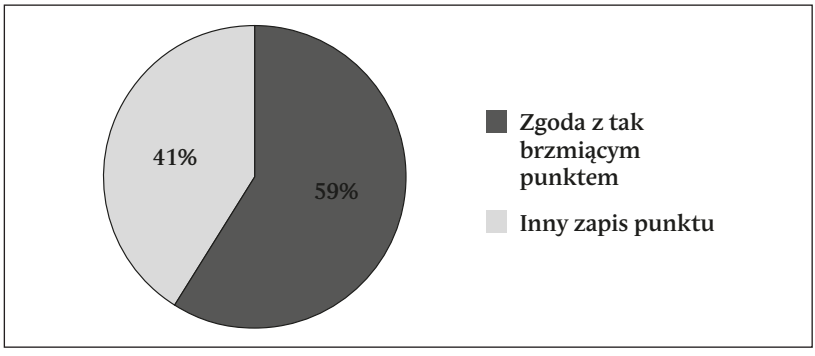
- Harcerz jest pogodny i przezwycięża trudności.
- Harcerz stara się pogodnie patrzeć na świat i stawiać czoła przeciwnościom losu.
- Harcerz zawsze zachowuje pogodę ducha.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

8 Punkt:

- Harcerz jest pogodny.
- Harcerz dąży do pogody ducha.
- Harcerz nie zniechęca się jest pogodny zawsze nawet w najcięższych okolicznościach.
- Harcerz myśli pozytywnie.
- Harcerz w każdej sytuacji dostrzega pozytywną stronę.
- Harcerz stara się zachować pogodę ducha w każdej sytuacji.
- Harcerz jest optymistyczny.
- Harcerz jest pogodny, radosny, empatyczny.

9. Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny.

<u>Prawo – inne propozycje nadesłane z hufców:</u>

9 Punkt

- Harcerz jest pracowity, gospodarny i ofiarny.
- Harcerz jest pracowity i gospodarny.
- Harcerz jest pracowity, oszczędny i potrafi dzielić się z innymi.
- Harcerz jest pracowity, oszczędny i zaradny.
- Harcerz jest pracowity i gospodarny.
- Harcerz jest pracowity, gospodarny, szanuje pracę swoja i innych.
- Harcerz jest pracowity i gospodarny. Chętnie dzieli się tym co ma.
- Harcerz jest pracowity, oszczędny i ofiarny.
- Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
- Harcerz jest pracowity i gospodarny, troszczy się o dobro własne i innych.

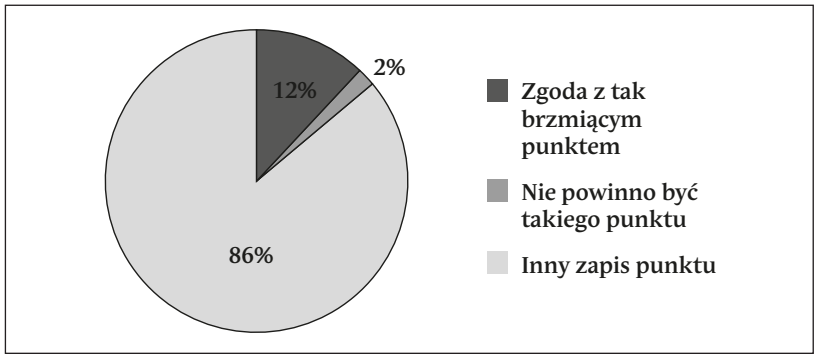
Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

9 Punkt:

- Harcerz jest pracowity, uczciwy i przedsiębiorczy.
- Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny. Chętnie uczy się nowych umiejętności.

- Harcerz jest pracowity, oszczędny i ofiarny.
- Harcerz jest pracowity gospodarny i potrafi dzielić się z innymi.

10. Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Nie pije alkoholu i nie pali tytoniu.

Prawo inne propozycje nadesłane z hufców:

10 Punkt

- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach dba o zdrowie i jest wolny od nałogów.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Walczy z nałogami i prowadzi zdrowy tryb życia.
- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów i prowadzi zdrowy tryb życia.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach, jest wolny od nałogów.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Dba o zdrowie.
- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, jest wolny od nałogów.
- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, dba o zdrowie i jest wolny od uzależnień.
- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, jest wolny od nałogów pętających ducha i osłabiających ciało.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Zwalcza szkodliwe nałogi.
- Harcerz walczy z nałogami i swoimi słabościami.
- Harcerz jest odpowiedzialny za swoje zdrowie, nie ulega nałogom, dba o kulturę osobistą
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Nie ulega nałogom.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach, a swoim przykładem pociąga innych do życia bez nałogów.
- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach. Dba o sprawność i zdrowie, nie ulega nałogom. Nie używa tytoniu, alkoholu i narkotyków.
- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach. Pracuje nad sobą i nie ulega nałogom. Nie zażywa środków odurzających.
- Harcerz podejmuje próby charakteru (nie pije alkoholu). Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.
- Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Nie pije alkoholu i nie pali tytoniu.
- Harcerz dba o swoje zdrowie, jest wolny od uzależnień.
- Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach i zwalcza szkodliwe nałogi.

Propozycje zmian w Prawie Harcerskim proponowane przez instruktorów wypełniających indywidualnie ankietę.

10 Punkt:

- Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach. Nie pije alkoholu, nie pali tytoniu. Jest wolny od nałogów.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach walczy z nałogami, dąży do postaw akceptowanych społecznie.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od wszelkich nałogów.
- Harcerz jest wolny od wszelkich nałogów. Dba o higienę swojego ciała, ducha i umysłu.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Pracuje nad swoimi słabościami.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów, nie podporządkowuje się używkom.
- Harcerz jest wstrzemięźliwy.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Nie ulega nałogom.
- Harcerz jest czysty w mowie, nie popada w nałogi i zdąża do wyższych ideałów.
- Harcerz pracuje nad swoimi słabościami w miarę możliwości.
- harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Nie pije alkoholu, nie pali tytoniu, nie bierze narkotyków i innych używek.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów.
- Harcerz walczy z nałogami.
- Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach, pracuje nad sobą i nie ulega nałogom, nie pije alkoholu, nie pali tytoniu i nie zażywa środków odurzających.

III. OGÓLNOPOLSKIE DYSKUSJE

Podczas ogólnopolskich dyskusji opracowano dwa teksty Prawa Harcerskiego:

I wersja Prawa uwzględnia również wypisane przez grupę warsztatową cech/wartości jakie zawierają się wg nich w danym punkcie.

1. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy. [mowa o zaufaniu, prawdomówności, uczciwości]
2. Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie. [samorozwój, samodoskonalenie się]
3. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza. [dobro, bycie pomocnym]
4. Harcerz postępuje po rycersku. [uczciwość, lojalność, odwaga, sprawiedliwość, roztropność]
5. Harcerz szanuje przyrodę i stara się ją poznać i chronić. [zdrowie, wrażliwość na piękno natury i na jej problemy oraz zagrożenia]
6. Harcerz dba o więzi rodzinne, jest posłuszny rodzicom i swoim przełożonym. [posłuszeństwo szacunek, lojalność]
7. Harcerz jest zawsze pogodny [optymizm, pozytywne myślenie, pogoda ducha, umiejętność odnajdywania szczęścia w małych rzeczach]
8. Harcerz jest pracowity, oszczędny i ofiarny. [uczciwość, ofiarność, zaradność, samodzielność, umiejętność współpracy]

9. Harcerz jest czysty w myślach, mowie i uczynkach. Prowadzi zdrowy tryb życia i zwalcza szkodliwe nałogi. [zdrowie, samokontrola, samodyscyplina, dbanie o kulturę języka i swojego samorozwoju, uwrażliwienie profilaktyczne]
10. Harcerz dba o dobro swojej organizacji i jej wizerunek. [lojalność, dobro, pozytywność]

W przypadku Przyrzeczenia ta grupa doszła do wniosku, aby nie wprowadzać alternatywnej roty. Uważają, że w roli drużynowego jest wyjaśnienie znaczenia słowa „Bóg".

II wersja Prawa Harcerskiego

1. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
2. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
3. Harcerz postępuje honorowo.
4. Harcerz dba o przyrodę i stara się ją poznać.
5. Harcerz dba o więzi międzyludzkie, szanuje siebie i innych.
6. Harcerz jest pozytywnie nastawiony do życia.
7. Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny.
8. Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów.

- Warto było by dodać punkt, który określałby dążenie harcerza do samorozwoju

W przypadku Przyrzeczenia ta grupa doszła do wniosku, że prócz obecnej roty należy wprowadzić alternatywną, która będzie zastępowała Boga lub podczas składania przyrzeczenia nie będzie wypowiadane słowo Bóg.

Debata online

Debatę w internecie oglądało 4 200 unikalnych widzów, a 35 osób brało aktywny udział w jej sercu – studio w Warszawie. Przez ponad dwie godziny rozmawialiśmy o tożsamości harcerstwa.

W pierwszej części debaty zostały przedstawione wyniki badań dotyczące kształtowania kompetencji społecznych i obywatelskich przez organizacje pozarządowe, które na przykładzie ZHP przeprowadził jeden z ekspertów w studio – hm. Anna Michalina Gieniusz.

Respondenci określili, że człowiek, którego kształtuje dzisiejsze harcerstwo powinien być przede wszystkim patriotą, świadomym obywatelem, człowiekiem odpowiedzialnym, prawym, uczciwym i żyć w zgodzie z zasadami. Według badań dzisiejsze harcerstwo kształtuje ludzi otwartych, prawych, uczciwych, gotowych do podejmowania wyzwań. Można zauważyć, że umiejętności, w które wyposażamy naszych podopiecznych, są wysoko oceniane przez pracodawców, a projekty, które realizujemy w harcerstwie są ważnymi punktami w CV.

W drugim bloku debaty eksperci wypracowali wspólnie wniosek, że wartości są najistotniejszym elementem w procesie kształtowania młodego człowieka. Rodzice szukają wsparcia w wychowaniu swoich dzieci, dlatego posyłają je do harcerstwa. Drużynowi jednak nie zawsze wiedzą jak świadomie przekazać wartości swoim podopiecznym.

W ostatniej części debaty eksperci, publiczność, jak i internauci, próbowali stworzyć kanon wartości XXI wieku. Jednymi z najczęściej wymienianych były: więzi rodzinne, tolerancja oraz demokracja.

Z pierwszej debaty płynie ważny wniosek: drużynowi mają problem w codziennej pracy z wartościami. Zarówno eksperci, internauci i publiczność w naszym stu-

diu uznali, że są one niezwykle istotnym fundamentem harcerskiego wychowania. Uczestnicy zwrócili również uwagę na problem, że nasze wartości są dalej aktualne, jednak ich zapis może nie być zrozumiały dla podopiecznych.

Gośćmi pierwszej debaty byli:
Teresa Tiszberk – członkini Rady Działalności Pożytku Publicznego,
Anna Wittenberg – publicystka, dziennikarka, drużynowa drużyny żeńskiej w jednym z warszawskich hufców,
Anna Gieniusz – socjolożka, członkini Polskiego Instytutu Badań Społecznych, autorka badań o ZHP,
Sylwia Wesołowska – twórczynia projektu edukacyjnego „Radość bycia rodzicem", isntruktorka ZHP,
Marta Tittenbrun – redaktorka naczelna internetowej gazety „Na Tropie", felietonistka, która na łamach gazety zabiera głos w ważnych sprawach dla organizacji,
ks. Przemysław Przekop – członek zespołu ds. Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego,
Magdalenę Jaworską – inicjatorka wielu projektów obywatelskich, członkini komendy Chorągwi Mazowieckiej ZHP.
W studiu obecni byli także liderzy i autorytety naszej organizacji:
hm. Małgorzata Sinica – naczelniczka ZHP
hm. Dariusz Supeł – przewodniczący ZHP
hm. Ryszard Pacławski

Druga debata poruszała kwestię Prawa „Nasze prawo – debata internetowa ZHP". Jakie konkretne zapisy? Czy w ogóle zmieniać Prawo Harcerskie? Oglądało ją blisko 4500 tysiąca unikalnych widzów. Punktem wyjścia debaty było przedstawienie wyników ankiet z hufców. Opinie z hufców nie wskazywały na to, że katalog harcerskich wartości jest nieaktualny – skupiają się jedynie na nowym zapisie.

Najbardziej kontrowersyjnymi punktami nowej redakcji były: „Harcerz dba o więzi rodzinnie, szanuje starszych i jest im posłuszny" (pkt. 7) oraz „Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Nie pije alkoholu i nie pali tytoniu" (pkt. 10).

W pierwszej części dyskusji głos zabrał Przewodniczący ZHP hm. Dariusz Supeł nt. czy wartości zapisane w PiPH nie są już aktualne i powinny zostać przeformowane? Druga część debaty poruszała obszary tj.: Prawo Harcerskie, a granice tolerancji. Zaproszeni goście odpowiadali na pytanie jaka jest dzisiejsza tolerancja harcerzy i jaką tolerancję w kwestiach światopoglądowych, ideowych chcemy dzisiaj kreować w społeczeństwie? Tutaj głos zabrał ks. hm. Wojciech Jurkowski. Trzeci blok debaty odnosił się do następujących pytań: Czy nasi instruktorzy – drużynowi radzą sobie z pracą z PiPH? Czy potrafią inspirować harcerzy do obierania kierunku i spoglądania na harcerskie wartości jak na szlak? W tej części głos zabrali drużynowi.

Gośćmi tej debaty byli:
hm. Jolanta Kreczmańska
hm. Andrzej Borodzik
pwd. Aleksandra Golecka

Zostały puszczone również nagrane filmy dotyczące Prawa z wypowiedziami: hm. Andrzeja Sawuły, ks. hm. Przemysława Przekopa, phm. Jaceka Grzebieluchy, pwd. Piotra Dziewulskiego.

IV. STANOWISKO INSTRUKTORÓW HUFCA WARSZAWA MOKOTÓW W SPRAWIE ZMIAN W PRAWIE HARCERSKIM

W dyskusjach o Prawie brali udział:
Aleksandra Ciok, Mateusz Gaweł, Natalia Gorgol, Klara Gubera, Urszula Gumińska, Mikołaj Harasimowicz, Izabela Jurkowska, Michał Klimowski, Zuzanna Kopcińska, Łukasz Kozłowski, Antoni Kurek, Katarzyna Lach, Marek Lepianka, Barbara Łochowska, Michał Matycz, Maja Machulak, Michał Michałowski, Marek Misiurewicz, Dorota Nurek, Joanna Nurek, Michał Ochremiak, Jakub Ochremiak, Katarzyna Olech-Michałowska, Elżbieta Pindelska, Olga Pieńkowska, Tadeusz Pieńkowski, Iwona Pyza, Marta Rybińska, Agnieszka Siłuszek, Aneta Soszka, Paulina Stypułkowska, Aleksander Szewczyk, Marta Szymanderska-Pastryk, Marcel Świerkocki, Julia Rydzkiewicz, Zofia Ryszkiewicz, Marta Rzechowska, Maria Wieczorek, Aleksandra Wieczorek, Anna Wittenberg, Michał Zając, Olga Zalewska, Teresa Zawadzka, Anna Ziętek.

Propozycja pod redakcją
Joanny Nurek
Mikołaja Harasimowicza
Anny Wittenberg

Wstęp

My, instruktorzy hufca ZHP Warszawa Mokotów, w odpowiedzi na wezwanie Druhny Naczelnik ZHP, przedstawiamy efekty przeprowadzonej przez nas dyskusji dotyczącej zmian w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim wraz z rekomendacjami dla Zespołu ds. PiPH pracującego przy GK ZHP. W niniejszym dokumencie załączamy również nasz komentarz do zmian oraz do trybu pracy nad nową redakcją PiPH. Mamy nadzieję, że nasz głos będzie nie tylko wsparciem dla zespołu, ale też pomoże innym instruktorom w prowadzeniu dyskusji nad ewentualną nową redakcją Prawa i Przyrzeczenia. Będzie nam miło, jeżeli nasza propozycja stanie się wyjściem do rozmowy o zmianach w PiPH głębszych, niż tylko te zaproponowane przez zespół.

Uwagi ogólne

Nad przedstawioną przez nas propozycją Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego pracowało łącznie ponad 40 instruktorów i instruktorek hufca Warszawa Mokotów, co stanowi około połowy wszystkich czynnych instruktorów. Do tematu powróciliśmy dwukrotnie: podczas dyskusji w ramach Dnia Myśli Braterskiej oraz konferencji instruktorskiej Czoło'2015. Obie formy były otwarte na wszystkich instruktorów hufca. Podsumowaniem drugiej z nich jest niniejsza propozycja.

W toku rozmów uznaliśmy, że zakres prac, jaki został wyznaczony Zespołowi ds. PiPH jest zdecydowanie zbyt wąski. Już podczas pierwszej z naszych dyskusji wyraziliśmy przekonanie, że o zmianach w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim nie da się dyskutować bez rozmowy o wartościach, które za sobą niosą. Tylko na podstawie takiej dyskusji możemy w ogóle podejść do takiego zadania. Jak bez niej odpowiedzieć sobie na pytania: czy w Przyrzeczeniu powinien znaleźć się Bóg? Czy w Prawie powinien znaleźć się nakaz abstynencji? Naszym zdaniem to niemożliwe.

Propozycja przygotowana przez Zespół jest w naszej ocenie niespójna i niezgrabna stylistycznie. Nie traktuje Prawa i Przyrzeczenia jako całości, każe zastanawiać się nad każdym punktem z osobna. W dodatku poszczególne punkty wyglądają dla nas jak kompromis między różnymi podejściami i różnymi punktami widzenia. Tymczasem, naszym zdaniem, w Prawie Harcerskim na kompromis miejsca nie ma. Potrzebna jest propozycja całościowa. W głosowaniu nad propozycją, które przepro-

wadziliśmy podczas konferencji Czoło'2015 żaden z instruktorów nie opowiedział się za przyjęciem propozycji zespołu.

Kiedy próbowaliśmy odnieść się do propozycji Zespołu, szybko doszliśmy do ściany, zakopując się choćby w wyżej wymienionych problemach: religijności i abstynencji. W pewnym punkcie naszych rozmów zastał nas kryzys: zastanawialiśmy się, czy nas, jako harcerzy w ogóle łączy cokolwiek, co można zapisać w Prawie?

Ponieważ było nam trudno zgodzić się co do tego, w dyskusjach instruktorskich cofnęliśmy się do rozmowy nad wartościami. Wyselekcjonowaliśmy kanon tego, co dla nas istotne i wspólne, niewzbudzające sprzeciwu. Na tej podstawie, a także w oparciu o obecną redakcję PiPH oraz propozycję przedstawioną przez Zespół ułożyliśmy nasze propozycje redakcji PiPH, a następnie opracowaliśmy wersję uwspólnioną, w której mieszczą się wszystkie wartości uznane za ważne przez nas i autorów poprzednich redakcji. Kwestia, w której nie osiągnęliśmy porozumienia to obowiązek abstynencji. W naszej propozycji bierzemy więc abstynencję w nawias, wskazujemy, gdzie mogłaby się ona znajdować, gdybyśmy się co do niej zgodzili. Ta kwestia wymaga od nas jednak zupełnie oddzielnej dyskusji. Jeśli uda nam się dojść do porozumienia, przekażemy do Zespołu kolejne rekomendacje.

Pragniemy zwrócić uwagę, że skoro w dyskusjach o PH jest tyle kontrowersji wokół tematu abstynencji, a także nie jest ostatecznie rozwiązana kwestia tego, czy harcerz może być niewierzący, należałoby wstrzymać zmiany w Prawie do czasu wyjaśnienia tych dwóch kwestii. Dopiero potem myśleć o nowych zapisach. Obecnie, próbując zrobić wszystko na raz, tylko odwleczemy problem, zamiast go rozwiązać.

Nie pracowaliśmy nad kolejnymi punktami, ale nad całym Prawem. Z naszych dyskusji wynikało, że użyte w nim sformułowania powinny być proste i zrozumiałe. Że punkty powinny odnosić się do jednej kategorii wartości i postaw. Że powinny uwzględniać obie płcie, gdyż naszym zdaniem do tej pory Prawo było skrojone pod chłopców. Nasza propozycja to prawo pozytywne, wskazówki, a nie nakazy. Rezygnujemy w nim z posłuszeństwa na rzecz świadomego kształtowania więzi.

Prawo, które proponujemy zawiera w sobie fundamenty naszej europejskiej tożsamości począwszy od triady platońskiej, czyli kluczowych dla antycznej kultury prawdy, dobra i piękna, przez chrześcijańskie przykazanie miłości, średniowieczny etos rycerski i patriotyzm. Jest zorientowane na człowieka. Promuje postawę odpowiedzialności. Zawiera odniesienia do podstaw harcerskiego wychowania: służby, braterstwa i pracy nad sobą.

Jest to Prawo, którego sami chcielibyśmy przestrzegać. I które chcielibyśmy pokazywać jako wzorzec postępowania naszym wychowankom. Podczas dyskusji w hufcu nie pracowaliśmy nad redakcją Przyrzeczenia Harcerskiego. Planujemy jeszcze w hufcu dyskutować nad Przyrzeczeniem. Wnioski przekażemy do Zespołu.

Prawo Harcerskie

1. Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
2. Harcerz ma odwagę zmieniać świat na lepszy, jest pożyteczny i pomocny.
3. Harcerz postępuje honorowo i dąży do prawdy.
4. Harcerz szanuje siebie i innych, w każdym dostrzega dobro.
5. Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne, troszczy się o przyjaciół.
6. Harcerz szanuje przyrodę i poznaje jej piękno.
7. Harcerz jest pracowity i gospodarny.
8. Harcerz podejmuje próby charakteru. /Nie pije alkoholu/.
9. Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.
10. Harcerz jest pogodny i przezwycięża trudności.

Przyrzeczenie Harcerskie

W zaproponowanym przez nas katalogu wartości ujętych w Prawie nie ma Boga i ojczyzny, które podczas konferencji Czoło'2015 duża część z nas uznała za ważne. Być może warto byłoby podkreślić je w Przyrzeczeniu. W trakcie dyskusji nie wykluczyliśmy tego, że niewierzący harcerz może należeć do Związku. W konsekwencji wymagałoby to albo wykreślenia z roty Boga, albo napisania dwóch alternatywnych rot. Będzie to przedmiotem naszych dalszych dyskusji.

Słowem komentarza

Dla ułatwienia dyskusji nad naszą propozycją zamieszczamy zarówno treść punktu, jak i zbiór wartości, który się w nim zawiera, a także konkretne fragmenty wcześniejszych sześciu redakcji, do których odnosi się ten punkt [pełna treść wszystkich redakcji – w załączniku na końcu dokumentu]. Podkreślenia oznaczają, że ta część zdania zawiera się w innym punkcie naszej propozycji. Cyfra w nawiasie kwadratowym, np. [1], wskazuje, w którym.

W naszej propozycji znaczenie ma również kolejność punktów. W naszej ocenie nieustanne samodoskonalenie jest naczelnym obowiązkiem każdego harcerza. Dlatego punkt ten otwiera całą listę. Pogoda ducha powinna towarzyszyć harcerzowi w każdym działaniu. Dlatego ten punkt listę zamyka. Pozostałe są ułożone według klucza: najpierw harcerz wobec innych, a następnie harcerz wobec siebie samego. Ma to na celu podkreślenie, że harcerz powinien być zorientowany na drugiego człowieka.

Uważamy, że przy ustalaniu kolejności punktów w ostatecznej redakcji PH przedstawianej na Zjazd, zespół powinien rozważyć jakąś logiczną metodę.

1. Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.

Harcerz stara się być coraz lepszym człowiekiem, obywatelem, przyjacielem, członkiem rodziny. Stawia sobie wyzwania i dąży do ich realizacji. Walczy z lenistwem. Jednocześnie umie znaleźć właściwe proporcje w życiu. Nie popada w przesadę.

1) Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
2) Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
3) ---/nacisk na wypełnianie obowiązków/
4) Harcerz chce wiedzieć więcej, niż wie, umieć więcej niż umie.
5) Harcerz chce być coraz lepszy – wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
6) Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.

2. Harcerz jest pożyteczny i pomocny – ma odwagę zmieniać świat na lepszy.

Wszystkie działania, które podejmuje harcerz mają cel i sens. Wypełnia obowiązki, umie rezygnować na ich rzecz z przyjemności. Nauka jest dla niego przygotowaniem do dalszego życia i służby społeczności. Praca zawodowa to nie tylko sposób na znalezienie zarobku, ale też jest formą realizacji służby społecznej. Kiedy trzeba harcerz płynie pod prąd. Kształtuje własne zdanie i swój system wartości. Postępuje zgodnie z nim. Broni swoich wartości. Patrzy w przyszłość.

1) Harcerz jest pracowity, oszczędny [7] i pożyteczny.
2) Harcerz jest pożyteczny i niesie chętną pomoc bliźnim [4].
2) Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny [7].

3) Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim [4].
3) Harcerz jest oszczędny i ofiarny [7].
4) Harcerz jest oszczędny [7] i pożyteczny.
5) Harcerz jest pożyteczny.
6) Harcerz jest pożyteczny i pomocny – zmienia świat na lepszy.

Harcerz jest odważny w działaniu, potrafi bronić swoich wartości [2].

3. Harcerz postępuje honorowo i dąży do prawdy.

Harcerz kieruje się etosem rycerskim, którego podstawą jest honor. Dąży do prawdy, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach. Jego działania są zgodne z deklaracjami, a deklaracje z myślami. Można na nim polegać. Jest słowny i sprawiedliwy. Broni słabszych. Jest godny zaufania. Jest uczciwy.

1) Harcerz postępuje honorowo. Na jego słowie można polegać.
2) Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3) Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
4) Na harcerzu można polegać.
5) Harcerz jest godny zaufania.
6) Harcerz dąży do prawdy, jest uczciwy wobec siebie i innych.

1) Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach.
2) Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów [9]. Nie pije alkoholu [8] i nie pali tytoniu [9].
3) Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu [9] i nie pije napojów alkoholowych [8].
4) Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach.
5) Harcerz jest odważny w działaniu [2],potrafi bronić swoich wartości.
6) Harcerz podejmuje próby charakteru [8], jest czysty w myśli, mowie i uczynkach.

4. Harcerz szanuje siebie i innych, w każdym dostrzega dobro.

Harcerz kocha siebie i ludzi. Nie dąży do zemsty, wybacza, daje drugą szansę. Zawsze wyciąga pomocną dłoń. Stara się szukać tego, co łączy go z drugim człowiekiem. Nie porównuje się, nie wywyższa. Potrafi odnaleźć wartość w sobie. Uznaje swoje słabości i stara się je przezwyciężać. Umie doceniać sukcesy swoje i innych, nie czerpie satysfakcji z cudzej porażki. Umie przyznać się do błędu.

1) Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
2) --- /nie występuje/.
3) Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
4) Harcerz jest pożyteczny [2] i niesie pomoc [2] bliźnim.
5) Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
6) Harcerz szanuje siebie i innych.
4) Harcerz podejmuje próby charakteru (nie pije alkoholu) [8]. Harcerz jest pokorny.
5) Harcerz szanuje innych, jest przyjacielski.
6) Harcerz szanuje innych i dostrzega w nich dobro.

5. Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne, troszczy się o przyjaciół.

Harcerz stara się być aktywnym członkiem rodziny, pamiętać o najbliższych, wspierać ich. Być za nich odpowiedzialnym. Relacje rodzinne opiera na zaufaniu.

Zna wartość przyjaźni. W stosunku do przyjaciół jest oparciem, potrafi służyć radą i szczerą rozmową.

1) Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne.
2) Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i jest im posłuszny.
3) Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
4) Harcerz troszczy się o rodzinę i przyjaciół.

6. Harcerz szanuje przyrodę i poznaje jej piękno.

Harcerz znajduje przyjemność w obcowaniu z naturą, lubi przebywać w jej otoczeniu odczuwa z nią więź. Czuje jej ducha. Stara się żyć w zgodzie z nią. Troszczy się o nią, przeciwdziała degradacji środowiska. Dba o bogactwa naturalne, o piękno krajobrazu. Broni jej przed ludzką bezmyślnością, lenistwem, brakiem wyobraźni.

1) Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
2) Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
3) Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
4) Harcerz dba o przyrodę i stara się ją poznać.
5) Harcerz żyje w zgodzie z naturą, dba o swoje zdrowie i rozwój fizyczny [9].
6) Harcerz szanuje przyrodę i dostrzega w niej piękno.

7. Harcerz jest pracowity i gospodarny.

Harcerz stara się sumiennie wykonywać zadania, których się podejmuje. Jak pisał hm. Mirowski: „Harcerz jest oszczędny, nie skąpy, ale gospodarny, nie marnuje czasu, nie marnuje życia, pracuje skutecznie. Harcerz jest ofiarny w niesieniu pomocy innym, hojny w uczynności. Przywiązuje szczególne znaczenie do bezinteresownej działalności społecznej. Przezwycięża marnotrawstwo materiałów i darów przyrody, pieniędzy i pracy".

1) Harcerz jest pracowity, oszczędny i pożyteczny [2].
2) Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny.
3) Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
4) Harcerz jest oszczędny i pożyteczny [2].
5) ---
6) Harcerz jest pracowity i gospodarny.

8. Harcerz podejmuje próby charakteru. /Nie pije alkoholu/.

Harcerz mierzy się z samym sobą. Sprawdza się w różnych sytuacjach. Przesuwa własne granice. Podnosi się po porażkach, znajduje w nich naukę życiową. /Hm. Mirowski: „Abstynencję traktuje jako ważny element troski o zdrowie, o hart ducha, o opanowanie słabości własnego charakteru"/.

1) Harcerz podejmuje próby charakteru. Nie pije alkoholu.
2) Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. [3] Jest wolny od nałogów [9]. Nie pije alkoholu i nie pali tytoniu.
3) Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach [2]; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.
4) Harcerz podejmuje próby charakteru (nie pije alkoholu). Harcerz jest pokorny [4].
4) Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach [3].
5) ---
6) Harcerz podejmuje próby charakteru, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach [3].

9. Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.

Harcerz podejmuje aktywność fizyczną i promuje ją wśród innych, nie sięga po używki, potrafi odejść od komputera, potrafi oddzielić czas wolny od pracy. Zna proporcje. Stara się prowadzić zdrowy tryb życia. Dba o higienę i odpowiedzialną dietę.

1) Harcerz dba o zdrowie. Jest wolny od nałogów.
2) Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach [3]. Jest wolny od nałogów.
Nie pije alkoholu [8] i nie pali tytoniu.
3) ---- /zdrowie pojawia się tylko w komentarzu/
4) Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.
5) Harcerz żyje w zgodzie z naturą [6], dba o swoje zdrowie i rozwój fizyczny.
6) Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.

10. Harcerz jest pogodny i przezwycięża trudności.

Jak pisał hm. Mirowski: „Harcerz panuje nad swoimi emocjami i nerwami. Jest optymistą, ma poczucie humoru. Pomaga innym przezwyciężyć apatię, smutek, zniechęcenie, obojętność. Cieszy się radością innych". Harcerz stawia czoła trudnościom. Z każdej z nich pobiera lekcję. Trudno go złamać. Wierzy, że mu się uda. Jest cierpliwy w osiąganiu swoich celów.

1) Harcerz jest zawsze pogodny.
2) Harcerz jest zawsze pogodny.
3) Harcerz jest zawsze pogodny.
4) Harcerz jest zawsze pogodny.
5) Harcerz gwiżdże na trudności.
6) Harcerz jest pogodny i przezwycięża trudności.

Załącznik
Redakcja Prawa Harcerskiego, na którym pracowaliśmy przygotowując tę propozycję.

1. Redakcja po dyskusji DMB'15 w hufcu Mokotów (red. Anna Wittenberg)

1. Harcerz postępuje honorowo. Na jego słowie można polegać.
2. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
3. Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne.
4. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
5. Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
6. Harcerz podejmuje próby charakteru. Nie pije alkoholu.
7. Harcerz jest pracowity, oszczędny i pożyteczny.
8. Harcerz dba o zdrowie. Jest wolny od nałogów.
9. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach.
10. Harcerz jest zawsze pogodny.

2. Redakcja Zespołu ds. PiPH

1. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
2. Harcerz stara się wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie chętną pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz dba o więzi rodzinne, szanuje starszych i jest im posłuszny.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.

9. Harcerz jest pracowity, oszczędny i gospodarny.
10. Harcerz jest czysty w mowie i uczynkach. Jest wolny od nałogów. Nie pije alkoholu i nie pali tytoniu.

3. Obecnie obowiązująca redakcja

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

4. I Redakcja zespołu konferencji Czoło '2015

1. Harcerz szanuje siebie i innych.
2. Na harcerzu można polegać.
3. Harcerz niesie bezinteresowną pomoc.
4. Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne.
5. Harcerz chce wiedzieć więcej, niż wie, umieć więcej niż umie.
6. Harcerz podejmuje próby charakteru (nie pije alkoholu). Harcerz jest pokorny.
7. Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.
8. Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach.
9. Harcerz jest oszczędny i pożyteczny.
10. Harcerz dba o przyrodę i stara się ją poznać.
11. Harcerz jest zawsze pogodny.

5. II redakcja zespołu konferencji Czoło '2015

1. Harcerz chce być coraz lepszy – wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
2. Harcerz jest godny zaufania.
3. Harcerz jest pożyteczny.
4. Harcerz szanuje innych, jest przyjacielski.
5. Harcerz pielęgnuje więzi rodzinne.
6. Harcerz żyje w zgodzie z naturą, dba o swoje zdrowie i rozwój fizyczny.
7. Harcerz jest odważny w działaniu, potrafi bronić swoich wartości.
8. Harcerz gwiżdże na trudności.

6. III redakcja zespołu konferencji Czoło 2015

1. Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
2. Harcerz dąży do prawdy, jest uczciwy wobec siebie i innych.
3. Harcerz szanuje innych i dostrzega w nich dobro.
4. Harcerz troszczy się o rodzinę i przyjaciół.
5. Harcerz jest pożyteczny i pomocny – zmienia świat na lepszy.

6. Harcerz szanuje przyrodę i dostrzega w niej piękno.
7. Harcerz jest pracowity i gospodarny.
8. Harcerz jest pogodny i przezwycięża trudności.
9. Harcerz dba o zdrowie, jest wolny od nałogów.
10. Harcerz podejmuje próby charakteru, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach.

V. STANOWISKO INSTRUKTORÓW CHORĄGWI PODKARPACKIEJ

Mielec, dnia 07 marca 2015 r.

Przewodniczący ZHP
hm. Dariusz Supeł

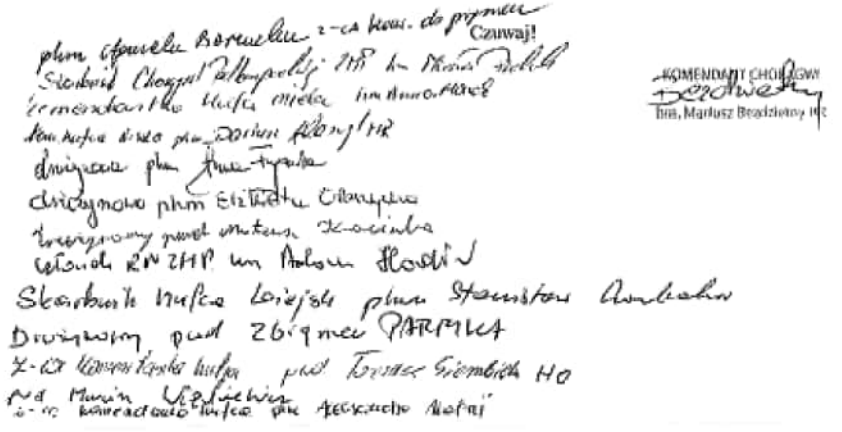
„Na bezdrożach współczesnego życia jesteśmy uprzywilejowani.
Mamy wspaniały drogowskaz, którym jest Prawo Harcerskie,
dające odpowiedź na każde pytanie, jakie codzienność i przyszłość ze sobą niesie"
hm. Stefan Mirowski

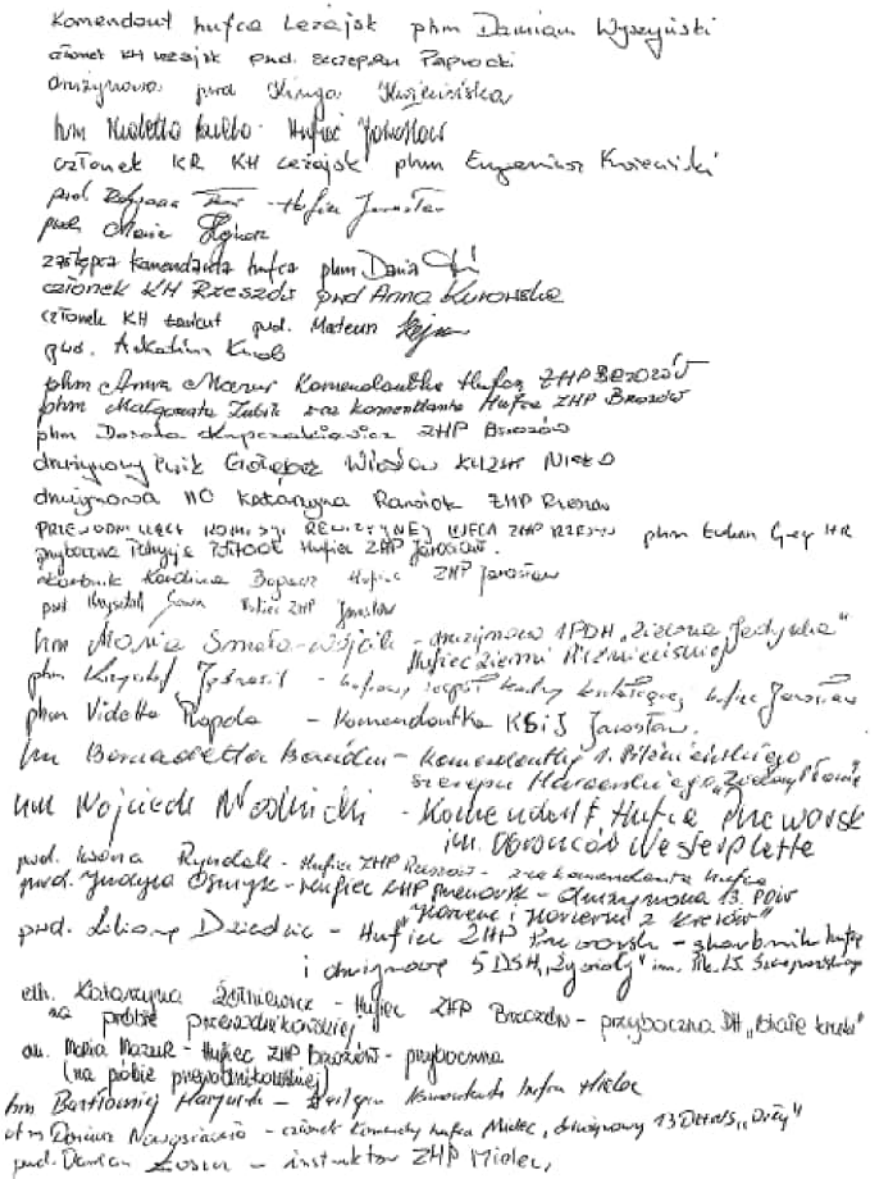
My niżej podpisani instruktorzy ZHP, zebrani na V Zlocie Instruktorów Chorągwi Podkarpackiej ZHP w dniach 6–7 marca 2015 roku w Mielcu zabierając głos w ogólnozwiązkowej dyskusji na temat zmian w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim przedstawiamy poniżej nasze stanowisko.

Przytoczone powyżej słowa Druha Stefana Mirowskiego w pełni oddają nasze odczucia w obliczu toczącej się dyskusji. Wartości i ideały, które zawarte są w obecnej redakcji Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego uważamy za w pełni aktualne i nie dostrzegamy konieczności zmiany ich zapisu.

Prowadzona w drużynach praca wychowawcza z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim wymaga tworzenia komentarzy dostosowanych do otaczającej harcerzy rzeczywistości. Nie można także odmówić młodym ludziom możliwości dyskusji o Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. Efektem takiej dyskusji jest lepsze zrozumienie i przyjęcie jako swoich wartości przekazanych nam przez minione pokolenia harcerzy.

Z harcerskim pozdrowieniem

VI. MATERIAŁ WYPRACOWANY PO KONFERENCJACH RADY NACZELNEJ.

220 uczestników w trzech miastach (Kraków, Warszawa, Gdańsk) – to bilans konferencji, jakie zorganizowała w 2014 roku Rada Naczelna ZHP.

„Prawo harcerskie jako system wartości – tradycja i współczesność” – pod takim tytułem podjęliśmy dyskusję o prawie harcerskim, szukając odpowiedzi na pytania dotyczące współczesnego brzmienia Prawa Harcerskiego, katalogu wartości, jakie ono odzwierciedla, wizji świata, którą chcemy kreować w XXI wieku w ZHP.

Prawo harcerskie nie jest dogmatem – to jeden z najważniejszych wniosków, jaki nasuwa się po tych konferencjach. Mamy świadomość, że obecne PH z drobnymi kosmetycznymi zmianami funkcjonuje od 1914 roku. I o ile decyzja jakich zmian mamy dokonać nie jest oczywista i jednoznaczna, to przekonanie, że zmiany są potrzebne, w zasadzie nie ulega wątpliwości.

Prawo Harcerskie to element harcerskiej tożsamości. Jego istnienie i stosowanie powinno płynąć z wnętrza organizacji, bez pomijania jego historycznych uwarunkowań. Jeśli jednak w danym momencie czujemy wewnątrz organizacji, że chcemy na nowo sformułować i zdefiniować jego zapisy, to nie ma żadnego powodu, który by nas przed tym powstrzymywał.

Prawo harcerskie to zbiór drogowskazów a nie kodeks

Sformułowania zawarte w Prawie Harcerskim mają pomóc w realizacji naszej misji. Aby to osiągnąć, nasze działania muszą być oparte na właściwych wartościach i normach. Wartości to wszystko to, co uchodzi za ważne i cenne dla jednostki i społeczeństwa oraz jest godne pożądania i stanowi cel dążeń ludzkich. Natomiast norma wyznacza powinności, nakazy i zakazy, wskazuje sposoby i metody realizowania nadrzędnych wartości. W tym kontekście PH jest i winno być zbiorem drogowskazów określających kierunek wszechstronnego rozwoju i kształtowania charakteru przez stawianie wyzwań.

Tak rozumiane Prawo nie jest i nie powinno być kodeksem. Harcerz jest wychowywany „ku wartościom", a niedoskonałość stosowania PH nie wyklucza harcerza ze wspólnoty, lecz wskazuje mu właściwą ścieżkę.

Warto także podkreślić, że tolerancja na odstępstwa i wyrozumiałość w poszukiwaniu właściwej drogi rozwoju jest dużo większa w odniesieniu do harcerzy niż do instruktorów.

Prawo Harcerskie a granice tolerancji

Realizując naszą misję dążymy do tego, by harcerz, osiągając dojrzałość fizyczną, psychiczną, społeczną i duchową, reprezentował swoją postawą wartości zawarte w Prawie Harcerskim. W świecie wartości nie da się zadowolić wszystkich – i w tym kontekście prawo może wyznaczać granice tolerancji postaw, zachowań, których przekraczanie nie uzyska naszej akceptacji. Zdefiniowanie tych granic jest dzisiaj dużym problemem, ponieważ w imię tej samej tolerancji, którą niektórzy uznają za wartość samą w sobie, boimy się jednoznacznie powiedzieć, czego nie chcemy i nie akceptujemy. Możemy rozumieć też tolerancję jako naszą postawę na nieprzestrzeganie Prawa Harcerskiego. Wewnątrz organizacji jesteśmy zdecydowanie bardziej tolerancyjni na niestosowanie prawa niż nasze otoczenie zewnętrzne. Tu warto podkreślić porównanie Prawa Harcerskiego do kodeksu rycerskiego – od rycerza oczekiwano przestrzegania tegoż kodeksu. Od harcerza a szczególnie instruktora oczekuje się, że będzie wzorem. Stąd tak silne znaczenie ma w naszym postrzeganiu łamanie 10. punktu. Sami zaś jesteśmy skłonni przymykać oczy na wiele – tolerując na przykład nałogowego palacza, bo to „człowiek wartościowy" i organizacja ma z niego pożytek, równocześnie zapominając, że fundamentem naszej metody jest wychowanie przez przykład.

PO KONFERENCJACH Z ROKU 2014

10. punkt Prawa Harcerskiego

Zapis tego punktu nie odpowiada wyzwaniom współczesnego świata. Dziś człowiek jest narażony na zagrożenia równie niebezpieczne, jak tytoń czy alkohol i dlatego w tym kontekście obszar współczesnych zagrożeń wymaga dodefiniowania. W swoim obecnym sformułowaniu punkt ten nie jest drogowskazem a raczej

zapisem kodeksowym, twardym nakazem odbiegającym od formuły i filozofii pozostałych punktów. Pozostawienie tego punktu w obecnym brzmieniu będzie miało sens tylko wtedy, kiedy konsekwentnie będziemy wymagać przestrzegania go przez instruktorów, ponieważ obecnie nasza postawa naraża nas na śmieszność i zarzut hipokryzji. Całkowita abstynencja winna być wyborem a nie nakazem.

Postawa instruktora a Prawo Harcerskie

Życie w „duchu Prawa Harcerskiego" to jedno z najważniejszych wyzwań dla instruktorów. Nie zmienimy naszej organizacji i nie będziemy budować jej autorytetu, jeśli jej instruktorzy będą reprezentowali wątpliwą postawę etyczną. Autorytet harcerstwa międzywojennego instruktorzy harcerscy budowali swoją postawą i stylem życia. Stąd też wymagania wobec instruktorów, aby żyli w zgodzie z Prawem Harcerskim, winny być dużo wyższe. Prawo musi nam towarzyszyć na co dzień, a nie tylko przy okazji organizowania Przyrzeczenia Harcerskiego czy zajęć na kursie drużynowych. W tym rozumieniu powinny nam pomagać również debaty, spotkania, konferencje – ponieważ dają one szanse na ożywienie myślenia o harcerstwie w kontekście wartości i przywracają właściwą hierarchię spraw (lepiej spierać się o pryncypia niż o to, kto ma stać w pierwszym rzędzie na defiladzie).

Co z tym Bogiem?

Obecnie stan prawa wewnętrznego ZHP w odniesieniu do religijności i stosunku do świata duchowego jest niejednoznaczny i częściowo sprzeczny. Z jednej strony składając Przyrzeczenie każdy harcerz zobowiązuje się do pełnienia służby Bogu. Z drugiej – w Statucie ZPH w §2 mamy zapis, że ZHP uznaje prawo każdego członka Związku do osobistego wyboru systemu wartości duchowych. A w podstawach wychowawczych – że służba Bogu wynika z osobistego stosunku do duchowych wartości życia, takich jak: miłość, prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, piękno, przyjaźń, braterstwo, nadzieja. Z kolei w Uchwale XXX Zjazdu ZHP czytamy, iż służbę Bogu rozumiemy jak w Konstytucji WOSM – czyli jako stosowanie się do zasad duchowych, lojalność wobec religii, która je wyraża.

W dalszych rozważaniach możliwe są następujące warianty:

- Wyraźne sformułowanie wymogu religijności – przez pozostawienie tekstu Przyrzeczenia Harcerskiego bez zmian i usunięcie ze Statutu i podstaw wychowawczych zapisów stwarzających pole do odmiennych interpretacji.
- Pozostawienie stanu obecnego bez zmian.
- Przywrócenie drugiej roty Przyrzeczenia – czyli powrót do stanu z lat 1990––1995.
- Zmiana obowiązującej roty Przyrzeczenia – tak by nie odwoływała się wprost do Boga.

Nie ulega wątpliwości, iż wokół tych czterech wariantów będzie toczyć się dalsza dyskusja – bardzo ważna i potrzebna, ponieważ pozwala ona na lepsze zrozumienie naszych intencji, postaw i oczekiwań.

Konkluzje

- W 2015 roku powinny odbywać się dalsze konferencje instruktorskie – ponieważ tylko w ten sposób instruktorzy ZHP będą mogli wyrobić sobie rzeczywisty pogląd na Prawo Harcerskie.
- Dalsza dyskusja i debaty pozwolą także na rozbudzenie fermentu intelektualnego na wszystkich szczeblach Związku, co powinno zaowocować także większym zwróceniem uwagi na życie zgodne z duchem Prawa Harcerskiego.

- Koniecznie należy zacząć aktywnie pracować z prawem na kursach wszystkich poziomów.
- Punkty Prawa Harcerskiego powinny stać się hasłami dużych kampanii społecznych realizowanych przez ZHP.

hm. Marian Antonik, wiceprzewodniczący ZHP

Tekst Prawa Harcerskiego opracowany przez konwent Rady Naczelnej ZHP

1. Harcerz służy Polsce i dla niej sumiennie spełnia swoje obowiązki.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny, szanuje starszych i dba o swój dom rodzinny.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest silny i wysportowany, dba o swoje zdrowie i sprawność fizyczną.
10. Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, wolny od nałogów pętających ducha i ciało – nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych.

Zapisy Konstytucji Światowej Organizacji Ruchu Skautowego związane z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim, które dotyczą ZHP jako członka WOSM

Artykuł II

Zasady

1. Ruch skautowy opiera się na następujących zasadach:

Służba Bogu

Stosowanie się do zasad duchowych, lojalność wobec religii, która je wyraża i przyjęcie obowiązków stąd wynikających.

Służba innym

Lojalność wobec własnego kraju połączona z działaniami na rzecz lokalnego, narodowego i międzynarodowego pokoju, zrozumienia i współpracy.

Udział w rozwoju społeczeństwa, przy uznaniu i poszanowaniu godności innych oraz integralności świata przyrody.

Służba sobie

Odpowiedzialność za własny rozwój.

Przestrzeganie Prawa i Przyrzeczenia

2. Wszyscy członkowie ruchu skautowego powinni przestrzegać prawa i przyrzeczenia skautowego, wyrażającego, w języku i sformułowaniach odpowiadających kulturze i cywilizacji każdej narodowej organizacji skautowej i zaakceptowanych przez Organizację Światową, zasady służby Bogu, służby innym i służby sobie, zainspirowanego Prawem i Przyrzeczeniem stworzonym przez Założyciela ruchu skautowego w następującym brzmieniu:

Przyrzeczenie Skautowe

Przyrzekam na swój honor, że uczynię wszystko, co w mojej mocy, aby:
» służyć Bogu i Królowi (lub Bogu i mojemu krajowi),
» zawsze pomagać innym,
» przestrzegać Prawa Skautowego.

Prawo Skautowe

1. Na słowie skauta można polegać.
2. Skaut jest lojalny.
3. Obowiązkiem skauta jest być pożytecznym i pomagać innym.
4. Skaut jest przyjacielem wszystkich i bratem każdego innego skauta.
5. Skaut jest uprzejmy.
6. Skaut jest przyjacielem zwierząt.
7. Skaut bez dyskusji wykonuje polecenia rodziców, zastępowego i drużynowego.
8. Skaut uśmiecha się i pogwizduje pomimo wszelkich przeciwieństw.
9. Skaut jest oszczędny.
10. Skaut jest czysty w myśli, mowie i uczynkach.

5.2. Martyna Kowacka, *Komunikat rzecznika ZHP*, 8 kwietnia 2017 r.

źródło:
https://zhp.pl/2017/harcerz-jest-wolny-od-nalogow-10-punkt-prawa-harcerskiego-zmieniony/, dostęp: 25.09.2018

Harcerz jest wolny od nałogów – 10 punkt Prawa Harcerskiego

ZHP, jako organizacja z ponad 100-letnią tradycją, ma stałe i niezmienne wartości, którymi się kierujemy. Harcerstwo wychowuje w braterstwie, przyjaźni, odpowiedzialności, kreując młodych ludzi na świadomych i zaangażowanych obywateli. Świat zmienia się coraz szybciej i Związek Harcerstwa Polskiego reaguje na te zmiany – odpowiada na współczesne wyzwania. W obecnym świecie jest wiele zagrożeń czyhających na młodego człowieka. W naszym Prawie Harcerskim do tej pory ujęta była tylko walka z uzależnieniem od papierosów i alkoholu, podczas gdy w dzisiejszym świecie równie dużym problemem są inne choroby cywilizacyjne, takie jak chociażby uzależnienie od korzystania z komputerów, czy stałej aktywności w przestrzeni wirtualnej internetu.

Po długiej dyskusji i konsultacjach ze środowiskami harcerskimi z całej Polski, instruktorzy obradujący na 39. Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP podjęli decyzję o zmianie brzmienia dziesiątego punktu prawa harcerskiego, który dotychczas brzmiał następująco: *Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.*

Od tej pory dziesiąty punkt prawa to: ***Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.***

W ZHP najważniejszym aspektem jest wychowanie młodego człowieka. Tak zapisany punkt prawa da kadrze instruktorskiej ZHP możliwość jeszcze lepszego oddziaływania na młodych ludzi. Zmiana 10. punktu umożliwi pełniejsze rozumienie go przez młodzież. W nowym brzmieniu dziesiąty punkt Prawa Harcerskiego pokazuje, że harcerz ma być wolny od wszelkich nałogów i ma pracować nad sobą.

Prawo Harcerskie po zmianie, którą w demokratycznym głosowaniu przyjął 39. Zjazd Nadzwyczajny Związku Harcerstwa Polskiego, brzmi:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów.

hm. Martyna Kowacka,
Biuro Prasowe ZHP
rzecznik@zhp.pl, tel. 601 246 164

5.3. Artykuły i list

5.3.1. Maciej Gajek[9], *Harcerze mogą legalnie pić alkohol*, 9 kwietnia 2017 r.

źródło:
http://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/harcerze-moga-legalnie-pic-alkohol,artykuly,408583,1.html, dostęp: 25.09.2018

W sobotę, po stu latach, zmieniło się prawo harcerskie. Dotąd Związek Harcerstwa Polskiego zakazywał swoim dorosłym członkom picia alkoholu i palenia tytoniu. W nowym prawie wykreślono te zakazy – mówi się jedynie o „byciu wolnym od nałogów". ZHP dołącza do innych zachodnich organizacji skautowych, w których wymogu abstynencji nigdy nie było.

„Piekło zamarzło" – piszą harcerscy instruktorzy w mediach społecznościowych. O zmianę nieżyciowego prawa starali się od lat. Nie udawało się, a argumenty zwolenników zakazu były zawsze takie same: wynika z tradycji. Prawo harcerskie sformułował założyciel polskiego skautingu Andrzej Małkowski w 1918 r. Zakaz picia i palenia znalazł się w 10. punkcie: „Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych". Małkowski wzorował się na brytyjskim prawie skautowym, ale zakaz picia dodał od siebie – prawdopodobnie pod wpływem polskich organizacji niepodległościowych. W światowym skautingu nie mówiło się wówczas o abstynencji – nie mówi się o niej także dzisiaj.

– I to zawsze powodowało dziwne sytuacje w kontaktach międzynarodowych – opowiada jedna z harcerskich działaczek. – Podczas spotkań liderów z różnych krajów, gdy nie ma się pod opieką młodszych harcerzy, naturalne było, że wieczorami dorośli skauci z całego świata szli razem na piwo. Polska grupa piła wtedy wodę.

– Teoretycznie to prawo wymuszało całkowitą abstynencję. Kto chciał pozostać wiernym Przyrzeczeniu Harcerskiemu, musiał zrezygnować nawet z lampki

[9] Maciej Gajek – wydawca serwisu Newsweek.pl – przyp. K.M.

wina na weselu czy szampana w Sylwestra. Za złamanie zakazu teoretycznie groziło nawet wyrzucenie z organizacji. Sam przez wiele lat byłem całkowitym abstynentem – opowiada były instruktor ZHP.

Harcerze starali się o zmianę od lat. Propozycje za każdym razem natrafiały jednak opór. – Mówiono o tradycji i tym, jak zareaguje opinia publiczna. Tymczasem w wielu środowiskach to prawo i tak było martwe. Ci, którzy pierwszego dnia zjazdu głośno oponowali przeciw rezygnacji z wymuszonej abstynencji, następnego dnia pojawiali się na zjeździe na kacu – opowiada.

O zmianie prawa może zdecydować wyłącznie zjazd delegatów wszystkich hufców z całej Polski. W ten weekend odbywa się 39. Nadzwyczajny Zjazd i to on przegłosował zmianę – za było aż 80 proc. delegatów.

Od tej pory 10. punkt prawa brzmi: „Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów". „W dzisiejszych czasach równie dużym problemem są także choroby cywilizacyjne, takie jak chociażby uzależnienie od korzystania z komputerów, czy stałej aktywności w przestrzeni wirtualnej internetu. (...) Zmiana 10. punktu umożliwi pełniejsze rozumienie go przez młodzież. W nowym brzmieniu dziesiąty punkt Prawa Harcerskiego pokazuje, że harcerz ma być wolny od wszelkich nałogów i ma pracować nad sobą." – pisze ZHP w uzasadnieniu.

Zmiana nie dotyczy oczywiście nieletnich – tym picia alkoholu zakazuje polskie prawo. Nadal nie wolno pić także na obozach, zbiórkach i we wszelkich sytuacjach, gdy ma się pod opieką młodszych harcerzy.

Związek Harcerstwa Polskiego to największa i najstarsza organizacja skautowa w Polsce. Ma ponad 100 tys. członków.

5.3.2. Mateusz Cebula[10], *Z pozycji przewodniczącego Komisji Statutowej – pozjazdowo*, 10 kwietnia 2016 r.

źródło:
https://zhp.pl/2016/z-pozycji-przewodniczacego-komisji-statutowej-pozjazdowo/, dostęp: 25.09.2018

Z pozycji przewodniczącego Komisji Statutowej – pozjazdowo

Pozjazdowa refleksja

39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP to już historia. Gdy był zwoływany przez Przewodniczącego ZHP to nie brakowało głosów (także wśród ścisłych władz naczelnych ZHP), że to pochopna decyzja, że nie jest dobrze przygotowany, że zmarnujemy dużo pieniędzy a zmian nie będzie. Te osoby były w błędzie – zjazd się odbył i podjął szereg decyzji o zmianach. Czy dobrych? O tym dopiero się przekonamy.

Decyzją zjazdu znalazłem się w Komisji Statutowej, która wybrała mnie na przewodniczącego. To bardzo ciekawe doświadczenie, które dało mi możliwość intensywnej, merytorycznej ale i męczącej pracy. Okazało się, że nie syzyfowej, jak

[10] Mateusz Cebula – harcmistrz, był między innymi komendantem Hufca ZHP Dębica, zastępcą Komendanta Chorągwi Podkarpackiej ZHP, członkiem (6 grudnia 2013 – 8 grudnia 2017) Rady Naczelnej ZHP wybranej przez XXXVIII Zjazd ZHP, gdzie przewodniczył komisji ds. zarządzania organizacją – przyp. K.M.

niektórzy prognozowali ;) Ocenę pracy komisji jak i mojej pozostawiam innym – ze swej strony dziękuję członkom komisji oraz prezydium zjazdu za super współpracę, sądzę że daliśmy z siebie dużo.

Teraz słów kilka o decyzjach zjazdu. Na początek kwestie fundamentalne dotyczące idei i wartości organizacji. Odrzucenie jakichkolwiek zmian wprowadzających alternatywną rotę Przyrzeczenia Harcerskiego (bez bezpośrednich odniesień do Boga) to decyzja, która pozwoli zachować jedność ZHP. Jakość propozycji, niejasności w kontekście zasad WOSM, wiele argumentów oraz atmosfera tej dyskusji według mnie jasno pokazały, że zjazd nie powinien dokonywać zmiany. Bardzo dobrze, że o tym rozmawialiśmy, bo mamy tę debatę za sobą oraz decyzję, dzięki której powrót do tego tematu nie ma uzasadnienia na (oby długie) lata.

Druga sprawa to zmiana 10 punktu Prawa Harcerskiego – zamiast literalnego zakazu picia i palenia mamy wezwanie do pracy nad sobą i nakaz wolności od nałogów. Sądzę, że Związek potrzebował tej zmiany, ale nie dlatego, aby harcerze mogli legalnie pić/palić (jak to opisują niektóre media), bo nadal mamy polskie prawo, gdzie nieletni nie mogą korzystać z używek a w ramach naszej wewnętrznej odpowiedzialności podczas działań harcerskich – zbiórek, biwaków, obozów, zlotów nie ma przestrzeni do korzystania z używek przez pełnoletnich. Dlaczego zatem zmiana była potrzebna? Dzięki niej mamy literalne zapisy – jasno pokazujące młodym ludziom, których między innymi PH ma kształtować, że mamy dziś dużo więcej zagrożeń i nałogów – narkotyki, dopalacze, internet, seks itd. – z tym wszystkim trzeba walczyć i pracować nad sobą w kontekście wstrzemięźliwości, rozwagi i swego zdrowia/życia. Kluczem będzie oczywiście wdrożenie tej zmiany poprzez materiały, pracę z kadrą i harcerzami.

Inne zmiany dotyczyły funkcjonowania organizacji – struktury, ustroju i kompetencji władz, spraw członkowskich itd. Wśród szeregu wprowadzonych zmian zwracam uwagę na jasną decyzję zjazdu, że rady są nam potrzebne jako de facto społeczna reprezentacja środowisk, która powinna mieć wpływ na działanie chorągwi i Związku niezależnie od tego kto ponosi formalną odpowiedzialność za ostateczne decyzje i działania (piszę to m.in. jako wpisany do KRS członek zarządu osoby prawnej jaką jest Chorągiew Podkarpacka ZHP, odpowiadający własnym majątkiem za decyzje zarządu). Zjazd wzmocnił i położył ważne akcenty w kwestii rad – osobiście uważam, że powinno tego być więcej, ale może przyjdzie na to czas – przyjęte zmiany w kompetencjach pokazują bardzo dobry kierunek.

Druga kluczowa decyzja to przyznanie czynnego prawa wyborczego i głosu decydującego na zjazdach hufców dla przybocznych będących instruktorami – to kolejny sygnał, jak należy zmieniać organizację, aby większy głos przy decydowaniu o niej mieli młodzi ludzie. Szkoda, że inne projekty zmian w CPW nie przeszły, bo było trochę dobrych propozycji, które niestety przykryły rozgrywki/podchody niektórych osób oraz pewne niedoróbki, które można było wyprostować, ale atmosfera wokół tego tematu na to nie pozwoliła.

Ze spraw rozważanych, ale odrzuconych żałuję, że nie zdecydowaliśmy się na likwidację sądów harcerskich jako władzy. Dla mnie powinny być sądem koleżeńskim, a nie emanacją sądów powszechnych, bo nie taka ich rola. Tym bardziej, że szereg działań/zaniechań naszych harcerskich sądów na przestrzeni lat (i ostatnich tygodni) dawał solidne podstawy do dokonania zmiany. Trochę żałuję, że nie zdecydowaliśmy się na reformę komisji rewizyjnych, szczególnie w hufcach, bo rzeczywistość wskazuje, że warto było ten temat podjąć. Niemniej – sądzę, że może się to udać w niedalekiej przyszłości.

Zjazd to też jego otoczenie i organizacja. I tu duża pochwała dla osób odpowiedzialnych za zaplecze i sprawy organizacyjne zjazdu (jako przewodniczący komisji statutowej na bieżąco pracowałem z biurem zjazdu i mocno doceniam sprawność

i profesjonalizm) jak również oprawę medialną. Dziękuję całemu sztabowi wolontariuszy zaangażowanemu w te prace.

Kończąc – dziękuję wszystkim za dyskusję, współpracę i teraz zapraszam do wspólnej pracy nad przemyślanym i skutecznym wdrożeniem decyzji zjazdowych.

hm Mateusz Cebula HR

Przewodniczący Komisji Statutowej 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP

5.3.3. Bogusław Śliwerski[11], *Harcerska hipokryzja i dewastacja moralna*, 11 kwietnia 2017 r.

źródło:
http://sliwerski-pedagog.blogspot.com/2017/04/harcerska-hipokryzja-i-dewastacja.html, dostęp: 25.09.2018

Harcerska hipokryzja i dewastacja moralna

Czy to dobrego złe początki, czy....?
http://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/harcerze-moga-legalnie-pic-alkohol,artykuly,408583,1.html?src=HP_Left_Section_2

Harcerze mogą legalnie pić alkohol
W sobotę, po stu latach, zmieniło się prawo harcerskie. Dotąd...
newsweek.pl

Kiedy natrafiłem w mediach społecznościowych na artykuł Newsweeka, którego autor wzmacnia swój przekaz fotografią (chyba z Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP?) i słowami zachwytu spod przysłowiowej budki z piwem chwali się zmianą Prawa Harcerskiego, to zrobiło mi się autentycznie smutno. Tak niszczy się najstarszy i najbardziej wartości model samowychowawczy w polskiej tradycji i kulturze pozaszkolnej, jakim dotychczas było polskie harcerstwo.

W wyniku przyjętej większością głosów delegatów 39. Zjazdu ZHP w Warszawie uchwałą – 10 punkt Prawa Harcerskiego, który brzmiał: *Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach;* ***nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych***

na:

Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest ***wolny od nałogów****.*

[11] Bogusław Śliwerski – harcmistrz, pedagog, profesor nauk humanistycznych. W ZHP pełnił funkcje: zastępowego, drużynowego, szczepowego, instruktora kadr kształcących, przewodniczącego Ogólnopolskich Studenckich Kręgów Instruktorskich i członka organu ustawodawczego władz naczelnych ZHP – przyp. K.M.

Władze Związku wraz z kadrą instruktorską uległy presji i oczekiwaniom popkulturowej masy nastolatków i młodych dorosłych, którzy traktują harcerstwo tylko i wyłącznie jako trampolinę do innej kariery, awansu, osobistych korzyści. Mój komentarz nie ma nic wspólnego z dogmatem czy harcerską ortodoksją. Nie jestem już czynnym instruktorem od 1990 r., ale widzę, jak z każdym rokiem transformacji w III RP ZHP obniża swoje loty. Miałem zatem rację odchodząc z tego Związku na „emeryturę".

Druhny i Druhowie z GK ZHP – szybko zmieniajcie zapis, jaki jeszcze widnieje na stronie ZHP, a dotyczy **celów wychowania** tego Związku oraz programu, to chociaż nie będzie widoczna wasza hipokryzja. Po co wprowadzać w błąd dzieci i młodzież oraz ich rodziców zapisem:

*Osiąganie sukcesów wychowawczych w naszych czasach **nie wymaga rewolucji programowej**. Ponadczasowość założeń harcerstwa sprawia, że **nie wymagają one uaktualniania**.*

Aby to osiągnąć, harcerski program powinien być:

• aktualny – nie powinien rekonstruować historii, lecz ją tworzyć,

*• atrakcyjny dla młodych ludzi – czyli odpowiadający na ich potrzeby, a **nie ulegający przelotnym modom**,*

(...)

Sprzeniewierzyliście się drodzy instruktorzy w imię nieujawnionych korzyści, które z polskim harcerstwem niewiele mają wspólnego. Harcerstwo w ZHP **przestaje być ruchem elitarnej formacji społeczno-moralnej**, tylko wpisuje się w „menelską" mentalność, by nachlać się piwska w mundurze lub bez i cieszyć się z promili, które zaszumią w głowach. Rzeczywiście, dzięki zmianie możecie wmawiać wychowankom, że będziecie wolni od nałogów. Tylko jak do tej wolności chcecie przekonywać i zobowiązywać młode pokolenia? Wolność przez zniewolenie? Do zdrowia chcecie dążyć przez picie, palenie i dopalanie?

Argumentacja, z którą spotykam się na łamach harcerskiego medium budzi zażenowanie **nieprzyzwoitą demagogią**. Oto jej wyraz rzekomego powodu, dla którego należało zmienić 10 pkt Prawa Harcerskiego:

*„Po pierwsze, metoda. **Nakaz abstynencji jest sprzeczny z metodą harcerską.** W naszym ruchu to nie abstynencja jest wartością. Wartością jest praca nad swoim charakterem. Stawiamy sobie wyzwania, by się z nimi zmierzyć i pokonać. Czasem to one pokonują nas, wtedy nie poddajemy się i próbujemy raz jeszcze. Garda zawsze wysoko!*

(...)

Po drugie, skuteczność. Powszechnie pisze się o problemie nadużywania alkoholu i wynikających z tego problemach (np. „Czuwaj" 3/2007). 10 punkt Prawa w obecnym brzmieniu jest traktowany jako elementem profilaktyki antyalkoholowej, ochrony młodych. Panuje też przekonanie, że Polacy piją dużo i często, i że promowanie w harcerstwie abstynencji przyczynia się do odwracania tego trendu. Oba te poglądy są błędne.

Przeważyła ulica, popkulturowa miazga wartości. Redakcja Newsweeka znalazła reprezentanta tej postawy, który tak uzasadnia radość z zaistniałej zmiany:

Małkowski wzorował się na brytyjskim prawie skautowym, ale zakaz picia dodał od siebie – prawdopodobnie pod wpływem polskich organizacji niepodległościowych. W światowym skautingu nie mówiło się wówczas o abstynencji – nie mówi się o niej także dzisiaj.

– I to zawsze powodowało dziwne sytuacje w kontaktach międzynarodowych – opowiada jedna z harcerskich działaczek. – Podczas spotkań liderów z różnych krajów, gdy nie ma się pod opieką młodszych harcerzy, naturalne było, że wieczorami dorośli skauci z całego świata szli razem na piwo. Polska grupa piła wtedy wodę.

Aleksander Kamiński słusznie wskazywał w o swoim studium *„Co młodemu człowiekowi może dać harcerstwo?”*, że harcerstwo w okresie PRL stawało się dla coraz większej liczby dziewcząt i chłopców **tramwajem**, do którego można wsiąść, a jak się ma słabą wolę, nie chce się pracować nad sobą, to można z niego wysiąść. Można. Teraz, to w tym tramwaju podadzą nawet piwo, albo będzie można wnieść je ze sobą i popijać, by dorównać skautom z innych krajów.

Kamiński pisał w 1978 r.: *„Społeczną zasługą harcerstwa i zarazem jego dużym wkładem w wychowanie społeczne było nadanie walce z pijaństwem rangi zadania narodowego. Harcerki i harcerze wzrastali w atmosferze ważności swego Związku, byli przepojeni wiarą w doniosłość jego służby narodowi – toteż dyrektywę przeciwalkoholową prawa harcerskiego (podobnie jak przeciwnikotynową) traktowali jako wezwanie ideowe na rzecz walki o zdrowie fizyczne i moralne społeczeństwa”* (s. 208).

Zjazd ZHP okazał się świętem demokracji, ale proceduralnej, a nie demokracji odwołującej się do wartości społeczno-moralnych polskiego narodu! Degradujecie harcerstwo z niskich pobudek i jeszcze się z tego cieszycie!?

Od początku transformacji ustrojowej opiekuję się pracami dyplomowymi studentów pedagogiki. Wiecie, jaki problem społeczny, socjalizacyjny jest ustawicznie aktualny? Alkoholizm i narkomania, rozpad rodzin, samobójstwa, autodegradacja moralna młodych Polaków. Do kwietnia br. mogłem im jeszcze mówić, że warto sięgać do tradycji i modelu samowychowawczego ZHP, który chronił młodych ludzi przed samozniszczeniem z przyzwoleniem społecznym na m.in. alkoholizm. Teraz będę musiał im powiedzieć, że pojawiła się kolejna strefa przyzwolenia i mamy do czynienia z bolszewicką, świecką tradycją „oblewania” wszystkiego.

Druhowie z ZHP – wznieście toast na adekwatnym do zjazdowej uchwały poziomie: „**No to chlup w harcerski dziób!”** W końcu raz, nie zawsze, a wielokroć, to jeszcze nie nałóg?

5.3.4. *Starego Wilka Samotnika*[12] *„Dziesiątki Paradoksy kolejne”*, 13 kwietnia 2017 r.

źródło:
http://www.hr.bci.pl/articles.php?article_id=589, dostęp: 25.09.2018

Starego Wilka Samotnika „Dziesiątki Paradoksy kolejne”

Mija tydzień od dokonanej przez 39 Nadzwyczajny Zjazd ZHP zmiany 10 punktu Prawa Harcerskiego

Wzburzenie uczestników dyskusji, jakie ta zmiana wywołała, chyba zaskoczyła nawet przeciwników nowej wersji 10 punktu Prawa. Wzburzenie sięgnęło nawet tak wybitnych pedagogów, jak prof. hm Bogusław Śliwerski, który zmianę ocenił źle, nie tylko w oparciu o swą wiedzę, ale jako harcmistrz wręcz emocjonalnie.

---

[12] Piotr Niwiński – harcmistrz, w ZHP od 1958 r., wydawca, dziennikarz i publicysta, tłumacz z języka angielskiego, współtwórca Harcerskiej Oficyny Wydawniczej i czasopisma „Harcerz Rzeczypospolitej”, metodyk, autor poradników wędrowniczych i tłumacz dzieł Roberta Baden-Powella, w latach odnowy harcerskiej współautor wielu zmian i rozwiązań programowo-metodycznych harcerstwa starszego – dzisiejszych Wędrowników, wieloletni instruktor Białego Szczepu ZHP w Krakowie, w tym drużynowy, komendant szczepu. Pełnił wiele funkcji w harcerskich komendach, ostatnio w zespole harcmistrzowskim GK ZHP. Członek starszyzny Puszczańskiego Kręgu Czarnego Dębu i RPM Płaskiego Węzła. Wydawca kwartalnika „Harcerz Rzeczypospolitej” i „Biblioteki Kręgu Czarnego Dębu” – przyp. K.M.

W moich pierwszych uwagach pokrótce zarysowałem historię powstania tego punktu. Paradoksalnie, przez ponad sto lat ZHP, ten jeden punkt właściwie nie ulegał zmianie. Nawet w warunkach Szarych Szeregów, powrócono do Prawa przedwojennego, całego, mimo wersji wojennej dla Grup Szturmowych. Nawet w okresie komuny zakaz picia i palenia nie zniknął, choć Rada Naczelna zwolniła z przestrzegania 10 punktu Prawa kadrę, by umożliwić tworzenie przewagi kadry ZMP / OH i OHPL/ w reaktywowanym Związku.

Paradoks? Jak najbardziej, kadra wychowana w ZHP była na tyle silna etycznie, moralnie, że mogła całkiem dobrze stanowić wzór dla harcerzy i zwanych wtedy harcerzami starszymi wędrowników. Abstynencja, tworzyła ważną część harcerskiego stylu życia, bo wzajemnie utrwalana śrubowała w dużym stopniu ideowość – szczególnie w szczepach wielkomiejskich, ale też i w silnych środowiskach małych miasteczek. W kontraście z „luzem" kadry „uwolnionej" zapisem w statucie, powodowało to polaryzację, ostro piętnowane odstępstwa, wiązanie niechęci do ustroju z „dziesiątką", ale też i pogardliwe traktowanie abstynentów i „rytuał" picia alkoholu w kręgach etatowej kadry ZHP.

Dziedzictwo tych lat trwa do dziś – zostało nazwane hipokryzją instruktorów, którzy sami sobie wyznaczają praktykę zachowań. Według promotorów zmiany, rodzi to wewnętrzny konflikt moralny bo, upraszczając, świadomie łamiąc Prawo, łamię dane sobie i innym słowo. W necie zaroiło się od stosownych wpisów – wracamy! Dość bezrefleksyjnie padają propozycje „piwka i maluszka", bo „teraz już wolno". Z drugiej strony mało jest refleksji o pożytku poszerzenia 10 punktu o „podpisanie" w treści punktu szerokiego spektrum nowych uzależnień, o – w domyśle – narkotyki, dopalacze, czy też choćby o uzależnienie od internetu, z upodobaniem wskazywane przez dużą grupę zwolenników zmiany.

Napisałem w pierwszej części paradoksów wyraźnie – nowe brzmienie punktu jest poważnym, trudnym wyzwaniem wychowawczym, z którym radzą sobie w dużym stopniu niewielkie zasięgiem organizacje harcerskie. Choćby Rangersi, bardzo umotywowana organizacja wzorowana na brytyjskim pierwowzorze – w pewnym stopniu przypominająca nasze duże środowiska okrzepłe oporem przed komuną. Z kolei Zawisza, jest głęboko ideową katolicką organizacją europejską, gdzie oparcie dla wzoru instruktora jest motywowane ponad granicami państw, a liczebność i kontakty ponadnarodowe motywują, wraz z Wiarą do silnej moralnie postawy. Silną stroną harcerstwa powinna być ideowość, ta nakierowana na wartości narodowe powiązane z wartościami ogólnoludzkimi.

Czy Świat skautowy bez abstynencji radzi sobie bez tej naszej dotychczasowej harcerskiej specyfiki? Moim zdaniem nie bardzo. Mając za sobą szereg kontaktów ze skautami BdP, czy choćby z organizacjami francuskimi, byłem bardzo zadowolony z możliwości odmowy picia choćby piwa na krajowych Jambach w Bawarii. Nie spotkałem tam form wyznaczających „okazjonalność" picia piwa, czy wina pod namiotem w obozowej kawiarence. I nie było to pozytywne doznanie. A, na marginesie, jakby te formy miały wyglądać? Badenpowellowskie trzy szklanki, jak w Jego w jego pułku w wojsku? Takie „kawiarenki" różnią się od „ cywilnych" młodzieżowych barów tylko bluzami i chustami.

Moim zdaniem, nie jest to argument o potrzebie ponoć „nowoczesnej" zmiany w ZHP. Ale większość zjazdowa uważała inaczej. Cóż, już napisałem w pierwszej części – może wiara w poziom i ideowość naszej kadry, tak mocno podkreślana w postach, wypowiedziach przed kamerami, czy w dyskusji zjazdowej, uzasadnia to, co o zmianie napisano w oficjalnym podsumowaniu Zjazdu. Może, jednak w licznych dyskusjach na „fejsie", na fali mądrych, ale i niemądrych wypowiedzi przez ten tydzień pojawiły się głosy niepokojące, i to spod ręki instruktorów kształcących, metodyków i praktyków metody.

Otóż zmiana rodzi pytania o rolę kadry „uwolnionej" z hipokryzji czyli dwoistości świadczonego przykładu wychowankom.

Wiele wypowiedzi nie koncentruje się na potrzebie jasnego przekazu – instruktor wychowawca nie dostał przyzwolenia na konsumpcję, jeśli chce być wiarygodnym wychowawcą nadal nie powinien zasłaniać się najpopularniejszym netowym twierdzeniem – okazjonalny kieliszek, ta nieszczęsna „konsumpcja" to po prostu nadal zło, choć ponoć już teraz bez hipokryzji.

Naprawdę? Czyli pijąc okazjonalnie, jak dotąd zresztą, uczę harcerki i harcerzy wstrzemięźliwości? I jeszcze twierdzę, że będę pracować nad całym indeksem uzależnień współczesności? Konsumpcja alkoholu, palenie tytoniu, narkotyki to chyba najbardziej „rozpracowane" w publicystyce popularnej i badaniach naukowych tematy. **I co z tego? Zasłanianie się stosem prac, morzem słów nic nie daje! Na poziomie drużynowego, nie do końca świadomego pedagogiki i innych nauk – intuicyjnego wychowawcy, ważne jest, że każde użycie czegokolwiek, okazjonalne, konsumpcyjne, towarzyskie – toruje drogę, oswaja, wręcz usypia zarówno organizm / dopuszcza szkodliwe substancje/, jak i postawę etyczną instruktora. W takim ujęciu dotychczasowa „tradycyjna" hipokryzja kadry staje się faktycznie „nowoczesnym wymiarem" prawa harcerskiego.**

Cóż, znowu wracam do słowa „może" z pierwszej części paradoksu. Z mojej praktyki harcerskiej wynika pewne prawidło – ocena dodatnia. Metodycznie, zawsze, w pracy drużyny, na obozach, czy kursach stosuję „plusy dodatnie" /taki żarcik/. Dałem autorom i promotorom zmiany 100 takich plusów na kredyt.

Drodzy moi, słowami, jak na razie w moich oczach trwonicie ten kredyt. Moc słów jest niezaprzeczalna. Szczególnie tej przykładowej Druhny, która żartobliwie napisała „No to po maluszku, z Bogiem" (Bo druga Rota, jak na razie nie przeszła) **No tak, „Kubuś Puchatek, jako istotka o naprawdę małym rozumku, był roztargnionym, zapominalskim i oczywiście bardzo głupiutkim misiem. Zawsze wiedział jednak, czego chciał od życia – marzył o piwnicy pełnej miodku, nie zastanawiając się czy to ambitne, czy nie. Oprócz miodku najwyżej cenił przyjaźń i choć nieczęsto to okazywał, z pewnością chętnie zniósłby wszystko dla przyjaciół ze Stumilowego Lasu. Spędzał z nimi mnóstwo czasu i przeżywał wiele niezwykłych przygód." Chodziło o ten miodzik?**

5.3.5. Justyna Suchecka[13], *Czuwaj! I na zdrowie: harcerz już nie musi być abstynentem. Będzie też przyrzeczenie bez Boga?*, 17 kwietnia 2017 r.

źródło:
http://wyborcza.pl/7,75398,21647192,czuwaj-i-na-zdrowie-harcerz-juz-nie-musi-byc-abstynentem.html, dostęp: 25.09.2018

Czuwaj! I na zdrowie: harcerz już nie musi być abstynentem. Będzie też przyrzeczenie bez Boga?

Dorośli harcerze mogą już bez konsekwencji wypić kieliszek wina. Do zmiany prawa harcerskiego doszło po niemal 100 latach nakazu abstynencji.

[13] Justyna Suchecka – dziennikarka edukacyjna „Gazety Wyborczej" – przyp. K.M.

„Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych" – tak było dotąd. Ale delegaci 39. Zjazdu ZHP zmienili 10. punkt Prawa Harcerskiego i po alkoholu oraz papierosach nie został ślad. Teraz harcerz „pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; jest wolny od nałogów". Za zmianą opowiedziało się aż 80 proc. delegatów.

– Władze Związku uległy presji i oczekiwaniom masy nastolatków i młodych dorosłych, którzy traktują harcerstwo tylko jako trampolinę do kariery, osobistych korzyści – tak skomentował zmiany znany pedagog prof. Bogusław Śliwerski.

Impreza zmienia harcerza?

ZHP jest największą organizacją harcerską w Polsce, zrzesza ok. 100 tys. osób. Historia nakazu abstynencji sięga 1918 roku. To wtedy kodeks honorowy ustanowił weteran harcerstwa – Andrzej Małkowski. Dorosły harcerz czy instruktor nie mógł wypić nawet kieliszka wina do obiadu. – Mama pozwalała, tata pozwalał, ZHP nie pozwalało – opowiada Zuzanna Moroz, instruktorka z Wielkopolski, w harcerstwie od 1998 r. – Mogłam głosować w wyborach, jeździć samochodem, a nie mogłam sama zdecydować o tym, czy chcę wypić lampkę szampana w sylwestra. Narażaliśmy się na zarzut hipokryzji. Bo czy to, że ktoś wypił okazjonalnie wino, oznacza, że jest złym harcerzem?

Podobnie sprawę postrzega wielu członków ZHP, ale dyskusja nad zmianą prawa toczyła się przez lata.

– Jest grupa, która bardzo mocno przestrzega 10. punktu. To druhny i druhowie godni naśladowania, prawie ideały – opowiada Piotr, instruktor ze Śląska z 20-letnim doświadczeniem. I dodaje: – Są też tacy, którym zdarza się wypić, ale równocześnie bardzo dobrze wywiązują się z obowiązków.

Piotr przyznaje, że gdy był drużynowym, na imprezach czasami pił alkohol i palił. – Ale wszystko pod kontrolą – zastrzega. – Ludzie wiedzieli, kim jestem i co robię w zielonym mundurze. Szanowali to. Mój udział w imprezie tego nie zmieniał.

Harcerz nadal dąży do ideału

Dla Zuzanny celem harcerstwa jest samodoskonalenie: – Dyskusje o tym, że nasze prawo wymaga modernizacji, toczyły się od lat. Są w nim rzeczy znacznie trudniejsze i ważniejsze niż zachowanie abstynencji, np. to, że musimy być zawsze pogodni, a w praktyce każdego bliźniego traktować jak brata.

Mikołaj Dunikowski, instruktor ZHP, pracuje z wędrownikami, czyli najstarszą grupą harcerzy (16–21 lat). – Naszą misją jest wychowanie młodego człowieka. Czy celem powinno być, aby nasi wychowankowie byli abstynentami? Mnie jest zupełnie obojętne, czy ktoś dorosły spożywa alkohol, czy nie. Prawo jest wskazówką i celem, a nie bezwzględnym kodeksem – tłumaczy.

Podobnie myśli Sebastian Zatylny, nauczyciel w szkole artystycznej i wieloletni instruktor. – Stara wersja zawierała jasne zakazy, czego nie robić. Czy oznaczało to, że harcerz może palić marihuanę, uprawiać hazard? – pyta retorycznie.

Zuzanna: – Czasy są takie, że młody człowiek może być np. uzależniony od komputera. Obecny zapis jest szeroki i nadal zachęca do tego, by dążyć do ideału.

Co harcerz ma powiedzieć rodzicom?

Mieszane uczucia ma Aleksandra, 22-letnia instruktorka z Warszawy, w harcerstwie od 11 lat. – Nie piję alkoholu, bo tak wybrałam. To, że teraz formalnie mogę, nie sprawi, że zacznę – mówi. – Harcerstwo to coś, co przyjmuje się w całości, a nie tylko to, co nam pasuje. Czeka nas teraz wiele poważnych rozmów.

Zuzanna: – Obawiam się trochę rodziców harcerzy. Tego, że przed obozem będą nas pytać: „Czy to znaczy, że będziecie państwo pić i palić?". A przecież to oczywiste, że nie! Nikt, kto ma dzieci pod opieką, nie zachowuje się w ten sposób.

Kodeksy skautów w innych państwach nie zakładają abstynencji. Zatylny: – Na zlotach lub wymianach często proponowano naszym instruktorom alkohol jako element tradycji danego kraju. Gdy Gruzini zaprosili nas na tradycyjny gruziński obiad, to bardzo źle przyjęli odmowę.

Przed harcerzami kolejny spór o idee. Na ostatnim zjeździe większość uczestników poparła pomysł wprowadzenia alternatywnej wersji przyrzeczenia harcerskiego. Ta druga nie zawierałaby odniesienia do Boga. Dunikowski: – Nie jesteśmy organizacją religijną. Wielu młodych, niewierzących instruktorów, którzy robią wiele dla ZHP, czeka na tę zmianę.

Na razie alternatywna przysięga przepadła, bo do zmiany potrzeba poparcia aż dwóch trzecich delegatów. Temat zostanie podjęty na kolejnym zjeździe, w grudniu.

5.3.6. Marek Gajdziński[14], *Do przyjaciół z ZHP – o abstynencji i nałogach pragmatycznie*, 19 kwietnia 2017 r.

źródło:
http://www.hr.bci.pl/articles.php?article_id=592, dostęp: 25.09.2018

Do przyjaciół z ZHP – o abstynencji i nałogach pragmatycznie

Druhny i Druhowie,

Po wysłuchaniu debaty w sprawie zmiany Prawa Harcerskiego, jaką odbyli Wasi delegaci na 39 Zjeździe ZHP, mam potrzebę skierowania do Was tych słów. Do komentowania i oceny podjętej decyzji upoważnia mnie to, że jestem instruktorem harcerskim. Wprawdzie w ZHR ale harcerstwo jako idea i jako ruch społeczny jest naszym wspólnym dziedzictwem i wspólnie powinniśmy się troszczyć o jego kondycję, a zwłaszcza o wiarygodność. Piszę te słowa z nadzieją, że podejmując kolejne decyzje weźmiecie ten punkt widzenia pod rozwagę. Staram się odnieść czysto merytorycznie do samego problemu, choć pewnie nie uda mi się uciec od oceny sytuacji, która Was doprowadziła do punktu w jakim się znaleźliście. Lubię rzeczy nazywać po imieniu, więc jeśli ktoś się przez to poczuje urażony, to z góry przepraszam. Nie to jest moim celem. Zależy mi przede wszystkim na tym aby wychowanie harcerskie było jak najbardziej skuteczne. Jeśli naprawdę chcecie mieć znaczący udział w rozwiązaniu jednego z najbardziej palących problemów społecznych w Polsce, to chciałbym Was przekonać do tego, że warto wybrać inną drogę.

Przyznaję, że za zmianą 10 punktu Prawa Harcerskiego mogą przemawiać liczne argumenty. Dostrzegam je podobnie jak Wy. Za utrzymaniem kategorycznego zakazu picia alkoholu i palenia tytoniu w harcerstwie stoi w zasadzie tylko jeden powód. Z pozoru świadczy to o dysproporcji ale ten jeden, jedyny argument jest wielokrotnie silniejszy od wszystkich pozostałych razem wziętych. Chciałbym Was o tym przekonać.

Sam od lat postuluję modyfikację harcerskiego systemu wychowania w taki sposób aby dostarczyć młodzieży silnej motywacji do walki z uzależnieniami – wszelkimi – nie tylko tytoniem i alkoholem. W dzisiejszych czasach katalog zagrożeń znacząco się rozszerzył. Są to narkotyki, dopalacze, hazard, Internet, gry kom-

[14] Marek Gajdziński – harcmistrz, były redaktor „Pobudki", współautor internetowej kroniki 16. WDH, autor książek metodycznych, między innymi *Harcerskiego systemu wychowania* – przyp. K.M.

puterowe, telewizja. Widząc jak szybko świat się zmienia, można przewidywać, że wkrótce pojawią się jeszcze inne. Wśród tych uzależnień są dwie kategorie – te które są szkodliwe w skali indywidualnej i te które są dodatkowo groźne w skali społecznej. Do tych drugich należą; alkohol, narkotyki i, w nieco mniejszym stopniu, tytoń. One nie tylko rujnują zdrowie i odbierają wolność osobom uzależnionym, ale także czynią ogromne spustoszenia w skali społecznej. Mam tu na myśli przede wszystkim osłabienie więzi w rodzinach, ich faktyczny rozpad i zubożenie. Społeczeństwo tworzone przez bardzo liczne jednostki wyrosłe z dotkniętych tą patologią rodzin, nie może być zdrowe także w skali ogólnej. Nie obojętne są tu także społeczne koszty leczenia i utrzymywania osób uzależnionych oraz globalny spadek efektywności pracy jaki powoduje wszechobecny pijacki obyczaj. Te właśnie, groźne pod względem społecznym uzależnienia wymagają zdecydowanych działań ze strony państwa i wszystkich obywateli, którym leży na sercu nie tylko dobro poszczególnych osób ale także dobro wspólne. Bez zdecydowanej postawy i konsekwentnych działań nie będzie można skutecznie się im przeciwstawić.

Alkohol i tytoń jest szczególnie szkodliwy dla rozwoju psychofizycznego młodych ludzi w wieku dojrzewania. Mam na myśli fatalne skutki zdrowotne oraz jeszcze większe spustoszenia w sferze rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i wolitywnego (charakter). Dlatego, większość cywilizowanych państw wprowadziło, w takiej czy innej formie, ograniczenia w możliwości picia i palenia przez osoby nieletnie. Przepisy takie istnieją także w Polsce. Niestety dobrze wiemy jak wygląda ich egzekwowanie w praktyce. Żeby się o tym przekonać wystarczy wyjść na ulicę, zobaczyć co się dzieje w gimnazjach i liceach. Wiek inicjacji alkoholowej i nikotynowej obniża się coraz bardziej i problem zaczyna dotykać już nawet dzieci uczęszczające do szkół podstawowych. O ile tytoń jest "w odwrocie" o tyle alkohol wciąż jeszcze „zdobywa nowe obszary".

Idea i tradycja harcerska obliguje nas do walki z alkoholizmem i do powstrzymania pijackiego obyczaju. Wszyscy przyrzekaliśmy pełnić służbę Polsce. I to jest jedna z najważniejszych naszych powinności wobec Niej. Przyrzekaliśmy też nieść chętną pomoc bliźnim. Harcerstwo działa wśród dzieci i młodzieży i ma szansę skutecznie na nią oddziaływać – także w ten sposób aby uchronić ją przed uzależnieniami, a szczególnie przed uleganiu modom, które do tych uzależnień prowadzą. Jest to jedno z najważniejszych pól służby Polsce i bliźnim.

Chcę tu szczególnie podkreślić to, że w przypadku młodzieży, a tym bardziej dzieci, bardzo rzadko mamy do czynienia z nałogiem alkoholowym. Dotyczy to tylko nielicznych, pojedynczych osób szczególnie dotkniętych patologią społeczną. Ale one, ze względu na wiele innych uwarunkowań, raczej nie będą należeć do harcerstwa. W związku z tym, nie możemy w żaden sposób na nie oddziaływać. Tak więc walka z nałogiem alkoholowym wśród młodzieży, zwłaszcza harcerskiej, to zdanie w dużej mierze wydumane. Problem jest zupełnie inny. Jest nim rozpowszechniony w dorosłym społeczeństwie pijacki obyczaj, który rzutuje na młodzież w formie mody na spędzanie wolnego czasu przy alkoholu. Nie walczymy z nałogiem alkoholowym. Walczymy z modą, która może do niego prowadzić. Wymaga to nieco innych środków oddziaływania. W tym kontekście pomysł aby krzewić w harcerstwie modę na kulturalne picie jest co najmniej niecelowy. Naszym zadaniem jest wytworzyć modę na niepicie. Pytanie brzmi, jak to można zrobić?

Za chwilę spróbuję na nie odpowiedzieć. Tymczasem chciałbym jeszcze dokładniej doprecyzować cel jaki powinniśmy przed sobą postawić. Sprowadzę problem do najprostszej postaci. Czy chcemy, żeby zuchy, harcerze i wędrownicy mieli w harcerstwie przyzwolenie na picie i palenie?

Zakładam, że nie! Że wśród postulatorów zmiany Prawa Harcerskiego nie ma nikogo, kto by stwierdził, że celem jest umożliwienie nieletniej młodzieży har-

cerskiej picia alkoholu i palenia papierosów, choćby nawet w sposób najbardziej kulturalny. Jeśli taki był cel, to dalsza rozmowa na ten temat traci sens. Byłoby to sprzeczne z duchem przepisów państwowych, zdrowym rozsądkiem i wolą większości rodziców. Na szczęście takiego stwierdzenia nigdy, od nikogo nie słyszałem, dlatego biorę to za dobrą monetę i argumentuję dalej.

Jest tylko jedna skuteczna metoda, dzięki której możemy powstrzymywać młodzież, na którą mamy wpływ, przed alkoholem i tytoniem. Harcerstwo wychowuje przede wszystkim poprzez przykład osobisty instruktora – drużynowego, który przewodzi młodym ludziom. A może im przewodzić tylko wtedy gdy zdobędzie sobie ich zaufanie i czymś zaimponuje. To jest jedyny powód, dla którego harcerze chcą go naśladować. W ten sposób drużynowy dostarcza im wzorce postępowania – dobre albo złe. Jeśli dobre, to ich wychowuje, jeśli złe, to deprawuje. Skoro chcemy aby harcerze nie pili i nie palili, a to, jak rozumiem nie podlega dyskusji, to ich drużynowy musi swoją postawą manifestować taki właśnie harcerski styl życia. Jeśli drużynowy będzie podpijał i podpalał, obojętnie czy w mundurze czy bez, również jego harcerze będą podpijali i podpalali. Przyzwolenie na to, w ich wieku, to równia pochyła. Jeszcze raz to powtarzam. Żadne zaklęcia tego nie zmienią. Jeśli drużynowy będzie miał lekceważący stosunek do alkoholu i papierosów taki sam stosunek będą mieli jego harcerze. Drużynowy, który choćby nie wiem jak bardzo kulturalnie i sporadycznie pije alkohol, bez wątpienia nie jest w stanie krzewić mody na niepicie. Kłamstwo zawsze wychodzi na jaw i niszczy wiarygodność, uniemożliwiając jakiekolwiek oddziaływanie, w tej i w każdej innej dziedzinie. Szczera, lekceważąca postawa zachęci harcerzy do picia, co najwyżej kulturalnego. Ale, ustaliliśmy już, że na to się nie godzimy.

Jedynym warunkiem skuteczności w tym względzie i potwierdza to stuletnie doświadczenie harcerskie, jest wyrazista i jednoznaczna postawa drużynowego. Taką postawą jest tylko pełna abstynencja. Tylko to może zaimponować młodym ludziom i skutecznie ich zainspirować. Później, w dorosłym życiu nauczą się „rozróżniać odcienie szarości". Ale nie teraz. Teraz ich świat wartości jest „czarno biały". To nie znaczy, że sami zawsze postępują w sposób konsekwentnie jednoznaczny i zgodny z wyznawanymi wartościami. O nie! Młodzi ludzie najczęściej stosują inną miarę wobec siebie, a inną wobec osób, które mają ambicje im przewodzić. Tu nie ma miejsca na żaden kompromis czy na taryfę ulgową. Drużynowy musi być zdeklarowanym abstynentem i koniec. W każdej innej sytuacji nie powstrzyma harcerzy przed tym, przed czym chcemy ich powstrzymać. Nie ma innej pośredniej możliwości – albo tak, albo tak.

A co z instruktorami, którzy nie są drużynowymi i nie mają bezpośredniego kontaktu z harcerzami? Czy ich postawa wobec alkoholu i tytoniu nie ma żadnego wychowawczego znaczenia skoro nie są przez młodzież na co dzień obserwowani? Nie ma przecież nic złego w tym, że dorosły człowiek wypije kieliszek wina do obiadu albo piwo do grilla. Może więc przynajmniej ci, którzy nie prowadzą bezpośredniej pracy z młodzieżą mogliby zostać uwolnieni od tego przykrego, nieżyciowego ograniczenia? I tu odpowiedź jest taka sama. Nasi drużynowi to także ludzie młodzi. Oni także potrzebują autorytetów i poczucia sensu w tym co robią. Harcerstwo może być pod tym względem skuteczne tylko wtedy kiedy abstynencja obowiązuje bezwzględnie wszystkich instruktorów od drużynowego po Naczelnika. W przeciwnym wypadku, organizacja przestaje być grupą wsparcia dla drużynowych, a oni sami przestają widzieć sens swojego wyrzeczenia. Po co mi taka służba, na co całe to poświęcenie, skoro nikt go ceni? Ci, od których uczyłem się harcerstwa, którzy są moimi mistrzami, nie muszą się ograniczać, a ja muszę? Jeśli drużynowy nie jest nadludzkim herosem i nie chce czuć się jak wykorzystywany frajer, to ma tylko trzy wyjścia: (1) machnąć ręką na harcerstwo, (2) jak najszybciej oddać dru-

żynę i dołączyć do grona osób uprzywilejowanych, których zakazy nie obowiązują albo (3) poddać się i uprawiać teatr przed swoimi harcerzami, co w prawidłowo działającej drużynie, gdzie zachodzą właściwe metodycznie relacje, nie ukryje się nawet przez miesiąc. Naiwnością jest oczekiwać od drużynowych – ludzi w wieku 18–22 lat (a słyszę, że w ZHP często są nimi nawet 16-to latkowie), że będą na tyle dojrzali by trwać w swojej służbie i związanych z nią wyrzeczeniach mimo, że ci którzy są wyżej w harcerskiej hierarchii, którzy powinni ich w tym wspierać i dawać dobry przykład, sami siebie zwalniają z tej powinności. To jest po prostu nieetyczne. Dlatego nigdy i nigdzie nie działa.

Organizacja wychowawcza aby być skuteczną musi w całości tworzyć jednolity system oparty na zdrowych i równych dla wszystkich zasadach. Musi być wiarygodna. Musi mieć mechanizmy zdolne do samooczyszczania się ze wszelkich elementów, które jej wiarygodność podważają. Każda chora gałąź organizacji rodzi zatrute owoce. Jeden publicznie pijący lub palący instruktor w hufcu to kilku zdemotywowanych drużynowych i porażka wychowawcza w stosunku do kilkuset harcerzy. Jeden pijący instruktor w Głównej Kwaterze, to znaczące osłabienie siły oddziaływania w całym Związku. Nie ma w tym żadnej przesady. Taki właśnie jest poziom odpowiedzialności jaką bierze na siebie, ktoś kto decyduje się służyć jako instruktor w organizacji harcerskiej.

Mam nadzieję, że w przedstawionym rozumowaniu nie ma żadnej luki. Wniosek jest prosty. Jeśli instruktorzy będą mogli pić i palić, przyzwolenie to, z jeszcze większą siłą dotyczyć będzie znajdujących się pod ich wpływem harcerzy. Ten skutek jest absolutnie pewny – jak to, że 2+2=4.

Jeśli wykreślimy z naszej metody ów najskuteczniejszy środek oddziaływania jakim jest pozytywny i inspirujący przykład własny instruktora – wtedy przestaniemy wychowywać. Harcerstwo stanie się fajną zabawą, może kursem takich czy innych umiejętności, w najlepszym razie treningiem interpersonalnym ale nie narzędziem wychowawczym. Jeśli natomiast dostarczymy negatywne wzorce – wtedy będziemy deprawować. W jednym i drugim przypadku, harcerstwem będzie już tylko z nazwy.

Prawdziwe harcerstwo (to, w którym nakaz abstynencji, łącznie ze wszystkimi innymi nakazami Prawa, traktowany jest poważnie) zawsze miało i nadal ma ogromne osiągnięcia w profilaktyce antyalkoholowej i antynikotynowej.

W pierwszej kolejności ze względów zdrowotnych, które, jak wyżej napisałem, mają szczególne znaczenie w wieku dojrzewania. Przy czym chodzi tu zarówno o zdrowie fizyczne jak i psychiczne. W dobrych drużynach udaje się odwlec moment inicjacji alkoholowej i tytoniowej harcerzy nawet o kilka lat w stosunku do przeciętnej krajowej. Nie będę uzasadniał znaczenia tego opóźnienia – literatura na ten temat jest wystarczająco dostępna i obszerna. Pewna część harcerzy nigdy nie sięgnie po kieliszek i nigdy nie zapali papierosa. I to jest nasz absolutny sukces. Ale bądźmy realistami. W większości przypadków moment ten, wprawdzie opóźniony, ale jednak w końcu następuje. Wszak nie tylko harcerstwo ma wpływ na ich życie. Ale nawet wtedy gdy bariera mimo wszystko pęknie, nasi harcerze sięgają po tytoń i alkohol nieporównanie rzadziej niż ich rówieśnicy. Najczęściej tylko sporadycznie. Im bardziej przekonujący jest przykład drużynowego, im bardziej jednoznaczna jest atmosfera i opinia panująca na ten temat w grupie rówieśniczej, tym rzadziej. To nie jest efekt, który można zbagatelizować, bo w okresie dojrzewania, każdy dodatkowy miesiąc abstynencji, każdy mililitr alkoholu i każdy miligram nikotyny mniej, to realne, dobroczynne skutki w rozwoju psychofizycznym. W porządnych środowiskach harcerskich działa to nawet do wieku 18–19 lat, czyli dokładnie tyle ile potrzeba.

Ale nie tylko o względy zdrowotne tu idzie. Moda na abstynencję uczy jak nie ulegać drobnym nawet pokusom. Opieranie się im to doskonały trening silnej woli i umiarkowania, co przyda się życiu gdy pojawią się pokusy jeszcze bardziej atrakcyjne. Życie w gromadzie, która takiej zdrowej modzie hołduje dostarcza silnej motywacji do tego aby nie chadzać w życiu wyłącznie łatwymi ścieżkami. W ten sposób kształtuje się postawa, dzięki której harcerze są zazwyczaj gotowi sami sobie stawiać wyższe wymagania i to nawet wtedy gdy zewnętrzne otoczenie tego od nich nie oczekuje, a wręcz nawet to wyśmiewa. To także uczy odmawiać i odważnie występować w obronie wyznawanych wartości. Prawidłowo działająca drużyna harcerska, w której panuje silna moda na abstynencję jest środowiskiem wychowawczym, które doskonale wspiera kształtowanie charakteru i rozwój duchowy swoich harcerzy.

Ponadto, silna pod tym względem drużyna harcerska działająca w szkole jest w stanie dobrze wpłynąć także na zachowania młodzieży pozostającej poza harcerstwem. Dzieje się tak dlatego, że wyraziste postawy harcerzy, którzy biorą aktywny udział w pozaszkolnym, nieformalnym życiu rówieśników, właściwie rezonują w całym tym środowisku. Gdyby takich drużyn było odpowiedni dużo, byłoby to bardzo ważne pole służby jaką harcerstwo mogłoby efektywnie pełnić na rzecz całego społeczeństwa.

Nie bez znaczenia jest tu sposób sformułowania wymagań stawianych w organizacji. Jeśli wymaganie będzie postawione miękko, to i hamulec zadziała miękko, a często nieskutecznie. Jeśli granica jest ostro nakreślona i wymaganie traktowane jest poważnie, hamulec działa znacznie skuteczniej. I wcale nie dlatego, że przeciętny harcerz traktuje to w sposób dojrzały, jako „osobistą porażkę w pracy nad sobą". Nie! Działa mechanizm pośredni. Im bardziej jednoznacznie stawiana jest sprawa, tym mniejszy jest poziom akceptacji społecznej dla zachowań sprzecznych z zasadami obowiązującymi w ważnej dla niego grupie rówieśniczej. To właśnie z opinią swojej grupy rówieśniczej nastolatkowie liczą się najbardziej. Potrzeba akceptacji i docenienia jest w stanie skutecznie odwieść ich od zachowań nieakceptowanych przez grupę. Im silniejsze są więzi w środowisku harcerskim, tym silniejsze jest oddziaływani grupy. Wiem, że część tzw. postępowych pedagogów skrzywi się na te słowa z niesmakiem. Ale tak to właśnie działa, w dodatku bardzo skutecznie. Trudno to opisać słowami. Żeby to zrozumieć, trzeba było tego doświadczyć na własnej skórze, wtedy gdy się miało czternaście – osiemnaście lat. Kto nie miał szczęścia być w młodości w dobrej drużynie, w której te sprawy traktowane były poważnie, nigdy do końca nie zrozumie jak to działa. Ale warto zaufać i uwierzyć, że ten mechanizm działa niezwykle skutecznie. Na marginesie, wydaje mi się, że brak tych dobrych doświadczeń, jest głównym problem dużej części dzisiejszych instruktorów. Oni zwyczajnie nie wierzą w skuteczność tego oddziaływania. Żeby było jasne, nie uważam, że dotyczy to wyłącznie instruktorów ZHP.

Zróbmy teraz prosty rachunek. Połóżmy na szali wagi argumenty za i przeciw abstynencji.

Po stronie „ZA" jest tylko ten jeden ale, moim zdaniem, niepodważalny argument, który mówi, że jeśli chcemy aby w poszczególnych drużynach i w całym harcerstwie tworzyła się pożądana moda na niepicie i niepalenie, to wszystkich instruktorów muszą obowiązywać rygorystyczne, zero jedynkowe wymagania. W przeciwnym razie harcerze nie będą mieli przekonującego przykładu i wystarczająco silnej motywacji by przeciwstawić się szkodliwej modzie i presji otoczenia. Takie harcerstwo w żaden sposób nie uchroni ich przed wtopieniem się w rówieśniczą normę.

Po stronie „PRZECIW" mamy wiele różnych argumentów. Postaram się je wymienić i uczciwie naświetlić.

NALEŻY ROZSZERZYĆ KATALOG UZALEŻNIEŃ, Z KTÓRYMI HARCERZ POWINIEN WALCZYĆ, A WŁAŚCIWIE WSKAZAĆ NA WSZYSTKIE ISTNIEJĄCE OBECNIE I MOGĄCE POJAWIĆ SIĘ W PRZYSZŁOŚCI UZALEŻNIENIA. Tak to prawda. Należy to zrobić. Należało to zrobić już dawno. Myślę, że jesteśmy z tym spóźnieni o co najmniej 20 lat. Jest nawet piękne skautowe sformułowanie „wolny od nałogów pętających ducha i ciało", które doskonale oddaje tę ideę. Ale, aby rozszerzyć zakres naszego oddziaływania i wskazać nowe kierunki pracy nad sobą, wcale nie trzeba likwidować istniejącego nakazu abstynencji. Prawo harcerskie można było po prostu uzupełnić dodając przy okazji kolejny, bardzo dziś potrzebny zakaz – zażywania narkotyków. Spełniająca te postulaty redakcja mogłaby brzmieć tak: „Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych, nie zażywa narkotyków, jest wolny od nałogów". Takie sformułowanie w niczym nie ogranicza naszego oddziaływania, a jednocześnie ułatwia jego rozszerzenie na wszelkie możliwe uzależnienia. Myślę, że sprawy idą w tym kierunku, że za kolejne 20 lat będzie można już spokojnie zrezygnować z tak ostrych rygorów odnoszących się do tytoniu. Powoli przestaje on być istotnym problemem społecznym, bo dzięki konsekwentnej polityce państwa, zaczęła się upowszechniać moda na niepalenie. Przysłuchując się obradom Waszego ostatniego Zjazdu, z nadzieją odnotowałem, że podobna do tej propozycja znalazła się wśród rozważanych opcji. Niestety uzyskała znikome poparcie. Z tego wniosek, że to nie poszerzenie katalogu uzależnień było celem dokonanej zmiany. Ten argument w niczym nie uzasadnia odejścia od wymogu abstynencji.

W PRZYPADKU OSÓB NIEPEŁNOLETNICH, LIKWIDACJA ZAKAZU PICIA ALKOHOLU I PALENIA TYTONIU I TAK NICZEGO W PRAKTYCE NIE ZMIENIA, PONIEWAŻ ZAKAZ TAKI WYNIKA Z PRZEPISÓW PAŃSTWOWYCH. Nie do końca, a na pewno nie wprost. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości zakazuje tylko sprzedawania i podawania alkoholu nieletnim. Owszem, istnieją inne bardziej szczegółowe przepisy, których można wyciągnąć podobny wniosek, ale nie wiele z tego wynika. O tym jak powszechne jest wśród młodzieży spożywanie alkoholu i palenie tytoniu mimo istniejących przepisów już wspominałem. To niczego nie załatwia. Ten argument jest całkowicie nieprawdziwy. Musimy mieć własne, silniejsze sposoby, a nie „umywać ręce" licząc na działanie tego, o czym wiemy, że nie działa.

ZAKAZY ZAWARTE W 10 PKT PRAWA SĄ METODYCZNIE NIESPÓJNE Z POZOSTAŁYMI PUNKTAMI PONIEWAŻ ODBIEGAJĄ OD KARDYNALNEJ ZASADY ODDZIAŁYWANIA POZYTYWNEGO. Nie będę tego nadmiernie rozwijał. Wyczerpująco uzasadniam to w swojej książce o Harcerskim Systemie Wychowania. Dość powiedzieć, że czystym, zgodnym z tą zasadą rozwiązaniem byłoby wskazać jakiś ideał jako cel pracy nad sobą i doskonalić się dążąc w jego kierunku. Takim ideałem może być „wolność od nałogów", która jest stanem ducha. Drogą ku tak zdefiniowanemu ideałowi jest rozwijanie umiejętności bezpiecznego korzystania z rzeczy, które w umiarze nie szkodzą, a często nawet są pożyteczne. I taka konstrukcja byłaby, pod względem metodycznym, rozwiązaniem teoretycznie spójnym. W tym miejscu, niekonweniujący z resztą Prawa zakaz, dla „wytrawnego ucha", brzmi jak „nieoczekiwany zgrzyt". To także jest prawdą. Jest tylko jedno ale. Rzeczywistość nigdy nie jest idealna. Występują w niej jakieś zakrzywienia przestrzeni, uskoki, tarcia, opory i inne zjawiska, które powodują, że nie da się jej dokładnie odzwierciedlić za pomocą czystego w teorii i prostego w zapisie modelu matematycznego. Wie o tym każdy inżynier. Ba, wie o tym, każdy uczeń gimnazjum, który z jednakowym zainteresowaniem zgłębia tajniki czystej i doskonałej matematyki oraz opisującej niedoskonały ale realny świat fizyki. W dziedzinach społecznych, tym co zakłóca działanie prostych teoretycznie modeli jest czynnik ludzki. To co pięknie wygląda na papierze, w praktyce przeważnie okazuje się zawodne. Tak samo jest w wycho-

waniu harcerskim. Twórcy harcerstwa, tak jak wytrawni inżynierowie, potrafili z góry to przewidzieć i zaprojektowali system, w taki sposób aby dało się korygować błędy spowodowane ludzką ułomnością. W tym znaczeniu ów niekonweniujący z resztą zakaz zapisany w Prawie Harcerskim jest prostym elementem sterującym, a konkretnie zabezpieczającym układ przed błędami. Pozwala on w łatwy sposób sprawdzić, kto nadal ma szczerą wolę, a kto nie. Właśnie po to aby cały system mógł działać zgodnie z ogólną zasadą oddziaływania pozytywnego potrzeby był twardy, obiektywny weryfikator tego kto jest harcerzem, a kto nim nie jest. W układzie personalnym, każdy jest w stanie ocenić czy może mieć do drugiego człowieka zaufanie czy nie i samemu przyjąć odpowiednią wobec niego postawę. W dużej organizacji potrzebne są rozwiązania systemowe. Założenie, że każdemu bez wyjątku można ufać jest nieracjonalne. Bardziej racjonale jest przyjęcie zasady ograniczonego zaufania. Sama deklaracja nie wystarczy. Konieczny jest jakiś marker. Potrzeba ta wynika z tego, że duża część oddziaływań wychowawczych dokonuje się w harcerstwie poprzez grupę. Musi ona pozostawać właściwym środowiskiem wychowawczym. To znaczy, że mogą ją tworzyć tylko ci, którzy nie tylko chcą do niej należeć ale jeszcze są gotowi spełniać najbardziej podstawowe wymagania. Dla pełnej jasności, uważam, że można dopuścić jakieś, uzasadnione innymi ważnymi względami, wyjątki wobec wymagających specjalnego podejścia wychowanków, o ile ich obecność w drużynie nie zachwieje jakością panującej w niej atmosfery wychowawczej. Natomiast wyjątków takich nie można tolerować w przypadku instruktorów, bo powinni być już odpowiednio wychowani, można od nich oczekiwać pełnej odpowiedzialności za to do czego się zobowiązują i dlatego, że mają do spełnienia jasno sprecyzowaną misję, która te wyjątki wyklucza. Do roli markera wybrano abstynencję. Raz, ze względu na istotną potrzebę społeczną, o której już pisałem. Dwa, ze względu na to, że jest to najłatwiejsze do spełnienia wymaganie. W obu tych sprawach, mimo upływu stu lat, nic się nie zmieniło. Potrzeba społeczna nadal istnieje, a moim zdaniem jest nawet większa niż 100 lat temu. Nadal też, każdy zdrowy psychicznie człowiek jest w stanie to wymaganie bez trudu spełnić. Sprawdźmy czy w zakresie opisanym Prawem Harcerskim, można byłoby znaleźć inne twarde, zero jedynkowe wymaganie, które mogłoby być takim markerem i które byłoby zarazem łatwiejsze i do spełnienia i do weryfikacji? Popróbujmy. Harcerz nigdy nie kłamie? Nie łamie danego słowa? Nie opuści żadnej okazji do spełnienia dobrego uczynku? Nie szkodzi środowisku naturalnemu? I tak dalej. Każdy kto zastanawiał się nad istotą Prawa Harcerskiego doskonale wie jak wysoko stawia ono poprzeczkę i jak głębokich obszarów ducha dotyczy. Na tym tle, wyrzeczenie się alkoholu i papierosów jest wymaganiem stosunkowo prostym do spełnienia. Zwłaszcza gdy się rozumie sens tego wyrzeczenia i ma szczerą wolę być harcerzem. Tak, to prawda – istniejący zakaz nie pasuje do reszty prawa. Ale tak właśnie ma być ponieważ pełni on dodatkowo, nieco inną rolę. Nie tylko wskazuje cel osobistych dążeń ale także wyznacza wyraźną granicę, dzięki czemu harcerstwo może weryfikować czy poszczególne osoby wzmocnią czy osłabią pożądane oddziaływanie wzajemne w grupie. Być może w krajach takich jak Anglia czy Niemcy, gdzie poziom zaufania społecznego jest znacznie wyższy, tamtejsze organizacje skautowe takich markerów i zabezpieczeń nie potrzebują? Być może? Mam co do tego poważne wątpliwości widząc dokąd te organizacje obecnie zmierzają. Ale to jest ich podwórko i ich zmartwienie. W polskim społeczeństwie nadal jakieś zabezpieczenie jest konieczne. Znów na marginesie, nie wiem czy obecny problem nie jest przypadkiem skutkiem tego, że owo zabezpieczenie od lat w ZHP nie działa, bo w większości środowisk zostało dawno temu wyłączone. Spójrzcie proszę na swoją organizację krytycznie i sami to oceńcie. Wracając do oceny przywołanego argumentu. Można się spierać czy na pewno abstynencja powinna być owym markerem. Dalej spróbuję udowodnić, że tak. Ale nie zmienia to faktu,

że niespójność metodyczna w Prawie jest z wymienionego względu konieczna, bo jakiś, ten czy inny, wyrazisty marker jest nam potrzebny. Zatem przyjmuję, że również ten argument jest obalony.

ABSTYNENCJA JAK KAŻDA INNA RADYKALNA POSTAWA JEST NIEŻYCIOWA. To prawda, jest nieżyciowa ale ten argument ma zastosowanie dopiero w życiu dorosłym. Pisałem o tym wyżej. Umiejętność zawierania kompromisów i odnajdywania złotego środka jest związana z osiągnięciem pełnej dojrzałości umysłowej, emocjonalnej i społecznej. Młodzież jeśli ma się zdobyć na wysiłek i na wyrzeczenie, to potrzebuje czegoś co ją porwie i uniesie „ponad ziemię". Potrzebuje wyrazistej idei i równie wyrazistego przykładu. Żadne półśrodki, żadne rozmyte „lelum po lelum" nie są wystarczająco atrakcyjne. Ten argument uważam za nieistotny w pracy wychowawczej z młodzieżą.

ABSTYNENCJA NIE JEST CELEM NASZEGO WYCHOWANIA LECZ CO NAJWYŻEJ ŚRODKIEM ODDZIAŁYWANIA. Częściowo to prawda. Nie jest naszym zamiarem sprawić aby wszyscy dorośli, którzy przeszli przez harcerstwo byli do końca życia abstynentami. Chyba, że sami tak postanowią, na przykład z powodu pozostania w ruchu harcerskim na funkcji instruktorskiej. Abstynencja jest jednak bezdyskusyjnym celem w okresie dojrzewania czyli wtedy gdy młodzież należy do harcerstwa. Chcemy bezwzględnie aby harcerze powstrzymali się od palenia tytoniu, picia alkoholu i zażywania narkotyków. Że jest środkiem? Tak, to prawda. Ale dlaczego w drogowskazie moralnym, jakim de facto jest Prawo Harcerskie, mogą być wymienione tylko cele, i nie należy pokazywać drogi jaka do nich prowadzi? Ten argument jest w dużej części nieprawdziwy.

POWINNIŚMY UCZYĆ KULTURY PICIA BO TAKA POSTAWA JEST BARDZIEJ PRZYDATNA W PÓŹNIEJSZYM ŻYCIU NIŻ CAŁKOWITA NEGACJA. To prawda, taka postawa jest bardziej użyteczna, tyle że w harcerstwie kształtowanie jej jest postulatem całkowicie niewykonalnym. Gdybyśmy mieli uczyć harcerzy kultury picia i umiejętności stopowania w odpowiednim momencie, musielibyśmy to ćwiczyć praktycznie. Teoretyczne wykłady, to zawracanie głowy i gra pozorów. Innymi słowy musielibyśmy spożywać alkohol i z naszymi wychowankami i pokazywać im jak to robić kulturalnie. Podobnie rzecz ma się z tytoniem. Tyle, że to jest prawnie zakazane, realnie szkodliwe, a ponadto zostałoby oprotestowane przez świadomych rodziców. Ten argument miałby sens tylko z punktu widzenia pracy z ludźmi dorosłymi. Ale to nie jest rola harcerstwa. Jeśli chodzi o młodzież, to ta sfera musiałby pozostać całkowicie poza naszym programem działania – czyli młodzież musiałaby się uczyć tej kultury samopas. Łatwo przewidzieć jakie byłyby tego efekty. Program harcerstwa nie ma tu nic do powiedzenia. Argument uważam za całkowicie chybiony.

W ZAMIAN ZA REZYGNACJĘ Z NIEŻYCIOWEGO PRZYKŁADU OSOBISTEGO INSTRUKTORA MOŻNA W PROGRAMIE DZIAŁANIA ZINTENSYFIKOWAĆ PRACĘ Z PRAWEM HARCERSKIM. Ten argument jest od początku do końca fałszywy. Istota pracy z Prawem Harcerskim, na którą się tak często w dyskusji zjazdowej powoływano, nie polega na organizowaniu zajęć, pogadanek i konkursów na ten temat, tylko na tym, żeby harcerze mieli dobry przykład ze strony swojego drużynowego i widzieli jego wysiłek w pracy nad sobą. On musi im pokazać całe swoje życie jak na dłoni, a oni powinni mu towarzyszyć w pokonywaniu kolejnych pokus i trudności. Samo tylko przekazywanie wiedzy na temat uzależnień podczas poświęconych temu zajęć, jest jak „puszczanie pary w gwizdek". Tego typu zajęcia mogą mieć co najwyżej charakter uzupełniający. Bez spełnienia warunku wiarygodności, wszelkie działania programowe przypominać będą lekcję szkolną na temat szkodliwości palenia papierosów prowadzoną przez nauczycielkę, o której uczniowie wiedzą, że na każdej przerwie „kopci jak lokomotywa". Nie trudno zgadnąć jaka jest siła przekonywania takiej nauczycielki. Szkole to nie przeszkadza, bo jej celem jest tylko to,

żeby uczniowie mieli odpowiednią wiedzę. Postawy młodzieży szkoły nie interesują, dopóki oczywiście nie wybuchnie jakiś skandal z udziałem uczniów znajdujących się pod opieką instytucji. Dzieje się tak dlatego, że szkoła już bardzo dawno temu, idąc na łatwiznę, zrezygnowała z posługiwania się przykładem osobistym nauczyciela. W następstwie tego musiała też zrezygnować z wychowania jako takiego. Dzisiejsza szkoła w swojej przeciętnej formie, przygotowuje już tylko do zdawania określonych egzaminów. Nie kształtuje postaw moralno-etycznych, nie rozbudza ciekawości świata, nie rozwija zainteresowań. Uczy tylko stosowania gotowych procedur. Bo i od nauczycieli nie wymaga się właściwych postaw tylko umiejętności przekazania posiadanej wiedzy. A wszystko to wzięło swój początek w chwili gdy stając przed koniecznością upowszechnienia edukacji i nie mając do tego wystarczającej liczby nauczycieli charakteryzujących się właściwym poziomem moralno-etycznym, zrezygnowano ze stawiania im tego typu wymagań. Jeśli przyjmiemy tę filozofię, prędzej czy później, dojdziemy z harcerstwem do tego samego punktu.

LIKWIDACJA BEZWZGLĘDNEGO NAKAZU ABSTYNENCJI NIC W PRAKTYCE NIE ZMIENIA W PRZYPADKU INSTRUKTORÓW, PONIEWAŻ WYCHOWAWCY I TAK NIE MOGĄ BYĆ POD WPŁYWEM ALKOHOLU PODCZAS PROWADZENIA ZAJĘĆ, CO WYNIKA Z WIELU INNYCH PRZEPISÓW. To prawda, przepisy takie istnieją i nawet, o dziwo, są stosunkowo skutecznie egzekwowane. Jest inny problem, o którym zresztą pisałem wyżej. Posługiwanie się tym argumentem ujawnia niestety całkowity brak zrozumienia tego czym jest harcerstwo. Nie jest ono dodatkowym kółkiem zainteresowań ani kursem kształtującym takie czy inne kompetencje (choćby nawet społeczne, w rodzaju umiejętności pracy w zespole). Harcerzem nie jest się tylko na zbiórce czy na obozie. Harcerzem jest się wtedy gdy ma się wolę być nim całym życiem. Zasady życia harcerskiego obowiązują więc w domu, w szkole, w pracy i na imprezie ze znajomymi z poza harcerstwa. To dotyczy instruktorów w jeszcze większym stopniu niż harcerzy. W przeciwnym wypadku nie ma mowy o wiarygodności. Postawa instruktora, który nie chce przyjąć na siebie tej odpowiedzialności i nie chce podołać wynikającym z tego wyrzeczeniom jest fałszywa i jako taka prowadzi nie do wychowania lecz do deprawacji. Jeśli instruktorzy czują się harcerzami tylko na zbiórkach i są gotowi sami spełniać obowiązki jakie nakładają na młodszych tylko podczas zajęć, to niech się nie dziwią temu, że ich harcerze też będą tak samo niezobowiązująco traktować swój udział w harcerstwie i wynikające z tego obowiązki. Tylko w gałęzi zuchowej harcerstwo jest zabawą trwającą wyłącznie w trakcie zbiórki. W drużynach harcerskich i wędrowniczych harcerstwo sprowadzające się do „przebierania się w mundurek" na czas zbiórki i nie może istotnie wpłynąć na kształtowanie się postaw – jakichkolwiek, nie tylko tych związanych z wewnętrzną wolnością od uzależnień. Takie harcerstwo jest zwykłą fikcją jakich wiele w całej naszej przestrzeni społecznej. Organizacja, która się na to godzi sama sprowadza się do roli kolejnego kółka zainteresowań, co najwyżej organizatora czasu wolnego dla dzieci. Z wychowaniem nie ma to nic wspólnego. Omawiany argument nie ma zastosowania w harcerstwie. W innych organizacjach, które nie posługują się przykładem osobistym i skoncentrowane są tylko na jakimś wąskim wycinku działalności edukacyjnej, może być brany pod uwagę, ale nie tu.

NAKAZ PEŁNEJ ABSTYNENCJI, TAKŻE W ŻYCIU PRYWATNYM, JEST NAJWIĘKSZĄ BARIERĄ ROZWOJOWĄ RUCHU HARCERSKIEGO. Mówi się, że rezygnacja z niego pozwoli pozostać w organizacji ogromnej liczbie uczciwych dorosłych, którzy dziś odchodzą z niej w poczuciu odpowiedzialności, czując, że nie są w stanie podołać temu wyrzeczeniu. Jednocześnie pozwoliłoby to łatwiej pozyskiwać nową kadrę z pośród ludzi dorosłych, którzy do tej pory nie byli związani z harcerstwem lub nie zostali wcześniej instruktorami. To też prawda. Jednak warto sobie wyraźnie powiedzieć, że taki model rozwoju organizacji zakłada wynik ilościowy, a nie jakościowy. W organizacji wychowawczej, tego typu rozwój ma charakter pozorny. Ilość

prawie nigdy nie przechodzi w jakość. Podczas gdy odwrotnie tak. Jakość ma duże szanse przerodzić się w ilość. Tego typu ilościowe podejście do rozwoju ma swoje korzenie korporacyjne i biznesowe. Przy czym, w biznesie może to być strategia skuteczna i jak najbardziej uczciwa. Przykładowo, zmiana strategii producenta pralek polegająca na obniżeniu ich jakości i w konsekwencji ceny, po to aby zdobyć mocniejszą pozycję na rynku. Klient ma zawsze wybór. Może sobie przeliczyć, że w ciągu 15 lat zużyje trzy tanie pralki albo jedną dobrą tylko trzy razy droższą. Wtedy, finansowo na jedno mu wyjdzie. Musi się liczyć z większą liczbą kłopotów ale w zamian za to jednorazowy wydatek będzie mniejszy. To jest uczciwe postawienie sprawy. Ale w harcerstwie nie chodzi o udział w rynku, o składki, o obrót na bazach, ani o wielkość pozyskiwanych dotacji – co jest bez wątpienia funkcją liczebności. W harcerstwie chodzi tylko i wyłącznie o jakość efektów wychowania. Strategia rozwoju zakładająca ich obniżenie jest zwyczajnie nieuczciwa i społecznie szkodliwa. Ten argument uważam obalony. Jeśli chcemy rozwoju ilościowego musimy w pierwszym rzędzie zadbać o jakość działania. To wymaga wysokich, a nie niskich standardów.

NALEŻY SKOŃCZYĆ Z WSZECHOBECNĄ HIPOKRYZJĄ. W wypowiedziach delegatów przewijał się pogląd, że większa część kadry instruktorskiej ZHP nie widzi sensu albo nie ma dość woli aby przestrzegać nakazu abstynencji. Część się tego wstydzi i to ukrywa. Części zupełnie się z tym nie kryje. Muszę powiedzieć, że jest to niestety zgodne z moimi obserwacjami i z powszechną opinią moich znajomych o sytuacji w ZHP. To prawda. Z hipokryzją należy bezwzględnie skończyć. Tyle, że można to zrobić na dwa sposoby. Pierwszy jest trudny ale wartościowy i uczciwy – zacząć przestrzegać i egzekwować istniejące wymagania. Drugi jest łatwiejszy ale z punktu widzenia wychowania szkodliwy – wymagania te zlikwidować. Zjazd ZHP wybrał sposób łatwiejszy. Po wysłuchaniu argumentów podczas dyskusji zjazdowej jestem przekonany, że ów wybór został dokonany głównie w interesie tej części „instruktorów", którzy w mojej ocenie instruktorami harcerskimi od dawna być nie powinni, bo niszczą atmosferę wychowawczą, podważają wiarygodność harcerstwa i zwyczajnie przynoszą mu wstyd. Jedyna korzyść z tej zmiany to spokój sumienia druhów w rodzaju tego, który z mównicy zjazdowej oznajmił, że lubi się napić whisky i nie wie, dlaczego miałby z tego powodu czuć dyskomfort. Tak, ten instruktor i jemu podobni, od dziś będą się mogli czuć komfortowo, organizując dzieciom czas wolny w formie niezobowiązujących zabaw. Nie ma wychowania bez wymagań, bez stawiania poprzeczki wysoko i bez przykładu własnego instruktora. Mam wrażenie, że zwolniliście się z tego głównie dla dobrego samopoczucia i dla wygody pewnej części kadry. Tak długo jak ten druh pijąc whisky czuł dyskomfort z powodu łamania Prawa Harcerskiego, tak długo istniała szansa, że będzie mógł jeszcze w przyszłości się zreflektować, podjąć wysiłek i zostać na nowo harcerzem albo stanąć w prawdzie i opuścić organizację. Jedno i drugie byłoby z pożytkiem dla atmosfery wychowawczej. Teraz nie będzie czuł już żadnej potrzeby ani motywacji tylko spokój sumienia i błogie ciepełko komfortu psychicznego przyjemnie rozchodzące się po ciele wraz z mocnym trunkiem. Takie samo ciepełko poczują drużynowi, a za nimi harcerze. Harcerstwo musi być traktowane poważnie przede wszystkim przez instruktorów, a zwłaszcza drużynowych. Drużynowi zaś potrzebują w tym względzie mocnego wsparcia ze strony organizacji. Powtórzę to raz jeszcze, to dlatego abstynencja powinna obowiązywać wszystkich – od drużynowego po Naczelnika. W tej dziedzinie każda fikcja oznacza osłabienie motywacji drużynowych. To się właśnie działo w Waszej organizacji. Oficjalnie stawialiście wysokie wymagania. W praktyce, w większości miejsc, zupełnie ich nie egzekwowaliście. Działo się tak odkąd pamiętam czyli od lat 70-tych ubiegłego wieku. Dziś zbieracie tego zatrute owoce. I to jest właśnie jedna z odsłon owej gorzkiej spuścizny komunizmu, którą

wielu Wam wytyka. Podczas dyskusji, część delegatów próbowała po prostu dorobić ideologię do własnej słabości i nieuczciwości. Tak, mówię tu otwarcie o nieuczciwości. Każdy z Was wstępował do organizacji, która go zobowiązywała do abstynencji. Obecnie większość w niej stanowią instruktorzy, którzy to swoje, dobrowolnie przyjęte zobowiązanie lekceważyli i łamali, i to oni teraz je usuwają. Jak inaczej to nazwać? W Prawie Harcerskim jest postulat moralny, mówiący o tym, że harcerz postępuje po rycersku. W tym przypadku, rycerska postawa mogłaby się przejawić wstrzymaniem się od głosu przez tych delegatów, którzy nie byli w porządku wobec likwidowanego prawa. Podjęta decyzja nie może być podważana pod względem jej legalności. Jednak posiada istotną wadę etyczną. Sama jest zatrutym owocem hipokryzji, więc żadnej hipokryzji uleczyć nie może. Moim zdaniem, jest to nie do zaakceptowania w harcerstwie odwołującym się do etosu rycerskiego. Cel jakim jest ukrócenie hipokryzji, która niweczy wszelkie oddziaływania wychowawcze, może być spełniony w inny, uczciwy i pożyteczny dla efektów wychowania sposób – przez egzekwowanie wymagań. Argument uważam za obalony.

Przypuszczam, że wymieniłem wszystkie najbardziej znaczące argumenty jakie pojawiają się w debacie o rezygnacji z nakazu abstynencji. Jestem przekonany, że odniosłem się do nich rzetelnie i uczciwie. Jeśli nie, zapraszam do merytorycznej dyskusji. Teraz spróbuję je krótko podsumować i wskazać pewne wnioski.

Prawo Harcerskie jest adresowane do młodzieży. To nie przypadek, że napisano je takim, a nie innym językiem. Gdyby było adresowane do dorosłych, na pewno język był byłby inny i inaczej rozłożone byłby akcenty. Również kwestia wolności od nałogów byłaby inaczej zapisana. Gdy się próbuje zmieniać Prawo, trzeba brać pod uwagę przede wszystkim to jak je odczytają młodzi ludzie, zwłaszcza ci najmłodsi, 11-latkowie, którzy dopiero wstępują do drużyn harcerskich, a powinni dokładnie wiedzieć czego się od nich oczekuje. Trzeba przy tym brać pod uwagę ich potrzeby, ich możliwości percepcji oraz ich wrażliwość. Nie można zmieniać Prawa sugerując się potrzebami dorosłych. Harcerstwo nie wychowuje dorosłych tylko młodzież. Skoro nie chcemy się godzić z tym, żeby młodzież harcerska piła alkohol i paliła papierosy, wymaganie musi być postawione jasno i wyraźnie. W przypadku innych punktów Prawa granica nie musi być tak jednoznacznie nakreślona, ponieważ możemy dopuścić początkową niedoskonałość postulowanych postaw. Proces ich kształtowania może rozpoczynać się nieomal od zera, bo to nie zagraża rozwojowi młodych ludzi, w takim stopniu jak alkohol, tytoń czy narkotyki. W tej kwestii wymaganie powinno być sformułowane zero jedynkowe. Tym bardziej, że pełni ono również rolę pewnego rodzaju sprawdzianu, na ile młody człowiek ma szczerą wolę być harcerzem. Postulat umiarkowania i wolności od nałogów w kontekście alkoholu czy tytoniu ma sens w przypadku osób dorosłych. No ale my nie tworzymy Prawa dla dorosłych tylko dla młodzieży. Proponuję zatem abyście, jako jedno z możliwych rozwiązań, wzięli pod uwagę zaproponowaną wyżej, rozszerzającą redakcję tego punktu Prawa. To byłaby prawdziwie odważna decyzja, na miarę współczesnych i przyszłych wyzwań.

Wychowanie harcerskie ma swoją specyfikę. Dokonuje się w głównej mierze poprzez przykład osobisty instruktorów. I dlatego jest bardziej skuteczne niż inne propozycje pedagogiczne. Gdyby z tego środka oddziaływania zrezygnować, harcerstwo przestałoby być harcerstwem, bo zanegowałoby podstawę swojej metody. Skoro więc w Prawie Harcerskim, z myślą o młodzieży powinien być umieszczony nakaz abstynencji, ma on obowiązywać również instruktorów. I to w jeszcze większym stopniu niż samych harcerzy. Jest to kwestia wiarygodności i skuteczności oddziaływania za pomocą przykładu własnego. Instruktorem harcerskim nie może być

ten, kto się nauczy organizować gry i wycieczki. Same umiejętności nie wystarczają. Ta służba wymaga poświęcenia jej całego swojego życia. Oczywiście, nie całego czasu ale wszystkich jego obszarów, z najbardziej prywatnym włącznie. Nie można być harcerzem tylko w połowie albo przez kilka godzin w tygodniu. Kto nie ma szczerej woli, być nim całym życiem, powinien uczciwie zdjąć mundur, bo robi więcej złego niż dobrego.

Nie każdy dorosły, który ma potrzebę wspomagać harcerstwo musi być instruktorem i wychowawcą. W ruchu harcerskim powinno być miejsce także dla dorosłych, których nie stać na takie poświęcenie jakiego oczekuje się od instruktorów. Z myślą o nich, warto stworzyć oddzielny nieumundurowany korpus działaczy wspierających, zajmujący się przede wszystkim wsparciem logistycznym. Taki pomocniczy korpus może się rządzić własnymi, mniej wymagającymi prawami. To jest jeden z możliwych sposobów rozwiązania obecnych problemów. Rozwadnianie zasad wychowania harcerskiego jest najgorszym co można było wybrać.

Druhny i druhowie,
możecie powiedzieć – Wasza organizacja, Wasze prawo. Nie do końca! Tak długo jak macie w nazwie „harcerstwo", tak długo jesteście współodpowiedzialni za cały ruch harcerski, jego wiarygodność i skuteczność wychowawczą. Musicie wiedzieć, że podjęta przez Wasz zjazd decyzja, utrudni pracę wychowawczą także w ZHR, bo czy tego chcecie czy nie, tworzymy razem dość zamknięty „ekosystem".

Bardzo Was proszę o ponowne, rzetelne i uczciwe przedyskutowanie tej kwestii. Nie piszę tego jako członek jakiś władz harcerskich, czy w imieniu mojej organizacji ale zwyczajnie, jako szeregowy instruktor, któremu leży na sercu jakość naszego wspólnego ruchu. ZHP jest największą w nim organizacją. Jesteście zatem szczególnie współodpowiedzialni za cały ruch harcerski, nie tylko za swój Związek. W grudniu, czeka Was kolejny Zjazd. To dobra okazja do zmiany decyzji.

Czuwaj!
hm. Marek Gajdziński ZHR

5.3.7. Grzegorz Nowik[15], List przewodniczącego ZHR, List do Instruktorów, Członków i Przyjaciół ZHR, 19 kwietnia 2017 r.

źródło:
https://www.zhr.pl/list-do-instruktorow-czlonkow-i-przyjaciol-zhr/,
dostęp: marzec 2017

List do Instruktorów, Członków i Przyjaciół ZHR
Druhny i Druhowie, Przyjaciele!

Główne zasady ideowe obowiązujące w Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ukształtowane zostały u zarania ruchu harcerskiego w Polsce w latach 1911–1914. Ostateczne sformułowanie Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego, nastąpiło w marcu 1914 r., a dziesiąty punkt Prawa uzyskał wówczas brzmienie: Skaut nie pali tytoniu,

[15] Grzegorz Nowik – harcmistrz, w latach 2016–2018 pełnił funkcję przewodniczącego ZHR, na XVI Zjeździe ZHR, 14 kwietnia 2018 roku, został wybrany na drugą kadencję. W połowie lat siedemdziesiątych był inicjatorem tworzenia niejawnych struktur harcerstwa niepokornego, później wiceprzewodniczącym Kręgu Instruktorów Harcerskich

nie pije napojów alkoholowych i jest czysty w myśli, w mowie i w uczynkach. Prawo to pozostało niemal niezmienione do 1949 r., do likwidacji tradycyjnego harcerstwa w Polsce Ludowej. Po reaktywowaniu harcerstwa w 1956 roku, w jego koncesjonowanej przez władze komunistyczne treści i formie, uzasadnieniem dla abstynencji od alkoholu i tytoniu stała się w Prawie Harcerskim chęć osiągnięcia siły i sprawności fizycznej. Ale nawet wówczas z zasady abstynencji formalnie harcerstwo nie zrezygnowało. Był to oczywiście akt hipokryzji, bowiem w wielomilionowej masowej organizacji, szczególnie w gronie instruktorskim, nader częste były przypadki mniej lub bardziej oficjalnego łamania tej zasady. I wówczas przetaczały się przez prasę bulwersujące opinię publiczną dyskusje na temat „złagodzenia" wymogu abstynencji.

Musimy pamiętać, że szczególnym rodzajem harcerskiej służby, podniesionym do rangi wymogu ideowego zapisanego w Prawie Harcerskim, jest właśnie nie uleganie i przeciwstawianie się nałogom. Praktykowana w harcerstwie zasada całkowitej abstynencji od tytoniu i alkoholu jest środkiem wychowania pełnego i wolnego człowieka, a zarazem misją społeczną wobec plagi jaką niosą konsekwencje tych nałogów, szczególnie u młodszego pokolenia. Abstynencja to sposób wyrabiania charakteru i silnej woli, sposób kształtowania nonkonformizmu, zdolności do przeciwstawiania się złu, asertywności wobec złych konwenansów i swoistej mody. Jest to sposób praktykowania swoistego apostolstwa trzeźwości we wszystkich środowiskach, gdziekolwiek istnieje harcerstwo. To sposób na wyrabianie charakterów, mocnych uczuciem i silną wolą. Z drugiej strony to element propagowania zdrowego stylu życia wobec plagi nikotynizmu i alkoholizmu, a obecnie także narkotyków ze wszystkimi ich negatywnymi społecznymi konsekwencjami.

Harcerstwo wychowuje przede wszystkim poprzez przykład osobisty instruktora – drużynowego, który przewodzi młodym ludziom. Drużynowy jest ich wodzem – zdobywa ich zaufanie, imponuje, wskazuje im dobre wzorce postępowania, a młodzi harcerze chcą go naśladować.

Organizacja wychowawcza aby być skuteczną, musi tworzyć spójny system oparty na jednakowych dla wszystkich zasadach i musi być wiarygodna. Jednym z najskuteczniejszych środków oddziaływania w naszej metodzie harcerskiej jest właśnie pozytywny i inspirujący przykład własny instruktora, który sprawia, że w harcerstwie nie tylko zdobywa się nowe umiejętności, ale przede wszystkim kształtuje się charaktery i wychowuje.

Uznając, że przykład osobisty instruktora harcerskiego, był i jest jednym z najważniejszych narzędzi wychowawczych, Niepokorne Harcerstwo, zrzeszone w Kręgach Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego, w 1981 r. wezwało kadrę ówczesnego Związku Harcerstwa Polskiego, dalekiego od przestrzegania swych formalnie obowiązujących zasad – do ich rygorystycznego przestrzegania, jako drogi do odrodzenia harcerstwa w Polsce, jako sposobu również odrodzenia moralnego. Spektakularnym znakiem tej drogi był znak „10" wyszyty na węźle lilijki instruktorskiej noszonej na mundurze, oznaczający wolę przestrzegania całego prawa, szczególnie zaś przestrzegania zasady abstynencji. Rzetelność w jej przestrzeganiu to sprawa honoru, a honor to sprawa dla której można i należy poświęcić wiele. Zasadom tym pozostało wierne Niepokorne Harcerstwo; zasady te przyjął,

---

im. Andrzeja Małkowskiego (KIHAM) w Warszawie i redaktorem „Bratniego Słowa". W okresie stanu wojennego (do 1989 r.) zajmował się kształceniem starszyzny „Ruchu" w Warszawie i na Mazowszu. Był pierwszym Marszałkiem Unii Najstarszych Drużyn Rzeczypospolitej, członkiem założycielem ZHR, członkiem Rady Naczelnej ZHR, a przez wiele lat przewodniczącym i członkiem komisji instruktorskiej Mazowieckiej Chorągwi Harcerzy, komendantem Piaseczyńskiego Związku Drużyn – przyp. K.M.

utworzony w 1989 r. na jego bazie, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej. Tym zasadom nasz związek jest i pozostaje nadal wierny. Potrzebę wierności obecnemu brzmieniu Prawa Harcerskiego podkreślił XIV Zjazd ZHR w 2014 roku specjalną uchwałą.

Naszą zasadą jest życie w prawdzie, a ta polega na zgodności postępowania z zasadami, na zgodności systemu myślenia z czynami. I jeśli rzeczywistość pozostaje w sprzeczności z tymi zasadami, będziemy zmieniać rzeczywistość nie rezygnując z zasad.

Harcmistrz Grzegorz Nowik
Przewodniczący ZHR

5.3.8. Michał Górecki[16], *Harcerz pije i pali?! Olaboga*, 24 kwietnia 2017 r.

źródło:
http://michalgorecki.pl/2017/04/harcerz-pije-pali-olaboga/, dostęp: 26.09.2018

Harcerz pije i pali?!
Olaboga.

W prasie zagrzmiało. Harcerze mogą pić! Ludzie – przyzwyczajeni do fejkowych newsów – zaczęli sprawdzać i przecierać oczy ze zdumienia. Rzeczywiście – po ponad stu latach ruchu harcerskiego w Polsce, dotknięto czegoś nietykalnego i zmieniono „najtwardszy" punkt Prawa Harcerskiego. Harcerz już nie musi być abstynentem, choć walczy z nałogami. I ta właśnie decyzja Zjazdu jest moim zdaniem decyzją bardzo dobrą, co postaram się w tym tekście objaśnić. (Zmiana dotyczy ZHP, a nie ZHR – tak dla jasności :))

Kim jestem?

Ale zanim do tego przejdę, kilka słów wyjaśnienia, bo czytelnicy moi raczej nie znają mnie z harcerskiej strony, a harcerze i instruktorzy mogli mnie przez 8 lat wygnania zapomnieć :)

Moje blogowanie zaczęło się mniej więcej wtedy kiedy zakończyła harcerska przygoda, a trwała ona przez większość mojego życia, bo przez prawie dwadzieścia pięć lat. Przeszedłem wszystkie szczeble – od szeregowego zuszka, przez prowadzenie dwóch drużyn, bycie komendantem obozów, aż po działania na szczeblu centralnym – bycie Komisarzem Zagranicznym ZHP i przeprowadzenie największego projektu mojego życia – reformy ujednolicającej wygląd umundurowania w organizacji. Nigdy nie wstydziłem się tej przeszłości, co więcej zawdzięczam temu ruchowi wszystko co w moim życiu najlepsze – nauczyłem się tam niezliczonych spraw, od tych czysto praktycznych, przez różnego rodzaju umiejętności miękkie takie jak prowadzenie projektów, czy prowadzenie prezentacji aż po system wartości, który wynika bezpośrednio z zasad harcerskich. I stało się tak jak stać się miało – po opuszczeniu organizacji nadal zasady te są mi bliskie, a idea pracy nad sobą

[16] Michał Górecki – harcmistrz, wieloletni instruktor harcerski, komisarz zagraniczny ZHP, przewodniczący RPM „Wędrownictwo", a następnie członek Zespołu Wędrowniczego Wydziału Metodycznego GK ZHP, Drużynowy 205. WDW „ArizonaC" i 64. WDW „Everest", inicjator odnowy ruchu puszczańskiego w ZHP, autor systemu odznak „Leśne Wampum", szef Zespołu Mundurowego ZHP – przyp. K.M.

i zwalczania własnych słabości ciągle jest obecna w mojej głowie, czego przykład nie raz dawałem tu na blogu. Pisze więc to nie jako po prostu Goo, ale jako harcmistrz Michał Górecki, Harcerz Rzeczpospolitej. W stanie spoczynku. Chwilowo ;)

Muszę dodać – też nie bez uśmiechu na twarzy – że dyskusja o abstynencji w ZHP to dyskusja na której uczyłem się zasad internetowych dyskusji. To był zawsze jeden z dyżurnych tematów omawianych już u zarania internetu, dlatego też znam chyba wszystkie argumenty i możliwe przebiegi rozmów. Od tych czasów minęło jednak już jakieś 20 (!) lat i mam na to inne spojrzenie – spojrzenie osoby dorosłej, nieco bardziej dojrzałej i mającej te dwie dekady życiowych doświadczeń więcej. A więc do rzeczy.

Dziewięć dróg, jeden zakaz

System harcerskich wartości opierał się zawsze na 10 punktach Prawa Harcerskiego. Prawo to jest zbiorem zasad, które prawdę mówiąc są dość uniwersalne i gdyby spytać dowolnej inteligentnej, porządnej, dorosłej osoby to raczej nie miałaby ona problemu, by zgodzić się z takim właśnie ideałem. Mów prawdę, bądź pogodny i ciesz się życiem, szanuj przyrodę, szanuj innych ludzi. To oczywiście pewne ideały do których należy dążyć, częściej lub rzadziej przez nas łamane, jednak cały trick samorozwoju polegał zawsze na tym, by mieć je z tyłu głowy i o nich pamiętać.

Był jednak jeden wyjątek. Był jeden punkt, który notabene pojawił się na początku tylko w polskim odłamie skautingu, a mianowicie zapis o abstynencji. Z różnych powodów, których przytaczać dzisiaj nie będę (powiem tylko, że duży wpływ na to miał fakt należenia przez założyciela polskiego harcerstwa do organizacji abstynenckiej Eleusis) taki właśnie charakter miała od początku nasza organizacja. Punkt inny, bo zerojedynkowy, namacalny i jasno określony.

Staram się być pogodny, staram się mówić prawdę, staram się zawsze szanować innych. Natomiast – wedle założeń – nie tyle staram się nie pić alkoholu i nie palić papierosów, ile po prostu tego nie robię. Nigdy. Na harcerskich wyjadach i poza nimi, w mundurze, czy bez. I ta właśnie rzecz była oczywiście najbardziej znanym elementem harcerskiego wizerunku, choć... no właśnie. Znamy rzeczywistość. Ja też przecież przez te ćwierć wieku mocno ją poznałem.

Harcerze pije i pali, tak, aby go nie złapali

Choć znałem wielu abstynentów wśród instruktorów harcerskich – a warto dodać, że Prawo Harcerskie dotyczy zarówno harcerzy jak i instruktorów) – to rzeczywistość zawsze była bliższa słynnemu „Harcerz pije i pali, tak, aby go nie złapali". I tak moi drodzy, to przecież tajemnica Poliszynela, ale wszyscy o tym wiemy. Nie mam pojęcia jak realnie to wyglądało, ale szacuję ilość instruktorów abstynentów na jakieś 5–10%. Znałem całe środowiska i hufce, które pełne były abstynentów, znam takie w których była to duża rzadkość. Jedno jest pewne – abstynencja nigdy nie była w ZHP powszechna. Ja sam totalnym abstynentem byłem tylko przez krótki okres. Właśnie na kanwie jednej z dyskusji internetowych postanowiłem – w sumie sam sobie – udowodnić, że mogę nie pić alkoholu przez rok. Nie piłem nawet nieco dłużej i nie miałem z tym żadnego problemu.

I choć po pewnym czasie przestałem widzieć sens w abstynencji, to musze powiedzieć jasno – miałem zawsze gdzieś w głowie walkę z nałogami – pierwszego narkotyku spróbowałem dopiero po studiach, a i tak był to tylko joint, nigdy nie próbowałem żadnych twardych substancji. Nigdy nie paliłem regularnie papierosów, bo wiedziałem, że to uzależnienie. I patrząc na różne towarzystwa przez które się przewijałem – raczej zawsze kontrolowałem spożycie alkoholu, choć oczywiście zdarzały się różne historie ;)

Moje odejście z organizacji było spowodowane między innymi tym. Wiedziałem, że po oddaniu drużyny mógłbym spokojnie gdzieś pomóc, ale stwierdziłem, że jestem za stary, aby kryć się z tym, że lubię czasem napić się alkoholu, choć walka z nałogami – wszelakimi – jest dla mnie nadal bardzo ważna. Obiecałem, że wrócę, gdy to się zmieni.

Mój problem z abstynencją polega na tym, że nie jest to – ani dla mnie, ani jak myślę dla większości społeczeństwa – model idealny. Szanuję abstynentów tak samo jak szanuję wegetarian, czy osób nie jedzących glutenu na własne życzenie, ale nie traktuję tego jako postawy do której chcę dążyć. To nie jest w naszym kręgu kulturowym uniwersalny ideał.

Zresztą gdyby tak było, tak wielu instruktorów – abstynentów, po odejściu ze służby nie zaczynałoby pić alkoholu. Nie kojarzę by ktoś mówił „odchodzę, teraz mogą być kłamcą!" czy też „odchodzę, teraz przestaję dbać o rozwój fizyczny, yeah!", natomiast rzeczywiście większość ze znanych mi byłych instruktorów po alkohol sięga.

Kłamanie w żywe oczy, niszczenie przyrody, bycie gburem – to wszystko kwestie, które są dla mnie, i jak mniemam większości społeczeństwa, negatywne. Negatywne jest też uzależnienie się od alkoholu, papierosów, czy czegokolwiek innego, a także nadużywanie używek. Natomiast kompletnie nie mogę zgodzić się z tym iż kulturalne wypicie wina do obiadu, czy napicie się dobrego whisky na wyjściu z kumplami jest rzeczą negatywną.

Co więcej – i proszę o nieobrażanie się abstynentów – uważam abstynencję, jako narzędzie do walki z uzależnieniem – jako rzecz ostateczną i trochę prostą. To takie wylewanie dziecka z kąpielą. Cała moc pracy nad sobą polega nie na tym, by rezygnować w całości z przyjemności życia, ale żeby umieć się kontrolować i mieć umiar. Bo przecież nie chodzi tu tylko o alkohol! Uzależniamy się od miliona rzeczy i większym autorytetem będzie dla mnie osoba potrafiąca się kontrolować we wszystkim niż alkoholowy abstynent, który w tym samym czasie jest uzależniony od serialu, kawy, czy smartfona – a to właśnie nałogi XXI wieku.

Picie przez nieletnich

Poczekajmy jednak chwilkę i zastanówmy się nad jedną sprawą – czy mówimy o dzieciach – harcerzach, czy intruktorach? Tu kwestia jest nieco skomplikowana, to nie szkoła, gdzie nauczyciel i uczeń należą do dwóch różnych światów. Zarówno mała różnica wieku między harcerzami, a instruktorami, jak i kwestia przykładu osobistego, powodowały zawsze, że zasady obowiązywały wszystkich. I rzeczywiście całkowita abstynencja była tu – przynajmniej w teorii – sporym ułatwieniem. W teorii, bo nie mówiło się o piciu przez harcerzy, skoro problemu oficjalnie nie ma? No właśnie. Oficjalnie.

Prawda jest taka, że znakomita większość próbowała alkoholu i nie było nawet jak o tym zrobić zajęć, skoro PRZECIEŻ NIKT NIE PIJE. Dla mnie o wiele większą wartością jest po pierwsze przekonanie młodych ludzi, że zbyt wczesna inicjacja alkoholowa jest po prostu niezdrowa, po drugie, że umiar jest wskazany – także, a może przede wszystkim w piciu. Poruszanie tematów uzależnienia się od alkoholu, czy wypicia zbyt dużej ilości na raz, samej kultury picia – to wszystko moim zdaniem zrobi o wiele więcej dobra niż mglisty i trochę nierealny w praktyce nakaz abstynencji, który działał tylko dla niektórych.

Nadal obowiązuje nas ustawa o wychowaniu w trzeźwości i warto o tym pamiętać. Zapisy te więc, zmienią najwięcej w przypadku instruktorów i harcerzy, którzy ukończyli 18 rok życia.

Instruktorzy

ZHP cierpi obecnie na olbrzymi deficyt kadry. Przez wiele lat działał u nas model w którym 16, czy 17 latek automatycznie wyrastał na instruktora i zostawał drużynowym. Czasy jednak się zmieniają, młodzi ludzie coraz poważniej podchodzą do kwestii studiów, wyjeżdżają do innych miast i summa summarum intruktorów brakuje. W wielu krajach to właśnie rodzice, już po życiowym ustabilizowaniu, wracają do organizacji jako instruktorzy. Pełno tam drużynowych 35, 45 czy nawet 55 letnich. U nas model ten zbytnio się nie przyjął, myślę że w dużej mierze ze względu na dość infantylny wizerunek harcerstwa, a także właśnie kwestię abstynencji. Oczywiście można powiedzieć „jak bardzo chce, to przestanie pić i zostanie instruktorem!". Ale – pardon – chciałbym tu pojechać z angielska i użyć znanego sformułowania „you're not in a position to negotiate". Nie ma co się wymądrzać, to nie jest tak, że ZHP przebiera sobie w chętnych jak w ulęgałkach, sytuacja jest odwrotna. 60% drużynowych w ZHP nie posiada stopnia instruktorskiego! Sytuacja jest naprawde dramatyczna, a większość znanych mi byłych instruktorów wróciłaby, ale nia za cenę rezygnacji ze swojego stylu życia. Stylu, którego nie uważa za zły! Dla mnie byłoby to porównywalne z „wróć, ale jak zostaniesz wege", albo „wróć, ale nie wolno ci zupełnie pić napojów gazowanych". Teoretycznie możliwe, ale.... ale nie.

Picie na wyjazdach harcerskich

Oczywiście decyzja taka to sporo perturbacji i nowych sytuacji. Cóż, kiedy w Szwecji zmieniano ruch z lewostronnego na prawostronny, także nie było łatwo :) Jedną z ważniejszych kwestii jest picie na wyjazdach harcerskich. Cóż, sprawa niby nie jest prosta i jednoznaczna. Choć jest, jest. Można to określić w inny sposób.

To wszystko kwestia pewnych zasad i reguł. Nieletni i tak nie mogą pić alkoholu na tego typu wyjazdach, nie tylko w harcerstwie. Obozy sportowe, czy nawet kolonie mają podobne zapisy i nie jeden uczestnik wrócił przez to do domu. Intsruktorzy – cóż to także kwestia po pierwsze prawa i odpowiedzialności, choć miałem na moim obozach żeglarskich chęć i możliwość wypicia piwka, nie robiłem tego, bo wiedziałem, że każdy wypadek który zdarzy się, gdy będę „pod wpływem" oznaczać może po prostu pójście do więzienia.

Uzależnienia

To jednak co jest najważniejsze w obecnej formie Prawa Harcerskiego to walka z uzależnieniami, która moim zdaniem była do tej pory trywializowana do abstynencji. Co oczywiście kompletnie nie przekłada się na inne obszary – czy rozwiązaniem na uzależnienie od Facebooka jest skasowanie konta? Czy rozwiązaniem na uzależnienie od seriali jest ich nieoglądanie?

Nie. Co więcej, droga umiaru i złoty środek, to moja myśl przewodnia, którą często także tu prezentuję. Nie lubię rozwiązań totalnych i wierzę w kompromisy. Nigdy nie lubiłem purytan i nadgorliwców – to rzeczywiście zawsze jest blisko faszyzmu, jak mówi znane powiedzenie.

Dlatego z chęcią – i z dumą – sięgnę znowu po mój mundur harcerski i wrócę do służby, pewnie gdzieś się przydam. I wiem, że może zrobić tak cała rzesza dawnych instruktorów – dziś rodziców, managerów, czy innych specjalistów. Nie będe miał problemu, by nie sięgać po piwo na obozie, nie będę też miał oporów, czy rozdwojenia jaźni, gdy napiję się nieco wina na randce z żoną.

To jak teraz być abstynentem?!

I na koniec – w jednym z miejsc w sieci pojawiło się pytanie „to jak teraz tłumaczyć komuś, że się nie pije?". Na Trygława i Swaroga... naprawdę dorosła osoba musi zasłaniać się czymś takim? Ja nie piję wódki – po prostu nie lubię jej smaku, nie lubię

ceremonii jej picia, nie lubię picia na (często wymuszane) kolejki. I tak, często słyszę „ze mną się nie napijesz?!". No nie. Nie, bo nie. Polecam. Jeśli nawet nie jesz mięsa, jeśli ubierasz się tylko na czarno, jeśli chodzisz do kościoła, jeśli robisz cokolwiek innego, co wynika z Twojej decyzji. To Twoja decyzja, masz do niej prawo, nie wstydź się tego.

Zmiany, zmiany, zmiany

ZHP jest organizacją mocno odporną na zmiany, to trochę taka konserwatywna Polska w pigułce. Podczas gdy inne organizacje mocno dostosowują się do dzisiejszych czasów, u nas jeszcze w niektórych środowiskach najważniejszą rzeczą jest przygotowanie się do walki o niepodległość i obsługa telefonów polowych, czy nadawanie Morsem. To priorytety sprzed 100 lat, ale cóż zrobić, to dość trudna kwestia. Nawet zmieniając mundury w organizacji nie miałem zbyt dużego pola manewru, bo przecież wszystko jest święte i nie do zmiany. Dlatego aż nie wierzyłem, że organizacja ta zdecydowała się na tak dużą zmianę. Cóż – teraz pozostaje mi czekać na większe zdemilitaryzowanie tej organizacji i pójście raczej w kierunku ochrony środowiska, czy problemów społecznych niż ćwiczeniu musztry. A może po prostu nie będę czekał, tylko sam się w to jakoś włączę...

„W kompasie igła zardzewiała, lecz kierunek znam." Do zobaczenia na szlaku! :)

5.4. Dariusz Supeł, *Komentarz przewodniczącego ZHP do obowiązującego Prawa Harcerskiego*, 1 grudnia 2017 r.

źródło:
https://zhp.pl/2017/komentarz-przewodniczacego-zhp-do-obowiazujacego-prawa-harcerskiego/, dostęp: 26.09.2018

Komentarz przewodniczącego ZHP do obowiązującego Prawa Harcerskiego

Druhny i Druhowie,

XXXIX Nadzwyczajny Zjazd ZHP zmienił treść dziesiątego punktu Prawa Harcerskiego. Ta zmiana wytworzyła zobowiązanie do zmiany komentarza do Prawa Harcerskiego. Można było zmienić komentarz tylko w tym zakresie, ale można było również podejść do tematu kompleksowo. Przez Związek w tej kadencji przetoczyła się dyskusja, wywołana decyzjami XXXVIII Zjazdu ZHP, nad brzmieniem całego Prawa Harcerskiego. Ta dyskusja nie dotyczyła tylko różnych wersji niektórych punktów prawa czy też redakcji całkiem nowych punktów, ale także, a może przede wszystkim wartości, jakie są dla każdego harcerza jak i organizacji najważniejsze. To była bardzo ważna i wartościowa dyskusja. Nie doprowadziła ona do głębszych zmian Prawa Harcerskiego. Zjazd ZHP podjął decyzję o pozostawieniu dziewięciu punktów Prawa Harcerskiego w tradycyjnej formie. Z szacunku jednak dla wniosków płynących z przeprowadzonej dyskusji razem z konwentem Rady Naczelnej postanowiłem zaproponować nowy komentarz do obowiązującego Prawa Harcerskiego, aby uwzględniał najważniejsze wartości czy też zagrożenia wskazywane w tej dyskusji. To subiektywny wybór, dlatego forma Komentarza Przewodniczącego wydaje się być najbardziej odpowiednia. Poddaliśmy tę propozycję pod konsultację członkom Rady Naczelnej i Głównej Kwatery podczas ostatniego w tej kadencji po-

siedzenia RN ZHP. Zaproponowane poprawki staraliśmy się uwzględnić i cieszy nas życzliwe przyjęcie zaproponowanego Komentarza.

Komentarz napisany jest w formie męskiej, tak jak samo Prawo Harcerskie. Proszę zatem Szanowne Druhny, aby wszelkie sformułowania dotyczące harcerza odczytywały jako dotyczące również harcerki.

Czuwaj!

hm. Dariusz Supeł

Przewodniczący ZHP

- **Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.**

Prawo Harcerskie jest dla harcerza drogowskazem postępowania w codziennym życiu, ono determinuje jego zachowanie i sposób działania. To gotowość do wyruszenia na harcerski szlak, z otwartością do poszukiwania czegoś więcej oraz otwartością wobec drugiego człowieka z wszystkimi jego zaletami i słabościami, będąc stale gotowym do niesienia pomocy każdemu, który jej potrzebuje. Harcerz sumiennie i rzetelnie spełnia swoje obowiązki, jakie nakłada wyznawana przez niego religia. Harcerz jest świadom swoich zobowiązań wobec najbliższych oraz wobec wspólnoty harcerskiej, lokalnej i polskiej. Pracuje na rzecz dobra wspólnego i swojej lokalnej społeczności. Jest zaangażowanym obywatelem i dobrym Polakiem.

- **Na słowie Harcerza Polegaj jak na Zawiszy.**

W powszechnej w obecnym świecie erozji języka, braku odpowiedzialności za wypowiadane słowa i podejmowane zobowiązania, szczególnego znaczenia nabiera ta od zawsze harcerska cnota – prawdomówność i odpowiedzialność. Harcerz musi być nie tylko odpowiedzialny za to co mówi, ale przede wszystkim za to, jak realizuje wypowiadane obietnice, zobowiązania, przyrzeczenia. To odpowiedzialność także za to, w jaki sposób formułuje swoje opinie, oceny o innych, przedstawia fakty, buduje komunikat. Język, którym posługuje się harcerz jest wolny od agresji, nienawiści, złości.

- **Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.**

Harcerz jest wrażliwy na potrzeby drugiego człowieka i gotowy do służby na jego rzecz. Swoje zdolności i umiejętności wykorzystuje wspierając innych w potrzebie, niesie bezinteresowną pomoc służąc dobru wspólnemu. Chęć niesienia pomocy innym towarzyszy harcerzowi w każdej chwili. Wypełniając ją jest gotów ponosić trudy i pokonywać przeszkody. Aktywnie obserwuje otaczający go świat, a następnie chętnie działa na jego rzecz. Pożyteczność harcerza przejawia się w jego otwartości oraz tym, że jego działania są zawsze przemyślane i aktywne.

- **Harcerz w każdym widzi bliźniego a za brata uważa każdego innego harcerza.**

Dla harcerza każdy człowiek jest ważny. Obca jest mu obojętność, pogarda dla słabszych, chorych, wykluczonych społecznie. Harcerz dostrzega drugiego człowieka i stara się go zaakceptować z jego słabościami, odmiennościami i odnajduje w nim dobro.

Akceptuje ludzi o innych poglądach, orientacji, wyznawców odmiennych religii, filozofii i przekonań, dostrzega bogactwo wynikające z różnic kulturowych i odmiennych tradycji.
Harcerz należy do wielkiej rodziny skautowej i przyjmuje jej wielokulturowość jako dar, bez względu na kolor skóry, religię czy pochodzenie. Jest otwarty na innych, szanuje ich i stara się zrozumieć.

- **Harcerz postępuje po rycersku.**

Postępować po rycersku to znaczy być człowiekiem honoru. Mieć odwagę i siłę przeciwstawiać się złu, przemocy, nietolerancji. Postępować po rycersku to znaczy zajmować stanowisko w słusznej sprawie, nie chować głowy w piasek gdy komuś dzieje się krzywda. Przyjmować odpowiedzialność za swoje czyny. Postępować po rycersku, to także śmiało głosić i bronić swoich wartości i przekonań, a także otwarcie przyznawać się do błędów i pracować nad sobą. Postępować po rycersku to być uprzejmym, szanować starszych i słabszych.

- **Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.**

Człowiek jest częścią przyrody. Życie w zgodzie z nią i szacunku dla niej jest wpisane w jego rozwój. Harcerz jest wrażliwy na otaczający świat przyrody, konsekwentnie stara się przyczyniać do jej ochrony. Harcerz rozsądnie korzysta z natury, umiejętnie wykorzystuje energię, wodę, racjonalnie gospodaruje odpadami. Poprzez kontakt z przyrodą, korzystanie z jej piękna i zasobów, harcerz coraz lepiej ją poznaje i rozumie. Wszędzie tam, gdzie przyroda jest zagrożona, harcerz staje w jej obronie. W czasach wielkich szkód w przyrodzie wywołanych działalnością człowieka, odpowiedzialność za dar natury, który jest darem nam powierzonym, jest dla harcerza odpowiedzialnością szczególną.

- **Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i swoim przełożonym.**

Posłuszny i karny jest harcerz w pierwszej kolejności wobec siebie i zasad zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. To one nakazują szacunek do drugiego człowieka. W swoim życiu harcerz pełni różne role. Jest więc najpierw dzieckiem i młodym człowiekiem, a potem rodzicem, podwładnym i przełożonym. Umiejętność akceptowania hierarchii w życiu społecznym, wykonywanie powierzonych obowiązków, docenianie roli, wiedzy i doświadczenia tych, którzy w różnych momentach mogą być przełożonymi lub podwładnymi, to duże wyzwanie. Tak rozumiane karność i posłuszeństwo budują ład społeczny. Pozwalają czerpać z wiedzy i doświadczeń starszych pokoleń. Harcerz wszystkie polecenia i zadania wykonuje po niezbędnej refleksji.

- **Harcerz jest zawsze pogodny.**

Pogoda ducha i zadowolenie powinny towarzyszyć harcerzowi w całym jego życiu. Optymizm, wiara, pozytywne emocje budują człowieka gotowego na wyzwania. Ta dobra energia i poczucie humoru dają harcerzowi siłę w chwilach trudnych. Radość z życia, umiejętność doceniania tego co się ma, szukanie pozytywów i wyciąganie wniosków na przyszłość z tego co się nie udało, to postawa dobrego harcerza. To znajdowanie w każdej, nawet najtrudniejszej sytuacji jej pozytywnej strony, nie poddawanie się. Znajdowanie siły i pogody ducha w wartościach, w które wierzymy i w naturalnej dobroci drugiego człowieka.

- **Harcerz jest oszczędny i ofiarny.**

Harcerz jest oszczędny i ofiarny to znaczy, że ma umiejętność gospodarowania posiadanymi zasobami w sposób racjonalny. Harcerz jest oszczędny bez względu na swój status materialny, szanuje wspólne dobro, z którego korzysta. Z jednakową troską traktuje dobra własne jak i wspólne. Harcerz jest ofiarny, gotów się dzielić nie tylko swoimi dobrami materialnymi, ale także swoim czasem, wiedzą, umiejętnościami i talentami. Harcerz, nie marnuje czasu na bezcelowe zajęcia. Planuje swój czas i przyszłość, by w optymalny sposób wykorzystać swoje zdolności i predyspozycje.

- **Harcerz pracuje nad sobą, jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, jest wolny od nałogów.**

Harcerz niezależnie od wieku, stopnia czy funkcji dba o swój rozwój fizyczny, duchowy, intelektualny, społeczny i emocjonalny. Stosuje ich właściwe proporcje dostosowując do swoich indywidualnych potrzeb i możliwości. Praca nad własnym rozwojem pozwala mu być człowiekiem gotowym na podejmowanie wyzwań, jakie niesie z sobą dzisiejszy świat. Myśli, słowa i czyny harcerza są spójne. Harcerz odpowiedzialnie wybiera między dobrem a złem. Szanuje drugiego człowieka – w tym jego intymność i seksualność. Nieustannie odrzuca nałogi, które osłabiają ducha i ciało, ćwicząc tym samym siłę swego charakteru. Świadomy i dobrowolny wybór abstynencji od alkoholu, tytoniu i narkotyków i innych środków odurzających pozwala harcerzowi na panowanie nad własnymi słabościami, a zarazem dzięki takiej postawie na skuteczne przeciwdziałanie nałogom w społeczeństwie. Wystrzega się jakiejkolwiek nienawiści w mowie, uzależnienia od czegokolwiek i umiarkowanie korzysta z rozrywek.

6. Informacje o XL Zjeździe Związku Harcerstwa Polskiego, grudzień 2017 r.

6.1. Monika Kubacka, *Rozpoczynamy 40. Zjazd ZHP*, 7 grudnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/rozpoczynamy-40zjazd/, dostęp: 26.09.2018

Rozpoczynamy 40. Zjazd ZHP

Dziś oficjalne rozpoczęcie 40. Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego. 180 delegatów, 17 komendantów chorągwi, Przewodniczący i Naczelnik ZHP oraz członkowie Głównej Kwatery będą przez najbliższe 4 dni decydować o najważniejszych sprawach Związku.

Od 7 do 10 grudnia obradować będzie 40. Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego, czyli najwyższa władza organizacji. Celem jego zwołania jest podsumowanie ostatniej, 4-letniej kadencji, wybór nowych władz, przyjęcie Strategii Rozwoju na lata 2018–2025 oraz podjęcie uchwał ważnych dla funkcjonowania Związku.

Dzisiejszy dzień jest tzw. roboczym. Delegaci wybiorą protokolantów zjazdu oraz prezydium, które będzie przewodzić obradom. Następnie zostaną powołane Komisja Mandatowa, Komisja Wyborcza, Komisja Uchwał i Wniosków oraz Skrutacyjna. Dziś również przyjęte zostaną Regulamin Zjazdu, a także zasady wyboru władz naczelnych. W przypadku podjęcia przez delegat decyzji o pracach nad Statutem ZHP, określony zostanie tryb pracy oraz rozstrzygnięcie, które projekty uchwał dotyczące zmian w Statucie ZHP będą przedmiotem dalszych prac zjazdu i zostaną skierowane do Komisji Statutowej.

6.2. Monika Kubacka, *Drugi dzień 40. Zjazdu ZHP*, 8 grudnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/drugi-dzien-40-zjazdu-zhp/, dostęp: 26.09.2018

Drugi dzień 40. Zjazdu ZHP

Dziś drugi dzień obrad 40. Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego. "To jest moment, w którym musimy podsumować 4 lata kadencji i po prostu podziękować sobie za ten czas", mówił podczas uroczystego otwarcia zjazdu Przewodniczący ZHP hm. Dariusz Supeł.

Po wczorajszym dniu roboczym, przyszedł czas na oficjalne otwarcie 40. Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego. Zostały wręczone odznaczenia państwowe dla zasłużonych instruktorów tj. Krzyż Zasługi dla RP oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej. Ponadto Przewodniczący ZHP odznaczył Krzyżem za Zasługi dla ZHP 14 instruktorek i instruktorów, obecnych na sali. Naczelnik ZHP przyznał odznaczenie "Niezawodnemu Przyjacielowi" Panu Zbigniewowi Niemczykowi. Ponadto Przewodniczący ZHP odznaczył Krzyżem za Zasługi dla ZHP 14 instruktorek i instruktorów. Do zebranych delegatów przemawiali m.in. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Stanisław Karczewski, Jego Ekscelencja ks. bp. Józef Guzdek, Przewodnicząca Europejskiego Komitetu WAGGGS Marjolein Sluijters, Członkini Europejskiego Komitetu Skautowego Chip Veerle Haverhals i Przewodniczący ZHR hm. Grzegorz Nowik.

Dokonane zostanie podsumowanie ubiegłej kadencji, a także udzielenie absolutorium ustępującym władzom. Przed delegatami najważniejsza część, czyli wybory do władz naczelnych oraz praca nad uchwałami. Na Naczelnika ZHP kandydują: hm. Jolanta Kreczmańska, hm. Anna Nowosad i hm. Krzysztof Budzyński. Na Przewodniczącego ZHP kandydują: hm. Małgorzata Sinica, hm. Grzegorz Całek oraz hm. Dariusz Supeł.

Transmisja na żywo dostępna jest pod adresem: http://bit.ly/piatek_40_zjazd

6.3. Monika Kubacka, *40. Zjazd ZHP zakończony! [Decyzje]*, 10 grudnia

źródło:
https://zhp.pl/2017/40-zjazd-zhp-zakonczony-wytyczono-nowe-tory-dla-organizacji/, dostęp: 26.09.2018

40. Zjazd ZHP zakończony! [Decyzje]

Za nami 40. Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego, czyli 4 dni dyskusji, wyborów i podejmowania decyzji. Jednak co najważniejsze, wytyczono nową Strategię ZHP na lata 2018–2025.

Po podsumowaniu minionej kadencji, nurtujących pytaniach i wyczerpujących odpowiedziach, drugiego dnia Zjazdu delegaci wybrali nowych przywódców – Naczelnika i Przewodniczącego ZHP. Nową Naczelniczką ZHP została hm. Anna Nowosad, a po raz kolejny zaufaniem obdarzony został hm. Dariusz Supeł. To właśnie oni pokierują dalszymi pracami Związku i zarządzać nim będą aż do 2021 roku.

W ciągu ostatnich dwóch dni wybrane zostały również pozostałe władze naczelne – Główna Kwatera, Rada Naczelna, a także Centralna Komisja Rewizyjna i Naczelny Sąd Harcerski.

Swoją decyzją Zjazd przyjął też ponad 15 uchwał. Najważniejsze z nich to te mówiące o 60-leciu Nieprzetartego Szlaku, ochronie tożsamości, a także uchwała dotycząca nieruchomości w ZHP i działalności gospodarczej.

Zjazd dobiegł końca. Wnioski zostały wysnute, decyzje podjęte. Uczestnicy wrócili do swoich środowisk. Jednak ich zjazdowe przemyślenia zostaną z nami na nadchodzące cztery lata. Liczymy na to, że nowa jakość w ZHP pomoże nam tworzyć nowoczesne, dobre harcerstwo, rozwijające się dynamicznie i wychowujące w duchu tradycyjnych wartości.

40. Zjazd ZHP był zdecydowanie rewolucyjnym przedsięwzięciem w dziedzinie przekazu medialnego – ZHP360 przez blisko 50 godzin antenowych przybliżało trudne obrady wszystkim członkom ZHP, a każdego dnia transmisję oglądało blisko 12 000 osób. W tym czasie Zjazd relacjonowany był na Facebooku, Twitterze oraz stronie internetowej.

Na największe słowa uznania zasługuje niezastąpiona obsługa biura Zjazdu. To dzięki staraniom ponad 100-osobowej grupie wolontariuszy, ten Zjazd przejdzie do historii jako wydarzenie przełomowe.

Zapraszamy wszystkich do szczegółowego zapoznania się z efektami prac delegatów, które zostały przedstawione na stronach zjazd.zhp.pl, YouTube ZHP360 oraz zjazdowym wydarzeniu.

Nowe władze naczelne Związku Harcerstwa Polskiego

Główna Kwatera ZHP:

- hm. Anna Nowosad – Naczelniczka ZHP,
- hm. Lucyna Czechowska – zastępczyni Naczelnika ZHP ds. wychowania,
- hm. Karol Gzyl – zastępca Naczelnika ZHP ds. rozwoju,
- hm. Paweł Marciniak – skarbnik ZHP,
- hm. Justyna Sikorska – zastępczyni Naczelnika ZHP ds. organizacyjnych,
- hm. Łukasz Czokajło – członek GK ZHP ds. wizerunku, komunikacji i relacji zewnętrznych,
- hm. Aleksandra Klimczak – członkini GK ZHP ds. finansowania organizacji,
- hm. Joanna Skupińska – członkini GK ZHP ds. pracy z kadrą.

Rada Naczelna ZHP:

- hm. Dariusz Supeł – Przewodniczący ZHP
- hm. Dorota Całka – Wiceprzewodnicząca ZHP
- hm. Jacek Kaflowski – Wiceprzewodniczący ZHP
- hm. Joanna Struś-Prokop – Wiceprzewodnicząca ZHP
- hm. Marcin Adamski – Chorągiew Stołeczna,
- phm. Karol Bikowski – Chorągiew Białostocka,
- hm. Wojciech Cabaj – Chorągiew Kujawsko-Pomorska,
- hm. Stanisław Dubiel – Chorągiew Dolnośląska,
- phm. Michał Dymek – Chorągiew Lubelska,
- pwd. Łukasz Fabich – Chorągiew Ziemi Lubuskiej,
- hm. Patrycja Gołębiowska – Chorągiew Krakowska,
- phm. Magdalena Łuszcz – Chorągiew Krakowska,
- hm. Adam Hadław – Chorągiew Podkarpacka,
- hm. Magdalena Górna-Prudel – Chorągiew Śląska,
- phm. Anna Hawrylak – Chorągiew Podkarpacka,

- hm. Gabriela Jaskulska – Chorągiew Wielkopolska,
- hm. Ilona Jaworska – Chorągiew Mazowiecka,
- hm. Rafał Jurczyk – Chorągiew Warmińsko-Mazurska,
- hm. Agnieszka Kępa – Chorągiew Zachodniopomorska,
- hm. Łukasz Kochowski – Chorągiew Gdańska,
- hm. Robert Konarski – Chorągiew Mazowiecka,
- hm. Katarzyna Kurowska – Chorągiew Łódzka,
- hm. Michał Landowski – Chorągiew Stołeczna,
- hm. Paulina Lew – Chorągiew Dolnośląska,
- hm. Mariusz Maciów – Chorągiew Śląska,
- hm. Adam Malarz – Chorągiew Śląska,
- hm. Artur Ośko – Chorągiew Opolska,
- hm. Wojciech Pietrzczyk – Chorągiew Kielecka,
- hm. Dariusz Potasznik – Chorągiew Wielkopolska,
- hm. Andrzej Sawuła – Chorągiew Gdańska,
- hm. Ewa Sidor – Chorągiew Stołeczna,
- hm. Jarosław Słoma – Chorągiew Kujawsko-Pomorska,
- hm. Maciej Siwiak – Chorągiew Wielkopolska,
- hm. Tomasz Tomczyk – Chorągiew Łódzka.

Naczelny Sąd Harcerski:

- hm. Krzysztof Pater (Chorągiew Stołeczna) – Przewodniczący NSH,
- hm. Jan Orgelbrand (Chorągiew Kujawsko-Pomorska) – Wiceprzewodniczący NSH,
- hm. Janina Nowaczyk (Chorągiew Wielkopolska)
- hm. Mirosław Froń (Chorągiew Podkarpacka)
- hm. Maciej Grzemski (Chorągiew Warmińsko-Mazurska)
- hm. Grzegorz Handorf (Chorągiew Zachodniopomorska)
- hm. Piotr Jurczak (Chorągiew Białostocka)
- hm. Paweł Miłobędzki (Chorągiew Krakowska)
- hm. Adam Myszk (Chorągiew Gdańska)
- hm. Tomasz Rawski (Chorągiew Śląska)
- hm. Tadeusz Walaszek (Chorągiew Łódzka)

Centralna Komisja Rewizyjna:

- hm. Ludwika Dębicka (Chorągiew Gdańska) – Przewodnicząca CKR
- hm. Anna Piekarz (Chorągiew Śląska) – Wiceprzewodnicząca CKR
- hm. Krzysztof Osmański (Chorągiew Mazowiecka) – Wiceprzewodniczący CKR
- hm. Marta Bajrakowska-Syrek (Chorągiew Dolnośląska) – Sekretarz CKR
- hm. Paweł Lipiński (Chorągiew Zachodniopomorska)
- hm. Andrzej Przybyła (Chorągiew Wielkopolska)
- hm. Krzysztof Rudziński (Chorągiew Stołeczna)
- hm. Marek Klimowski (Chorągiew Opolska)
- phm. Robert Kubiczek (Chorągiew Krakowska)
- hm. Maciej Wlazło (Chorągiew Kielecka)
- hm. Waldemar Dolata (Chorągiew Kujawsko-Pomorska

7. Uchwały XL Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego, grudzień 2017 r.

7.1. Uchwała nr 1 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie trybu prac nad Statutem ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-1-9-grudnia-2017-r-sprawie-trybu-prac-nad-statutem-zhp/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 1 z dnia 9 grudnia 2017 r.
w sprawie
trybu prac nad Statutem ZHP

Biorąc pod uwagę potrzebę dokonania kompleksowych zmian w Statucie ZHP oraz dbałość o potrzebny czas na dogłębną dyskusję instruktorską:

1. Rada Naczelna ZHP do dnia 2018-06-30 powoła Zespół Statutowy oraz określi tryb jego działania i zakres kompetencji, uwzględniając wnioski z organizacji i przebiegu XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP.
2. Zespół Statutowy do dnia 2019-12-31 przygotuje propozycje zmian Statutu ZHP, biorąc pod uwagę m.in. wyniki ogólnozwiązkowych dyskusji o ważnych sprawach Związku.
3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.2. Uchwała nr 2 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie 60-lecia Nieprzetartego Szlaku

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-2-9-grudnia-2017-r-sprawie-60-lecia-nieprzetartego-szlaku/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 2 z dnia 9 grudnia 2017 r.
w sprawie 60-lecia Nieprzetartego Szlaku

XL Zjazd ZHP w przededniu 60 rocznicy powstania Nieprzetartego Szlaku wyraża wielkie uznanie i wdzięczność instruktorkom i instruktorom ZHP, którzy podejmowali i podejmują działania na rzecz zuchów i harcerzy z niepełnosprawnościami.

Włączenie harcerskiej metody wychowawczej do systemu wychowania, procesu rewalidacji i resocjalizacji przynosi wymierne skutki. Pierwszy kurs o metodzie harcerskiej dla nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w sanatoriach był początkiem dla nowatorskich działań, które przekształciły się w systematyczną i planową pracę drużyn harcerskich zrzeszających osoby niepełnosprawne o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności w Nieprzetarty Szlak. Dziś drużyny harcerskie i gromady zuchowe Nieprzetartego Szlaku działają w placówkach kształcenia specjalnego, ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych, zespołach opieki zdrowotnej, domach pomocy, warsztatach terapii zajęciowej, w środowiskach lokalnych w każdym województwie. Ponad 6 000 młodych ludzi skupionych w drużynach NS ma możliwość rozwijać wiedzę, umiejętności i zainteresowania, zdobywać nowe doświadczenia, doskonalić kompetencje społeczne, usprawniać, wyrównywać i kompensować deficyty rozwojowe przez aktywną rehabilitację. Nieprzetarty Szlak to integracja, likwidowanie barier, przeciwdziałanie wykluczeniu, to radość i poszukiwanie przygód, współdziałanie, przyjaźń, pokonywanie niemożliwego. Nieprzetarty Szlak to także zaangażowanie instruktorów, opiekunów, ludzi dobrego serca, bez których niemożliwe było by sfinalizowanie większości przedsięwzięć tej szczególnej służby. Nieprzetarty Szlak to integralna część Związku Harcerstwa Polskiego, jedyna w swoim rodzaju działalność w tym wymiarze wśród organizacji skautowych, która będzie dalej szczycić się swoim zasięgiem i profesjonalizmem oddziaływań, jeśli udzielane wsparcie płynąć będzie z każdego poziomu struktur organizacyjnych.

Stojąc przed nowymi wyzwaniami współczesności, XL Zjazd ZHP zwraca się do wszystkich instruktorów ZHP, aby w swojej codziennej pracy stale wzmacniali otwartość naszej organizacji na dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, aby stwarzali im realną możliwość uczestnictwa w działalności każdej gromady czy drużyny. W dobie edukacji włączającej i realizacji przez Polskę postanowień Artykułu 24 Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych powinniśmy tworzyć warunki do uczestnictwa w życiu harcerskim nie tylko w bardzo dobrej i sprawdzonej formie drużyn Nieprzetartego Szlaku, ale także przez możliwość działania zuchów i harcerzy z niepełnosprawnościami w każdej gromadzie zuchowej i drużynie harcerskiej.

XL Zjazd ZHP podkreśla, że Nieprzetarty Szlak to wszelkie formy uczestnictwa w działalności ZHP dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

XL Zjazd ZHP zobowiązuje wszystkie harcerskie komendy do włączania się w organizację obchodów 60-lecia Nieprzetartego Szlaku, na przykład przez:

1) dokonanie identyfikacji w najbliższym środowisku wszystkich działających drużyn skupiających dzieci i młodzież z niepełnosprawnością, zwłaszcza tych dotychczas niezarejestrowanych,
2) aktywizowanie środowisk Nieprzetartego Szlaku przez włączanie ich w działania i propozycje programowe na poziomie hufca, chorągwi oraz inicjatywy ogólnopolskie,
3) inicjowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i likwidacji barier utrudniających dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w społeczeństwie przez upowszechnianie oddziaływań harcerskiej metody wychowawczej,
4) inspirowanie i promowanie przedsięwzięć realizowanych w środowiskach harcerskich zmierzających do integracji osób z niepełnosprawnością ze społeczeństwem,
5) pozyskiwanie partnerów i sponsorów wspierających systemowo działania Nieprzetartego Szlaku ZHP,
6) wspieranie instruktorów pełniących służbę w drużynach Nieprzetartego Szlaku przez stwarzanie warunków dla bogacenia ich warsztatu pracy, pogłębiania i wzmacniania wiedzy merytorycznej, integrowania z najbliższym środowiskiem oraz planowania indywidualnego rozwoju,
7) promowanie autorytetów – wzorców obywatelskich postaw zasłużonych instruktorów Nieprzetartego Szlaku,
8) zainicjowanie rozmów z Ministerstwem Edukacji Narodowej w celu stworzenia sprzyjających warunków do działalności harcerskiej prowadzonej przez instruktorów-nauczycieli w placówkach kształcenia specjalnego,
9) opracowanie w każdej chorągwi programu obchodów 60-lecia Nieprzetartego Szlaku, które zaprezentują dotychczasowe osiągnięcia i doświadczeniach, ale będą też „spojrzeniem w przyszłość" w poszukiwaniu drogi dalszego rozwoju i szansą na zaangażowanie środowiska lokalnego na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
10) uczestnictwo reprezentacji każdej chorągwi w Jubileuszowej Konferencji Instruktorów NS w Warszawie we wrześniu 2018 r. która wytyczy nowe kierunki pracy harcerskiej na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.3. Uchwała nr 3 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę oraz 100-lecia powstania Związku Harcerstwa Polskiego

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-3-9-grudnia-2017-r-sprawie-obchodow-100-lecia-odzyskania-niepodleglosci-polske-oraz-100-lecia-powstania-zwiazku-harcerstwa-polskiego/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 3 z dnia 9 grudnia 2017 r.
w sprawie obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę
oraz 100-lecia powstania Związku Harcerstwa Polskiego

„Skauting plus niepodległość" – takim mianem u swej genezy określane było polskie harcerstwo. Dążenie do powrotu Polski na mapę Europy znalazło wyraz w powszechnym udziale harcerzy w ruchach wolnościowych, walkach i spontanicznych zrywach: Legionach Polskich, Powstaniu Wielkopolskim, Powstaniach Śląskich, wojnie polsko-bolszewickiej, Bitwie Warszawskiej, heroizmie Orląt Lwowskich i Przemyskich, odzyskaniu dostępu do morza przez Błękitną Armię Hallera oraz plebiscycie na Warmii i Mazurach.

11 listopada 1918 roku, po 123 latach niewoli Polska odzyskała niepodległość. Dzień ten należy do najradośniejszych w dziejach narodu polskiego. Na placach i ulicach gromadziły się tłumy ludzi, śpiewając pieśni patriotyczne, wiwatując na widok polskich flag i pierwszych polskich żołnierzy. Spontanicznie usuwano obce symbole, a młodzi ludzie masowo wstępowali do tworzącego się Wojska Polskiego.

Ziemie dawnej Polski, nadwyrężone wojnami i systemowym niszczeniem polskości przez zaborców, połączyło wyrastające z serc Polek i Polaków przywiązanie do wolności i dążenie do odbudowy niepodległego państwa. Mimo różnic i politycznych ambicji, Polacy zjednoczyli się w tym wielkim dziele, potrafili błyskawicznie zbudować struktury państwa, a także stoczyć zwycięską walkę o granice i niepodległość Rzeczpospolitej.

Wyrażamy najwyższą cześć i uznanie dla patriotyzmu i odwagi, mądrości i determinacji wszystkich, którzy przyczynili się do wielkiego dzieła odzyskania przez Polskę niepodległości.

Dziesięć dni wcześniej, w nocy z 1 na 2 listopada 1918 roku w Lublinie, przedstawiciele harcerskich środowisk ze wszystkich zaborów, utworzyli wspólną organizację: Związek Harcerstwa Polskiego. Powołanie do życia nowego stowarzyszenia, w trudnym czasie i niesprzyjających warunkach, było dowodem dojrzałości społecznej, odwagi i patriotyzmu ówczesnych harcerek i harcerzy. Harcerstwo dało odradzającej się Polsce wybitnych specjalistów: naukowców, wojskowych, działaczy społecznych, sumiennych pracowników, ludzi oddanych idei budowania silnego i sprawiedliwego państwa. Harcerze, dla których sprawa odzyskania przez Polskę niepodległości była najważniejszą ideą, karnie stanęli do pracy przy odbudowie ojczyzny. Jesteśmy dumni z ich postawy, ich oddania i ofiarności. Marszałek Józef Piłsudski nigdy nie zapomniał roli żołnierzy wychowanych w skautowych i harcerskich mundurach. Przyjmując rolę pierwszego honorowego protektora ZHP, dał początek tradycji podtrzymywanej przez Prezydentów Rzeczpospolitej Polskiej do dnia dzisiejszego.

Dzisiejsze harcerstwo, u progu drugiego stulecia niepodległości Polski oraz drugiego stulecia Związku Harcerstwa Polskiego, jest inne niż sto lat temu. Pamię-

tając o tych, którzy tworząc naszą organizację, walczyli jednocześnie o wolność ojczyzny, kontynuujemy ich dzieło, odkrywając nowe obszary społecznego działania. Ucząc się, studiując, pracując, realizując cele i zadania Związku Harcerstwa Polskiego dokładamy kolejną cegiełkę do wielkiego, wspólnego dzieła, jakim jest wolna Polska. Ojczyzna, która wymaga dzisiaj sumienności i uczciwości, otwartości i dialogu, kreatywności i wielkich idei, globalnego myślenia i lokalnego działania. Idąc za słowami pierwszego honorowego protektora, żyjemy w czasach, „których znamieniem jest wyścig pracy. (...) Kto do tych zawodów bardziej przygotowany będzie, kto w tym wyścigu większe dowody wytrzymałości złoży, ten w najbliższych czasach będzie zwycięzcą."

Stojąc u progu drugiego stulecia Związku Harcerstwa Polskiego, mamy świadomość wielu nowych wyzwań, ale także jesteśmy przekonani, że harcerstwo jest potrzebne współczesnemu społeczeństwu, łącząc klarowny system wartości ze sprawdzoną i skuteczną metodą wychowania oraz systematycznie modyfikowanym, atrakcyjnym dla młodych ludzi programem.

Obchody 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości będą świętem radości i dumy dla wszystkich Polaków, a dla nas, członków Związku Harcerstwa Polskiego, szczególnym czasem służby. Dla uczczenia nadchodzącego jubileuszu XL Zjazd zobowiązuje wszystkie harcerskie komendy do:

- podejmowania własnych zadań i programów,
- włączenia wszystkich członków ZHP do uczestnictwa w różnych formach upamiętnienia tych rocznic,
- przekazywania następnym pokoleniom młodych ludzi etosu harcerskiego wychowania i historii harcerstwa.

Nasi harcerscy poprzednicy czcili kolejne rocznice odzyskania niepodległości konkretnymi czynami. My także podejmijmy takie zobowiązanie – posadzimy 100 ha lasu dla uczczenia 100-lecia naszego Związku i Niepodległej. Zjazd wzywa wszystkie harcerskie środowiska do podjęcia tego wyzwania, a Główną Kwaterę ZHP do koordynacji działań.

Niech oba stulecia pozostawią trwały ślad harcerskiej służby.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.4. Uchwała nr 4 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie mundurów

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-4-9-grudnia-2017-r-sprawie-mundurow/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 4 z dnia 9 grudnia 2017 r.
w sprawie mundurów

1. XL Zjazd ZHP wyraża zaniepokojenie sytuacją wokół produkcji i sprzedaży mundurów ZHP. Jakość mundurów jest krytykowana przez użytkowników, a sposób określania ich ceny jest nieprzejrzysty, przez co często wyrażane są wątpliwości co do jej zasadności. Ponadto XXXVIII Zjazd ZHP zobowią-

zał Główną Kwaterę ZHP do umożliwienia zakupu wszystkich elementów umundurowania w terminie do 30 czerwca 2015 r.; zobowiązanie to nie zostało wypełnione do dziś.
2. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP jako jedynego udziałowca podmiotu zależnego zajmującego się dystrybucją mundurów do przedstawienia kadrze ZHP kalkulacji obecnych cen podstawowych elementów umundurowania, rozumianych jako: koszule i bluzy mundurowe, spódnice mundurowe „wzoru ZHP" oraz mundurowe nakrycia głowy „wzoru ZHP", w formie i w rozbiciu na kategorie zrozumiałe dla przeciętnego drużynowego ZHP – do dnia 2018-02-28.
3. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do przygotowania rozwiązań prawnych i technicznych produkcji i dystrybucji podstawowych elementów umundurowania, rozumianych jak w p. 2, które pozwolą na dopuszczenie do ich produkcji również zainteresowanych podmiotów trzecich przy zachowaniu następujących zasad:
   1) zachowania jakości i jednolitości umundurowania;
   2) wykorzystywania logo ZHP umieszczanego na elementach umundurowania wyłącznie do celów określonych w p. 3.1 (w tym pokrycia kosztów ich realizacji), nie zaś jako źródła dodatkowych przychodów ZHP.

   – do dnia 2018-12-31
4. Koszty realizacji niniejszej uchwały zostaną pokryte ze środków własnych GK ZHP, w tym składek członkowskich.
5. Uchwała wchodzi w życie w momencie podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.5. Uchwała nr 5 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie ochrony tożsamości Związku Harcerstwa Polskiego

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-5-9-grudnia-2017-r-sprawie-ochrony-tozsamosci-zwiazku-harcerstwa-polskiego/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 5 z dnia 9 grudnia 2017 r.
w sprawie ochrony tożsamości Związku Harcerstwa Polskiego

Stuletni dorobek Związku Harcerstwa Polskiego powstawał staraniem pokoleń harcerskich wychowawców i instruktorów. Funkcjonowanie naszej organizacji przez tak długi czas, w różnych okolicznościach politycznych, terytorialnych, społecznych i prawnych daje nam wiedzę i doświadczenie, z której należy czerpać na co dzień. Doskonalenie przez dziesięciolecia podstaw naszego działania, metody harcerskiej, wizerunku, narzędzi demokratycznego zarządzania, jak również sprawozdawczości i nadzoru, ma sens dla tysięcy instruktorów zgodnie podtrzymujących działanie naszej organizacji. Poszukiwanie praktycznych rozwiązań następuje sukcesywnie, dzięki pracy harcerskich zespołów i władz, umocowanych decyzjami demokratycznych Zjazdów ZHP. Wspólnie dbamy o bezpieczeństwo zarówno fizyczne, jak i prawne,

harcerzy i samych wychowawców. Godząc się na niezbędne ograniczenia, dbamy o bezpieczeństwo organizacyjne i finansowe Związku Harcerstwa Polskiego.

Mając powyższe na uwadze, XL. Zjazd ZHP wyraża brak akceptacji dla wszelkich prób organizowania przez instruktorów ZHP działalności harcerskiej, często z wykorzystaniem mundurów i innych symboli harcerskich, w ramach innych niż ZHP struktur organizacyjnych i poza nadzorem wybranych na zjazdach władz ZHP. Zjazd uważa, że tego typu działania powinny zostać w krótkim czasie wyeliminowane z naszej praktyki.

XL Zjazd ZHP zobowiązuje:

- Główną Kwaterę ZHP do kontynuacji prac nad ramowymi zasadami współpracy pomiędzy jednostkami ZHP, a innymi organizacjami i instytucjami,
- Naczelny Sąd Harcerski ZHP oraz pozostałe sądy harcerskie do uwzględniania zapisów niniejszej Uchwały w orzecznictwie,
- Centralną Komisję Rewizyjną ZHP do opracowania i wdrożenia poradnictwa dla komend i drużyn w zakresie działań lojalnościowych,
- komendy harcerskie do pracy nad poprawą świadomości instruktorskiej i egzekwowania realizacji niniejszej Uchwały w praktyce organizacyjnej,
- kadrę instruktorską do lojalności względem wspólnoty organizacyjnej ZHP.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.6. Uchwała nr 6 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie działalności gospodarczej w ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-6-9-grudnia-2017-r-sprawie-dzialalnosci-gospodarczej-zhp/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 6 z dnia 9 grudnia 2017 r.
w sprawie działalności gospodarczej w ZHP

1. Biorąc pod uwagę, że:
   1) działalność gospodarcza wspiera prowadzoną przez ZHP działalność wychowawczą, która jest podstawowym obszarem aktywności Związku,
   2) zwiększenie przychodów ze źródeł pewnych zwiększy bezpieczeństwo finansowe organizacji i znacząco przełoży się na zwiększenie możliwości realizacji misji ZHP,
   3) celem działalności finansowej i majątkowej jednostek ZHP jest zwiększenie przychodów finansowych organizacji z własnego majątku i działalności gospodarczej oraz rozwinięcie wewnętrznej kompetencji kadry zarządzającej oraz nadzorującej majątek i działalność gospodarczą w jednostkach podległych i zależnych, aby zagwarantować bezpieczeństwo możliwości prowadzenia działalności wychowawczej,

   XL Zjazd ZHP, działając na podstawie § 64 ust. 3 pkt 1) Statutu ZHP, podkreśla potrzebę kontynuowania polityki finansowej oraz majątkowej ZHP wyrażonej poprzez:

5) budowę i działalność Grupy ZHP jako funkcjonalnej sieci służącej zwiększeniu przychodów oraz optymalizacji kosztów poszczególnych jednostek,
6) przyjęcie przez XXXVIII Zjazd ZHP uchwały w sprawie procesu rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej oraz przyjęcie przez Główną Kwaterę ZHP i realizację przez wszystkie terenowe jednostki organizacyjne ZHP „Koncepcji rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej w Związku Harcerstwa Polskiego".

2. Dla osiągnięcia wskazanych powyżej celów Zjazd ZHP zaleca Głównej Kwaterze ZHP oraz harcerskim komendom:
1) podejmowanie działań na rzecz dokapitalizowania składników majątku rentownych finansowo i funkcjonalnie,
2) dalsze budowanie Grupy ZHP jako sieci otwartej dla podmiotów podległych i zależnych chorągwi ZHP w strukturze ułatwiającej dalsze zwiększanie przychodów oraz optymalizowanie kosztów,
3) pełną realizację „Koncepcji rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej w Związku Harcerstwa Polskiego" z uwzględnieniem wszystkich zawartych w niej warunków,
4) ciągłe podnoszenie jakości oferty jednostek podległych oraz zależnych i monitorowanie jej poprzez system kontroli uwzględniający badanie satysfakcji klientów i uczestników,
5) kształcenie i doskonalenie kadry zarządzającej oraz nadzorującej majątek i działalność gospodarczą.

3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.7. Uchwała nr 7 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie nieruchomości ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-7-10-grudnia-2017-r-sprawie-nieruchomosci-zhp/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 7 z dnia 10 grudnia 2017 r.
w sprawie nieruchomości ZHP

1. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP oraz komendy chorągwi do kontynuacji procesu uregulowania sytuacji prawnej nieruchomości znajdujących się na terenie Rzeczpospolitej Polskiej, do których Związkowi Harcerstwa Polskiego przysługuje lub przysługiwał tytuł prawny dłużej niż 1 rok lub będących w jego posiadaniu, poprzez:
1) zweryfikowanie zapisów w ewidencji gruntów i budynków ze stanem faktycznym;
2) znalezienie, uporządkowanie i analizę dokumentacji prawa własności oraz wszelkich praw rzeczowych do nieruchomości, w tym udziałów w podmiotach prawa rodzących lub mogących rodzić powstanie prawa własności lub innych praw rzeczowych nieruchomości;

3) aktualizację spisu stanu faktycznego;
4) ocenę użyteczności gruntów wykazanych w spisie.

2. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP oraz komendy chorągwi do jednego z poniższych działań wobec gruntów wykazanych w spisie, jeśli ich sytuacja prawna będzie nieuregulowana:
   1) przejęcie władztwa nad majątkiem z wpisem do ksiąg wieczystych włącznie;
   2) uzyskanie odszkodowania za utracone mienie;
   3) zbycie nieruchomości w przypadku oceny braku ich użyteczności dla ZHP.
3. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do sporządzenia wykazu nieruchomości, do których przysługuje jednostkom samobilansującym się tytuł prawny lub będących w jego posiadaniu.
4. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do umieszczenia w swoim sprawozdaniu przed kolejnym zjazdem zwykłym ZHP dokładnego wykazu nieruchomości, do których przysługuje tytuł prawny ZHP lub będących w jego posiadaniu z opisaniem stanu prawnego tego majątku.
5. XL Zjazd ZHP zobowiązuje komendy chorągwi do umieszczenia w swoim sprawozdaniu przed zjazdami chorągwi w 2022 r. dokładnego wykazu nieruchomości, do których poszczególnym chorągwiom przysługuje tytuł prawny lub będących w ich posiadaniu z opisaniem stanu prawnego tego majątku.
6. XL Zjazd ZHP zobowiązuje właściwe komisje rewizyjne do monitorowania postępów nad realizacją uchwały co pół roku oraz do uwzględnienia oceny tych działań w corocznym absolutorium udzielanym członkom Głównej Kwatery ZHP oraz członkom komend chorągwi.
7. Traci moc Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zaewidencjonowania nieruchomości ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r.
8. Koszty realizacji uchwały zostaną pokryte ze środków harcerskich komend, w tym GK ZHP.
9. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.8. Uchwała nr 8 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie etyki środowiskowej w działaniach ZHP

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-8-10-grudnia-2017-r-sprawie-etyki-srodowiskowej-dzialaniach-zhp/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 8 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie etyki środowiskowej w działaniach ZHP

1. W związku z zapisem w Statucie ZHP § 3 ust. 4 pkt. 5, brzmiącym:
   (Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą.

oraz w związku z przyjęciem przez XXXIX Nadzwyczajny Zjazd ZHP zmian w § 4 ust. 1 pkt. 5) Statutu ZHP w brzmieniu:

(*ZHP realizuje swoje cele poprzez:*) *działania odpowiedzialne społecznie i etyczne środowiskowo, zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju.*

XL Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do:

1) Opracowania w gronie eksperckim polityki etyki środowiskowej ZHP, obejmującej kwestie odpowiedzialności społecznej i ekologicznej działań realizowanych przez ZHP.
2) Przygotowania szczegółowych wytycznych oraz poradnictwa w zakresie wdrażania zapisów w/w polityki na każdym poziomie struktury ZHP, od zastępu, przez drużynę, hufiec, aż po poziom chorągwi i Głównej Kwatery; w tym założeń odpowiedzialnego i zgodnego z założeniami etyki środowiskowej wydarzenia ZHP od skali organizowanej formy.
3) Przeanalizowania zasadności wprowadzenia do standardów organizacji kursów w ZHP dodatkowych założeń bądź treści kształceniowych związanych z w/w polityką.

2. Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę do:
   1) opracowania polityki opisanej w pkt. 1.1) do dnia 31 sierpnia 2018 r.
   2) opracowania szczegółowych wytycznych dla wszystkich szczebli struktury (począwszy od zastępu) oraz planu wdrożenia polityki i rozpowszechnienia tychże materiałów do dnia 31 sierpnia 2018 r.
   3) Wdrożenie polityki opisanej w pkt. 1.1) zgodnie z opracowanym planem oraz ewaluacja pierwszego roku wdrożenia do 30 listopada 2019r.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.9. Uchwała nr 9 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie roli religii i rozwoju duchowego w Harcerskim Systemie Wychowawczym

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-9-10-grudnia-2017-r-sprawie-roli-religii-rozwoju-duchowego-harcerskim-systemie-wychowawczym/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 9 z dnia 10 grudnia 2017 r.
w sprawie roli religii i rozwoju duchowego
w Harcerskim Systemie Wychowawczym

1. XL Zjazd ZHP uznaje, że obecnie w Związku Harcerstwa Polskiego brakuje jednoznacznego stanowiska dot. rozumienia duchowości i jej rozwoju, roli wiary i religii w Harcerskim Systemie Wychowawczym ZHP. Stwierdzenia zawarte w różnych dokumentach bywają wzajemnie sprzeczne bądź interpretują te pojęcia na różne sposoby, nie tworzące spójnej całości. Owocuje to brakiem wyrazistości ideowej ZHP i przekłada się na mniejszą skuteczność wszechstronnego wychowywania członków ZHP. Sprawia również, że ZHP

jest mniej atrakcyjne jako partner rodziców w wychowywaniu dzieci i młodzieży.

2. XL Zjazd ZHP uznaje, że konieczne jest podjęcie decyzji dotyczących:
   1) roli religii, rozumianej jako „system powiązanych ze sobą wierzeń i praktyk odnoszących się do rzeczy świętych, to znaczy rzeczy wyodrębnionych i zakazanych, wierzeń i praktyk łączących wszystkich wyznawców w jedną wspólnotę moralną zwaną kościołem", a więc element odnoszący się zarówno do sfery wiary, jak i jej formy organizacyjnej, nakazywanych przez nie praktyk i przynależności do wspólnoty religijnej, w tym udziału w praktykach religijnych;
   2) roli wiary, rozumianej jako indywidualne przekonanie o istnieniu osobowego Boga lub bogów albo nieosobowego Absolutu, powiązanych zazwyczaj z konkretną wspólnotą wyznaniową, jednak będącej wewnętrzną rzeczywistością jednostki;
   3) roli wartości chrześcijańskich stanowiących fundament skautingu i rozumianych jako system aksjologiczny kształtujący Europę od 2000 lat, nie utożsamiany obecnie z przynależnością religijną bądź konfesyjną, zbieżny z ideałami sprawiedliwości, piękna, dobra i prawdy, które – podobnie jak w Preambule Konstytucji RP – mogą być wywodzone z wiary w Boga lub innych źródeł;
   4) roli duchowości, rozumianej jako kategoria egzystencjalna, pojęcie odnoszące się do sfery etyki i mogące odnosić się do religii, jednak ujmowane szerzej i oparte przede wszystkim na samodoskonaleniu;
   5) wychowania i wspierania rozwoju duchowego, rozumianego szerzej niż jako wychowanie i rozwój religijny, odnoszącego się do różnych systemów przekonań i nakierowanego na refleksję na temat własnego systemu wartości i ich realizowania, kształtowania siły ducha i nawyku samodoskonalenia także w warstwie etycznej w Harcerskim Systemie Wychowawczym.
3. XL Zjazd ZHP uważa za oczywiste, że osobista wiara i jej praktykowanie doskonale wpasowują się w Harcerski System Wychowawczy. XL Zjazd ZHP sprzeciwia się ewentualnym zmianom mogącym utrudnić praktykowanie religii w ramach działań harcerskich.
4. XL Zjazd ZHP uznaje, że Związek Harcerstwa Polskiego powinien wypracować aktualne, jednoznaczne stanowisko dotyczące powyższych kwestii w Harcerskim Systemie Wychowawczym ZHP. W konsekwencji Związek Harcerstwa Polskiego powinien określić, które z ww. elementów uznaje za obowiązkowe dla członków ZHP.
5. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do przeprowadzenia ogólnozwiązkowej dyskusji na temat roli religii jako elementu wychowania duchowego w Harcerskim Systemie Wychowawczym. Dyskusja ta powinna obejmować m.in. następujące zagadnienia:
   1) czy niezbędnym elementem harcerskiego systemu wartości jest utożsamianie się z konkretną religią, formalna przynależność do wspólnoty religijnej lub udział w jej praktykach
   2) czy niezbędnym elementem harcerskiego systemu wartości jest wiara w istnienie rzeczywistości transcendentnej
   3) jaki zakres stanowisk światopoglądowych w ww. obszarach jest akceptowalny u członków ZHP
   4) w jaki sposób ZHP zamierza wspierać swoich członków w rozwijaniu duchowości rozumianej jako kategoria egzystencjalna, również niezależna od kwestii religii?

6. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do wypracowania w oparciu o wyniki dyskusji opisanej w p. 5 wariantów możliwych rozwiązań, projektów modyfikacji Statutu ZHP i Podstaw Wychowawczych ZHP odpowiadających każdemu z nich oraz opisu związanych z nimi niezbędnych zmian innych dokumentów ZHP i przedstawieniu ich następnemu Zjazdowi ZHP wraz z własną rekomendacją oraz wynikami wymaganej oceny Komitetu Konstytucyjnego Światowego Komitetu Skautowego pod kątem zgodności z Konstytucją WOSM.
7. Koszty realizacji niniejszej uchwały zostaną pokryte ze środków własnych GK ZHP, w tym składek członkowskich.
8. Uchwała wchodzi w życie w momencie podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.10. Uchwała nr 10 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wychowania duchowego w Związku Harcerstwa Polskiego

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-10-10-grudnia-2017-r-sprawie-wychowania-duchowego-zwiazku-harcerstwa-polskiego/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 10 z dnia 10 grudnia 2017 r.
w sprawie wychowania duchowego w Związku Harcerstwa Polskiego

Biorąc pod uwagę holistyczne podejście do rozwoju dzieci i młodzieży, które wynika z prawidłowej realizacji wychowawczej misji oraz celów Związku Harcerstwa Polskiego, XL Zjazd ZHP, działając na podstawie § 64 ust. 3 pkt 1) Statutu ZHP podkreśla szczególną rolę wychowania duchowego w tymże rozwoju.

100-letnia tradycja i dorobek wychowawczy Związku Harcerstwa Polskiego w sposób wyraźny dowodzą, że rozwój fizyczny, intelektualny, społeczny oraz emocjonalny dzieci i młodzieży, wychowanków gromad zuchowych i drużyn harcerskich, możliwy jest jedynie na gruncie prawidłowego przygotowania duchowego do podejmowania nowych wyzwań, nabywania nowej wiedzy, podejmowania życiowych wyborów i pełnienia ról społecznych w oparciu o wartości zapisane w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim.

XL Zjazd ZHP wzywa wszystkie harcerskie komendy oraz harcerskich wychowawców do:

1. Zapewnienia w programach wychowawczych podstawowych jednostek organizacyjnych elementów i działań uwzględniających duchowy rozwój zuchów, harcerek i harcerzy,
2. Przygotowania przyszłych drużynowych, namiestników, kadry wspierającej i kształcącej do uwzględnienia wychowania duchowego jako podstawy skutecznego oddziaływania wychowawczego,

3. Szczególnego podkreślania w działaniach wychowawczych oraz komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej ZHP potrzeby otwartości i równości wszystkich osób należących do organizacji i współpracujących z nią, bez względu na płeć, wiek, narodowość lub poglądy.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.11. Uchwała nr 11 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Harcerskiego Systemu Wychowawczego

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-11-10-grudnia-2017-r-sprawie-harcerskiego-systemu-wychowawczego/, dostęp: 26.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 11 z dnia 10 grudnia 2017 r.
w sprawie Harcerskiego Systemu Wychowawczego

XL Zjazd ZHP wskazuje na konieczność stosowania Harcerskiego Systemu Wychowawczego w pracy z dziećmi i młodzieżą. Dla prawidłowego jego funkcjonowania niezbędna jest praca wszystkich jednostek ZHP oraz praca z kadrą ZHP w oparciu o metodę harcerską.

Zgodnie z definicją harcerstwa przyjętą przez Radę Naczelną ZHP Uchwałą nr 42/XXXVIII z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie definicji harcerstwa:

„Elementami Harcerskiego Systemu Wychowania są: ideał wychowawczy, metoda harcerska oraz program działania. Harcerski ideał wychowawczy to określony przez organizację harcerską zbiór szczegółowych celów wychowania i samorozwoju, ukierunkowanych na kształtowanie cech charakteru oraz postaw charakteryzujących świadomego i aktywnego obywatela państwa polskiego, przejawiających się w braterstwie, służbie i pracy nad sobą, a wyrażonych w formie Prawa Harcerskiego obowiązującego wszystkich członków organizacji. Metoda harcerska to charakterystyczny dla wszelkich ruchów harcerskich i skautowych sposób osiągania zamierzonych efektów wychowawczych i samorozwojowych."

„Oddziaływanie wychowawcze prowadzone zgodnie z metodą harcerską dokonuje się głównie poprzez: przykład osobisty kadry wychowawczej, stopniowanie trudności, współzawodnictwo i współdziałanie, stwarzanie warunków do nauki samodzielności i odpowiedzialności m.in. poprzez powierzanie wychowankom zadań i obdarzanie ich zaufaniem oraz działanie w małych grupach rówieśniczych kierowanych również przez osoby niepełnoletnie. Program działania to zbiór przedsięwzięć i zadań, których zrealizowanie powinno skutkować osiągnięciem zamierzonych efektów prowadzących stopniowo do celów wychowania i samorozwoju określonych w ideale wychowawczym. Program powinien być dostosowany do każdej osoby podlegającej oddziaływaniu harcerskiemu i do każdego, tworzonego przez te osoby środowiska."

Równocześnie wszelkie działania wychowawcze w organizacji powinny stwarzać warunki do wszechstronnego i harmonijnego rozwoju fizycznego, intelektualnego, emocjonalnego, społecznego i duchowego dzieci i młodzieży.

Mając powyższe na względzie, Zjazd dostrzega pilną potrzebę prowadzenia działań, które doprowadzą do sytuacji, w **której drużyny stosują Harcerski System Wychowawczy, wszechstronny i zrównoważony rozwój kadry instruktorskiej opiera się o System Stopni Instruktorskich, a drużynowi w dniu obejmowania funkcji są instruktorami ZHP.**

Ponadto Zjazd ZHP:

1. Zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do opracowania i wdrożenia programu upowszechnienia oraz wzmocnienia funkcjonowania Harcerskiego Systemu Wychowawczego w gromadach i drużynach, uwzględniającego wsparcie kształcenia opartego o aktywne przeżywanie, uczenie w działaniu i pracę metodą harcerską we wszystkich działaniach;
2. Podkreśla, że w przygotowaniu programu poprawy działania Harcerskiego Systemu Wychowawczego w drużynach i gromadach należy wziąć pod uwagę wyniki analizy i rekomendacje zawarte w Raporcie z wdrożenia i ewaluacji Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017.
3. Zjazd ZHP widząc potrzebę zmian w zakresie obecnie istniejących instrumentów metodycznych wśród wszystkich grup metodycznych w naszej organizacji, zobowiązuje Radę Naczelną ZHP oraz Główną Kwaterę ZHP – zgodnie z ich kompetencjami – do przeprowadzenia przeglądu, weryfikacji, a w konsekwencji do aktualizacji i dostosowania wymagań, regulaminów i zasad realizacji indywidualnych i zbiorowych instrumentów metodycznych na takie, które będą dostosowane do wyzwań jakie stawia przed członkami ZHP we wszystkich grupach metodycznych współczesny świat.
4. W ramach realizacji pkt. 3 Główna Kwatera ZHP w marcu 2018 roku powoła ogólnopolski zespół ekspertów – metodyków oraz określi szczegółowy zakres działania i sposób pracy tego zespołu; Zespół realizować będzie zadania według następującego harmonogramu:
   a) od powołania zespołu do 30 czerwca 2019 zespół wypracuje propozycje zmian w zakresie regulaminów i zasad realizacji indywidualnych i zbiorowych instrumentów metodycznych;
   b) do 31 grudnia 2019 roku przygotuje nowy zestaw sprawności zuchowych i sprawności harcerskich, system stopni harcerskich, programów znaków służb oraz zasady zdobywania znaków służb lub innych instrumentów, które zaproponuje zespół;
   c) do 30 czerwca 2020 roku przygotuje materiały metodyczne dla drużynowych oraz materiały kształceniowe dla zespołów kadry kształcącej.
5. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do podjęcia kompleksowych działań, mających na celu zwiększenie liczby instruktorów w gronie osób pełniących funkcję drużynowego ZHP, a także wzmocnienie w świadomości drużynowych roli przybocznych oraz wagi przygotowania następcy.
6. W ramach realizacji pkt. 5 Główna Kwatera ZHP:
   a) do 30 czerwca 2019 roku opracuje plan kompleksowych działań;
   b) w latach 2019–2020 wdroży plan działań;
   c) do końca września 2021 roku przeprowadzi ewaluację wdrożonego planu działań.
7. Przed wdrożeniem zmian o których mowa w punktach 4 i 6 zostaną przeprowadzone przez Główną Kwaterę ZHP ogólnozwiązkowe konsultacje.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.12. Uchwała nr 12 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Strategii ZHP 2025

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-12-10-grudnia-2017-r-sprawie-strategii-zhp-2025/, dostęp: 26.09.2018

Strategia Związku Harcerstwa Polskiego na lata 2018–2025

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 12 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Strategii ZHP 2025

I. Wprowadzenie do Strategii ZHP 2025

1. XL Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego uchwala Strategię Związku Harcerstwa Polskiego na lata 2018–2025, której celem jest realizacja **Misji ZHP** zawartej w Statucie ZHP. Strategia składa się z:
   1) **Wizji ZHP 2025**, która opisuje pożądany stan organizacji po zakończeniu realizacji strategii;
   2) **3 obszarów strategicznych:**
      a) **Skuteczni wychowawczo,**
      b) **Sprawni w działaniu,**
      c) **Odpowiedzialni społeczne**,
      zawierających **cele**, które opisują to, na czym ZHP musi się skupić w drodze do realizacji Wizji ZHP 2025.
2. *Strategia ZHP 2025* jest **strategią całej organizacji.** Oznacza to, że dla osiągnięcia Wizji ZHP 2025 niezbędne jest wdrażanie strategii przez komendy i zespoły instruktorskie na wszystkich poziomach struktury organizacyjnej ZHP (ogólnopolskim, chorągwianym, hufcowym) oraz przez wszystkich instruktorów.
3. Strategia to myślenie i działanie w perspektywie. Wizja ZHP 2025 pozwala zobaczyć **przyszłość**, w której chcielibyśmy się znaleźć, zaś odpowiednio dobrane cele strategiczne pokazują **drogę**, którą musi przebyć nasza organizacja. Strategia uwzględnia perspektywę długookresową, ale realizacja poszczególnych celów może być **dzielona na etapy**.
4. *Strategia ZHP 2025* to wybór tego, co najważniejsze dla spójności i rozwoju całego Związku Harcerstwa Polskiego. Jest swego rodzaju **umową instruktorską**, w której zgadzamy się na realizację **wspólnych celów**, ważnych dla wszystkich instruktorów razem oraz dla każdego z osobna. Wdrażając strategię, **cała organizacja** robi wyraźny krok w pożądanym i przemyślanym wcześniej kierunku.
5. W harcerstwie, u którego podstaw leży dobrowolność i motywacja wewnętrzna, efektywność realizacji strategii uzależniona jest przede wszystkim od stopnia identyfikacji z nią każdego instruktora Związku Harcerstwa Polskiego.
6. Przyjmując Strategię ZHP na lata 2018–2025 chcemy, aby stała się ona dokumentem:
   1) **Inspirującym pracę** wszystkich harcerskich komend, zespołów oraz poszczególnych instruktorów. Cele zapisane w strategii oraz ich uszczegółowienie w postaci Planów taktycznych przyjmowanych w kolejnych okresach.

2) **Spajającym pracę** wszystkich szczebli struktury organizacyjnej. Zadaniem chorągwi będzie wspieranie realizacji strategii w hufcach, zaś zadaniem Głównej Kwatery ZHP wspieranie realizacji strategii w chorągwiach.
3) **Kierunkującym pracę** wszystkich harcerskich komend, zespołów oraz poszczególnych instruktorów. Strategia wskazuje to, co jest ważne i powinno być realizowane w pierwszej kolejności.

II. Misja ZHP

1. Misja ZHP towarzyszy nam od 2005 roku i w sposób trwały opisuje cel naszej organizacji:
Misją ZHP jest wychowywanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.

(por. § 3.1 Statutu ZHP)

III. Wizja ZHP 2025

1. W 2025 roku ZHP jest wiodącą organizacją wychowawczą dzieci i młodzieży w Polsce, która dzięki sprawności swojego działania jest skuteczna wychowawczo i odpowiedzialna społecznie.
2. ZHP jest wspólnotą działającą w oparciu o jasno określone wartości, przekładające się na postawy widoczne w codziennym działaniu i traktowaniu drugiego człowieka.
3. Wszystkie nasze działania cechują się wysoką jakością, a ich nadrzędnym celem jest realizacja Misji ZHP.

IV. Cele strategiczne ZHP 2018–2025

A. SKUTECZNI WYCHOWAWCZO

a. Mamy wyrazistą i spójną tożsamość zbudowaną w oparciu o wspólne wartości harcerskie i wynikające z nich postawy.
b. Nasi instruktorzy rozumieją i świadomie stosują harcerski system wychowawczy.
c. Nasi drużynowi w każdym działaniu stosują harcerski system wychowawczy.
d. W naszych drużynach stosujemy instrumenty metodyczne i formy pracy kształtujące każdą ze sfer rozwoju człowieka.

B. ODPOWIEDZIALNI SPOŁECZNIE

a. Służba jest nieodłączną zasadą harcerskiego wychowania i niezbędnym elementem programu.
b. Stale, odważnie i odpowiedzialnie oddziałujemy na otoczenie.
c. Kształtujemy i promujemy świadome postawy demokratyczne, obywatelskie i patriotyczne.

C. SPRAWNI W DZIAŁANIU

a. Budujemy wspólnotę, powszechnie stosujemy system pracy z kadrą.
b. W każdym działaniu kierujemy się wartościami zawartymi w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim.
c. Efektywnie gospodarujemy finansami i majątkiem ZHP dla wspierania realizacji Misji ZHP.

1. Skuteczni wychowawczo

1) Mamy wyrazistą i spójną tożsamość zbudowaną w oparciu o wspólne wartości harcerskie i wynikające z nich postawy.
W ZHP istnieje wspólnie wypracowany i zapisany kanon wartości i postaw, który stanowi konkretną odpowiedź na pytanie „do czego wychowujemy?". Jest on podstawą spójnej i wyrazistej tożsamości, po-

twierdzanej każdego dnia przykładem własnym członków ZHP. Wszystkie dokumenty wewnętrzne opisują obszar wartości i postaw zgodnie z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim.

2) **Nasi instruktorzy rozumieją i świadomie stosują harcerski system wychowawczy.**
   ZHP jest spójny nie tylko w tym, do czego wychowuje, ale także jak wychowuje. Opis harcerskiego systemu wychowawczego, w tym przede wszystkim metody harcerskiej, ułatwia jego pełne zrozumienie i dzięki temu spójne stosowanie w całej organizacji.
3) **Nasi drużynowi w każdym działaniu stosują harcerski system wychowawczy.**
   Zarówno przykład własny wychowawcy, jak i jego umiejętności są kluczowe dla stosowania w gromadach i drużynach harcerskiego systemu wychowawczego, rozumianego jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu. Właściwie przygotowujemy drużynowych do pełnienia funkcji wychowawczej jeszcze przed jej objęciem. W monitorowaniu i wspieraniu działań gromad i drużyn szczególny nacisk położony jest na poprawne funkcjonowanie systemu małych grup.
4) **W naszych drużynach stosujemy instrumenty metodyczne i formy pracy kształtujące każdą ze sfer rozwoju człowieka.**
   Harcerskie wychowanie traktuje człowieka całościowo, troszcząc się o adekwatny rozwój w każdej sferze. Oznacza to proporcjonalne oddziaływanie na każdą ze sfer rozwoju za pomocą właściwych instrumentów metodycznych i form pracy oraz takie planowanie i realizowanie programu, aby w pierwszej kolejności dbać o sfery, które są u wychowanków zaniedbane.

2. Odpowiedzialni społecznie

1) **Służba jest nieodłączną zasadą harcerskiego wychowania i niezbędnym elementem programu.**
   ZHP wychowuje w taki sposób, aby wrażliwość na potrzeby każdego człowieka pozostawała ważnym elementem wyborów życiowych i impulsem do codziennego działania. Członkowie ZHP pełniąc służbę pracują nad sobą. Pełniona służba zawsze jest wynikiem analizy potrzeb, co gwarantuje, że podjęte działanie będzie pożyteczne. Środowiska harcerskie wspierają rozwiązywanie realnych problemów lokalnych, krajowych i globalnych oraz przeciwdziałają ich konsekwencjom.
2) **Stale, odważnie i odpowiedzialnie oddziałujemy na otoczenie.**
   Jesteśmy aktywni i zaangażowani społecznie. Budujemy kapitał społeczny opierając się na wartościach i postawach, jakie kształtuje ZHP. Odpowiedzialnie zmieniamy rzeczywistość. Nie chcemy tylko „być", chcemy współtworzyć i współodpowiadać w wymiarze lokalnym, krajowym i globalnym. Z odpowiedzialności za otoczenie wynika gotowość do podejmowania trudnych tematów i odwaga w działaniu. Jesteśmy partnerem rodziny, szkoły i samorządów, aktywnymi członkami wspólnot lokalnych. Jesteśmy partnerem w relacjach z instytucjami, organami administracji, organizacjami i biznesem. Zachęcamy do dialogu i budowania zaufania społecznego.

3) **Kształtujemy i promujemy świadome postawy demokratyczne, obywatelskie i patriotyczne.**
Wychowujemy młodych ludzi do demokracji. Kształtujemy ich na aktywnych obywateli i patriotów, zaangażowanych w życie społeczności lokalnych oraz odpowiedzialnych obywateli świata, tak aby mieli odwagę zmieniać go na lepszy. Aktywizujemy społeczeństwo i promujemy postawy obywatelskie i patriotyczne poprzez służbę, zrozumienie historii i umiłowanie kultury naszego kraju i wspólnotowość. Najlepszą metodą promowania takich postaw jest osobisty przykład członków ZHP.

3. Sprawni w działaniu
   1) **Budujemy wspólnotę, powszechnie stosujemy system pracy z kadrą.**
   System pracy z kadrą w ZHP w pełni funkcjonuje na każdym szczeblu organizacji. Instruktorzy skupieni są na pracy w drużynach lub wspieraniu drużyn w działaniu. Harcerskie komendy i instruktorzy działają na rzecz tworzenia wspólnot i dbają o ich funkcjonowanie. Wychowujemy następców. Wykorzystujemy potencjał specjalistów, którzy są członkami ZHP. Kadra korzysta z narzędzi służących samokształceniu i pracy nad sobą.
   2) **W każdym działaniu kierujemy się wartościami zawartymi w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim.**
   Realizacja Misji ZHP jest nadrzędnym celem, występującym w świadomości i działaniu kadry. Podlegają jej wszystkie obszary funkcjonowania organizacji. Wszystkie dokumenty oraz rozwiązania metodyczne, organizacyjne i finansowe są spójne z naszymi wartościami. Każde działanie w ramach organizacji oraz indywidualne działania poszczególnych członków ZHP, również poza organizacją, wynikają z wartości zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim.
   3) **Efektywnie gospodarujemy finansami i majątkiem ZHP dla wspierania realizacji Misji ZHP.**
   ZHP jest organizacją efektywnie gospodarującą majątkiem i sprawnie pozyskującą środki na finansowanie działań służących realizacji Misji ZHP. Działalność gospodarcza i wychowawcza jest rozdzielona. Zarządzanie majątkiem i finansami służy wspieraniu działalności wychowawczej. Działalność w zakresie zarządzania majątkiem i finansami jest transparentna i zrozumiała dla wszystkich członków organizacji.

V. Wdrażanie Strategii ZHP 2025

1. XL Zjazd ZHP postanawia, że Rada Naczelna ZHP w terminie do 31 marca 2018 r. przyjmie uchwałę określającą sposób wdrożenia Strategii ZHP 2025. W uchwale tej Rada Naczelna ZHP określi:
   1) mechanizm tworzenia planów taktycznych, które ujmować będą cele taktyczne wraz z adekwatnymi miernikami ich realizacji i pytaniami diagnostycznymi dla hufców i chorągwi,
   2) kalendarz tworzenia i obowiązywania planów taktycznych;
   3) sposób ujmowania zadań wynikających z planów taktycznych w rocznym planowaniu pracy hufców, chorągwi i Głównej Kwatery ZHP tak, aby harcerskie komendy nie musiały uchwalać dodatkowych dokumentów;
   4) sposób zbierania danych i ewaluowania postępów w realizacji Strategii ZHP.

2. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP i członków Zespołu ds. Strategii do wsparcia Rady Naczelnej ZHP w tym zadaniu, przy zaangażowaniu adekwatnych środków i zasobów.
3. Przyjęcie uchwały określającej sposób wdrożenia Strategii ZHP 2025 zostanie poprzedzone zasięgnięciem opinii komend chorągwi ZHP.
4. W roku 2018 Strategia ZHP 2025 będzie wdrażana głównie poprzez realizację zadań wynikających z Uchwały XL Zjazdu ZHP w sprawie obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę oraz 100-lecia powstania Związku Harcerstwa Polskiego.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.13. Uchwała nr 13 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wsparcia szczepów i hufców oraz kadry programowej

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-13-10-grudnia-2017-r-sprawie-wsparcia-szczepow-hufcow-oraz-kadry-programowej/, dostęp: 27.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 13 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wsparcia szczepów i hufców oraz kadry programowej

1. XL Zjazd ZHP wskazuje konieczność wzmocnienia szczepów i hufców oraz wsparcia kadry programowej w celu wsparcia drużynowych. Warunkiem skutecznego wspierania przez szczepy i hufce drużyn jest wsparcie ze strony chorągwi i Głównej Kwatery ZHP.
2. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP po konsultacji z komendami chorągwi do opracowania do 31 grudnia 2018r. i wdrożenia do 31 sierpnia 2021r. oraz do systematycznej ewaluacji zakończonej raportem następujących programów:
   1) programu wzmocnienia hufców dla zapewnienia ciągłego wsparcia dla drużynowych w prowadzeniu podstawowych jednostek organizacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem:
      a) roli i sposobów wsparcia chorągwi w bieżącym i systematycznym wspieraniu hufców w zakresie pracy z drużynowymi;
      b) wsparcia ze strony GK ZHP dla chorągwi w zakresie pracy referatów bądź zespołów realizujących ich zadania, a także monitorowania ilości i jakości szkoleń organizowanych dla instruktorów odpowiedzialnych za wsparcie drużynowego, dbanie o ich poziom oraz organizację ogólnopolskich form doskonalących i umożliwiających wymianę doświadczeń;
      c) przeprowadzenia konsultacji w zakresie zasad działania namiestnictw i ich umocowania w odpowiednich dokumentach;
      d) utworzenia zespołu wspierania hufców przy GK ZHP

2) programu wsparcia szczepów, ze szczególnym uwzględnieniem:
   a) analizy i modyfikacji odpowiednich dokumentów, które dotyczą pośrednio i bezpośrednio szczepów,
   b) monitorowania liczby i jakości kursów komendantów szczepów realizowanych przez odpowiednie ZKK, a w razie konieczności do organizacji takich kursów lub innych form doskonalących i przygotowujących do pełnienia funkcji we własnym zakresie;
   c) utworzenia Zespołu ds. wspierania szczepów przy GK ZHP i powołania w jego skład instruktorów, którzy mają doświadczenie w działaniu szczepów
   d) form dla komend szczepów przy organizacji ogólnopolskich zlotów kadry.
   e) przygotowania i rozpropagowania poradnictwa dla komendantów i komend szczepów oraz dla komend hufców w zakresie działania szczepów.
   f) rozważenia zmiany instrukcji tworzenia i działania szczepu i związku drużyn wprowadzając możliwość przynależności jednostki organizacyjnej jaką jest szczep, zarówno do hufca, jak i działającego na jego terenie związku drużyn.
3) programu wspierania kadry programowej oraz zasad jej funkcjonowania ze szczególnym uwzględnieniem:
   a) zbadania sytuacji kadry programowej,
   b) dokonania zmian w dokumencie „Zasady wspierania programowo-metodycznego drużynowych w ZHP" w zgodzie z przyjętym programem
   c) funkcjonowania Odznaki Kadry Programowej ZHP;
   d) pracy z programem na poziomie chorągwi.

Programy powyższe powinny być zbudowane tak, aby uniknąć sporów kompetencyjnych pomiędzy szczepami a namiestnictwami.

3. XL Zjazd ZHP zobowiązuje do corocznej oceny działalności GK ZHP i chorągwi na rzecz wdrażania wyżej wymienionych programów odpowiednio Radę Naczelną ZHP i rady chorągwi.
4. XL Zjazd ZHP zobowiązuje komendy hufców i chorągwi do:
   1) zapoznania się z programem wzmocnienia szczepów oraz do przeanalizowania sytuacji szczepów na terenie swojego działania.
   2) uwzględnienia zapisów programu, wniosków z jego ewaluacji oraz publikowanych raportów w swoich strategiach i planach pracy.
5. XL Zjazd ZHP zobowiązuje komendy chorągwi do:
   1) zapoznania się z programem wzmocnienia hufców oraz do przeanalizowania sytuacji hufców na terenie swojego działania.
   2) do uwzględnienia zapisów programu, wniosków z jego ewaluacji oraz publikowanych raportów w swoich strategiach i planach pracy.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.14. Uchwała nr 14 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wzmocnienia działania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-14-10-grudnia-2017-r-sprawie-wzmocnienia-dzialania-ruchu-przyjaciol-harcerstwa/, dostęp: 27.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 14 z dnia 10 grudnia 2017 r.
w sprawie wzmocnienia działania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa

1. Mając na względzie umocnienie pozycji harcerstwa w państwie, XL Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do powołania Zespołu ds. Ruchu Przyjaciół Harcerstwa, którego celem byłoby wsparcie środowisk w budowaniu lokalnych partnerstw na zasadzie Ruchu Przyjaciół Harcerstwa. Do zadań zespołu należałoby wspieranie działalności istniejących kół i rad oraz wsparcie w tworzeniu kolejnych, w szczególności poprzez doradztwo prawne, organizacyjne i programowe, a także organizację form do dyskusji i wymiany doświadczeń oraz promocję dobrych praktyk na forum Związku.
2. XL Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do uchylenia uchwały Rady Naczelnej ZHP nr 36/XXXIII z dnia 11 lutego 2007 r. w sprawie zasad działania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa, zaś Główną Kwaterę ZHP do przyjęcia nowych zasad działania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa, obejmujących w szczególności:
   1) wprowadzenie rejestru Kół i Rad Ruchu Przyjaciół Harcerstwa w Związku Harcerstwa Polskiego;
   2) stworzenie odrębnej odznaki przynależności do Rady Przyjaciół Harcerstwa, przyznawanej z momentem wstąpienia do Koła lub Rady Przyjaciół Harcerstwa.
3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

7.15. Uchwała nr 15 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wniosków szczegółowych

źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-15-10-grudnia-2017-r-sprawie-wnioskow-szczegolowych/, dostęp: 27.09.2018

Uchwała XL Zjazdu ZHP nr 15 z dnia 10 grudnia 2017 r.
w sprawie wniosków szczegółowych

1. XL Zjazd ZHP zobowiązuje:
   1) **Radę Naczelną ZHP** do zweryfikowania zasad ubiegania się o ulgi i zwolnienia z podstawowej składki członkowskiej.

2) **Naczelny Sąd Harcerski ZHP** do wydania nowego Regulaminu sądów harcerskich ZHP z uwzględnieniem poniższych zaleceń:
   a) unormowanie instytucji odwołania od decyzji o ukaraniu, które powinno być rozpoznawane w składzie kolegialnym;
   b) wszczęcie postępowania przed sądami harcerskimi powinno być możliwe w formie elektronicznej;
   c) ograniczenie wymogów formalnych wniosku o ukaranie składanego przez wnioskodawcę będącego instruktorem lub pełniącego funkcję instruktorską, by nie musiał on wskazywać naruszonego postanowienia Statutu ZHP, uchwały lub decyzji władz ZHP, z przeniesieniem na właściwy sąd ciężaru zbadania, czy te dokumenty zostały naruszone;
   d) uproszczenie procedury oraz ułatwienia współpracy instruktorów z sądami.
3) **Radę Naczelną ZHP** do dokonania zmian w Ordynacji wyborczej ZHP w taki sposób, by termin wysyłania sprawozdań władz uczestnikom zjazdów chorągwi i Zjazdu ZHP umożliwiał wysłanie wnoszonych projektów uchwał na ich podstawie.
4) **Główną Kwaterę ZHP** do modernizacji i profesjonalizacji Systemu Ewidencja ZHP, aby stał się przyjazny dla użytkownika i użyteczny dla organizacji oraz aby zapewniał bezpieczeństwo przechowywanych w nim danych osobowych.

2. XL Zjazd ZHP zobowiązuje **Główną Kwaterę ZHP** do oceny wniosków szczegółowych. Ocena ta powinna brać pod uwagę analizę zasadności i możliwości realizacji oraz uwzględniać potencjalne korzyści, zagrożenia i koszty. W przypadku uznania wniosku szczegółowego za zasadny i możliwy do realizacji, Główna Kwatera ZHP jest zobowiązana do określenia sposobu i terminu jego realizacji.
3. Wnioski szczegółowe są następujące:
   1) Przeprowadzenie ogólnozwiązkowej dyskusji nad podniesieniem minimalnego wieku drużynowego.
   2) Kontynuowanie działań prowadzonych przez Zespół ds. „opcji zero", w tym również monitorowania zmian otoczenia prawnego oraz dbania o spójność prawa wewnętrznego ZHP. Wprowadzenia zobowiązania do przeprowadzania konsultacji tworzonych instrukcji i regulaminów z zespołem.
   3) Opracowanie zasad umożliwiających nadawanie uprawnień wewnątrzorganizacyjnych na podstawie uprawnień państwowych, w szczególności: uprawnień lekarzy, pielęgniarek i ratowników medycznych na uprawnienia instruktorów HSR oraz uprawnień osób zawodowo zajmujących się kształceniem na uprawnienia kadry kształcącej.
   4) Uzyskanie zniżek na przejazdy kolejowe, szczególnie PKP IC, dla instruktorów.
   5) Ujęcie w „Instrukcji tworzenia i działania gromady, drużyny, kręgu i harcerskiego klubu specjalnościowego" kryteriów jakie musi spełniać jednostka specjalnościowa.
4. XL Zjazd ZHP zobowiązuje **Główną Kwaterę ZHP** do corocznego sprawozdawania z realizacji wniosków szczegółowych, a odpowiednie **władze naczelne ZHP** do corocznej publikacji informacji o realizacji nałożonych zobowiązań oraz ujęcia ich realizacji w sprawozdaniu na koniec kadencji.

Przewodniczący
XL Zjazdu ZHP

hm. Krzysztof Pater

Część II
Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

1. Komunikaty Zjazdowe XVI Zjazdu ZHR, kwiecień 2018 r.

1.1. Barbara Sobieska[17], Delegaci decydują o przyszłości ZHR, 6 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komunikat-Zjazdowy-nr-1.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, 6.04.2018

Delegaci zadecydują o przyszłości ZHR!

Ponad 300 instruktorek i instruktorów ZHR spotka się podczas XVI Zjazdu ZHR. Zjazd ZHR jest najwyższą władzą Związku i odbywa się raz na dwa lata. Decyduje o podstawowych sprawach ideowych, programowych i strukturalnych organizacji. Jego celem jest również wybranie nowych władz, w tym Przewodniczącego oraz Naczelniczki Harcerek i Naczelnika Harcerzy.

O przyszłości Związku zdecydują delegaci i delegatki, wybrani w demokratycznych wyborach przez instruktorów we wszystkich okręgach Polski oraz z urzędu: członkowie Rady Naczelnej, Naczelnictwa, Komisji Rewizyjnej ZHR oraz Sądu Harcerskiego. XVI Zjazd ZHR odbędzie się w dniach **13–15 kwietnia 2018 r. w „Sali pod Kopułą" Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii w Warszawie**.

Czuwaj!
Barbara Sobieska
Rzecznik Prasowy ZHR
796273294
rzecznik@zhr.pl
więcej informacji: https://www.zhr.pl/zjazd/
https://www.facebook.com/ZjazdZHR/

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej jest organizacją pożytku publicznego, która powstała w 1989 roku, jest jedną z największych organizacji harcerskich

[17] Barbara Sobieska – podharcmistrzyni, rzecznik prasowy ZHR od 2017 roku, urodzona w Pionkach w 1995 r., związana z Okręgiem Staropolskim i Wielkopolskim – przyp. K.M.

w Polsce. Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej to wspólnota przyjaciół – dzieci, młodzieży i dorosłych, która w oparciu o wartości chrześcijańskie, poprzez przykład własny instruktorek i instruktorów harcerskich, pracę nad sobą, służbę, przygodę oraz inne elementy metody harcerskiej wychowuje człowieka pełnego radości życia, odpowiedzialnego za Polskę i gotowego podjąć wyzwania.

1.2. Biuro Zjazdu, Komunikat Zjazdowy nr 2

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komunikat-Zjazdowy-nr-2_XVI-Zjazd.pdf, dostęp: 2.10.2018

KOMUNIKAT ZJAZDOWY NR 2/2018

Szanowne Druhny, Szanowni Druhowie!

Już niebawem spotkamy się na Zjeździe ZHR w Warszawie! **Dziękujemy za terminowe przesłanie ankiet.** Przygotowania do Zjazdu trwają, a my przesyłamy kolejne ważne informacje.

Sprawozdania Władz Naczelnych i materiały

Wszystkie sprawozdania Władz Naczelnych kolejno umieszczaliśmy na stronie internetowej Zjazdu. **Polecamy je waszej lekturze** – są już wszystkie opublikowane na stronie **www.zhr.pl/zjazd**, a linki podane także na proflu ZHR na Facebook'u www.facebook.com/ZjazdZHR. Na stronie znajdują się także sprawozdania, podsumowania zespołów i pełnomocników Naczelnictwa oraz ważniejszych działań. Zamieścimy także **jeden zbiorczy plik** ze wszystkimi sprawozdaniami, tak żeby delegaci korzystający z wersji elektronicznej podczas obrad mogli go pobrać na swoje urządzenia i wygodnie z niej korzystać. Wersja drukowana będzie rozdawana razem z pakietami już na Zjeździe. Podczas Zjazdu będziemy mieć na sali bezpłatny dostęp do Internetu. Na stronie Zjazdu zamieszczamy także otrzymane materiały kandydatów.

Porządek obrad i Regulamin Zjazdu
Grupy Problemowe

Do dzisiejszego komunikatu dołączamy **projekty porządku obrad i Regulaminu Zjazdu**, które będziemy przyjmowali na Zjeździe. Prosimy o zapoznanie się z przesłanymi załącznikami. Każdy delegat otrzyma je w pakiecie delegata w formie wydrukowanej.

Na Zjeździe proponujemy pracę **sześciu Grup Problemowych** pod kierunkiem moderatorów:

Statutowo-Regulaminowa (obowiązkowa) – hm. Maciej Karmoliński
Rozwój Organizacji – hm. Barbara Kubiak, hm. Adam Niemkiewicz
Zlot i obchody XXX Lecia ZHR – hm. Hanna Feczko, hm. Michał Synowiec
Etos służby instruktorskiej – hm. Marta Biedrzycka, hm. Piotr Popławski
Gospodarka i fnanse Związku – hm. Grzegorz Karczmarczyk, hm. Przemysław Stawicki
Cyfryzacja w ZHR – hm. Monika Jaskuła, phm. Adam Skarżyński

Jak najszybciej podeślemy Wam kilka zdań od moderatorów o tematyce pracy grup. Na Zjeździe zgodnie z regulaminem mogą powstać jeszcze nowe grupy zgło-

szone przez delegatów. Każdy delegat może wybrać tylko jedną grupę do pracy, zapisy do grup będą odbywały się już na Zjeździe.

Informacja o zakwaterowaniu i opłaty

Noclegi dla delegatek i delegatów spoza Warszawy zostały zarezerwowane w trzech miejscach – w Hotelu Portos (ul. Mangalia 3a), w Hotelu Felix (ul. Omulewska 24) oraz dla kilku rodzin i przyszłych mam w Hostelu Indigo (ul. M. Konopnickiej 3) blisko miejsca Zjazdu. W najbliższych dniach każdy delegat otrzyma mailem potwierdzenie noclegu i realizacji zgłoszonych w ankiecie dodatkowych potrzeb.

Przypominamy o wpłatach zjazdowych w wysokości **50 zł/os**. W ramach opłaty gwarantujemy zwrot kosztów przejazdu w jedną stronę, zakwaterowanie dla osób spoza Warszawy (wyłącznie na podstawie wypełnionej w terminie ankiety!), wyżywienie, pakiet delegata, a dla chętnych dodatkowo sprawozdanie władz w wersji drukowanej.

Dane do przelewu:
Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej
ul. Litewska 11/13, 00-589 Warszawa
nr konta: **46 2130 0004 2001 0189 3635 0012**
tytuł przelewu: składka programowa na XVI Zjazd ZHR + imię i nazwisko delegata

Zwroty za przejazd

Na Zjeździe rozliczone zostaną koszty przejazdu w jedną stronę delegatek i delegatów z Okręgów, które mają opłacone składki członkowskie do końca 2017 roku. W przypadku przejazdu jednym samochodem minimum dwójki delegatów zostaną zwrócone koszty przejazdu w obie strony. Przejazd samochodem rozliczamy na druku delegacji. Zwrot kosztów przejazdu według zasad rozliczania z Naczelnictwem umieszczonych na stronie zjazdowej :) Najchętniej będziemy zwracać koszty w formie przelewu po Zjeździe – prosimy zatem o podawanie numeru konta w rozliczeniu.

Obserwatorzy

Wszyscy obserwatorzy i osoby chcące odwiedzić Zjazd proszeni są o pilne wypełnienie ankiety zgłoszeniowej. Wejście na teren Zjazdu w Ministerstwie odbywać się będzie na podstawie wystawionych przez biuro Zjazdu identyfkatorów – przepustek. Link do ankiety zgłoszeniowej:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpLLSePlf9FFpzziKGIzwtuulfPLHLL2MKKkxXXCHitEEuHjj8nw/viewform

Kontakt

Przed Zjazdem jeszcze na pewno wyślemy opisy Grup Problemowych i aktualne informacje logistyczne, wszystko będzie także publikowane na stronie **www.zhr.pl/zjazd** i na proflu ZHR na Facebook'u www.facebook.com/ZjazdZHR.

Wszystkie pytania dot. organizacji Zjazdu można zgłaszać na adres **zjazd@zhr.pl**.

Czuwaj!

Biuro Zjazdu

1.3. Biuro Zjazdu, Komunikat Zjazdowy nr 3

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komunikat-Zjazdowy-nr-3_XVI-Zjazd.pdf, dostęp: 2.10.2018

KOMUNIKAT ZJAZDOWY NR 3/2018

Szanowne Druhny, Szanowni Druhowie!

Przesyłamy ostanie wieści przed Waszym przyjazdem, pakujemy właśnie pachnące drukiem materiały dla Was i cieszymy się, że to już jutro, mamy nadzieję że wszystko się uda przygotować – czekamy! **Rejestracja delegatów i uczestników rusza o godz. 11.00** w Ministerstwie na miejscu Zjazdu ☺

Zakwaterowanie i śniadanie

W załączeniu lista zakwaterowanych osób, nocujecie w jednym miejscu całymi Okręgami – nie trzeba zabierać śpiworów, jest pościel i warunki hotelowe. Jeśli kogoś nie ma na liście lub są inne pytania noclegowe poprosimy o maila. Doba w hotelach zaczyna się od 14.00. Wszystkie osoby nocujące w hotelach mają zapewnione śniadanie w sobotę i niedzielę na miejscu Zjazdu przed rozpoczęciem obrad. Pozostali uczestnicy jedzą w domu. Kawa i herbata będzie dostępna cały czas dla wszystkich uczestników Zjazdu – delegatów, obserwatorów i gości bez kosztów. **Prosimy o zabranie kubków!**

Grupy Problemowe

Zamieszczamy krótkie opisy Grup Problemowych przygotowane przez moderatorów – do pomyślenia podczas drogi, w której grupie chcielibyście pracować na Zjeździe.

Na Zjeździe zaproponowaliśmy pracę **sześciu Grup Problemowych**:

Statutowo-Regulaminowa (obowiązkowa) – hm. Maciej Karmoliński

Zadaniem grupy jest przeprowadzenie dyskusji nad propozycjami zmian w Statucie ZHR przedstawionymi Zjazdowi przez Radę Naczelną, a następnie zarekomendowanie ich przyjęcia lub odrzucenia Zjazdowi. Cztery uchwały Rady Naczelnej dotyczą następujących propozycji zmian w Statucie:

- rozszerzenie wykazu władz związku (o KRZ i KRO), które w szczególnych sytuacjach mogą podejmować uchwały w trybie komunikowania się na odległość (uchwała nr 136/7)
- dostosowanie Statutu ZHR do ustawy z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy Prawo o stowarzyszeniach (uchwała nr 136/11)
- poprawienie błędów redakcyjnych w Statucie (uchwała nr 137/1)
- wydłużenie kadencji władz Związku do 3 lat (uchwała nr 136/10 – wniosek mniejszości RN)

Rozwój Organizacji – hm. Barbara Kubiak, hm. Adam Niemkiewicz

Quo Vadis ZHR? – Czy zmieniamy strukturę ZHR, by uwolnić zasoby instruktorów do pracy programowo-wychowawczej i wzmocnić odpowiedzialność? Jakie stawiamy cele strategiczne dla ZHR na 3 i 10 lat? Czy są one potrzebne, bo może idziemy ku federacji drużyn? Jakie zadania stawiamy wybieranym do władz ZHR instruktorkom, instruktorom i jakie narzędzia, zasoby dajemy do ich realizacji? Jakie organizacyjne zadania stawiamy Naczelnictwu i co my musimy zrobić/pomóc, by je zrealizować? W jaki sposób budować potencjał i wspierać rozwój ZHR z poziomu organizacji?

W mniejszych grupach omówimy konkretne propozycje, które proponujemy przywieść na Zjazd.

Zlot i obchody XXX Lecia ZHR – hm. Hanna Feczko, hm. Michał Synowiec
W 2019 roku będziemy świętować trzydziestolecie ZHR. Kwiecień 2018 to najwyższy czas, żeby podjąć decyzje, jak takie obchody powinny wyglądać. W ramach grupy wspólnie zastanowimy się, jakie są cele świętowania jubileuszu oraz jakie formy najlepiej spełnią potrzeby członków ZHR. Zlot? Program dla drużyn? A może wyprawa instruktorska?
Do udziału w dyskusji zapraszamy w szczególności tych, którzy chcieliby się włączyć w organizację obchodów. Bardzo cenny będzie też głos drużynowych i hufcowych, czyli tych, którzy najlepiej znają potencjalnych odbiorców naszych działań.

Etos służby instruktorskiej – hm. Marta Biedrzycka, hm. Piotr Popławski
Postawa instruktorska w czasach „kryzysu wartości" – Jakie są wyzwania i zagrożenia współczesnych czasów? Jaką my, instruktorki i instruktorzy powinniśmy przyjąć wobec nich postawę? Jak możemy dzisiaj, w pozytywny sposób kształtować postawę u instruktorek i instruktorów? Jaką postawę przybrać wobec osób, które "pobłądziły"?

Gospodarka i finanse Związku – hm. Grzegorz Karczmarczyk, hm. Przemysław Stawicki
Zajmiemy się w grupie tematem finansowania działań Związku oraz sprawami gospodarczymi – pomysłami i konkretami jak je wprowadzić w życie.

Cyfryzacja w ZHR – hm. Monika Jaskuła, phm. Adam Skarżyński
Czy harcerstwo powinno odbywać się tylko w lesie, a może jego działanie powinno się przenieść też na przestrzeń cyfrową? Jakiego typu narzędzi informatycznych i aplikacji potrzebujemy aby tworzyć nowoczesna organizacje na miarę XXI wieku? Jakie wyzwania stoją przed nami w świetle nowych przepisów ochrony danych osobowych i kto będzie za to odpowiadał? Czy stać nas na profesjonalna obsługę informatyczna?
Na te i na inne pytania postaramy się odpowiedzieć w grupie problemowej na zjeździe.

Na Zjeździe zgodnie z regulaminem mogą powstać jeszcze nowe grupy zgłoszone przez delegatów. Każdy delegat może wybrać tylko jedną grupę do pracy, zapisy do grup będą odbywały się już na Zjeździe.

Wersja sprawozdania online

Wstawiliśmy na stronę zjazdową **jednolitą wersję sprawozdania** wszystkich Władz Naczelnych, skompresowaną ile się dało, żeby można ją było pobrać lub oglądać w całości podczas obrad. Szczegółowe osobne sprawozdania zespołów, akcji, pełnomocników są oczywiście cały czas dostępne na stronie zjazdu.

Parking w sobotę i niedzielę

Osoby chętne do skorzystania z parkingu przed Ministerstwem w sobotę i niedzielę proszone są o odbiór oznaczeń na szybę w Biurze Zjazdu.

Dojazdy na Zjazd i do hoteli

W załączeniu **plany połączeń z hotelami** – dzienne i nocne. Na miejsce Zjazdu docieramy z Dworca Warszawa Centralna każdym tramwajem w kierunku Wisły, wysiadamy przy „palmie" – Plac de Gaulle'a.

Wyżywienie

Obiady i kolacje będą podawane w formie cateringowej na miejscu obrad. Zabieramy kubki!

Czuwaj!

Biuro Zjazdu

2. Listy do Delegatów XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, kwiecień 2018 r.

2.1. Biskup Polowy Wojska Polskiego, Józef Guzdek[18], 4 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Biskup-Polowy-Wojska-Polskiego-J%C3%B3zef-Guzdek.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, 4 kwietnia 2018 roku

JÓZEF GUZDEK
Biskup Polowy Wojska Polskiego
L.dz. 488/Harcerze/2018

Szanowny
Druhu Przewodniczący,

Serdecznie dziękuję za zaproszenie do udziału w uroczystym otwarciu XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, które odbędzie się 13 kwietnia 2018 roku w Warszawie. Pragnę potwierdzić mój udział w tym wydarzeniu.

Z wyrazami szacunku

+ Józef GUZDEK
Biskup Polowy Wojska Polskiego
Delegat Konferencji Episkopatu Polski
ds. Duszpasterstwa Harcerz

Szanowny Pan
hm. Grzegorz NOWIK HR
Przewodniczący ZHR

[18] Józef Guzdek – polski duchowny rzymskokatolicki, doktor nauk teologicznych, generał brygady, rektor Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej w latach 2001–2004, biskup pomocniczy krakowski w latach 2004–2010, biskup polowy Wojska Polskiego od 2010 r. – przyp. K.M.

2.2. Dowództwo Garnizonu Warszawa, Robert Głąb[19], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Dow%C3%B3dztwo-Garnizonu-Warszawa.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, dnia 13 kwietnia 2018 roku

DOWÓDZTWO GARNIZONU
WARSZAWA

PRZEWODNICZĄCY
ZWIĄZKU HARCERSTWA RZECZYPOSPOLITEJ

hm. Grzegorz NOWIK

Szanowny Druhu Przewodniczący

dziękuję za pamięć i zaproszenie na uroczyste otwarcie obrad XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Niestety, względy służbowe uniemożliwiają mi udział w tym wydarzeniu.

Z szacunkiem odnoszę się do znaczącego dorobku Związku oraz podejmowanych przez Naczelnictwo działań na rzecz kultywowania tradycji polskiego skautingu i harcerstwa z lat II Rzeczypospolitej. Wyrażam też uznanie dla Waszej aktywności w kształtowaniu patriotycznych i obywatelskich postaw nie tylko wśród najmłodszej części naszej społeczności. Gratuluję także podejmowanych na tym polu inicjatyw, szczególnie w roku stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości.

Korzystając z tej wyjątkowej okazji życzę Druhowi Przewodniczącemu, Radzie Naczelnej, instruktorom i oczywiście harcerzom ZHR wielu powodów do satysfakcji z kolejnych dokonań oraz wszelkiej pomyślności w osiąganiu wytyczonych celów.

Wszystkim uczestnikom Zjazdu przekazuję serdeczne żołnierskie pozdrowienia życząc owocnych obrad.

z poważaniem

DOWÓDCA
GARNIZONU WARSZAWA
gen. bryg. Robert GŁĄB

[19] Robert Głąb – dowódca Garnizonu Warszawa (od 7 marca 2016 roku), 15 sierpnia 2016 roku został mianowany na stopień generała brygady – przyp. K.M.

2.3. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Paweł Poszytek[20], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Fundacja-Rozwoju-Systemu-Edukacji.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, 13 kwietnia 2018 r.

Szanowny Pan
hm. Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Chciałbym serdecznie podziękować za zaproszenie na XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Nie mogę uczestniczyć w tym ważnym dla Państwa organizacji wydarzeniu, dlatego tą drogą chciałbym wyrazić słowa uznania i życzyć, aby zjazd przyniósł oczekiwane rezultaty oraz by ZHR niezmiennie w działaniu czerpał inspirację z wartości, jakie zawsze przyświecały tradycji polskiego skautingu.

Tworzą Państwo szczególną społeczność, która wypełnia misję wiążącą się z dużymi wymaganiami i odpowiedzialnością, jednocześnie ciesząc się niesłabnącym zaufaniem społecznym. Bycie harcerzem to powinność i podejmowanie działań w duchu patriotycznym oraz zgodnie z wysokimi standardami etycznymi. Dzięki Państwa zaangażowaniu wspólnota, którą tworzycie kształtuje młodych Polaków na ludzi odpowiedzialnych i gotowych do podejmowania wyzwań współczesnego świata.

Życzę Państwu kolejnych sukcesów oraz satysfakcji z wypełniania misji tak ważnej dla społeczeństwa. Mam nadzieję, że w gronie delegatów i delegatek oraz wraz z nowo powołanymi władzami, Przewodniczącego, Naczelniczki Harcerek i Naczelnika Harcerzy, wytyczycie Państwo kolejne wysokie standardy realizacji projektów, podejmowanych działań i tworzenia nowych założeń wynikających z wizji organizacji.

Zachęcam do korzystania z różnych możliwości programu Erasmus+, w tym wymian młodzieżowych (również w ramach współpracy polsko-litewskiej i ukraińskiej), które przyczyniają się do rozwijania kompetencji językowych, kulturowych, społecznych młodych ludzi w ramach edukacji pozaformalnej.

Proszę przyjąć życzenia owocnych obrad i serdeczne pozdrowienia.

dr Paweł Poszytek
Dyrektor Generalny
Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji

[20] Paweł Poszytek – dyrektor generalny i prezes zarządu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji od maja 2016 r. – przyp. K.M.

2.4. Instytut Pamięci Narodowej, Krzysztof Szwagrzyk[21], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Instytut-Pami%C4%99ci-Narodowej.pdf, dostęp: 2.10.2018

ZASTĘPCA PREZESA
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
Przeciwko Narodowi Polskiemu

dr hab. Krzysztof Szwagrzyk

Warszawa, dnia 13 kwietnia 2018 r.

PAN
Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Dziękuję bardzo za zaproszenie na uroczyste otwarcie obrad XVI zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Niestety zaplanowane wcześniej obowiązki służbowe uniemożliwiają mi spotkanie z Państwem w tych wyjątkowych dniach.

Pragnę jednak zapewnić, iż bardzo bliskie są mi ideały i wartości przyświecające działalności ZHR, które najpełniej wyrażają się w słowach harcerskiej przysięgi „mam szczerą wolę pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść pomoc bliźniemu, być posłusznym Prawu Harcerskiemu". Szczególnie doceniam zaangażowanie instruktorów harcerskich w misję wychowania młodego pokolenia Polaków w duchu szacunku i miłości do ojczyzny. W czasach wolności i pokoju kształtowanie patriotycznych postaw jest ważnym elementem budowania tożsamości narodowej wśród młodzieży oraz poczucia obowiązku wobec własnego kraju. Bohaterska historia życia i śmierci żołnierzy Szarych Szeregów to dobitne świadectwo wpływu harcerskiego wychowania i harcerskich ideałów na postawę młodego człowieka. Wierzę, że współczesne harcerstwo może być alternatywą dla zbyt hedonistycznego i pozbawionego autorytetów stylu życia wielu polskich nastolatków, w zamian wychowując uczciwych młodych ludzi, którzy gotowi są nieść bezinteresowną pomoc.

Życzę wszystkim Uczestnikom Zjazdu wytrwałości w realizacji harcerskich idei pozostawionych przez twórcę polskiego skautingu Andrzeja Małkowskiego w duchu chrześcijańskich wartości.

[21] Krzysztof Szwagrzyk – zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Jest absolwentem Uniwersytetu Wrocławskiego. Na tej samej uczelni w 1996 r. na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych, specjalność – historia najnowsza. W 2007 r. habilitował się na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jest profesorem nadzwyczajnym Dolnośląskiej Szkoły Wyższej. Od lipca 2016 r. jest zastępcą Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej oraz pełniącym obowiązki Dyrektora Biura Poszukiwań i Identyfikacji – przyp. K.M.

2.5. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, Leszek Suski[22], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komendant-G%C5%82%C3%B3wny-Pa%C5%84stwowej-Stra%C5%BCy-Po%C5%BCarnej.pdf, dostęp: 2.10.2018

KOMENDANT GŁÓWNY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Pan
hm. Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Dziękując za zaproszenie na obrady XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z przykrością informuję Pana, że wcześniej zaplanowane obowiązki służbowe uniemożliwiają mi osobisty udział w tak ważnym dla Państwa wydarzeniu. Korzystając ze sposobności pragnę tą drogą przekazać Panu, a za Pańskim pośrednictwem członkiniom i członkom Władz Naczelnych Związku oraz wszystkim zgromadzonym tu delegatkom i delegatom, serdeczne gratulacje i pozdrowienia.

Czynię to ze świadomością rosnącego znaczenia organizacji harcerskich dla współczesnego bezpieczeństwa państwa poprzez Wasz udział w budowaniu narodowego systemu ratownictwa i ochrony ludności, łączącego podmioty profesjonalne i społeczne. Podkreślę również, że wierność złożonym deklaracjom oraz etosowi służby, traktowanej jako powołanie realizowane w duchu dyscypliny i wymogów działania zespołowego, to hasła wyznaczające kanon etyczny bliski zarówno strażakom, jak i harcerzom.

Pragnę zatem tą drogą życzyć wszystkim Państwu – Wychowawcom oraz Młodzieży w harcerskich mundurach – wspólnie budującym kapitał dla dalszego rozwoju indywidualnego i organizacyjnego, by nadrzędnymi wartościami decydującymi o atmosferze Zjazdu i treści podjętych uchwał niezmiennie było dobro i pomyślna przyszłość Rzeczypospolitej.

gen. brygadier Leszek SUSKI

Warszawa, 13 kwietnia 2018 r.

[22] Leszek Suski – polski strażak, generał brygadier, od 2015 r. komendant główny Państwowej Straży Pożarnej, a także szef Obrony Cywilnej Kraju – przyp. K.M.

2.6. Komendant Główny Straży Granicznej, Tomasz Praga[23], 10 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komendant-G%C5%82%C3%B3wny-Stra%C5%BCy-Granicznej.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, 10 kwietnia 2018 r.

Komendant Główny
Straży Granicznej

KG-SK-IP-SO.072.8.2018

Szanowni Państwo
Delegaci XVI Zjazdu
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Szanowne Druhny, Szanowni Druhowie,

pragnę podziękować za zaproszenie na uroczyste otwarcie obrad XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Niestety z powodu wcześniej podjętych zobowiązań nie będę mógł uczestniczyć w tym ważnym dla Państwa wydarzeniu.

Niech słowa prekursora skautingu w Polsce – Andrzeja Małkowskiego, dotyczące patriotyzmu będą dla wszystkich członków Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej drogowskazem w codziennej służbie: *„Miłość Ojczyzny jest nakazem, który w swej duszy przynosimy na świat i który pobudza nas do służby Ojczyźnie. Ojczyzna to nie to samo, co ziemia i społeczeństwo, i język, i zwyczaje, lubo i te czynniki mieszczą się w pojęciu Ojczyzny. Ojczyzna, którą my odczuwamy intuicyjnie, a którą poznajemy w bogactwie życia narodowego, w tradycji i historii, wymaga od nas spełnienia naszego obowiązku i służenia Jej celom".*

Wszystkim uczestnikom XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej życzę owocnych obrad, dobrych uchwał i trafnych wyborów, a także wytrwałości w szerzeniu wartości harcerskich.

Z wyrazami szacunku

gen. bryg. SG Tomasz PRAGA

[23] Tomasz Praga – absolwent Wyższej Szkoły Administracji i Zarządzania w Przemyślu. Służbę rozpoczął w 1992 r. w Bieszczadzkim Oddziale Straży Granicznej. W Komendzie Głównej Straży Granicznej służy od 2008 r., 7 marca 2016 r. został powołany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na stanowisko Zastępcy Komendanta Głównego Straży Granicznej. 21 kwietnia 2017 r. został mianowany na stopień generała brygady Straży Granicznej. Od 23 stycznia 2018 r. na stanowisku Komendanta Głównego Straży Granicznej – przyp. K.M.

2.7. Marszałek Senatu RP, Stanisław Karczewski[24], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Marsza%C5%82ek-Senatu-RP-Stanis%C5%82aw-Karczewski.pdf, dostęp: 2.10.2018

MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Stanisław Karczewski

Warszawa, 13 kwietnia 2018 roku

Szanowny Pan
Hm. Grzegorz Nowik
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Szanowny Panie Harcmistrzu,
Szanowni Państwo,

uprzejmie dziękuję za zaproszenie mnie na otwarcie obrad XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, które odbywa się w Warszawie. Nie mogąc osobiście w nim uczestniczyć – czego żałuję – tą drogą pozdrawiam wszystkich delegatów, kadrę i zaproszonych gości.

Szanowni Państwo, ruch światowego skautingu został zapoczątkowany blisko 120 lat temu, a trzema zasadami kształtującymi ten ruch było przestrzeganie obowiązku wobec Boga, obowiązku wobec bliźnich i obowiązku wobec samego siebie.

Polski skauting powstał już w 1910 roku, a więc około 110 lat temu. Harcerstwo, jak wkrótce nazwano polską odmianę skautingu, zgodnie z definicją Andrzeja Małkowskiego, to skauting plus niepodległość. W ten sposób druh Małkowski zaznaczał różnicę w ówczesnych priorytetach polskiego harcerstwa i światowego skautingu. W roku stulecia Niepodległości szczególnie cenne jest przypominanie patriotycznego charakteru polskiego skautingu. Otóż podstawowe wartości, które zawarte są w prawie harcerskim, to moralne normy wywodzące się z kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich. Jako Marszałek Senatu chcę przypomnieć, że 10 lat temu Senat Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił rok 2008 rokiem Andrzeja i Olgi Małkowskich. Obecny, 2018 rok, został przez Senat ustanowiony Rokiem Harcerstwa, w związku ze stuleciem powstania sformalizowanego Związku Harcerstwa Polskiego i dla podkreślenia zasług polskiego harcerstwa oraz przyszłej jego roli w wychowywaniu młodego pokolenia.

Od początku skautingu na ziemiach Polski kształtowano postawy niepodległościowe patriotycznej młodzieży. Skauting siłą rzeczy, przybierał cechy ruchu paramilitarnego. Polskie harcerstwo wniosło wielki i chlubny wkład w walki o niepodległość, zarówno podczas pierwszej, jak i drugiej wojny światowej.

---

[24] Stanisław Karczewski – marszałek Senatu IX kadencji od 12 listopada 2015 r.; wicemarszałek Senatu VIII kadencji (8 listopada 2011 – 11 listopada 2015), senator VI i VII kadencji. Od 2003 r. należy do Prawa i Sprawiedliwości. Jest członkiem Komitetu Politycznego i Rady Politycznej tej partii oraz Zarządu Okręgowego Prawa i Sprawiedliwości w Radomiu – przyp. K.M.

Misją harcerstwa polskiego już od stu lat jest wychowywanie młodzieży i kształtowanie charakterów poprzez stawianie przed nią coraz to nowych wyzwań. Podstawowe wartości, jakie zawarte są w prawie harcerskim, to moralne normy wywodzące się z kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich oraz wartości patriotyczne. W wychowaniu młodzieży harcerstwo zwraca także uwagę na zachowanie szacunku wobec każdego człowieka. Każdy harcerz ma obowiązek czynnej postawy w życiu oraz samodoskonalenia się i uzyskiwania wyższych umiejętności.

Niech mi będzie wolno przypomnieć słowa wybitnego patrioty, pedagoga i naukowca harcmistrza Aleksandra Kamińskiego, dla którego „harcerstwo – to nie tylko idea i nie tylko metoda, to nade wszystko środowisko ludzi, które przeżyło i przeżywa treść harcerstwa".

Druhny i druhowie, misją harcerstwa jest wychowywanie młodzieży na **dzielnych i zdolnych do poświęceń ludzi.** Misja ta może być realizowana jedynie przez instruktorów dobrze przygotowanych do pracy wychowawczej i świadomych spoczywającej na nich odpowiedzialności oraz będących autentycznymi wzorcami osobowymi dla podwładnych. Dziękując raz jeszcze za zaproszenie, życzę, Zjazd zwieńczył swoje obrady mądrymi konstatacjami, które służyć będą dalszemu rozwojowi Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Z poważaniem
Stanisław Karczewski

2.8. Metropolita Gdański, Sławoj Leszek Głódź[25], 10 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Metropolita-Gda%C5%84ski.pdf, dostęp: 2.10.2018

Gdańsk-Oliwa, 10 kwietnia 2018 r.

+ Sławoj Leszek Głódź
Arcybiskup
Metropolita Gdański

Zn. akt: IV F 5 – 63/2018

Szanowny Panie Przewodniczący,

Serdecznie dziękuję za informację dotyczącą XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, który odbędzie się w dniach 13–15 kwietnia br. w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii w Warszawie.

Kolejne Zjazdy Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej są okazją do podsumowania dotychczasowych działań, a jednocześnie wytyczają kierunki pracy na kolejne lata. W programie zaplanowano również wybór członków Władz Naczelnych. Zwią-

[25] Sławoj Leszek Głódź – polski duchowny rzymskokatolicki, doktor prawa kanonicznego, generał dywizji, biskup polowy Wojska Polskiego w latach 1991–2004, biskup diecezjalny warszawsko-praski w latach 2004–2008, arcybiskup metropolita gdański od 2008 r. – przyp. K.M.

zek Harcerstwa Rzeczpospolitej od lat, z powodzeniem wykonuje wielką pracę wychowawczą kształtując serca i charakter młodych ludzi dla dobra Ojczyzny. W roku jubileuszu 100 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości należy podkreślić, że na szczególne uznanie zasługuje służba Związku Harcerstwa Rzeczpospolitej na polu popularyzowania i umacniania tradycji, tożsamości narodowej i patriotyzmu Polaków.

Ze względu na ustalone wcześniej w kalendarium obowiązki duszpasterskie nie będę w stanie uczestniczyć we wspomnianych wydarzeniach, jednak wyrażam wdzięczność za pamięć o mojej osobie, a wszystkim Uczestnikom Zjazdu przesyłam gorące życzenia Bożej łaski i opieki Matki Najświętszej.

Łączę serdecznie pozdrowienia w Panu,

+ Sławoj Leszek Głódź
Arcybiskup
Metropolita Gdański

Szanowny Pan Prof. hm.
Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący ZHR
ul. Litewska 11/13
00-589 W A R S Z AWA

2.9. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Elżbieta Rafalska[26], 12 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Minister-Rodziny-Pracy-i-Polityki-Spo%C5%82ecznej.pdf, dostęp: 2.10.2018

M I N I S T E R
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Elżbieta Rafalska

Warszawa, dnia 12 kwietnia 2018 r.

Pan
hm. Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Szanowny Panie Przewodniczący,

wychowawcza rola ruchu harcerskiego oparta na służbie i braterstwie chlubnie wpisała się w historię naszego Narodu. Jego działalność zasługuje na szczególne wyróżnienie. Przyczynia się bowiem do wychowania młodych ludzi – którym nie obca jest dewiza „Bóg, Honor, Ojczyzna" – w oparciu o uniwersalne idee chrześcijańskie zawarte w prawie i przyrzeczeniu harcerskim. Nie ulega również wątpliwości, że Wasza codzienna praca wspomaga proces wychowywania dzieci i młodzieży.

[26] Elżbieta Rafalska – senator VI kadencji, posłanka na Sejm VI, VII i VIII kadencji, w latach 2006–2007 sekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, od 2015 r. minister rodziny, pracy i polityki społecznej – przyp. K.M.

Przygotowuje również do życia w odpowiedzialnym społeczeństwie, w którym nikt nie pozostaje obojętny na krzywdę i los bliźniego oraz któremu nie są obce takie wartości jak: prawda, uczciwość oraz poszanowanie godności drugiego człowieka. Ponadto misja przyjęta przez harcerstwo sprawia, że jest ono nie tylko drogowskazem jak iść przez życie i realizować się w społeczeństwie, ale przede wszystkim stale aktualną i równie mało atrakcyjną propozycją pożytecznego spędzania czasu.

Serdecznie dziękuję za pamięć i zaproszenie na *XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*. Niestety, napięty harmonogram zajęć oraz podjęte wcześniej zobowiązania służbowe uniemożliwiają mi spotkanie z Państwem – o czym z żalem zawiadamiam. Korzystając więc z okazji wszystkim uczestnikom Zjazdu życzę kolejnych lat harcerskiej służby, satysfakcji ze swojej pracy, wytrwałości w dążeniu do wytyczonych planów oraz aktywnego wspierania harcerstwa i rozpowszechniania jego szczytnych idei.

Raz jeszcze dziękuję za zaproszenie i pozostaję z wyrazami szacunku.

Elżbieta Rafalska

2.10. Ministerstwo Obrony Narodowej, Paweł Hut[27], 12 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Ministerstwo-Obrony-Narodowej.pdf, dostęp: 2.10.2018

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT EDUKACJI, KULTURY I DZIEDZICTWA

00-911 Warszawa, Al. Niepodległości 218
Tel.: 261 840-117, fax.: 261 874-789

Warszawa, 12 kwietnia 2018 r.

PRZEWODNICZĄCY
ZWIĄZKU HARCERSTWA RZECZYPOSPOLITEJ
Pan harcmistrz Grzegorz Nowik

e-mail: zjazd@zhr.pl

Druhu Przewodniczący!

Serdecznie dziękuję za zaproszenie mnie do wzięcia udziału w XVI Zjeździe Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Niestety, zaplanowane wcześniej obowiązki służbowe nie pozwalają mi na osobisty udział w obradach Zjazdu. Drogą listową pragnę przekazać wyrazy uznania dla naczelnych władz Związku za istotny wkład w pracę wychowawczą i krzewienie postaw patriotycznych młodzieży.

Kolejny Zjazd Związku, jest okazją do podsumowania działalności harcerstwa i zaprezentowania dorobku wychowawczego z młodzieżą. Zjazd to również czas

[27] Paweł Hut – doktor habilitowany nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce. Od 2016 r. był m.in. dyrektorem Departamentu Polityki Migracyjnej, a następnie Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji RP, przedstawicielem MSWiA w Rządowej Radzie Ludnościowej, a także dyrektorem Departamentu Edukacji, Kultury i Dziedzictwa Departamentu Edukacji, Kultury i Dziedzictwa – przyp. K.M.

refleksji nad dalszą działalnością oraz szansa na powstanie nowych idei i koncepcji, a także wypracowanie nowoczesnych narzędzi do pracy z młodzieżą na każdym jego poziomie organizacyjnym, przy odwołaniu się do bogatej tradycji polskiego skautingu.

Serdecznie dziękuję wszystkim harcerzom i harcerkom za ich wierną służbę Ojczyźnie i bliźnim oraz kultywowanie i pielęgnowanie kultury polskiej, harcerskiego dziedzictwa, a także chlubnych tradycji oręża polskiego, które w nierozerwalny sposób przeplatają i dopełniają się wzajemnie w budowaniu świadomości historycznej i tożsamości narodowej. Niech najświętsze patriotyczne, chrześcijańskie i harcerskie wartości zawarte w haśle: „Bóg, Honor, Ojczyzna" wyznaczają dalszą drogę harcerskiej służby.

Szanowny Panie Przewodniczący, życzę owocnych obrad. Jestem przekonany, że podczas tegorocznego Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej uda się osiągnąć jego główny cel i wypracować programy dalszej działalności Związku oraz podjąć nowe wyzwania w zaszczytnej służbie dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej.

Z harcerskim pozdrowieniem
podpis nieczytelny

2.11. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Andrzej Papierz[28], 12 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Misterstwo-Spraw-Zagranicznych.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, 12.04.2018 r.

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Podsekretarz Stanu
Andrzej Papierz

Hm. Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący Związku
Harcerstwa Rzeczypospolitej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W imieniu Ministra Jacka Czaputowicza serdecznie dziękuję za zaproszenie na otwarcie obrad XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Jednocześnie jednak z przykrością muszę poinformować, że ze względu na wcześniejsze zobowiązania służbowe, Pan Minister nie będzie mógł uczestniczyć w spotkaniu najwyższych władz Związku.

Chciałbym jednak skorzystać z w tym miejscu z okazji i podziękować Państwu, w imieniu Pana Ministra oraz własnym, za niezłomny wysiłek wkładany przez in-

[28] Andrzej Papierz – polski dziennikarz i dyplomata, w latach 2007–2010 ambasador RP w Bułgarii. Od 2018 r. podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych – przyp. K.M.

struktorów harcerstwa i cały Związek w kształcenie kolejnych pokoleń młodych Polaków w duchu poszanowania wartości patriotycznych. Dorobek wychowawczy a także zaangażowanie niepodległościowe i społeczne reprezentowane przez ZHR stanowią w moim odczuciu ogromną wartość. Wasza działalność stanowi inspirację dla wielu organizacji zaangażowanych w działania wychowawcze, a reprezentowanej przez Związek wytrwałości w kultywowaniu polskich tradycji patriotycznych należą się szacunek i najwyższe słowa uznania.

Życzę Państwu owocnych obrad.
Z harcerskim pozdrowieniem,
Czuwaj!

2.12. Naczelniczka ZHP, Anna Nowosad[29], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Naczelniczka-ZHP.pdf,
dostęp: 2.10.2018

NACZELNICZKA
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

hm. Anna Nowosad

Warszawa, 13 kwietnia 2018 r.

Mieć zaszczyt. Traktować harcerską służbę jako zaszczytny obowiązek, nie oczekując nagród, odznaczeń, wyróżnień. I tylko jedna nagroda za służbę: poczucie spełnionego obowiązku, oceniane we własnym sumieniu. Nie medale, nie premie, nie dyplomy, tylko – a może aż – spokojne sumienie, źródło wewnętrznego zadowolenia, szczęścia. Ku temu zmierza harcerskie, obywatelskie wychowanie.

hm. Stefan Mirowski

Szanowne Druhny, Szanowni Druhowie,

Każdy zjazd jest okazją do podsumowania realizowanych działań, jak i do wyznaczenia nowych celów. Każdy zjazd jest też okazją do przyjrzenia się temu, w jakim miejscu jako organizacja się znajdujemy i określenia, ile drogi jeszcze przed nami zanim znajdziemy się u celu.

Organizacje harcerskie pełnią niezwykle ważną rolę w wychowywaniu kolejnych pokoleń Polaków w duchu braterstwa i służby na rzecz innych. Rola instruktorek i instruktorów w tym procesie, a przede wszystkim ich przykład własny, jest nie do przecenienia. Nikt i nic nie kształtuje lepiej postaw młodych ludzi niż zaangażowani, oddani swojej służbie i konsekwentni w wyznawanych wartościach wychowawcy. Jestem przekonana, że instruktorki i instruktorzy harcerscy takimi właśnie wychowawcami są. W czasach, w których służba innym i zaangażowanie obywatelskie nie zawsze są doceniane, harcerstwo pozostaje tym ruchem, który

[29] Anna Nowosad – harcmistrzyni, działaczka społeczna, prawniczka, menedżerka, instruktorka harcerska, od 2017 r. Naczelnik Związku Harcerstwa Polskiego – przyp. K.M.

niezmiennie kształtuje kolejne pokolenia ludzi uważnych, dostrzegających potrzeby innych i pełniących służbę na rzecz państwa.

Harcerstwo jest piękną szkołą życia i budowania trwałych przyjaźni, które towarzyszą nam przez wiele lat.

Harcerstwo daje przestrzeń do wymiany doświadczeń między pokoleniami i do naturalnego dzielenia się wiedzą i umiejętnościami.

Harcerstwo pozwala bardzo młodym ludziom zmierzyć siłę swojego charakteru i ocenić własne umiejętności, daje im także możliwość nieustającej pracy nad sobą.

Bycie harcerką czy harcerzem to wielka przygoda, ale to także zobowiązanie do tego, aby całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, i nieść chętną pomoc bliźnim.

We wciąż zmieniającym się świecie harcerskie ideały i zasady pozostają niezmienne. Wyzwaniem jest jednak to, jak przekazywać je kolejnym pokoleniom, jak zaszczepiać ducha harcerskiej służby.

Z wyzwaniem tym mierzą się wszystkie organizacje harcerskie. Jesteśmy różni, ale wszystkim nam przyświecają te same zasady: służba Bogu, służba Polsce i służba drugiemu człowiekowi. Wierzę, że jeśli będziemy współpracowali i wymieniali się doświadczeniami, nasza harcerska służba będzie bardziej skuteczna. Wierzę, że współpracując jesteśmy w stanie zmienić postrzeganie roli instruktorek i instruktorów harcerskich przez społeczeństwo i doprowadzić do sytuacji, w której organizacje harcerskie są traktowane jako ważny partner w wychowywaniu kolejnych pokoleń Polaków. Widzę ogromny potencjał we współdziałaniu organizacji harcerskich i mam nadzieję, że będziemy kontynuowali współpracę zapoczątkowaną przy tworzeniu programu wspierania organizacji harcerskich w Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Życząc Druhnom i Druhom owocnych obrad i mądrych wyborów, pozostaję z harcerskim pozdrowieniem CZUWAJ!

Anna Nowosad
NACZELNICZKA ZHP

2.13. Poseł na Sejm RP, hm. Jacek Kurzępa[30]

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Pose%C5%82-na-Sejm-RP--hm.-Jacek-Kurz%C4%99pa.pdf, dostęp: 2.10.2018

prof. nadz. dr hab. Jacek Kurzępa
Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

XVI Zjazd
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
Warszawa 13–15 kwietnia 2018
Druhny i Druhowie!

Związku Mój!

Przybywam do Was na zjazd najsamprzód jako Jeden z Was, członek naszej wspólnoty harcerskiej Druhen i Druhów z ZHRu, któremu przyszło w ostatnim

[30] Jacek Kurzępa – polski polityk, socjolog, instruktor harcerski, nauczyciel akademicki i samorządowiec, poseł na Sejm VIII kadencji – przyp. K.M.

czasie pełnić zaszczytną rolę Posła Rzeczypospolitej. Jednocześnie przybywam jako Polak Zatroskany kondycją aksjologiczną naszej wspólnej Ojczyzny i faktem, że tak wiele w narodowym krwiobiegu tak zwanej złej krwi i niechęci jeden wobec drugiego. Jednocześnie dostrzegam, że nasi współ rodacy nadmiernie często zwalniają się z konieczności troski o dziedzictwo Przodków, woli kontynuowania pracy dla Polski by chlubą naszą była, a my stawali się dumnym Narodem w równoprawnej rodzinie narodów europejskich.

Co do tego ma Nasz Związek, jak może wywiązać się z naszego harcerskiego Credo Służby Bogu, Ojczyźnie i Bliźnim? To są kwestie, które z pewnością zaprzątają waszą uwagę podczas Zjazdu, by odpowiedzieć sobie i potomnym na pytanie: jak My współcześni – harcerki i harcerze – możemy być przydatni Polsce XXI wieku, jak możemy pomnażać jej dobrobyt i wpływać na satysfakcję z bycia Polką/ Polakiem?

Pozwólcie na podniesienie trzech kwestii:

A) naszej roli w tworzeniu, podtrzymywaniu Wspólnoty Narodu, zarówno w jej skali szerokiej, jak i naszych Małych Ojczyzn;

B) naszej roli w kreowaniu nowych, użytecznych i najlepszych kompetencji młodego Polaka, by mógł wkrótce stanąć do odpowiedzialnej pracy w nawie państwowej, samorządowej, społecznej;

C) naszej roli w trwaniu w wierze Ojców, tradycji rodzin naszych oraz szacunku do symboli i zwyczajów Narodu Naszego, w tym szczególnej wrażliwości na język polski, narodowe barwy, hymn nasz, miejsca pamięci i chwały – symbole, zwyczaje i obrzędy.

Nie rozwijam tych wątków, niech wybrzmiewają w rezonansie z waszą świadomością, wrażliwością i gotowością znajdowania odpowiedzi na inspirujące pytania.

Sam zaś podkreślę, że rzecz cała sprowadza się do zrozumienia konieczności dziejowej, która przypada nam w udziale, a mianowicie, obowiązku KSZTAŁTOWANIA ELIT!

Jakkolwiek złośliwi komentatorzy, mogą wydrwić ten postulat, nie zmienia to mojej determinacji i pewności, że dziś to nasze najważniejsze zadanie!

W obliczu miałkości intelektualnej wielu, słabości i wachliwości postaw aksjologiczno-normatywnych oraz tchórzliwości w podejmowaniu zadań i braniu za nie odpowiedzialności, ważnym jest byśmy wychowywali ludzi ROZUMNYCH, KOMPETENTNYCH, Gotowych do służebnej postawy wobec naszych kotwic Wiary, Ojczyzny, Bliźnich.

Dla nas harcerzy, chyba nic nowego, zaiste tak jest, kłopot w tym, że konteksty się zmieniają, świat nadmiernie skutecznie próbuje nam wybić z rąk argumenty i pewność, że bez względu na czasy – najlepszym scenariuszem na życie – jest bycie uczciwym i dobrym człowiekiem, a wtedy, gdy twoje talenty do tego cię pretendują, stawaj na czele, stań się awangardą, demiurgiem dobrej zmiany samego siebie i świata, który jest tobie powierzony.

Na czas kadencji nowych władz życzę, żebyście nie zachłysnęli się bliskością relacji z władzą i pamiętali, że skoro mamy przesłanki by kształcić elity i stawać się elitą, powiązali tę gotowość z autorefleksją, że jest się nią nie dlatego, że tego się chce, tylko, że nabywa się cechy i kompetencje oraz społeczne znaczenie, które legitymizuje kogoś jako reprezentanta elity.

Hm Jacek Kurzępa HR

2.14. Prezes Rady Ministrów, Mateusz Morawiecki[31], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Prezes-Rady-Ministr%C3%B3w.pdf, dostęp: 2.10.2018

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia 13 kwietnia 2018 r.

Druhny i Druhowie,

XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej odbywa się w szczególnym momencie. W tym roku rocznicę stulecia obchodzi zarówno niepodległa Polska, jak i Krzyż Harcerski – wzorowany na orderze Virtuti Militarii symbol tego, co w harcerstwie najważniejsze: odwagi, męstwa, służby, pracy nad sobą. To wyjątkowy rok na podsumowanie Waszych działań i decyzje o przyszłości Związku. Wszystkim delegatom – ponad czterystu instruktorkom i instruktorom reprezentujących okręgi ZHR z całego kraju – przekazuję wyrazy wdzięczności i harcerskie pozdrowienia.

„Mam szczerą wolę pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu" – te słowa Przyrzeczenia są dla Was życiowym kompasem. To zgoda na obowiązek kształtowania swojego charakteru, podjęcie trudu bezinteresownej pracy na rzecz wspólnego dobra. Dla mnie i wielu moich współpracowników, którzy wywodzą się z ZHR, są one także piękną, o ile nie najpiękniejszą, definicją służby obywatelom, oddania dobru kraju i troski o przyszłe pokolenia.

Służba, braterstwo i praca to piękne ideały, które jednoczą harcerską brać wokół wartości zapisanych w dziesięciu punktach Prawa Harcerskiego. Ale łączy Was także wspaniała historia polskiego harcerstwa, której jednym z symboli są Szare Szeregi i ich bohaterowie, wśród nich: Orsza, Zośka czy Rudy. Wasza organizacja to wspólnota przeżyć, wspomnień i przygód, ale też wspólnota wartości, kształtująca ludzi pełnych odpowiedzialności za Polskę, gotowych mądrze podejmować wyzwania współczesności.

Harcerstwo to ważna i wartościowa karta polskiej państwowości. Wszystkim członkom ZHR – bez względu na wiek i harcerską szarżę – dziękuję za Waszą gotowość do czynienia dobra, za Wasze zaangażowanie w pracę dla Polski. Instruktorkom i instruktorom dziękuję za aktywność patriotyczną i wychowawczą; za to, że harcerstwo pozostaje dla Was jakością moralną, którą urzeczywistniacie w działaniu, w codziennej służbie dla dobra naszej Ojczyzny, społeczeństwa, każdego człowieka.

Na czas trzydniowego zjazdu wszystkim delegatom dedykuję słowa Robert Baden-Powella: „Starajcie się zostawić ten świat troszkę lepszym niż go zastaliście".

Z harcerskim pozdrowieniem

Czuwaj!

Mateusz Morawiecki

hm. Grzegorz Nowik HP
Przewodniczący ZHR
Delegatki i Delegaci na XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

---

[31] Mateusz Morawiecki – polski menedżer, bankowiec i polityk, w latach 2007–2015 prezes zarządu Banku Zachodniego WBK, wiceprezes Rady Ministrów (2015–2017), w latach 2015–2016 minister rozwoju, a następnie minister rozwoju i finansów (2016–2018), od 2017 r. prezes Rady Ministrów – przyp. K.M.

2.15. Rzecznik Praw Dziecka, Marek Michalak[32], 6 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Rzecznik-Praw-Dziecka.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, 06 kwietnia 2018 roku

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

GAB.064.159.2018.DBP

Druh
hm. Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Druhu Przewodniczący,

serdecznie dziękuję za zaproszenie na XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Doroczny Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczpospolitej jest okazją dla kadry instruktorskiej do podjęcia dyskusji nad systemem wychowania młodzieży, a także zadaniami jakie stoją przed harcerstwem. Prawda, uczciwość, poszanowanie godności drugiej osoby – to uniwersalne wartości, jakimi powinni się kierować młodzi ludzie. Wychowanie młodzieży jest zadaniem trudnym, jednak niezwykle potrzebnym. Warto, aby w programie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej znalazło się także miejsce na edukację na temat praw dziecka i wspomnienie Ireny Sendlerowej, której rok właśnie obchodzimy. Jej postawa w czasie wojny oraz jej życiowe wybory są wspaniałym wzorem dla młodych harcerzy.

Bardzo żałuję, ale wcześniejsze zobowiązania nie pozwalają mi na osobisty udział w XVI Zjeździe ZHR. Pozdrawiam serdecznie wszystkich organizatorów oraz uczestników Zjazdu.

Z wyrazami szacunku
Marek Michalak

[32] Marek Michalak – polski pedagog specjalny i działacz społeczny, kanclerz Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu, od 2008 r. rzecznik praw dziecka – przyp. K.M.

2.16. Senator RP, prof. Jan Żaryn[33], 12 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Senator-RP-prof.-Jan-%C5%BBaryn.pdf, dostęp: 2.10.2018

Warszawa, dnia 12.04.2018 r.

SENATOR
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

prof. Jan Żaryn

Szanowni
Druhowie i Druhny,
Delegaci na XVI Zjazd
Związku Harcerstwa
Rzeczypospolitej

Szanowni Państwo,

Harcerstwo na ziemiach polskich jest obecne od ponad stu lat, mając ogromny wkład w wychowanie dzieci i młodzieży do patriotyzmu, służby i odpowiedzialności za siebie oraz za innych. Przyszli Druhowie wstępowali do Legionów Polskich i do Armii Błękitnej, walczyli podczas I Wojny Światowej, a także włączali się w czyn zbrojny i dyplomatyczny podczas kształtowania się granic Ojczyzny już po odzyskaniu niepodległości. Byli obecni również w trakcie kolejnego, ogromnego konfliktu zbrojnego w latach II Wojny Światowej, jako członkowie Szarych Szeregów i Hufców Polskich, a także m.in. w ramach Grup Szturmowych wchodzili w skład Armii Krajowej. Również w czasach stalinowskich nie poddawali się kolejnemu okupantowi, tworząc podziemne młodzieżowe organizacje postharcerskie, gdy komuniści zlikwidowali ZHP. Kolejne pokolenie harcerzy, z Czarnej Jedynki i z innych drużyn, włączyło się w okresie PRL w podtrzymywanie wartości harcerskich wśród młodzieży, a szczególnie w latach 80 stało się ważnym segmentem w budowli, której na imię: Polska powtórnie Odrodzona.

W obecnych czasach idee harcerskie pozostają nadal aktualne. Niosą w XXI wiek wartości atrakcyjne również dla współczesnej młodzieży, która pomimo zanurzenia w konsumpcjonistycznym otoczeniu pragnie kształtować swoje życie w duchu służby bliźniemu i Ojczyźnie, a także samodzielności i odpowiedzialności, które przekładają się na umiejętność pracy w drużynie.

Nie można zapomnieć o harcerstwie i harcerzach także w tych ostatnich dniach – kiedy wspominaliśmy tragiczne chwile sprzed ośmiu lat: szok i ból, ale także poczucie wspólnoty i solidarności wśród Polaków oddających przed Pałacem Prezydenckim hołd Głowie Państwa oraz wszystkim pozostałym ofiarom Katastrofy Smoleńskiej. Harcerze byli wtedy z nami układając w jeden wielki płomień pamięci przekazywane przez Rodaków znicze.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa. Jest to rok, w którym będziemy świętowali setną rocznicę powstania Związku Harcer-

[33] Jan Żaryn – polski historyk, zajmujący się w szczególności historią Kościoła katolickiego w Polsce w XX w., historią obozu narodowego oraz dziejami emigracji politycznej po 1945 r., nauczyciel akademicki, senator IX kadencji – przyp. K.M.

stwa Polskiego, scalającego organizacje skautowe, działające wcześniej na terenie poszczególnych zaborów. W przyszłym zaś roku będziemy obchodzili trzydziestą rocznicę powstania Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Życzę Państwu, aby ten wyjątkowy czas XVI Zjazdu Harcerstwa Rzeczypospolitej przyniósł decyzje, które sprawią, że harcerstwo polskie w obecnych czasach – które obfitują przecież w kolejne wielkie wyzwania dla naszego Narodu – pomoże młodym Polakom zaczerpnąć niezłomnego ducha z naszej ponad tysiącletniej historii, aby mogli godnie przygotować się do zadań czekających ich w dorosłym życiu. Na chwałę Pana Boga i Najjaśniejszej Rzeczypospolitej!

Zachęcam także, by podczas Zjazdu podjąć dzieło uhonorowania w sposób szczególny tych harcerzy, z Andrzejem i Olgą Małkowskimi, czy ks. Kazimierzem Lutosławskim na czele, którzy w sposób wyjątkowy zapisali się w pamięci jako współtwórcy Niepodległej. W 100 rocznicę powstania Polski Odrodzonej ich imieniem można nazwać kolejne drużyny, a także szczepy i chorągwie ZHP.

Z wyrazami szacunku i z wdzięcznością, bo nasze dzieci – moje i mojej żony, Małgorzaty – także przeszły przez ZHR, gdzie zostały poddane wychowaniu tożsamym z przekazem domowym i wartościami, które chcieliśmy by stanowiły fundament ich tożsamości.

Jan Żaryn

Senator RP

2.17. Stowarzyszenie Szarych Szeregów, Tadeusz Grzybowski[34], Andrzej Marasek[35], 2 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Stowarzyszenie-Szarych-Szereg%C3%B3w.pdf, dostęp: 2.10.2018

STOWARZYSZENIE SZARYCH SZEREGÓW
ZARZĄD GŁÓWNY
Organizacja pożytku publicznego KRS 0000 125 133
ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa; tel.: (+48 22) 620 19 26 e-mail: szareszeregi@op.pl
Konto: PKO BP SA III Oddział w Warszawie Nr 41-1020-1097-0000-7102-0001-8895

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2018 r.

L. dz. ZG/29/18

Przewodniczący XVI Zjazdu
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
Warszawa, dnia 13 kwietnia 2018

Zarząd Główny Stowarzyszenia Szarych Szeregów, z okazji XVI Zjazdu ZHR, składa Delegatom serdeczne życzenia owocnych obrad i wyboru nowych władz Związku.

[34] Tadeusz Ryszard Grzybowski – Skarbnik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Szarych Szeregów – przyp. K.M.

[35] Andrzej Marasek – Harcerz Orli, Sekretarz Generalny Stowarzyszenia Szarych Szeregów – przyp. K.M.

Podkreślenia wymaga fakt, że Zjazd odbywa się w 100 lecie uzyskania niepodległości przez Polskę oraz 100 lecie Harcerstwa Polskiego.

Podjęte przez Zjazd uchwały powinny mieć wpływ na dalszą działalność Związku dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej a przede wszystkim dla Jej młodzieży.

Czuwaj

Skarbnik
Zarządu Głównego
Tadeusz Grzybowski

Zastępca Przewodniczącego
Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
mgr inż. Andrzej Marasek

2.18. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Paweł Soloch[36], 10 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Szef-Biura-Bezpiecze-%C5%84stwa-Narodowego.pdf, dostęp: 2.10.2018

Paweł Soloch
Sekretarz Stanu

Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego

Warszawa, dnia 10 kwietnia 2018 roku

Druhny i Druhowie,
Zgromadzeni Państwo!

Od niemal 30 lat Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej przygotowuje i wychowuje tysiące młodych ludzi do pracy i odpowiedzialnej służby dla Polski. Związek, do którego Państwo należą, jest bez wątpienia jedną z najważniejszych organizacji ideowo-wychowawczych w naszym kraju. Organizacji, przypomnę, wyrosłej i czerpiącej z pięknej tradycji skautingu i harcerstwa.

Polskie harcerstwo, którego początki sięgają jeszcze czasów zaborów, było kuźnią charakterów, uczyło patriotyzmu i oddania swoich talentów oraz sił w służbie Bogu, bliźnim i Ojczyźnie. Jednym z wymiarów takiej postawy była heroiczna walka harcerzy w latach 1918–1920. Właśnie teraz, w roku 100-lecia niepodległości Polski, należy o tym przypomnieć.

Obecnie, dane jest nam wszystkim żyć w okresie pokoju. Na szczęście nie musimy bić się o Niepodległą. Musimy Jej służyć i dla Niej pracować. Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej od trzech dekad prowadzi pracę wychowawczą, angażuje się w rozmaite działania społeczne, a nade wszystko przygotowuje młodych ludzi do przyszłej służby dla państwa polskiego i jego obywateli. Owoce tej pracy są widoczne. Harcerki i harcerze z ZHR piastują obecnie odpowiedzialne stanowiska w administracji publicznej, przedsiębiorstwach, a także służą w wojsku polskim i innych służbach mundurowych.

[36] Paweł Soloch – polski urzędnik państwowy, w latach 2005–2007 podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, od 2015 r. szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego – przyp. K.M.

Za tę właśnie pracę należą się szczególne podziękowania obecnym na sali instruktorkom i instruktorom. Pragnę pozdrowić wszystkich uczestników XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej oraz życzyć owocnych obrad, a nowo wybranym władzom przekazać gratulacje.

Z wyrazami szacunku i sympatii,

Paweł Soloch

2.19. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Jan Józef Kasprzyk[37], 9 kwietnia

źródło: https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Szef-Urz%C4%99du-do-Spraw-Kombatant%C3%B3w-i-Os%C3%B3b-Represjonowanych.pdf, dostęp: 2.10.2018

SZEF
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH
Jan Józef Kasprzyk

Warszawa, 9 kwietnia 2018 roku

Do Uczestników XVI Zjazdu
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Szanowni Państwo,

serdecznie pozdrawiam Uczestników Zjazdu, mając pełną świadomość wagi tego wydarzenia.

Gdy spoglądamy wstecz, widzimy jak wielką rolę w najnowszej historii odegrali instruktorzy harcerscy i ludzie wywodzący się z harcerstwa. Z morza faktów wyłowię zaledwie kilka, przywołam: Mały Sabotaż i Dywersję, „Biuletyn Informacyjny" Armii Krajowej redagowany przez Aleksandra Kamińskiego, „Zośkę", „Parasol" i „Wigry" – najlepsze bataliony powstańczej Warszawy, a po wojnie działania opozycji antykomunistycznej, inicjowane w dużej mierze przez instruktorów harcerskich.

Także dziś wiele znamienitych osób naszego życia publicznego chętnie odwołuje się do harcerskich korzeni.

Metoda wychowawcza generała Baden-Powella sprawdziła się znakomicie, szczególnie w polskich warunkach, gdzie szybko się zaadaptowała. Wpłynął na to także dramatyzm naszych dziejów. W miejscu podejmowanych na nowo walk o niepodległość Ojczyzny i ludzką godność, harcerze okazali się bardzo potrzebni.

[37] Jan Józef Kasprzyk – polski urzędnik państwowy, historyk, publicysta, działacz społeczny i samorządowiec, w latach 2016–2017 p.o. szefa, a od 2017 r. szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – przyp. K.M.

Bycie użytecznym wymaga określonych predyspozycji, zarówno duchowych, jak i ściśle praktycznych. Ważna jest czystość idei, ale sama ona nie wystarczy. Cóż pozytywnego mogłaby zdziałać gromada pięknoduchów, pozbawionych praktycznych umiejętności?

O taką kompletną formację młodzieży muszą zadbać instruktorzy harcerscy. To wielka odpowiedzialność, lecz wiem, że Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej to wyzwanie z wielką ochotą podejmuje.

Życzę wytrwałości na tej drodze i życzę udanego Zjazdu.

Czuwaj!

Łączę wyrazy szacunku
Jan Kasprzyk

2.20. Telewizja Polska, Jacek Kurski[38], 12 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Telewizja-Polska.pdf, dostęp: 2.10.2018

TELEWIZJA POLSKA

Jacek Kurski
Prezes Zarządu

Warszawa, dn. 12 kwietnia 2018 r.

TVP/JK-072-174/2018

Szanowny Pan
hm. Grzegorz Nowik HR
Przewodniczący
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Szanowny Panie Przewodniczący

w ubiegłym roku w organizowanym przez Telewizję Polską Konkursie „Książka Historyczna Roku", nagrodą czytelników uhonorowana została książka „Sto lat harcerstwa" Wojciecha Hausnera i Marka Wierzbickiego. Pozwolę sobie zacytować autorów z przedmowy do tego dzieła:

„Początki nowego ruchu były skromne, 22 maja 1911 r. we Lwowie rozkazem Andrzeja Małkowskiego powołano trzy pierwsze drużyny skautowe. Tak na ziemiach polskich powstał ruch skautowy (od 1912 r. harcerski), który już po kilku latach rozwinął się w wielki ruch społeczny. W jego działalność angażowały się kolejne pokolenia Polaków. Ruch ten przetrwał sto lat i nadal zachowuje zdumiewającą żywotność".

[38] Jacek Kurski – polski polityk i dziennikarz, w latach 2005–2009 poseł na Sejm V i VI kadencji, w latach 2009–2014 poseł do Parlamentu Europejskiego VII kadencji, w latach 2015–2016 podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, od 2016 r. prezes zarządu Telewizji Polskiej – przyp. K.M.

Powyższe słowa są oczywiste i bardzo proste, ale niezwykle ważne. 100-lecie istnienia ruchu skautowego, bo tak nazywano harcerstwo na początku, daje impuls do refleksji nad jego fenomenem. Imponujące są jej: żywotność, konsekwencja i wierność zasadom – nieustająca przez ponad sto lat i wytrwała mimo naszej trudnej, poszarpanej historii. Zasady i ideały harcerstwa, wytyczone jeszcze przez jego twórcę, Roberta Baden-Powella, są absolutnie podstawowe, jednak w dzisiejszym świecie istnieje silna potrzeba, żeby o nich przypominać: są to służba Bogu, ludziom i Ojczyźnie, zawarte w 10 punktach Prawa Harcerskiego, a w tym zasadnicze wartości: odwaga cywilna, honor, wytrwałość, dobroć, chęć pomocy słabszym, hart ducha, ofiarność. „Pierwszy kraj – potem ja" – to jedna z dywiz Baden-Powella, o której należy dziś pamiętać, bo mówi nie tylko o służbie ojczyźnie, ale także o postawieniu siebie na drugim miejscu wobec służby innym w ogóle.

W tym roku obchodzimy stulecie odzyskania przez nasz kraj niepodległości. Harcerstwo ma dziś do spełnienia szczególną funkcję, którą warto przypomnieć właśnie w roku tej pięknej rocznicy. Ruch harcerski jest dzisiaj potrzebny tak samo, jak w szczególnych okresach polskiej historii, gdy pierwsi skauci pomagali w odrodzeniu polskiej państwowości i innych krytycznych chwilach. Jeszcze nigdy w historii nie było tak dużych zagrożeń dla ducha, morale i siły charakteru młodych ludzi, jak dziś. Ten newralgiczny moment sprawia, że Wasz Związek ma do spełnienia szczególną rolę. Realizowany przez Was program kształtowania charakteru, stawiający młodym ludziom wysokie wymagania etyczne i moralne, jest najlepszą odpowiedzią na postępującą pauperyzację kultury. Niesie ona istotne niebezpieczeństwa: słabość wzorców osobowych, rozpad więzi międzyludzkich, osłabienie sił psychicznych i duchowych młodzieży. Istnieje potrzeba, by ten proces zatrzymać.

Harcerstwo ma narzędzia, by polską młodzież uczyć, prowadzić, a przede wszystkim chronić w tak delikatnym momencie, jaki jest dojrzewanie i budowanie dorosłego charakteru. Instruktorzy harcerscy są do tego zadania doskonale przygotowani: są świetnie wykwalifikowaną kadrą wychowawców. Doceńmy fakt, że dziś, kiedy czas jest szczególnie cenny, oni poświęcają swój czas, urlopy w pracy – społecznej działalności.

Przekazuję Państwu moje najszczersze wyrazy uznania dla Państwa działalności. Chcę podkreślić, że aktywność Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej jest jednym z najszlachetniejszych i najbardziej potrzebnych dzisiejszemu światu pól prospołecznej działalności. Fundament ideowy harcerstwa, tak zbieżny z celami misyjnymi Telewizji Polskiej, jest ratunkiem i pomocą dla bolączek współczesności. Teraz, w szczególnych czasach, kiedy tradycyjne wartości i postawy są poddawane w wątpliwość, kiedy odwaga cywilna, służba i ofiarność nie są „modne", a słowo „honor" niemal odeszło w zapomnienie, harcerze są jednym z ostatnich bastionów przetrwania tych wartości.

Chcę podkreślić, że Telewizja Polska czuje się w obowiązku tak aktywnie, jak to możliwe, wspierać Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, w jego działaniach na rzecz tych zasad. W imieniu swoim i Telewizji Polskiej, obecnym tu Delegatom, Harcmistrzyniom i Harcmistrzom chcę podziękować za ich wysiłek, ciężką pracę i wytrwałość w ich wspaniałej działalności. Przygotowujecie świat „na pojutrze", jak w programie ideowym, realizowanym przez Szare Szeregi: „Dziś – jutro – pojutrze".

Życzę Państwu owocnego Zjazdu, inspirującej debaty i wiele energii oraz zapału do pełnienia Waszych odpowiedzialnych funkcji.

Z harcerskim pozdrowieniem – Czuwaj!

TELEWIZJA POLSKA S.A.
Prezes Zarządu

Jacek Kurski

2.21. Współzałożyciel Bractwa Błogosławionego druha Wicka, Zygmunt Jaczkowski[39], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Wsp%C3%B3%C5%82za-%C5%82o%C5%BCyciel-Bractwa-B%C5%82ogos%C5%82awionego-Druha-Wicka-Zygmunt-Jaczkowski.pdf, dostęp: 2.10.2018

Druhny i Druhowie,

– delegaci Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Jako współzałożyciel „Bractwa Błogosławionego druha Wicka" chciałbym tą drogą poinformować, że w przyszłym roku przypada 20 rocznica beatyfikacji Patrona Harcerstwa Polskiego, podharcmistrza Stefana Wincentego Frelichowskiego.

Patrząc na fotografie z 7 czerwca 1999 roku nie można nie zauważyć licznej grupy harcerek i harcerzy ZHR pełniących Białą Służbę podczas wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II na toruńskim lotnisku. Mieliście również zaszczyt uczestnictwa w procesji z darami i relikwiami błogosławionego podczas Mszy Świętej. W homilii Ojciec Święty opisał harcerską drogę do świętości druha Wicka i zwrócił się do Was z przesłaniem „Niech stanie się dla was patronem, nauczycielem szlachetności i orędownikiem pokoju i pojednania". Nie trzeba było długo czekać na Waszą reakcję. Złożyliście w Watykanie, jako ZHR, prośbę o ustanowienie nowego błogosławionego Patronem Harcerstwa Polskiego. Bardzo Wam za to dziękuję jako Jego siostrzeniec i harcerz. Proszę dzisiaj drogich delegatów Zjazdu ZHR by w swoim programie uwzględnili uczczenie w przyszłym roku tej wspaniałej rocznicy. Wiem, że bł. Wicek byłby dzisiaj z Was dumny, że przyjęliście najlepsze i najszlachetniejsze wzorce z harcerstwa z wolnej Polski w której wzrastał Wasz Patron – kapelan Pomorskiej Chorągwi ZHP, wychowawca i opiekun młodzieży do ostatnich dni swojego życia.

Życzę wszystkim delegatom Zjazdu podjęcia trafnych decyzji dla dobra swoich podopiecznych. Z harcerskim pozdrowieniem Czuwaj!

Zygmunt Jaczkowski

Toruń 13 kwietnia 2018 roku

---

[39] Zygmunt Jaczkowski – współzałożyciel Bractwa Błogosławionego druha Wicka – przyp. K.M.

2.22. Związek Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, Robert Rospędzihowski[40], 13 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Zwi%C4%85zek-Harcerstwa-Polskiego-poza-Granicami-Kraju.pdf, dostęp: 2.10.2018

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
ROK ZAŁOŻENIA
1910
FOUNDED

POLISH SCOUTING ASSOCIATION
(INTERNATIONAL) Ltd

Londyn, 13 kwietnia 2018r.

Druhny i Druhowie, Członkowie XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej!

Witam Was serdecznie w imieniu Przewodniczącego, Naczelnictwa, młodzieży i starszyzny Związku Harcerstwa Polskiego – Związku, który działa poza granicami Kraju nieprzerwanie od czasów Drugiej Wojny Światowej, zachowując ciągłość ideową i organizacyjną od samych korzeni ruchu harcerskiego, potwierdzoną połączeniem wszystkich polskich organizacji skautowych w jeden Związek Harcerstwa Polskiego na zjeździe w Lublinie w dniach 1 i 2 listopada 1918r.

Przyjaźń między naszymi organizacjami sięga czasów harcerstwa „niepokornego". Wyrośliśmy z tego samego pnia służby Bogu, Polsce i bliźnim – dobrowolnie przyjętej jako zobowiązanie na całe życie – i życia według Prawa Harcerskiego. Cieszymy się, że współpraca między naszymi związkami rozwija się i nabiera tempa w tym szczególnym 2018 roku, kiedy obchodzimy setną rocznicę odzyskania Niepodległej Polski. Wspominamy różne wspólne spotkania na Monte Cassino, w Toruniu, Londynie, Warszawie czy Krakowie, a ostatnio w Wiśle koło Ustronia i Górkach Wielkich. Wspominamy z dużą radością udział waszej młodzieży, delegacji Naczelnictwa i ekipy HOPR-u w naszym zlocie w Kanadzie w minionym roku. Cieszymy się, że za parę dni Wasze instruktorki dołączą do naszej konferencji metodycznej w Filadelfii w Stanach Zjednoczonych. Budujemy współpracę w oparciu o tematy ustalone na dwustronnych obradach obu Naczelnictw w Londynie w styczniu ub.r., między innymi w dziedzinie kształcenia, wydawnictw, wspólnych inicjatyw i działania dla dobra naszej Ojczyzny i całego ruchu harcerstwa.

Cieszy nas szczególnie to, że wspólnym elementem naszych programów stulecia jest służba lokalnym społecznościom w naszych miejscach zamieszkania. Tam, gdzie Pan Bóg nas postawił, tam musimy zadbać o jakość naszej pracy dla polskiej sprawy. Dzisiaj wracamy myślami do porozumienia podpisanego przez nasze dwie organizacje z harcerstwem na Litwie i na Ukrainie podczas inauguracji obchodów setnej rocznicy odzyskania „Niepodległej" w październiku ub.r. w Krakowie:

[40] Robert Rospędzihowski – dyrektor sprzedaży na Europę Wschodnią w firmie Premier Farnell, harcmistrz, komendant Chorągwi ZHP w Wielkiej Brytanii od 22 listopada 2015 r., przewodniczący ZHP poza granicami Kraju – przyp. K.M.

„...podejmujemy testament przekazany nam przez starsze pokolenia harcerek i harcerzy, nasze siostry i braci – w przekonaniu o potrzebie budowy Wspólnoty i myślenia w tej samej kategorii o Ojczyźnie".

Niech to wyzwanie towarzyszy Wam tutaj w Warszawie i nam w Filadelfii.

CZUWAJ!

Rober Rospędzihowski hm
Przewodniczący ZHP

3. Listy Grzegorza Nowika, przewodniczącego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

3.1. List z 6 kwietnia

źródło:
http://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/GN_list2.pdf, dostęp: 2.10.2018

Druhny i Druhowie Instruktorzy
Delegaci na XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

W przededniu Zjazdu – przedstawiam sprawozdanie z prac moich oraz Naczelnictwa, bowiem to co przez dwa lata osiągnęliśmy, projekty które zrealizowaliśmy i te które są rozpoczęte, to owoc wspólnej pracy naszego zespołu.

Zachęcam Was do uważnej lektury, a na samym Zjeździe do żywej, mądrej i odpowiedzialnej dyskusji oraz rozważnych decyzji. Wykorzystajmy Zjazd nie tylko do rozmowy o wizji Związku, o planach na przyszłość i o nowych władzach, ale też jako okazję do pielęgnowania więzi które nas łączą.

*Podkreślam zawsze, że ZHR to **wspólnota braterstwa i służby**, w której obie organizacje – Harcerek i Harcerzy – inspirują się wzajemnie, a spoiwem wspólnoty są przyjacielskie relacje między instruktorami. Związek, który śmiało podejmuje wyzwania, jakie stawia przed nami współczesny świat i nie zapomina o swoich korzeniach, który świadomie kształtuje swoją kadrę instruktorską – może być spokojny o przyszłość.*

Podjąłem się funkcji Przewodniczącego wiedząc, że jest wokół mnie zespół instruktorek i instruktorów gotowych do pracy na rzecz organizacji, zespół kompetentny, oddany i zaangażowany. Serdecznie im dziękuję za dwa lata wspólnej pracy.

Przekazując to sprawozdanie, powtórzę to co przedstawiłem Radzie Naczelnej ZHR w przededniu Dnia Myśli Braterskiej na początku tego roku:

Zgłaszam gotowość kontynuacji naszej pracy, realizacji rozpoczętych projektów wyrażając jednocześnie gotowość do tworzenia nowych założeń, podejmowania nowych działań wynikających z wizji organizacji, w której najistotniejsze jest:

*– **kreowanie przez przykład własny osobowości Instruktora**, jego wysokich walorów moralnych, umiejętności i kompetencji, ponieważ człowiek – Instruktor, jest źródłem wszelkiego rozwoju i twórczości w duchu miłości oraz prawdy, dobra i piękna;*

*– **budowanie kolejnych kręgów wspólnoty przyjaciół** tak potrzebnej w rodzinach, społecznościach lokalnych aż po wspólnotę narodową; tworzenie ich począwszy od gromad, zastępów, drużyn i szczepów, poprzez wszystkie szczeble Związku;*

– ***zapewnienie organizacji stabilnego miejsca w społeczeństwie****, ugruntowanej pozycji ZHR zbudowanej na uznaniu dla jego roli i dokonań w wychowaniu polskiej młodzieży, a wyrażającej się zapewnieniem mu odpowiednich warunków funkcjonowania (prawnego, finansowego, etc.).*

Czuwaj!

Harcmistrz Grzegorz Nowik

Przewodniczący Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

06.04.2018

3.2. List z 16 kwietnia

źródło:
https://www.zhr.pl/2018/04/17/list-przewodniczacego-zhr/, dostęp: 2.10.2018

Druhny i Druhowie!

Zakończył się XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

W rzeczowej i odpowiedzialnej, choć czasem emocjonalnej dyskusji spieraliśmy się o przyszłość naszego Związku. Bardzo Wam dziękuję za tę rzeczowość i odpowiedzialność.

Dziękuję Wszystkim Druhnom i Druhom przygotowującym Zjazd i stanowiącym jego obsługę techniczną, szczególnie zaś druhnie harcmistrzyni Magdalenie Masiak. Dziękuję Prezydium Zjazdu z harcmistrzem Michałem Butkiewiczem, wszystkim przewodniczącym i członkom komisji oraz zespołów problemowych.

Dziękuję Wam za ponowny wybór na funkcję Przewodniczącego w następnej kadencji. Traktuję to jako dowód zaufania i uznania do całego zespołu Naczelnictwa, z którym miałem zaszczyt i honor współpracować w poprzedniej kadencji.

Druhny i Druhowie!

Dlaczego tak ważny jest program ***Niepodległa****? – Powtórzę to, co powiedziałem na zakończenie XVI Zjazdu:*

Musimy sobie uświadomić, że jako naród, który w końcu XVIII wieku utracił własne państwo, utraciliśmy zarazem cały XIX wiek, w którym w Europie kształtowały się i formowały nowoczesne struktury państwa prawa i nowoczesne społeczeństwa.

Największa część dawnej Rzeczypospolitej znajdowała się w imperium, które było państwem bezprawia, samodzierżawia i zacofania, którego skutki obserwujemy po dziś dzień. XIX wiek – w którym nie mogliśmy wzrastać i dojrzewać jako nowoczesny, obywatelski naród we własnym państwie – spowodował, że u progu XX wieku, gdy odzyskaliśmy Niepodległość, startowaliśmy w nią nie tylko różnorodni i zacofani, ale musieliśmy nadrabiać ogromne zaległości w zakresie przebudowy gospodarki, nauki i oświaty, kultury, infrastruktury cywilizacyjnej, budując jednocześnie struktury instytucji państwowych i życia społecznego.

Największą jednak stratą XIX wieku – która implikowała największe problemy, z jakimi startowaliśmy w niepodległość – są konsekwencje, jakie życie w niewoli odcisnęło na myśli i kulturze politycznej, wskutek konieczności przeciwstawienia się pań-

stwu zaborczemu kształtując mentalność społeczną naznaczoną poczuciem obcości i wrogości wobec państwa w ogóle. Ideałem był Polak, który walczył z państwem zaborczym, przeciwstawiał się mu w każdej dziedzinie życia, starał się oszukać państwo i nie podporządkować się opresyjnemu prawu stanowionemu przez obcych. Proces ten pogłębiły okres okupacji niemieckiej i sowieckiej oraz powojenne komunistyczne zniewolenie.

Chciałbym, abyśmy sobie uświadomili, jak ważną rolę w walce z naszymi wadami narodowymi, a zarazem w kształtowaniu lojalnego, obywatelskiego stosunku do państwa odgrywało i nadal odgrywa harcerstwo. Stosunek ten wyrażać się powinien nie tylko w afirmacji prawa, szacunku dla demokratycznie wybranych władz państwowych i samorządowych, lojalnym płaceniu podatków oraz posłuszeństwie policji. Obywatelskie wychowanie w harcerstwie to przede wszystkim budowanie wspólnoty, to: rzetelność, gospodarność, bezinteresowna pomoc (służba), przyjaźń, honor, afirmacja świata przyrody, obywatelska karność, pogoda ducha, powściągliwość, altruizm i ofiarność, samodoskonalenie wreszcie – co najtrudniej nam przychodzi – zdolność do kompromisu i porozumiewania w imię wyższych – harcerskich i państwowych, polskich racji, które powinny być racjami nadrzędnymi.

Kiedy będziemy realizowali zadania związane z programem ***Niepodległa****, pamiętajmy, że ważny jest nie tylko aspekt poznawczy – przekazanie, upowszechnienie wśród harcerzy wiedzy o wydarzeniach, ludziach, miejscach, ale równie ważny, a nawet ważniejszy jest aspekt wychowawczy – dlaczego tak się stało?, kim byli?, i dlaczego tak postępowali? – owi Żołnierze Niepodległości. Jakie idee ukształtowały ich postawy? – Co ich motywowało do takich działań? – Co leżało zawsze u podstaw ich decyzji, działań, dokonań, czynów? Ważna jest „pamięć", może nawet „przypomnienie" ich na krótką chwilę, ale ważniejsze jest kształtowanie na ich przykładzie cnót człowieka, harcerza i obywatela niepodległej Rzeczypospolitej. Pamiętajcie, że nadal odrabiamy zaległości całego XIX wieku. Musimy nadal walczyć z naszymi wadami narodowymi: nadmiernym indywidualizmem, nieumiejętnością osiągnięcia porozumienia, dojścia do kompromisu.*

Dlatego z uznaniem przyjąłem, zadeklarowaną na moje ręce, decyzję obu harcmistrzów kandydujących na stanowisko Naczelnika Harcerzy – zgodnego współdziałania w Głównej Kwaterze Harcerzy po Zjeździe. Dlatego deklaruję, co przekazałem na Zjeździe mojemu kontrkandydatowi do funkcji Przewodniczącego, jak najlepsze spożytkowanie dla dobra Związku jego umiejętności i gotowości do pracy w składzie Rady Naczelnej.

Kto, jeżeli nie my, i kiedy, jeśli nie teraz, pokaże społeczeństwu, że potrafimy zgodnie współpracować, że wyzwanie budowania wspólnoty jest możliwe?

Czuwaj!

harcmistrz Grzegorz Nowik

Przewodniczący Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

16.04.2018

4. Uchwały XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r.

4.1. Uchwały statutowe

4.1.1. Uchwała statutowa nr 1 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała statutowa nr 1
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Na podstawie § 17 ust. 3 lit. e) i § 42 ust. 1 Statutu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej uchwala, co następuje:

§ 1. Zmienia się Statut ZHR w ten sposób, że:
1. § 7a ust. 2 lit. c) otrzymuje brzmienie:
„c) wykluczenia z ZHR, o którym mowa w § 14a ust. 2 lit. d)"
2. § 19 ust. 3 lit. c) otrzymuje brzmienie:
„c) uchwala instrukcje i regulaminy oraz inne przepisy wewnętrzne z zastrzeżeniem postanowień § 17 ust. 2 lit. a), § 18 ust. 3 lit. f), g), h), § 23 ust. 8 Statutu,"

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z chwilą przyjęcia.

Uzasadnienie:
Błędy powstałe przy wcześniejszych zmianach Statutu, w wyniku zmian numeracji jednostek redakcyjnych.

4.1.2. Uchwała statutowa nr 3 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała statutowa nr 3[41]
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Na podstawie § 17 ust. 3 lit. e) i § 42 ust. 1 Statutu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej uchwala, co następuje:

§ 1. Zmienia się statut ZHR w ten sposób, że:

1. W § 19 ust. 3 lit. j) otrzymuje brzmienie:
(Naczelnictwo)
j) wydaje opinię w przedmiocie osobowości prawnej okręgów.
2. W § 27 ust. 9 otrzymuje brzmienie:
9. Tryb tworzenia oraz likwidacji okręgu, zasady powoływania, odwoływania i działania jego władz określają regulamin okręgu uchwalany przez Radę Naczelną oraz regulamin komisji rewizyjnej okręgu uchwalany przez Komisję Rewizyjną Związku, z zastrzeżeniem ust. 10.
3. W § 27 dodaje się ust. 10 w brzmieniu:
1) Warunkami uzyskania osobowości prawnej przez okręg są:
a) podjęcie przez Zjazd Okręgu uchwały, o której mowa w § 27 ust. 2 lit. a) oraz
b) wydanie przez Naczelnictwo opinii, o której mowa w § 19 ust. 3 lit. j)
2) Gospodarowanie majątkiem Okręgu odbywa się zgodnie z zasadami określonymi w § 40 i 41 Statutu.
3) W razie likwidacji okręgu przez Radę Naczelną:
a) Naczelnictwo powołuje likwidatora lub likwidatorów okręgu.
b) Likwidacja powinna zakończyć się w ciągu 1 roku od jej zarządzenia, przy czym Naczelnictwo w uzasadnionych przypadkach może przedłużyć termin likwidacji.
c) Po zakończeniu likwidacji i spłacie zobowiązań, majątek pozostały po likwidacji stanowi majątek Związku, zaś nieuregulowane zobowiązania stają się zobowiązaniami Związku. 4.

W § 27 dodaje się ust. 11–17 w brzmieniu:

11. W razie stwierdzenia rażących uchybień w działalności Zarządu Okręgu, polegających na niewywiązywaniu się z obowiązków Zarządu, a także na nieprzestrzeganiu przepisów prawa, Statutu Związku i regulaminów wewnętrznych, Naczelnictwo może w drodze uchwały:
1) odwołać Zarząd Okręgu, jednocześnie powołując zarząd komisaryczny oraz zwołując Nadzwyczajny Zjazd Okręgu, który powinien się odbyć w terminie do dwunastu tygodni od dnia podjęcia uchwały lub
2) zawiesić Zarząd Okręgu nieposiadającego osobowości prawnej na okres nie dłuższy niż osiem tygodni od dnia podjęcia uchwały, jednocześnie powołując pełnomocników oraz ustalając warunki przywrócenia Zarzą-

[41] Zastosowałam numerację podawaną w transmisji online ze Zjazdu – przyp. K.M.

du Okręgu. W wyjątkowych wypadkach Naczelnictwo może przedłużyć termin, o którym mowa w pkt 2, jednak nie więcej niż o cztery tygodnie.

12. Uchwała Naczelnictwa w przedmiocie odwołania lub zawieszenia Zarządu Okręgu jest natychmiast wykonalna. Naczelnictwo niezwłocznie przesyła odpis uchwały wszystkim członkom zainteresowanego Zarządu Okręgu za pomocą poczty, poczty elektronicznej lub faksu, a także doręcza odpis uchwały do siedziby okręgu oraz do Komisji Rewizyjnej Okręgu.
13. Zarząd Komisaryczny oraz pełnomocnicy działają na podstawie pisemnych pełnomocnictw udzielonych przez Naczelnictwo, przy czym w przypadku okręgów posiadających osobowość prawną Naczelnictwo składa do sądu rejestrowego wniosek o wpis zarządu komisarycznego oraz zawiadamia organ sprawujący nadzór nad terenową jednostką organizacyjną.
14. W razie spełnienia wszystkich warunków ustalonych w uchwale Naczelnictwa, o której mowa w ust. 11 pkt 2, Naczelnictwo niezwłocznie przywraca Zarząd Okręgu i cofa pełnomocnictwa, o których mowa w ust. 13.
15. W razie niespełnienia któregokolwiek z warunków ustalonych w uchwale Naczelnictwa, o której mowa w ust. 11 pkt 2, Naczelnictwo podejmuje uchwałę, o której mowa w ust. 11 pkt 1.
16. Od uchwał, o których mowa w ust. 11 przysługuje zainteresowanemu Zarządowi Okręgu odwołanie do Rady Naczelnej. Odwołanie wraz z uzasadnieniem należy wnieść na ręce Przewodniczącego w terminie dwóch tygodni od doręczenia odpisu uchwały Naczelnictwa do siedziby okręgu. Rada Naczelna powinna zebrać się na nadzwyczajnym posiedzeniu w terminie dwóch tygodni od otrzymania odwołania przez Przewodniczącego. W wyniku wniesienia odwołania Rada Naczelna może podtrzymać uchwałę Naczelnictwa lub przywrócić Zarząd Okręgu ze skutkiem od dnia wskazanego w uchwale Rady Naczelnej. Przywrócenie Zarządu Okręgu odwołanego na podstawie ust. 11 pkt 1 powoduje wygaśnięcie pełnomocnictw, o których mowa w ust. 13 oraz oznacza odwołanie Nadzwyczajnego Zjazdu Okręgu. Przywrócenie Zarządu Okręgu zawieszonego na podstawie ust. 11 pkt 2 powoduje wygaśnięcie pełnomocnictw.
17. Żaden z członków zawieszonego Zarządu Okręgu nie może w okresie zawieszenia wykonywać jakichkolwiek czynności związanych z kierowaniem działalnością okręgu oraz reprezentowaniem okręgu na zewnątrz, o ile co innego nie wynika z uchwały Naczelnictwa, a także uczestniczyć w pracach Rady Naczelnej z prawem głosu. Członkowie zawieszonego Zarządu Okręgu mają obowiązek współpracy z pełnomocnikiem powołanym uchwałą Naczelnictwa w zakresie wskazanym przez pełnomocnika lub określonym w uchwale Naczelnictwa

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z chwilą przyjęcia.

4.1.3. Uchwała statutowa nr 4 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała statutowa nr 4[42]
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

Na podstawie § 17 ust. 3 lit. e) i § 42 ust. 1 Statutu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej uchwala, co następuje:

§ 1. Zmienia się statut ZHR w ten sposób, że: w § 24a ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Rada Naczelna, Naczelnictwo, Komisja Rewizyjna Związku, zarządy okręgów oraz komisje rewizyjne okręgów mogą, w sprawach nie cierpiących zwłoki, podejmować uchwały w trybie pisemnym lub za pomocą środków bezpośredniego komunikowania się na odległość."

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

4.2. Uchwała[43] w sprawie określenia początku i końca dwuletniej kadencji władz naczelnych, władz okręgów oraz zarządów obwodów ZHR

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała Nr...[44]
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie określenia początku i końca dwuletniej kadencji władz naczelnych, władz okręgów oraz zarządów obwodów ZHR

XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej na podstawie § 17 ust. 3 lit. f) Statutu ZHR uchwala, co następuje:

§ 1

1. Początek dwuletniej kadencji władz naczelnych przypada na dzień 15 kwiecień 2018 r.
2. Koniec kadencji, o której mowa w ust. 1, nastąpi na XVII Zjeździe ZHR, który odbędzie się nie później niż do 30 kwietnia 2020 r.

[42] Zastosowałam numerację podawaną w transmisji online ze Zjazdu – przyp. K.M.
[43] Nie nadano numeru w czasie trwania Zjazdu – przyp. K.M.
[44] Jak wyżej.

§ 2

1. Początek kadencji władz okręgu, z zastrzeżeniem ust. 3, przypada na dzień zjazdu właściwego okręgu, zwołanego w terminie przypadającym nie później niż dwa miesiące po XVI Zjeździe ZHR.
2. Koniec kadencji, o której mowa w ust. 1, nastąpi na zjeździe okręgu, który odbędzie się nie później niż dwa miesiące po XVII Zjeździe ZHR.
3. W okręgu, w którym zwołano zjazd okręgu w terminie przypadającym przed XVI Zjazdem ZHR, nie zwołuje się zjazdu okręgu, o którym mowa w ust. 1, a początek kadencji władz okręgu rozpoczynał swój bieg z dniem wyboru nowych władz okręgu.

§ 3

1. Początek kadencji zarządu obwodu przypada na dzień zbiórki wyborczej właściwego obwodu, zwołanej w terminie przypadającym nie później niż jeden miesiąc po zjeździe okręgu, na terenie którego działa obwód.
2. Koniec kadencji, o której mowa w ust. 1, nastąpi na zbiórce wyborczej obwodu, która odbędzie się nie później niż jeden miesiąc po zjeździe okręgu, o którym mowa w § 2 ust. 2 niniejszej uchwały.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z chwilą przyjęcia.

4.3. Uchwały programowe

4.3.1. Uchwała programowa nr 2[45]

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała programowa nr 2
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie przeglądu przepisów wewnętrznych Związku

§ 1. XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej zobowiązuje Radę Naczelną i Naczelnictwo do przeglądu przepisów wewnętrznych Związku w celu weryfikacji ich wzajemnej spójności oraz zasadności zapisów pod kątem praktyki ich stosowania.
§ 2. Do pracy przy realizacji niniejszej uchwały zobowiązali się: hm. Joanna Tumasz, phm. Jakub Borkowski, phm. Piotr Malinowski.

[45] Zachowano numerację, którą nadano w czasie trwania Zjazdu – przyp. K.M.

4.3.2. Uchwała programowa nr 3/4[46]

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minut 4.30 oraz 5.49
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała Programowa nr 3/4[47]
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie strategii ZHR

§ 1

XVI Zjazdu ZHR, zobowiązuje Naczelnictwo ZHR do przedstawienia do 31 grudnia 2018 Radzie Naczelnej aktualizacji strategii Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej na najbliższe dwie kadencje, wypracowanej na zjeździe strategicznym w Poznaniu w 2015 roku.

§ 2

Strategia powinna zawierać: opisy działań, przypisanie działań do poszczególnych władz jednostek organizacyjnych ZHR oraz harmonogram ich realizacji.

Sprawozdanie Naczelnictwa na zakończenie kadencji powinno zawierać obligatoryjny raport z realizacji strategii.

§ 3

Trzyosobowy zespół instruktorski do koordynacji prac z tym związanych:
hm. Barbara Kubiak
hm. Jan Pastwa, senior
hm. Jan Nowak[48]

4.3.3. Uchwała programowa nr 5[49]

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.41
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała Programowa nr 5b
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
z dnia 15 kwietnia 2018 r.
grupy problemowej „Zlot i obchody XXX-lecia ZHR"
w sprawie rekomendacji Naczelnictwu zorganizowania Zlotu XXX-lecia ZHR

Par. 1

Na podstawie paragrafu 17 ust. 3 pkt a) XVI Zjazd ZHR rekomenduje Naczelnictwu zorganizowanie ogólnopolskiego Zlotu XXX-lecia ZHR w 2019 roku.

---

[46] Zachowano numerację, którą nadano w czasie trwania Zjazdu – przyp. K.M.
[47] W 5.49 minucie nazwano ta uchwałę numerem 4 – przyp. K.M.
[48] Nie jestem pewna nazwisk, relacja nie była czytelna. W przesłanej mi 11 czerwca 2018 r. drogą mailową z kancelarii ZHR roboczej wersji uchwały pojawiły się nazwiska: hm. Barbara Kubiak, hm. Artur Nowak, hm. Jan Pastwa – przyp. K.M.
[49] Zachowano numerację, którą nadano czasie trwania Zjazdu – przyp. K.M.

Par. 2

Lista osób chętnych do wsparcia organizacji Zlotu stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

4.3.4. Uchwała programowa nr 6[50]

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.30
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała programowa nr 6
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie powołania pełnomocnika-kwatermistrza Związku

XVI Zjazd ZHR zobowiązuje Naczelnictwo ZHR do powołania pełnomocnika-kwatermistrza Związku, do którego zadań będzie należało wspieranie Skarbnika ZHR w:
– zarządzaniu majątkiem trwałym należącym do ZHR;
– współpracy z okręgami w tym obszarze.

4.3.5. Uchwała programowa nr 7[51]

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.30
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała programowa nr 7
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie wychowania gospodarczego

§ 1. XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej zobowiązuje Naczelnictwo ZHR do utworzenia propozycji programowych z zakresu wychowania gospodarczego dotyczącego zarówno finansów, jak i sprzętu do wykorzystania w kształceniu, nie później niż od kursów letnich w 2019 roku.[52]
§ 2. Do wsparcia Naczelniczki i Naczelnika w realizacji uchwały wyznacza się:
– hm. Annę Rygier (Mazowiecka Chorągiew Harcerek)
– phm. Paulinę Ogorzałą (Kujawsko-Pomorska Chorągiew Harcerek)
– hm. Pawła Pająka (Małopolska Chorągiew Harcerzy)

[50] Jak wyżej.
[51] Jak wyżej.
[52] Inne sformułowania znajdują się w przesłanej mi 11 czerwca 2018 r. drogą mailową z kancelarii ZHR roboczej wersji uchwały: „§ 1. XVI Zjazd ZHR zobowiązuje Naczelniczkę Harcerek i Naczelnika Harcerzy do utworzenia propozycji programowych z zakresu wychowania gospodarczego dotyczącego zarówno finansów, jak i sprzętu jednostek do zastosowania w kształceniu, nie później niż od kursów letnich w 2019 roku" – przyp. K.M.

4.3.6. Uchwała programowa nr 8[53]

źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.37
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Uchwała programowa nr 8
XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
z dnia 15 kwietnia 2018 r.
w sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji systemów informatycznych, aplikacji i stron stosowanych w Związku oraz opracowania planu rozwoju cyfryzacji Związku.

§ 1

XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej zobowiązuje Naczelnictwo ZHR do przeprowadzenia w Związku inwentaryzacji systemów informatycznych, aplikacji i stron stosowanych w Związku, w szczególności w Naczelnictwie, głównych kwaterach oraz we wszystkich innych jednostkach ZHR z uwzględnieniem ochrony danych osobowych.

§ 2

XVI Zjazd Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej zobowiązuje Naczelnictwo ZHR w porozumieniu z Naczelniczką Harcerek i Naczelnikiem Harcerzy do opracowania planu rozwoju cyfryzacji w Związku z uwzględnieniem planu szkoleniowego dla członków ZHR.

§ 3

Do realizacji treści uchwały zobowiązali się:
1. hm. Jan Pastwa, jr,
2. phm. Adam Skarżyński,
3. phm. Monika Sułek,
4. pwd. Maciej Sułek

[53] Zachowano numerację, którą nadano czasie trwania Zjazdu – przyp. K.M.

Część III
2018 Rokiem Harcerstwa

1. Sprawozdanie Komisji Ustawodawczej o projekcie uchwały ustanawiającej rok 2018 Rokiem Harcerstwa, 13 grudnia 2017 r.

źródło:
https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/8977/druk/687s.pdf, dostęp: 4.10.2018

Data publikacji: 13-12-2017

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX KADENCJA

Warszawa, dnia 13 grudnia 2017 r. **Druk nr 687 S**

SPRAWOZDANIE

KOMISJI USTAWODAWCZEJ

o projekcie uchwały ustanawiającej Rok 2018 Rokiem Harcerstwa (druk nr 687)

Marszałek Senatu w dniu 12 grudnia 2017 r. skierował do Komisji Ustawodawczej projekt uchwały ustanawiającej Rok 2018 Rokiem Harcerstwa w celu rozpatrzenia go w pierwszym czytaniu.

Komisja na posiedzeniu w dniu 13 grudnia 2017 r. rozpatrzyła w pierwszym czytaniu przedstawiony przez wnioskodawców projekt uchwały, wprowadziła do niego poprawki i wnosi o przyjęcie przez Senat jednolitego, załączonego projektu uchwały ustanawiającej rok 2018 Rokiem Harcerstwa.

Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
(–) Stanisław Gogacz

projekt

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia
ustanawiająca rok 2018 Rokiem Harcerstwa

Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2018 Rokiem Harcerstwa.

W roku 2018 będziemy obchodzili 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Lata 1918–1922, w których dokonał się proces odrodzenia i zjednoczenia Rzeczypospolitej, były czasem niezwykłego, spontanicznego zrywu, walki i pracy we wszystkich wymiarach życia państwowego, narodowego i społecznego.

Na całym obszarze państwa, we wszystkich działaniach wzięło czynny udział harcerstwo polskie, tworzone od 1910 roku na wzór skautingu Roberta Baden-Powella, którego zasady wychowawcze zostały silnie nasycone rodzimymi pierwiastkami patriotyzmu, wychowania moralnego i kształtowania tężyzny fizycznej młodzieży. Dnia 22 maja 1911 roku Andrzej Małkowski wydał we Lwowie pierwszy rozkaz powołujący komendę i pierwsze drużyny skautowe. Od tego czasu możemy mówić, że harcerstwo to „skauting plus niepodległość".

Do tradycji tej oraz powołanego w dniach 1–2 listopada 1918 roku z organizacji skautowych i harcerskich z trzech zaborów Związku Harcerstwa Polskiego nawiązują obecnie wszystkie działające w Polsce i na obczyźnie organizacje harcerskie, ze Związkiem Harcerstwa Polskiego poza granicami kraju, który w okresie powojennego zniewolenia komunistycznego przechował depozyt niepodległości – ciągłości organizacyjnej, prawnej, ideowej, programowej i metodycznej polskiego harcerstwa.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej wyraża uznanie dla działalności polskiego harcerstwa. Przywołujemy dziś pamięć o wspaniałych obrońcach Lwowa – Orlętach i harcerskich szeregach walczących z nawałą bolszewicką w 1920 roku. Przywołujemy Szare Szeregi, Pogotowie Harcerek i Hufce Polskie – walczące z niemieckim okupantem. Przywołujemy walczących w konspiracji z władzą komunistyczną i sowieckim okupantem w latach 1944–1956 oraz w latach późniejszych: Harcerstwo Niepokorne, w tym Kręgi Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego, Ruch Harcerski i Ruch Harcerski Rzeczypospolitej.

Przywołujemy dziś pamięć o wielu pokoleniach harcerek i harcerzy, którzy wychowywali młodzież i budowali nowoczesne społeczeństwo, odbudowywali nasz kraj po obu wojnach światowych i nieśli pomoc potrzebującym. Służba harcerek i harcerzy w kraju i poza jego granicami na trwałe zapisała się w naszych dziejach i w naszych sercach.

Po stu latach, kolejne pokolenia polskiej młodzieży podejmują kontynuowanie dzieła założycieli harcerstwa, a także tych, którzy w 1918 roku nadawali tej działalności nowy impuls i wymiar. Dziś Związek Harcerstwa Polskiego, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Skauci Europy – Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza", Związek Harcerstwa Polskiego poza granicami kraju, organizacje harcerskie na Wschodzie i pozostałe organizacje harcerskie kontynuują to dzieło.

Dzieło to, tak ważne dla naszego społeczeństwa, zasługuje na uznanie i wsparcie. Mamy nadzieję, że przez długie, kolejne lata harcerstwo będzie wskazaniem dla młodych w podejmowaniu decyzji życia, wyzwaniem i polem Służby Bogu, Polsce i Bliźnim, dla dobra naszego Narodu i Państwa.

Ustanowienie przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej roku 2018 Rokiem Harcerstwa jest podkreśleniem uznania zasług polskiego harcerstwa oraz przyszłej jego roli w wychowaniu młodego pokolenia.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski".

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu

2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 grudnia 2017 r. ustanawiająca rok 2018 Rokiem Harcerstwa

źródło:
https://zhp.pl/2017/rok-harcerstwa/, dostęp: 4.10.2018
http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20180000011, dostęp: 4.10.2018

MONITOR POLSKI
DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 5 stycznia 2018 r.
Poz. 11

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 20 grudnia 2017 r.
ustanawiająca rok 2018 Rokiem Harcerstwa

Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2018 Rokiem Harcerstwa.

W roku 2018 będziemy obchodzili 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Lata 1918–1922, w których dokonał się proces odrodzenia i zjednoczenia Rzeczypospolitej, były czasem niezwykłego, spontanicznego zrywu, walki i pracy we wszystkich wymiarach życia państwowego, narodowego i społecznego.

Na całym obszarze państwa, we wszystkich działaniach wzięło czynny udział harcerstwo polskie, tworzone od 1910 roku na wzór skautingu Roberta Baden-Powella, którego zasady wychowawcze zostały silnie nasycone rodzimymi pierwiastkami patriotyzmu, wychowania moralnego i kształtowania tężyzny fizycznej młodzieży. Dnia 22 maja 1911 roku Andrzej Małkowski wydał we Lwowie pierwszy rozkaz powołujący komendę i pierwsze drużyny skautowe. Od tego czasu możemy mówić, że harcerstwo to „skauting plus niepodległość".

Do tradycji tej oraz powołanego w dniach 1–2 listopada 1918 roku z organizacji skautowych i harcerskich z trzech zaborów Związku Harcerstwa Polskiego nawiązują obecnie wszystkie działające w Polsce i na obczyźnie organizacje harcerskie, ze Związkiem Harcerstwa Polskiego poza granicami kraju, który w okresie powojenne-

go zniewolenia komunistycznego przechował depozyt niepodległości – ciągłości organizacyjnej, prawnej, ideowej, programowej i metodycznej polskiego harcerstwa.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej wyraża uznanie dla działalności polskiego harcerstwa. Przywołujemy dziś pamięć o wspaniałych obrońcach Lwowa – Orlętach i harcerskich szeregach walczących z nawałą bolszewicką w 1920 roku. Przywołujemy Szare Szeregi, Pogotowie Harcerek i Hufce Polskie – walczące z niemieckim okupantem. Przywołujemy walczących w konspiracji z władzą komunistyczną i sowieckim okupantem w latach 1944–1956 oraz w latach późniejszych: Harcerstwo Niepokorne, w tym Kręgi Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego, Ruch Harcerski i Ruch Harcerski Rzeczypospolitej.

Przywołujemy dziś pamięć o wielu pokoleniach harcerek i harcerzy, którzy wychowywali młodzież i budowali nowoczesne społeczeństwo, odbudowywali nasz kraj po obu wojnach światowych i nieśli pomoc potrzebującym. Służba harcerek i harcerzy w kraju i poza jego granicami na trwałe zapisała się w naszych dziejach i w naszych sercach.

Po stu latach, kolejne pokolenia polskiej młodzieży podejmują kontynuowanie dzieła założycieli harcerstwa, a także tych, którzy w 1918 roku nadawali tej działalności nowy impuls i wymiar. Dziś Związek Harcerstwa Polskiego, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Skauci Europy – Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza", Związek Harcerstwa Polskiego poza granicami kraju, organizacje harcerskie na Wschodzie i pozostałe organizacje harcerskie kontynuują to dzieło.

Dzieło to, tak ważne dla naszego społeczeństwa, zasługuje na uznanie i wsparcie. Mamy nadzieję, że przez długie, kolejne lata harcerstwo będzie wskazaniem dla młodych w podejmowaniu decyzji życia, wyzwaniem i polem Służby Bogu, Polsce i Bliźnim, dla dobra naszego Narodu i Państwa.

Ustanowienie przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej roku 2018 Rokiem Harcerstwa jest podkreśleniem uznania zasług polskiego harcerstwa oraz przyszłej jego roli w wychowaniu młodego pokolenia.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski".

Marszałek Senatu: *S. Karczewski*

3. Martyna Kowacka, *Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r.

źródło:
https://zhp.pl/2017/rok-harcerstwa/, dostęp: 4.10.2018

Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa

20 grudnia Senat Rzeczypospolitej Polskiej na swoim posiedzeniu przyjął uchwałę ustanawiającą rok 2018 Rokiem Harcerstwa, podkreślając tym samym uznanie zasług polskiego harcerstwa oraz przyszłej jego roli w wychowaniu młodego pokolenia.

W dniach 1–2 listopada 1918 roku przedstawiciele wszystkich ośrodków harcerskich powstałych na ziemiach polskich spotkali się na Zjeździe, podczas którego uchwalili zjednoczenie organizacji harcerskich w jeden Związek Harcerstwa Polskiego. W przyszłym roku ZHP obchodzić będzie swoje 100-lecie.

Kluczowym wydarzeniem będzie Zlot ZHP Gdańsk 2018, w którym udział weźmie ponad 15 000 osób. Obchody 100-lecia powstania Związku Harcerstwa Polskiego to nie tylko Zlot, ale również wiele innych wydarzeń organizowanych przez drużyny w całej Polsce.

“ To dla nas olbrzymi zaszczyt, że Senat postanowił ustanowić rok 2018 rokiem harcerstwa. To dla nas naprawdę wielkie wyróżnienie. Nadchodzący rok to dwie bardzo ważne rocznice – 100-lecie powstania Związku Harcerstwa Polskiego oraz 100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości, mam nadzieję, że uda nam się spotkać wspólnie na harcerskim szlaku. – hm. Anna Nowosad Naczelniczka ZHP.

Harcerstwo obejmuje także swym oddziaływaniem dzieci i młodzież wyłączoną z normalnego życia w społeczeństwie, izolowaną przez swoją niepełnosprawność lub trudności z dostosowaniem się do norm społecznych. Wychowanków z niepełnosprawnościami skupiają gromady zuchowe i drużyny harcerskie Nieprzetartego Szlaku. Rok 2018 będzie dla nas szczególny również dlatego, że obchodzić będziemy 60-lecie Nieprzetartego Szlaku.

Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem, który od 1918 roku wychowuje kolejne pokolenia młodych Polaków. Dba o ich wszechstronny rozwój, rozwija ich i wychowuje na prawych, aktywnych

i odpowiedzialnych obywateli w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim. Każdego dnia ponad 12 000 instruktorów – wolontariuszy pełni służbę. Pracuje, aby ZHP stawało się coraz prężniej działającą organizacją, która zmienia otaczający nas świat. Ponad 110 tysięcy dzieci i młodzieży zrzeszonych w ZHP rozwija swoje umiejętności, zdobywa nową wiedzę, aby móc czerpać z nich w dorosłym życiu.

4. Barbara Sobieska, *2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r.

źródło:
https://www.zhr.pl/2017/12/20/2018-rokiem-harcerstwa/, dostęp: 4.10.2018

2018 Rokiem Harcerstwa

Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa. W projekcie ustawy czytamy, że dzieło założycieli harcerstwa kontynuowane przez organizacje harcerskie jest ważne dla społeczeństwa i zasługuje na uznanie i wsparcie.

20 grudnia Senat jednogłośnie przyjął uchwałę w sprawie ogłoszenia roku 2018 Rokiem Harcerstwa. W posiedzeniu Senatu wzięli udział przedstawiciele organizacji harcerskich, m.in. Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Uchwała jest wyrazem uznania dla zasług polskiego harcerstwa oraz podkreśleniem przyszłej jego roli w wychowaniu młodego pokolenia.

W uchwale wskazano, że w 2018 r. jest obchodzone 100-lecie odzyskania niepodległości i przypomniano o udziale ruchu harcerskiego w procesie odrodzenia i zjednoczenia Rzeczypospolitej latach 1918–1922. „Na całym obszarze państwa, we wszystkich działaniach wzięło czynny udział harcerstwo polskie, tworzone od 1910 roku na wzór skautingu Roberta Baden-Powella, którego zasady wychowawcze zostały silnie nasycone rodzimymi pierwiastkami patriotyzmu, wychowania moralnego i kształtowania tężyzny fizycznej młodzieży".

Autorzy uchwały podkreślili, że wszystkie obecnie działające w Polsce i na obczyźnie organizacje harcerskie nawiązują do tradycji powołanego 1–2 listopada 1918 r. z organizacji skautowych i harcerskich z trzech zaborów Związku Harcerstwa Polskiego. Wskazali, na szczególną rolę Związku Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, który „w okresie powojennego zniewolenia komunistycznego przechował depozyt niepodległości – ciągłości organizacyjnej, prawnej, ideowej, programowej i metodycznej polskiego harcerstwa".

W uchwale przywołano pamięć o Orlętach Lwowskich i harcerzach biorących udział w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku, a także o Szarych Szeregach, Pogotowiu Harcerek i Hufcach Polskich – walczących z niemieckim okupantem. Wspomniano również o harcerzach walczących w konspiracji antysowieckiej i antykomunistycznej w latach 1944–1956 i później w Harcerstwie Niepokornym, w tym w Kręgach Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego, Ruchu Harcerskim i Ruchu Harcerskim Rzeczypospolitej.

„Przywołujemy dziś pamięć o wielu pokoleniach harcerek i harcerzy, którzy wychowywali młodzież i budowali nowoczesne społeczeństwo, odbudowywali nasz kraj po obu wojnach światowych i nieśli pomoc potrzebującym. Służba harcerek

i harcerzy w kraju i poza jego granicami na trwałe zapisała się w naszych dziejach i w naszych sercach" – czytamy w uchwale.

Autorzy uchwały wyrazili nadzieję, że „przez długie, kolejne lata harcerstwo będzie wskazaniem dla młodych w podejmowaniu decyzji życia, wyzwaniem i polem służby Bogu, Polsce i bliźnim, dla dobra naszego narodu i państwa".

Po podjęciu uchwały marszałek Senatu Stanisław Karczewski zaprosił przedstawicieli organizacji harcerskich do wspólnego zdjęcia i na spotkanie, podczas którego przewodniczący ZHR hm. Grzegorz Nowik wręczył marszałkowi wniosek o nadanie Orderu Orła Białego twórcom harcerstwa Andrzejowi i Oldze Małkowskim.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej swoim działaniem nawiązuje do harcerstwa polskiego tworzonego od 1910 roku, które odegrało ogromną rolę w historii Polski.

Jesteśmy dumni, że wyjątkowy dla nas rok przypada również na obchody 100lecia odzyskania przez Polskę niepodległości.

Zachęcamy do zapoznania się z pełnym tekstem uchwały.

5. Notatka prasowa, *Senat ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r.

źródło:
https://dorzeczy.pl/obserwator-mediow/50823/Senat-ustanowil-rok-2018-Rokiem-Harcerstwa.html, dostęp: 4.10.2018

Senat ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa

Senat podjął uchwałę ustanawiającą rok 2018 Rokiem Harcerstwa. Uchwała ma związek z przypadającą w przyszłym roku setną rocznicą powstania na ziemiach polskich skautingu.

– To dla nas olbrzymi zaszczyt, że Senat postanowił ustanowić rok 2018 rokiem harcerstwa. To dla nas naprawdę wielkie wyróżnienie. Nadchodzący rok to dwie bardzo ważne rocznice – 100-lecie powstania Związku Harcerstwa Polskiego oraz 100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości, mam nadzieję, że uda nam się spotkać wspólnie na harcerskim szlaku – oznajmiła hm. Anna Nowosad, Naczelniczka Związku Harcerstwa Polskiego.

W podjętej dziś uchwale Senat wyraził uznanie dla działalności polskiego harcerstwa. „Przywołujemy dziś pamięć o wspaniałych obrońcach Lwowa – Orlętach i harcerskich szeregach walczących z nawałą bolszewicką w 1920 roku. Przywołujemy Szare Szeregi, Pogotowie Harcerek i Hufce Polskie – walczące z niemieckim okupantem. Przywołujemy walczących w konspiracji z władzą komunistyczną i sowieckim okupantem w latach 1944–1956 oraz w latach późniejszych: Harcerstwo Niepokorne, w tym Kręgi Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego, Ruch Harcerski i Ruch Harcerski Rzeczypospolite" – czytamy w uchwale.

W dokumencie podkreślono też rolę wielu pokoleń harcerek i harcerzy, którzy wychowywali młodzież i budowali nowoczesne społeczeństwo, odbudowywali nasz kraj po obu wojnach światowych i nieśli pomoc potrzebującym. „Służba harcerek i harcerzy w kraju i poza jego granicami na trwałe zapisała się w naszych dziejach i w naszych sercach" – dodano.

6. Jerzy Chrabąszcz[54], *Pro memoria. Moje myślenie o prawdzie w Roku Harcerstwa 2018*

źródło:
Dokument rozsyłany drogą mailową, w zbiorach K.M.

hm. Jerzy Chrabąszcz Elbląg

Pro memoria. Moje myślenie o prawdzie w Roku Harcerstwa 2018.

Nie ma co ukrywać, stała się rzecz wyjątkowa – Senat Rzeczypospolitej Polskiej w grudniu 2017 roku, podjął jednogłośnie swoją uchwałę na mocy, której kolejny rok tj. 2018 został ustanowiony Rokiem Harcerstwa. Można by stwierdzić, że nic nadzwyczajnego się nie stało, ostatecznie nie ma chyba w Polsce rodziny, która poprzez dziadków, rodziców, dzieci, czy wnuków nie posiadałaby z tą organizacją, a raczej ruchem, związku wynikającego z przynależności i przyrzeczonej służby „całym życiem". To wszystko prawda. Ja jednak patrzę na to wydarzenie, jak zapewne wielu, także dostrzegając pewne tło. W tle tym fakty pominięte przez dokument Senatu lub przez ten dokument zwyczajnie przeinaczone, źle nazwane lub wręcz fałszujące naszą dzisiejszą rzeczywistość. Zanim jednak rozwinę swoją myśl przedstawioną dość hasłowo i z pewnym uproszczeniem muszę zastrzec się, że nie zmienia to faktu niewątpliwej nobilitacji ruchu harcerskiego w stuleciu odzyskania niepodległości a także stuleciu utworzenia w Lublinie Związku Harcerstwa Polskiego – organizacji w ruchu harcerskim, która historycznie stała się uosobieniem, personifikacją i synonimem harcerstwa. Harcerstwa, które wyrastając ze skautingu wg pomysłu generała angielskiej armii kolonialnej Baden-Powella przybrało swój narodowy kształt i wyraz pozwalający nazwać i uznawać go w świadomości społecznej i etosie narodowym jako harcerstwo = skauting + niepodległość. Wiem, że równanie matematyczne nie najlepiej opisuje wydarzenia społeczne i socjologiczne, ale nie ja go wymyśliłem lecz funkcjonuje w naszej świadomości narodowej i społecznej jako określenia przywołane przez twórców i organizatorów powstającego harcerstwa – tak też niech zostanie!

Powstrzymam się od przywoływania faktów, które winny znaleźć się w tym dokumencie obok licznych przywołanych. Właśnie dlatego, że ...obok licznych przywołanych. Mam bowiem świadomość, że ilość i ranga przytoczonych zdarzeń w każdym

[54] Jerzy Chrabąszcz – politolog, instruktor harcerski Związku Harcerstwa Polskiego, harcmistrz. Od IX/XXVI Zjazdu ZHP (kwiecień 1989) do XXVIII Zjazdu ZHP (grudzień 1990) zastępca, a następnie od września 1989 r. pierwszy zastępca naczelnika ZHP – przyp. K.M.

dokumencie zależy od „stopnia uogólnienia" całego dokumentu a przede wszystkim jego uzasadniającej części historycznej. Uwaga ta nie może jednak dotyczyć historii opisanych, ich faktów oraz utrzymanych pomiędzy nimi proporcji i uznawanej rangi tych zdarzeń. Przez szacunek dla czytających napomknę jedynie o prawdzie, prawdzie historycznej i jej bezwzględnym zachowaniu i uszanowaniu. Dotarliśmy zatem do sfery moich frustracji i rozczarowania tym jakże doniosłym i historycznym już dokumentem. Mam także przekonanie, a nawet pewność, że podobnymi uczuciami targani są również inni, moje Druhny i Druhowie w służbie.

Ale do rzeczy. Najbardziej niefortunnym, żeby nie stwierdzić nieprawdziwym lub mijającym się z prawdą historyczną stwierdzeniem Uchwały Senatu jest uznanie, że Związek Harcerstwa Polskiego poza granicami kraju (ZHP pgK) *„...w okresie powojennego zniewolenia komunistycznego przechował depozyt niepodległości – ciągłości organizacyjnej, prawnej, ideowej, programowej i metodycznej polskiego harcerstwa*." Zdanie to stwierdza jednoznacznie, że atrybuty niepodległości polskiego harcerstwa takie jak ciągłość organizacyjna, prawna i ideowa a także programowa i metodyczna przetrwały okres zniewolenia komunistycznego narodu dzięki i za sprawą ZHP pgK. Twierdzę, że stwierdzenie to jest fałszywe i pozbawione umocowania w faktach, które są znane autorom dokumentu a dla mniej zorientowanych przypominam.

W historii harcerstwa w kraju przywołany czas zniewolenia w największym uproszczeniu należy podzielić na trzy okresy: I. od wyzwolenia do końca 1949 roku, może początków 1950; II. to lata 1950–1956 kiedy to harcerstwo faktycznie i formalnie stało się organizacją będącą jedynie trybikiem w stowarzyszeniach wzorowanych na leninowskiej koncepcji związków młodzieży. W praktyce ZHP przestało istnieć a to co proponowano młodzieży i dzieciom w jego miejsce pozbawione było cech i atrybutów ruchu skautowego-harcerskiego; III. po odrodzeniu harcerstwa w 1956 roku (Zjazd Łódzki) faktycznie do 1989 a formalnie 1990 to okres funkcjonowania ZHP jako jedynej organizacji harcerskiej w kraju.

Charakterystyczne, że ZHP pgK w owym czasie zajmuje się właściwie wyłącznie sobą a raczej generowanymi problemami. W 1948 roku Naczelna Rada w Londynie uchwala dla organizacji namiastkę statutu nazywaną Regulaminem a następnie Regulaminem Głównym ZHP (od 1976 r.) Oba te dokumenty – jak deklarują to władze naczelne organizacji – oparte są *„na założeniach ideowych Statutu ZHP z 1936 r.*" Zmieniają się Naczelnicy a także osoby na funkcji Przewodniczącego ZHP. Wszystko to odbywa się w specyficznym stylu czego przykładem może być rezygnacja hm. Michała Grażyńskiego w marcu 1951 r. z funkcji Przewodniczącego ZHP i złożenie tego mandatu na ręce Naczelnej Rady Harcerskiej w listopadzie 1960 r. W okresie tych ponad dziewięciu lat funkcję Przewodniczącego pełniły cztery inne osoby. W 1961 roku, w skutek intryg i sekowania w środowisku, z Anglii do kraju wróciła Olga Drahonowska-Małkowska przez historię uznana za twórczynię żeńskiego harcerstwa polskiego. Nie włącza się jednak w nurt pracy harcerskiej na żadnym szczeblu organizacyjnym. Pozostaje obserwatorem snując wspomnienia i gawędy dla harcerzy odwiedzających ją w samotni zakopiańskiej.

Dociekliwy czytelnik chcący poszerzyć swoją wiedzę na temat ZHP pgK nie znajdzie na oficjalnej stronie organizacji[55] – ostatnia zmiana i aktualizacja miała miejsce w 2011 r. – żadnej wzmianki o zakazie kontaktów członków organizacji z harcerstwem w kraju. Zakaz ten obowiązywał ZHP pgK od stycznia 1957 r. Szerzej na ten temat piszę w swojej książce[56] i stwierdzę jedynie że decyzja ta była podtrzy-

[55] http://www.zhppgk.org/ (dostęp: 2.02.2018 r.)

[56] Jerzy Chrabąszcz, *Harcerze gorszego Boga. Związek Harcerstwa Polskiego w okresie transformacji ustrojowej państwa lat 1989–1990*, Toruń 2005, s. 86–91.

mywana i pozytywnie oceniana przez władze ZHP pgK jeszcze w sierpniu 1988 roku a więc przez ponad trzydzieści lat w stuletniej historii ruchu harcerskiego. Sam pomysł zakazu może być uznawany za zdumiewający przejaw szerzenia idei braterstwa skautowego, tyle że przez stworzony administracyjnie „kordon sanitarny". Jak pamiętamy 22 grudnia 1990 r. Ryszard Kaczorowski – ostatni Prezydent II Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie przekazał insygnia legalnej, prawowitej i konstytucyjnej władzy nowo wybranemu Prezydentowi III RP Lechowi Wałęsie. Ciągłość bytu państwowego została zachowana. Wprawdzie bardzo symbolicznie jednakże jak by miało być inaczej, jaka dla tego była alternatywa? A jak było i jest w harcerstwie?

ZHP pgK działa na terenie ok. 10 krajów rozsiany po całym świecie z wyjątkiem Azji i Afryki. Władze jego mają siedzibę w Londynie i stamtąd kierują organizacją której nazwa brzmi: Związek Harcerstwa Polskiego. Dodatku „poza granicami Kraju" używają jedynie Polacy dla odróżnienia Związku Harcerstwa Polskiego, który działa od 1918 roku w Polsce. Ten ZHP w okresie II wojny światowej przybrał konspiracyjną nazwę Szare Szeregi, a w okresie formalnego niebytu (1950–1956) wiele jego jednostek funkcjonowało „pod przykryciem" np. jako koła PTTK i inne grupy nieformalne. ZHP pgK funkcjonuje na podstawie Regulaminu Głównego ZHP, posiada swoją strukturę, władze i wspólne dla całego ruchu harcerskiego atrybuty. W kraju ZHP, w swoim statucie, w żaden sposób nie odnosi się do organizacji noszącej identyczną nazwę a działającej poza jego granicami. Jest formalnie członkiem „światowych struktur skautowych" w przeciwieństwie do ZHP pgK jak i innych organizacji ruchu harcerskiego. Dodać należy, że przyjęcie naszego Związku do światowych struktur skautowych stało się możliwe po dokonanych zmianach w samej organizacji i przez samą organizację a nie dzięki wstawiennictwu czy „poręczeniu" kogokolwiek. Prominentny działacz harcerski na emigracji Kazimierz Sabbat, po powołaniu ZHP pgK stwierdził: *„Nie tworzymy jakiejś nowej organizacji zagranicznej. Związek Harcerstwa Polskiego jest jeden, a myśmy jego częścią organiczną"*. Czas pokazał, że były to słowa bez pokrycia.

ZHP pgK jest organizacją anachroniczną, która zatrzymała się w rozwoju na latach okresu II RP. Jej program, metody, formy pracy a także utrzymywany „skansen" wychowania, bez koedukacji organizacyjnej, wskazuje na jej miejsce obok takich stowarzyszeń jak „Bractwo Kurkowe", choć nie powinno się ZHP pgK umniejszać zasług w krzewieniu języka polskiego i kultury narodowej w środowiskach polonijnych. Faktycznie organizacja wiele uwagi poświęca kultywowaniu języka ojczystego a także wiedzy i świadomości historycznej rodaków na emigracji. Kwestią poza analizą zostaje jednak ideologia jakiej podporządkowana jest popularyzowana historia, szczególnie ta najnowsza.

Można jeszcze mieć wątpliwość do tego czy ten niezwykły „depozyt niepodległości" nie został przekazany w formie spersonalizowanej, tzn. poprzez konkretne osoby, ludzi. Moja wiedza o twórcach organizacji alternatywnych, do „zepsutego" ZHP, nie pozwala na tego potwierdzenie – przeciwnie, przywołuję to we wspomnianej książce, jak równie zimno i nieufnie traktowani byli emisariusze harcerstwa „alternatywnego" w kraju, udający się po wsparcie do Londynu w okresie powstawania nowych organizacji. Niezbitym faktem jest także, że wszyscy oni legitymują się proweniencją ze ZHP, tam składali przyrzeczenie i zobowiązanie instruktorskie, kształcili się i pełnili, nie rzadko, wysokie funkcje w organizacji. Tam kształtowali jej oblicze i codzienność nie mówiąc o charakterze, który doprowadził ich do secesji z własnego harcerstwa – mniejsza o tego motywy i inspiracje.

Wobec przywołanych faktów należy zapytać na czym polegało przekazanie depozytu niepodległości dla harcerstwa w kraju przez ZHP pgk? Jest to stwierdzenie nieuprawnione i pozbawione jakichkolwiek podstaw faktycznych. Jest to także kolejna próba mitologizowania historii ruchu harcerskiego i przypisywanie jemu fałszywych cech nierzeczywistych, bo wymyślonych.

Z zażenowaniem przyjmuję także ignorancję autorów tekstu Uchwały Senatu RP, którzy z niezrozumiałą swobodą i pewnego rodzaju nonszalancją w jednym akapicie piszą o dokonaniach harcerstwa z okresu walk o niepodległość i ustalenie granic Rzeczypospolitej, heroicznych zmaganiach Szarych Szeregów a także Ruchu Harcerskiego i Ruchu Harcerskiego Rzeczypospolitej. Mrozi mnie takie zestawienie, gdzie na jednaj szali, nadając porównywalny „ciężar gatunkowy" wspomina się dokonania harcerstwa z lat drugiej i trzeciej dekady XX wieku oraz lat osiemdziesiątych tegoż. Ponownie muszę przypomnieć posiadającym taką wiedzę a poinformować niezorientowanych, że wspomniane organizacje (Ruch Harcerski i Ruch Harcerski Rzeczypospolitej) z lat osiemdziesiątych minionego wieku to w rzeczywistości pewien mit ruchu harcerskiego, który nie wiadomo jak powstał, co robił i jakie są jego osiągnięcia oraz rezultaty działalności. Wszystko było tak starannie zakonspirowane i utajnione, że całość tego mitu opiera się na niespójnych relacjach jego rzekomego twórcy i napisanej przez niego historii, której nikt nie zweryfikował i nie zweryfikuje gdyż wszystko to było tak zakonspirowane, że nie pozostały żadne tego ślady.[57] Żeby nie przyłączyć się do tworzenia tej mitologii przywołam tylko osobę wielce zasłużonej i godnej szacunku druhny hm. Haliny Wiśniewskiej, która w wydanych wspomnieniach pisała: *„W ostatnim rozdziale książki Jerzego Parzyńskiego jest mowa o istotnym elemencie Ruchu o kryptonimie „Antoni". (...) Kiedy się przeczyta ten rozdział, a później o tym, jakie „ruchowcy" mieli „wtyczki" w służbie bezpieczeństwa i jak byli na bieżąco informowani o wszystkim, co mogło komukolwiek grozić – to zaczyna się mieć wątpliwości co do treści całej książki. I nie wiadomo, jak było naprawdę z tym Ruchem???"*[58] Wcześniej w książce druhna Wiśniewska, jako członek komendy i rady Hufca ZHP Mokotów, wspomina: *Wśród przedsięwzięć, w których istotną rolę odgrywał Ruch, wymienia się... rajd „Arsenał" w Hufcu Mokotów! Czyli myśmy robili rajd w ramach Ruchu! Byliśmy elementem działalności harcerskiej, do której Ruch się przyznaje, a o której myśmy nie mieli pojęcia. Co o tym sądzić?"*[59]

Uściślenia i dopowiedzenia wymaga jeszcze jeden problem poruszony w Uchwale. Jest to kwestia, którą określa zdanie *„Przywołujemy walczących w konspiracji z władzą komunistyczną i sowieckim okupantem w latach 1944–1956 oraz w latach późniejszych..."* jest to problematyka opisana w tym zdaniu, która coraz częściej w publicystyce i literaturze historycznej określa się błędnie „drugą konspiracją harcerską". Dlatego też jednoznacznie należy stwierdzić – wbrew tym twierdzeniom – że taka konspiracja harcerska nigdy nie istniała. W ruchu harcerskim i jedynej jego organizacji ZHP nigdy nie stworzono i nie powoływano żadnych struktur, ogniw czy też jednostek konspiracyjnych. Istniała natomiast, faktycznie nie licząca się konspiracja harcerzy a nie harcerstwa czy też harcerska. Analiza literatury tematu pozwala na twierdzenie, że przypisywanie harcerstwu walki w ramach tzw. „drugiej konspiracji" było w znacznej mierze urojonym bytem stworzonym przez służby bezpieczeństwa dla uwiarygodnienia swojego istnienia i posiadania oczekiwanych przez zwierzchność wyników. Faktycznie powstające nieliczne i małe grupki harcerzy lub nazywających się „harcerskimi" były wynikiem określanego przez socjologów „kompleksu młodszego brata". Działanie ich nigdy nie miało liczącego się znaczenia bojowego czy też propagandowego. Wybitni instruktorzy harcerscy i „szaro szeregowi" – hm. Stefan Mirowski i hm. Stanisław Broniewski „Orsza" omawiany problem widzieli zupełnie podobnie, czego dali wyraz w przygotowanym w 1995 r.

---

[57] Jerzy Parzyński: *Ruch Harcerski Rzeczpospolitej 1983–1989*, Kraków 1991.

[58] Halina Wiśniewska: *Gawędy Druhny Babci*, Warszawa 2001., s. 202. Hm. Halina Wiśniewska w okresie wojny działała w Szarych Szeregach oraz Wojskowej Służbie Kobiet AK. W latach 1989–1990 była członkiem tzw. „Bandy Czworga".

[59] *Ibidem*, s. 201.

Projekcie Stanowiska ws. Historii Harcerstwa lat 1945–1995[60] . A jaki zatem był wkład tzw. „drugiej konspiracji" w walkę z całym systemem...? Myślę, że określanie jego „symbolicznym" stanowi przesadę i pewne nadużycie. Chęć bycia bohaterem nie stanowi o bohaterstwie i takich czynach.

Ruch harcerski, a w ramach jego ZHP, posiada przebogatą historię i niezaprzeczalny udział w dziejach państwa polskiego i narodu. Zadziwiającym zjawiskiem było i jest jak szybko harcerstwo wytworzyło i obrosło wartościami, które stały się i zostały uznane jako coś co bez wątpienia stanowiło Etos Harcerski. Etos ten natychmiast został dostrzeżony i uznany w społeczeństwie i otoczony kultem gdyż postrzegany był jako ważny i liczący się składnik etosu narodowego, a z pewnością jego patriotycznej większości. To Naród Polski niemal natychmiast stał się depozytariuszem i strażnikiem tego etosu. Tak widziane to zjawisko trwa do dziś – wbrew sugestiom i nawet twierdzeniom, że etos ten dokonał się z chwilą rozwiązania Szarych Szeregów i początków komunistycznego zepsucia etycznego. Związek Harcerstwa Polskiego a przy tym cały ruch harcerski, między innymi, dzięki swojej żywotności i różnorodności utrwala ten etos i tworzy kolejne, nowe, współczesne jego elementy.[61] Harcerstwo nigdy nie potrzebowało depozytariuszy swojego etosu i historii innych niż społeczeństwo i naród. Sugerowanie, że znajdowali się oni poza nim – gdzieś w Londynie czy też innej części globu – jest bałamutne i fałszywe. Stanowi element współczesnej mody na nowe pisanie historii na czysto politycznych przesłankach pozbawionych realiów historycznych i jej faktografii. Historia ZHP i harcerstwa nigdy nie potrzebowała ubarwień ani koloryzowania, nie potrzebna jej jest ani „druga konspiracja" ani jałowa zabawa z powoływaniem bytów do podejmowania „konspiracyjnych" działań możliwych do zrealizowania w ramach istniejących struktur Związku i pracy istniejących jednostek. Jeśli natomiast była to „gra" i rodzaj samodoskonalenia to tak to nazywajmy nie nadając im nienależnych przymiotów i cnót.

Związek Harcerstwa Polskiego w latach dwudziestych minionego wieku był współzałożycielem Światowych Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM i WAGGGS). Po II wojnie światowej w wyniku nacisków i podporządkowania rządzącej partii opuścił te struktury choć za pośrednictwem i przy pomocy zaprzyjaźnionych organizacji skautowych utrzymywał z nimi stały i dość intensywny kontakt. Zmiany zapoczątkowane na IX/XXVI Zjeździe ZHP kontynuowane przez następne lata służby harcerskiej pozwoliły Związkowi uzyskać niezbędne uznanie aby być przyjętym ponownie do światowej rodziny skautowej. Związek Harcerstwa Polskiego jako jedyna organizacja harcerska w 1996 roku został ponownie członkiem WOSM i WAGGGS i tak jest do dzisiaj. Nie było to gestem uznania dla bogatej historii organizacji ani prezentem kogokolwiek. Nie było to także efektem promocji i wsparcia dla ZHP przez innych. Nastąpiło to w wyniku akceptacji samodzielnie wypracowanego wizerunku ZHP i przemian jakich dokonała organizacja w swoim obliczu ideowym, szeregach instruktorskich i założeniach statutowych. To nie był dar przekazany nam przez kogokolwiek w tym także ZHP pgK, który do dnia dzisiejszego nie znalazł się i nie działa w ramach Światowych Organizacji Ruchu Skautowego

Rok Harcerski 2018 – w roku jubileuszu uzyskania przez Państwo Polskie niepodległości i jubileuszu 100-lecia utworzenia w Lublinie Związku Harcerstwa Polskiego to – używając słów poety – „wielka rzecz". Chwała za to jego inicjatorom, a przede wszystkim Senatowi Rzeczypospolitej za tak wysoką ocenę i odwagę

---

[60] Ryszard Pacławski, *Gra o harcerstwo*, Warszawa 2005, s. 207.

[61] Jerzy Chrabąszcz, *Etos harcerski rezonansem tradycji oraz kultury społeczeństwa i narodu* (w:) *Z dziejów ruchu harcerskiego. Studia – szkice – materiały. 1911–2006*, Rzeszów 2006, s. 13–33.

decyzji w atmosferze dość powszechnego – jak mawiał harcmistrz Tomasz Strzembosz – „paprania nam naszych sztandarów".

W lutym Roku Harcerskiego 2018.

hm. Jerzy Chrabąszcz

Załączniki

Załącznik 1
Spis źródeł

Część I
Związek Harcerstwa Polskiego

1. Informacje o XXXIX Zjeździe Nadzwyczajnym Związku Harcerstwa Polskiego, kwiecień 2017 r.

1.1. Martyna Kowacka, *Dobiegł końca dzień pierwszy 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP*, 8 kwietnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/dobiegl-konca-dzien-pierwszy-39-zjazdu-nadzwyczajnego-zhp/, dostęp: 7.09.2018

1.2. Martyna Kowacka, *Harcerz jest wolny od nałogów – 10 punkt Prawa Harcerskiego zmieniony*, 8 kwietnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/harcerz-jest-wolny-od-nalogow-10-punkt-prawa-harcerskiego-zmieniony/, dostęp: 7.09.2018

1.3. Martyna Kowacka, *Drugi dzień 39. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP za nami*, 8 kwietnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/37096/, dostęp: 7.09.2018

1.4. Martyna Kowacka, *39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP – zakończony*, 9 kwietnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/39-zjazd-nadzwyczajny-zhp-zakonczony/, dostęp: 7.09.2018

1.5. Martyna Kowacka, *Propozycje zmian w Statucie ZHP przyjęte przez 39. Zjazd Nadzwyczajny ZHP*, 13 kwietnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/propozycje-zmian-w-statucie-zhp-przyjete-przez-zjazd/, dostęp: 7.09.2018

2. Uchwały XXXIX Zjazdu Nadzwyczajnego Związku Harcerstwa Polskiego w sprawie zmian w Statucie ZHP, kwiecień 2017 r.
   2.1. Uchwała nr 1 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-1-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.2. Uchwała nr 2 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-2-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.3. Uchwała nr 3 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-3-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.4. Uchwała nr 4 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-4-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.5. Uchwała nr 5 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-5-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.6. Uchwała nr 6 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-6-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.7. Uchwała nr 7 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-7-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

   2.8. Uchwała nr 8 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
   źródło:
   https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-8-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.9. Uchwała nr 9 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-9-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.10. Uchwała nr 10 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-10-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.11. Uchwała nr 11 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-11-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.12. Uchwała nr 12 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-12-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.13. Uchwała nr 13 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-13-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.14. Uchwała nr 14 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-14-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.15. Uchwała nr 15 z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie dostosowania numeracji jednostek redakcyjnych Statutu ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-15-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-dostosowania-numeracji-jednostek-redakcyjnych-statutu-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.16. Uchwała nr 16 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-16-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.17. Uchwała nr 17 z dnia 8 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-17-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-8-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.18. Uchwała nr 18 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-18-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.19. Uchwała nr 19 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-19-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

2.20. Uchwała nr 20 z dnia 9 kwietnia w sprawie zmian w Statucie ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-nr-20-xxxix-zjazdu-nadzwyczajnego-zwiazku-harcerstwa-polskiego-9-kwietnia-2017-r-sprawie-zmian-statucie-zhp/, dostęp: 7.09.2018

3. Statut ZHP (tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXIX Zjazd Nadzwyczajny ZHP)
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/statut-zhp-tekst-jednolity-statutu-zhp-uwzglednieniem-zmian-wprowadzonych-xxxix-zjazd-nadzwyczajny-zhp/, dostęp: 11.09.2018

4. Dariusz Supeł, *Pozjazdowa refleksja przewodniczącego ZHP*, kwiecień 2017 r.
źródło:
„Czuwaj" 2017, nr 4 (350), kwiecień, s. 8–9

5. Zmiana tekstu Prawa Harcerskiego
   5.1. Raport Komisji Statutowej, Prawo i Przyrzeczenie, 28 grudnia 2015 r.
   źródło:
   https://zhp.pl/wp-content/uploads/2017/01/Materialy-zrodlowe-D41-D43.zip, dostęp: 15.10.2018

   5.2. Martyna Kowacka, *Komunikat rzecznika ZHP*, 8 kwietnia 2017 r.
   źródło:
   https://zhp.pl/2017/harcerz-jest-wolny-od-nalogow-10-punkt-prawa-harcerskiego-zmieniony/, dostęp: 25.09.2018

   5.3. Artykuły i list
      5.3.1. Maciej Gajek, *Harcerze mogą legalnie pić alkohol*, 9 kwietnia 2017 r.
      źródło:
      http://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/harcerze-moga-legalnie-pic-alkohol,artykuly,408583,1.html, dostęp: 25.09.2018

5.3.2. Mateusz Cebula, *Z pozycji przewodniczącego Komisji Statutowej – pozjazdowo*, 10 kwietnia 2016 r.
źródło:
https://zhp.pl/2016/z-pozycji-przewodniczacego-komisji-statutowej-pozjazdowo/, dostęp: 25.09.2018

5.3.3. Bogusław Śliwerski, *Harcerska hipokryzja i dewastacja moralna*, 11 kwietnia 2017 r.
źródło:
http://sliwerski-pedagog.blogspot.com/2017/04/harcerska-hipokryzja-i-dewastacja.html, dostęp: 25.09.2018

5.3.4. *Starego Wilka Samotnika „Dziesiątki Paradoksy kolejne"*, 13 kwietnia 2017 r.
źródło:
http://www.hr.bci.pl/articles.php?article_id=589, dostęp: 25.09.2018

5.3.5. Justyna Suchecka, *Czuwaj! I na zdrowie: harcerz już nie musi być abstynentem. Będzie też przyrzeczenie bez Boga?*, 17 kwietnia 2017 r.
źródło:
http://wyborcza.pl/7,75398,21647192,czuwaj-i-na-zdrowie-harcerz-juz-nie-musi-byc-abstynentem.html, dostęp: 25.09.2018

5.3.6. Marek Gajdziński, *Do przyjaciół z ZHP – o abstynencji i nałogach pragmatycznie*, 19 kwietnia 2017 r.
źródło:
http://www.hr.bci.pl/articles.php?article_id=592, dostęp: 25.09.2018

5.3.7. Grzegorz Nowik, List przewodniczącego ZHR, List do Instruktorów, Członków i Przyjaciół ZHR, 19 kwietnia 2017 r.
źródło:
https://www.zhr.pl/list-do-instruktorow-czlonkow-i-przyjaciol-zhr/, dostęp: marzec 2017

5.3.8. Michał Górecki, *Harcerz pije i pali?! Olaboga*, 24 kwietnia 2017 r.
źródło:
http://michalgorecki.pl/2017/04/harcerz-pije-pali-olaboga/, dostęp: 26.09.2018

5.4. Dariusz Supeł, *Komentarz przewodniczącego ZHP do obowiązującego Prawa Harcerskiego*, 1 grudnia 2017 r.
źródło:
https://zhp.pl/2017/komentarz-przewodniczacego-zhp-do-obowiazujacego-prawa-harcerskiego/, dostęp: 26.09.2018

6. Informacje o XL Zjeździe Związku Harcerstwa Polskiego, grudzień 2017 r.
6.1. Monika Kubacka, *Rozpoczynamy 40. Zjazd ZHP*, 7 grudnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/rozpoczynamy-40zjazd/, dostęp: 26.09.2018

6.2. Monika Kubacka, *Drugi dzień 40. Zjazdu ZHP*, 8 grudnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/drugi-dzien-40-zjazdu-zhp/, dostęp: 26.09.2018

6.3. Monika Kubacka, *40. Zjazd ZHP zakończony! [Decyzje]*, 10 grudnia
źródło:
https://zhp.pl/2017/40-zjazd-zhp-zakonczony-wytyczono-nowe-tory-dla-organizacji/, dostęp: 26.09.2018

7. Uchwały XL Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego, grudzień 2017 r.
7.1. Uchwała nr 1 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie trybu prac nad Statutem ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-1-9-grudnia-2017-r-sprawie-trybu-prac-nad-statutem-zhp/, dostęp: 26.09.2018

7.2. Uchwała nr 2 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie 60-lecia Nieprzetartego Szlaku
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-2-9-grudnia-2017-r-sprawie-60-lecia-nieprzetartego-szlaku/, dostęp: 26.09.2018

7.3. Uchwała nr 3 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę oraz 100-lecia powstania Związku Harcerstwa Polskiego
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-3-9-grudnia-2017-r-sprawie-obchodow-100-lecia-odzyskania-niepodleglosci-polske-oraz-100-lecia-powstania-zwiazku-harcerstwa-polskiego/, dostęp: 26.09.2018

7.4. Uchwała nr 4 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie mundurów
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-4-9-grudnia-2017-r-sprawie-mundurow/, dostęp: 26.09.2018

7.5. Uchwała nr 5 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie ochrony tożsamości Związku Harcerstwa Polskiego
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-5-9-grudnia-2017-r-sprawie-ochrony-tozsamosci-zwiazku-harcerstwa-polskiego/, dostęp: 26.09.2018

7.6. Uchwała nr 6 z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie działalności gospodarczej w ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-6-9-grudnia-2017-r-sprawie-dzialalnosci-gospodarczej-zhp/, dostęp: 26.09.2018

7.7. Uchwała nr 7 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie nieruchomości ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-7-10-grudnia-2017-r-sprawie-nieruchomosci-zhp/, dostęp: 26.09.2018

7.8. Uchwała nr 8 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie etyki środowiskowej w działaniach ZHP
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-8-10-grudnia-2017-r-sprawie-etyki-srodowiskowej-dzialaniach-zhp/, dostęp: 26.09.2018

7.9. Uchwała nr 9 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie roli religii i rozwoju duchowego w Harcerskim Systemie Wychowawczym
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-9-10-grudnia-2017-r-sprawie-roli-religii-rozwoju-duchowego-harcerskim-systemie-wychowawczym/, dostęp: 26.09.2018

7.10. Uchwała nr 10 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wychowania duchowego w Związku Harcerstwa Polskiego
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-10-10-grudnia-2017-r-sprawie-wychowania-duchowego-zwiazku-harcerstwa-polskiego/, dostęp: 26.09.2018

7.11. Uchwała nr 11 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Harcerskiego Systemu Wychowawczego
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-11-10-grudnia-2017-r-sprawie-harcerskiego-systemu-wychowawczego/, dostęp: 26.09.2018

7.12. Uchwała nr 12 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie Strategii ZHP 2025
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-12-10-grudnia-2017-r-sprawie-strategii-zhp-2025/, dostęp: 26.09.2018

7.13. Uchwała nr 13 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wsparcia szczepów i hufców oraz kadry programowej
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-13-10-grudnia-2017-r-sprawie-wsparcia-szczepow-hufcow-oraz-kadry-programowej/, dostęp: 27.09.2018

7.14. Uchwała nr 14 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wzmocnienia działania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-14-10-grudnia-2017-r-sprawie-wzmocnienia-dzialania-ruchu-przyjaciol-harcerstwa/, dostęp: 27.09.2018

7.15. Uchwała nr 15 z dnia 10 grudnia 2017 r. w sprawie wniosków szczegółowych
źródło:
https://dokumenty.zhp.pl/uchwala-xl-zjazdu-zhp-nr-15-10-grudnia-2017-r-sprawie-wnioskow-szczegolowych/, dostęp: 27.09.2018

Część II
Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

1. Komunikaty Zjazdowe XVI Zjazdu ZHR, kwiecień 2018 r.
   1.1. Barbara Sobieska, Delegaci decydują o przyszłości ZHR, 6 kwietnia
   źródło:
   https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komunikat-Zjazdowy-nr-1.pdf, dostęp: 2.10.2018

1.2. Biuro Zjazdu, Komunikat Zjazdowy nr 2
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komunikat-Zjazdowy-nr-2_XVI-Zjazd.pdf, dostęp: 2.10.2018

1.3. Biuro Zjazdu, Komunikat Zjazdowy nr 3
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komunikat-Zjazdowy-nr-3_XVI-Zjazd.pdf, dostęp: 2.10.2018

2. Listy do Delegatów XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, kwiecień 2018 r.
2.1. Biskup Polowy Wojska Polskiego, Józef Guzdek, 4 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Biskup-Polowy-Wojska-Polskiego-J%C3%B3zef-Guzdek.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.2. Dowództwo Garnizonu Warszawa, Robert Głąb, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Dow%C3%B3dztwo-Garnizonu-Warszawa.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.3. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Paweł Poszytek, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Fundacja-Rozwoju-Systemu-Edukacji.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.4. Instytut Pamięci Narodowej, Krzysztof Szwagrzyk, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Instytut-Pami%C4%99ci-Narodowej.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.5. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, Leszek Suski, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komendant-G%C5%82%C3%B3wny-Pa%C5%84stwowej-Stra%C5%BCy-Po%C5%BCarnej.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.6. Komendant Główny Straży Granicznej, Tomasz Praga, 10 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Komendant-G%C5%82%C3%B3wny-Stra%C5%BCy-Granicznej.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.7. Marszałek Senatu RP, Stanisław Karczewski, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Marsza%C5%82ek-Senatu-RP-Stanis%C5%82aw-Karczewski.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.8. Metropolita Gdański, Sławoj Leszek Głódź, 10 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Metropolita-Gda%C5%84ski.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.9. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Elżbieta Rafalska, 12 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Minister-Rodziny-Pracy-i-Polityki-Spo%C5%82ecznej.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.10. Ministerstwo Obrony Narodowej, Paweł Hut, 12 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Ministerstwo-Obrony-Narodowej.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.11. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Andrzej Papierz, 12 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Misterstwo-Spraw-Zagranicznych.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.12. Naczelniczka ZHP, Anna Nowosad, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Naczelniczka-ZHP.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.13. Poseł na Sejm RP, hm. Jacek Kurzępa
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Pose%C5%82-na-Sejm-RP-hm.-Jacek-Kurz%C4%99pa.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.14. Prezes Rady Ministrów, Mateusz Morawiecki, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Prezes-Rady-Ministr%C3%B3w.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.15. Rzecznik Praw Dziecka, Marek Michalak, 6 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Rzecznik-Praw-Dziecka.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.16. Senator RP, prof. Jan Żaryn, 12 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Senator-RP-prof.-Jan-%C5%BBaryn.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.17. Stowarzyszenie Szarych Szeregów, Tadeusz Grzybowski, Andrzej Marasek, 2 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Stowarzyszenie-Szarych-Szereg%C3%B3w.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.18. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Paweł Soloch, 10 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Szef-Biura-Bezpiecze%C5%84stwa-Narodowego.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.19. Szef Urzędu do Spraw Kombatantówi Osób Represjonowanych, Jan Józef Kasprzyk, 9 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Szef-Urz%C4%99du-do-Spraw-Kombatant%C3%B3w-i-Os%C3%B3b-Represjonowanych.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.20. Telewizja Polska, Jacek Kurski, 12 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Telewizja-Polska.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.21. Współzałożyciel Bractwa Błogosławionego druha Wicka, Zygmunt Jaczkowski, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Wsp%C3%B3%C5%82za%C5%82o%C5%BCyciel-Bractwa-B%C5%82ogos%C5%82awionego-Druha-Wicka-Zygmunt-Jaczkowski.pdf, dostęp: 2.10.2018

2.22. Związek Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, Robert Rospędzihowski, 13 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Zwi%C4%85zek-Harcerstwa-Polskiego-poza-Granicami-Kraju.pdf, dostęp: 2.10.2018

3. Listy Grzegorza Nowika, przewodniczącego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
3.1. List z 6 kwietnia
źródło:
http://www.zhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/GN_list2.pdf, dostęp: 2.10.2018

3.2. List z 16 kwietnia
źródło:
https://www.zhr.pl/2018/04/17/list-przewodniczacego-zhr/, dostęp: 2.10.2018

4. Uchwały XVI Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej z dnia 15 kwietnia 2018 r.
4.1. Uchwały statutowe
4.1.1. Uchwała statutowa nr 1 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.1.2. Uchwała statutowa nr 3 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.1.3. Uchwała statutowa nr 4 w sprawie zmian w Statucie Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.2. Uchwała w sprawie określenia początku i końca dwuletniej kadencji władz naczelnych, władz okręgów oraz zarządów obwodów ZHR
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.3. Uchwały programowe
4.3.1. Uchwała programowa nr 2
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.13
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.3.2. Uchwała programowa nr 3/4
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minut 4.30 oraz 5.49
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.3.3. Uchwała programowa nr 5
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.41
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.3.4. Uchwała programowa nr 6
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.30
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.3.5. Uchwała programowa nr 7
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.30
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

4.3.6. Uchwała programowa nr 8
źródło:
Relacja z III dnia Zjazdu ZHR, od minuty 5.37
https://www.youtube.com/watch?v=3a1eZyhPAJY, dostęp: 4.10.2018

Część III
2018 Rokiem Harcerstwa

1. Sprawozdanie Komisji Ustawodawczej o projekcie uchwały ustanawiającej rok 2018 Rokiem Harcerstwa, 13 grudnia 2017 r.
źródło:
https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/8977/druk/687s.pdf, dostęp: 4.10.2018

2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 grudnia 2017 r. ustanawiająca rok 2018 Rokiem Harcerstwa
źródło:
https://zhp.pl/2017/rok-harcerstwa/, dostęp: 4.10.2018
http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20180000011, dostęp: 4.10.2018

3. Martyna Kowacka, *Senat Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r.
źródło:
https://zhp.pl/2017/rok-harcerstwa/, dostęp: 4.10.2018

4. Barbara Sobieska, *2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r.
źródło:
https://www.zhr.pl/2017/12/20/2018-rokiem-harcerstwa/, dostęp: 4.10.2018

5. Notatka prasowa, *Senat ustanowił rok 2018 Rokiem Harcerstwa*, 20 grudnia 2017 r.
źródło:
https://dorzeczy.pl/obserwator-mediow/50823/Senat-ustanowil-rok-2018-Rokiem-Harcerstwa.html, dostęp: 4.10.2018

6. Jerzy Chrabąszcz, *Pro memoria. Moje myślenie o prawdzie w Roku Harcerstwa 2018*
źródło:
Dokument rozsyłany drogą mailową, w zbiorach K.M.

Załącznik 2
Chronologiczny wykaz zjazdów ZHP i ZHR w latach 1989–2018

Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1989–2018

Lp.	Numeracja nadana przez ZHP	Nazwa zjazdu	Data	Miejsce obrad
1.	IX/XXVI	Zjazd ZHP	28–31 III 1989	Warszawa
2.	XXVII	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	22 IX 1990	Chorzów
3.	XXVIII	Zjazd ZHP	6–9 XII 1990	Bydgoszcz
4.	XXIX	Zjazd ZHP	9–12 XII 1993	Warszawa
5.	XXX	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	10 VI 1995	Poznań
6.	XXXI	Zjazd ZHP	4–7 XII 1997	Zegrze
7.	XXXII	Zjazd ZHP	6–9 XII 2001	Warszawa
8.	XXXIII	Zjazd ZHP	1–4 XII 2005	Warszawa
9.	XXXIV	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	1–3 VII 2007	Załęcze Wielkie
10.	XXXV	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	9 IX 2007	Bydgoszcz
11.	XXXVI	Zjazd ZHP	5–6 XII 2009	Warszawa
12.	XXXVII	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	2–4 XII 2011 oraz 10 III 2012	Warszawa
13.	XXXVIII	Zjazd ZHP	5–6 XII 2013	Warszawa
14.	XXXIX	Zjazd Nadzwyczajny ZHP	8–9 IV 2017	Warszawa
15.	XL	Zjazd ZHP	9–10 XII 2017	Warszawa

Źródło: opracowanie własne.

Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHR w latach 1989–2018

Lp.	Numeracja nadana przez ZHR	Nazwa zjazdu	Data	Miejsce obrad
1.	I	Zjazd Walny ZHR	1–2 IV 1989	Sopot
2.	II	Zjazd ZHR	30 XI – 2 XII 1990	Wrocław
3.	brak	Nadzwyczajny Zjazd ZHR	3 X 1992	Warszawa
4.	III	Zjazd ZHR	26–28 II 1993	Warszawa
5.	IV	Zjazd ZHR	24–26 II 1995	Warszawa
6.	V	Zjazd ZHR	2–3 III 1997	Otwock
7.	VI	Zjazd ZHR	15–17 X 1999	Warszawa
8.	VII	Zjazd ZHR	23–25 XI 2001	Warszawa
9.	brak	Zjazd Programowy ZHR	28–30 XI 2003	Poznań
10.	VIII	Zjazd ZHR	26–28 III 2004	Gdynia
11.	IX	Zjazd ZHR	21–23 IV 2006	Warszawa
12.	X	Zjazd ZHR	11–13 IV 2008	Warszawa
13.	XI	Zjazd ZHR	23–25 IV 2010	Warszawa
14.	XII	Zjazd ZHR	20–22 IV 2012	Warszawa
15.	XIII	Nadzwyczajny Zjazd ZHR	8 IX 2012	Częstochowa
16.	XIV	Zjazd ZHR	4–6 IV 2014	Gdańsk
17.	XV	Zjazd ZHR	1–3 IV 2016	Warszawa
18.	XVI	Zjazd ZHR	13–15 IV 2018	Warszawa

Źródło: opracowanie własne.

Załącznik 3
Chronologiczny wykaz zmian w statutach ZHP i ZHR w latach 1989–2018

Chronologiczny wykaz zmian w Statucie ZHP w latach 1989–2018

Lp.	Przez kogo uchwalony/zmieniony	Data uchwalenia
1.	Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych	4 IV 1989 r.
2.	XXVIII Zjazd ZHP	6–9 XII 1990 r.
3.	XXIX Zjazd ZHP	9–12 XII 1993 r.
4.	XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP	10 VI 1995 r.,
5.	XXXI Zjazd ZHP	4–7 XII 1997 r.
6.	XXXII Zjazd ZHP	6–9 XII 2001 r.
7.	XXXIII Zjazd ZHP	3 XII 2005 r.
8.	XXXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP	2–4 XII 2011 r. oraz 10 III 2012 r.
9.	XXXIX Nadzwyczajny Zjazd ZHP	8–9 IV 2017 r.

Źródło: opracowanie własne.

Chronologiczny wykaz zmian w Statucie ZHR w latach 1989–2018

Lp.	Przez kogo uchwalony/zmieniony	Data uchwalenia
1.	I Zjazd Walny ZHR	1–2 IV 1989 r.
2.	II Zjazd ZHR	30 XI – 1 XII 1990 r.
3.	Nadzwyczajny Zjazd ZHR	3 X 1992 r.
4.	IV Zjazd ZHR	24–26 II 1995 r.
5.	VI Zjazd ZHR	17 X 1999 r.
6.	VII Zjazd ZHR	24 XI 2001 r.
7.	VIII Zjazd ZHR	27 III 2004 r.
8.	IX Zjazd ZHR	23 IV 2006 r.
9.	X Zjazd ZHR	12 IV 2008 r.
10.	XI Zjazd ZHR	24 IV 2010 r.
11.	XII Zjazd ZHR	21 IV 2012 r.
12.	XIII Nadzwyczajny Zjazd ZHR	8 IX 2012 r.
13.	XIV Zjazd ZHR	5 IV 2014 r.
14.	XV Zjazd ZHR	2 IV 2016 r.
15.	XVI Zjazd ZHR	15 IV 2018 r.

Źródło: opracowanie własne.

Bibliografia

Kamiński A., *Prehistoria polskich związków młodzieży*, t. 1, PWN, Warszawa 1959.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ruchu harcerskiego w Polsce. Ruch harcerski w latach 1980–1989*, Oficyna Wydawnicza „Impuls" – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Kraków 2017.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ZHP*, t. 1, *Utworzenie ogólnopolskiego Związku Harcerstwa Polskiego i czas próby ruchu harcerskiego (1918–1944)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2014.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ZHP*, t. 2, *Walka, sowietyzacja, odwilż, kryzys i upadek (1944–1988)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2014.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów ZHP*, t. 3, *Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji (1989–2014)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2014.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*, t. 1, *Utworzenie i rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (1989–1999)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2017.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*, t. 2, *Rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (2001–2016)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2017.

Marszałek K. (wybór i oprac.), *Wybór źródeł do dziejów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*, t. 3, *Statuty, komentarze i inne dokumenty dotyczące Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego (1989–2016)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls" – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Kraków 2017.

Marszałek K., *Dziedzictwo, którego nie można odrzucić. Próba interpretacji wybranych źródeł z lat 1918–2015 do dziejów Związku Harcerstwa Polskiego*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2016.

Kula M., *Przeszłość – spadek nie do odrzucenia*, „Mała Biblioteka – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk", t. 5, PTPN, Poznań 2001.

Topolski J., *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Rytm, Warszawa 1998.

Topolski J., *Teoria wiedzy historycznej*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1983.

Spis zawartości poszczególnych tomów serii

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW ZHP

Tom I
Utworzenie ogólnopolskiego Związku Harcerstwa Polskiego
i czas próby ruchu harcerskiego (1918–1944)

Od Wydawcy 17
Wprowadzenie 19

Część I
Utworzenie i rozwój ogólnopolskiego ZHP 1918–1939

Rozdział I
Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. Wydarzenia poprzedzające pierwszy Zjazd ZHP 39
1.1.1. Rezolucje Zjazdu Skautowego, 1916 r., określające:
1.1.1.1. zadania pracy skautowej i stosunek do organizacji wojskowych 39
1.1.1.2. zasady na których ma być oparty nowo powstały Związek Harcerstwa Polskiego 39
1.1.1.3. akt połączenia Związku Harcerstwa Polskiego, Polskiej Organizacji Skautowej, Związku Skautek Polskich i Junactwa w jedną organizację Związek Harcerstwa Polskiego 40
1.1.2. Projekt Ustawy Związku Harcerstwa Polskiego, Naczelna Rada Harcerska, 1919 r. 40
1.1.3. List Okólny Przewodniczącego ZHP Tadeusza Strumiłły 1919 r. 45
1.1.4. Kronika „Harcmistrza", dotycząca wydarzeń w 1920 r.
1.1.4.1. Informacja o usamodzielnieniu się harcerstwa 47
1.1.4.2. Informacja o prawnych założycielach ZHP 48
1.1.4.3. Fragment Rozkazu Przewodniczącego ZHP Józefa Hallera wydanego w chwili objęcia przewodnictwa nad Związkiem 48
1.1.4.4. Informacja o objęciu przez Naczelnika Państwa Protektoratem ZHP 49
1.1.4.5. Informacja o reorganizacji władz harcerskich 49
1.1.5. Ogólny Regulamin Wewnętrzny ZHP 1920 r. 50
1.2. I Zjazd Walny ZHP, 1920/1921 r.
1.2.1. Sprawozdanie w „Harcmistrzu" z I Zjazdu Walnego 59
1.2.2. Referat na I Zjazd Walny ZHP, Tadeusza Strumiłły, określający cele i zadania harcerstwa 61
1.2.3. Streszczenia Uchwał I Zjazdu Walnego ZHP, dotyczących spraw:
1.2.3.1. starszego harcerstwa 64
1.2.3.2. drużyn męskich 65
1.2.3.3. drużyn żeńskich 65
1.2.3.4. kół przyjaciół harcerstwa 65
1.2.3.5. wojskowych 65
1.2.3.6. różnych 66
1.2.4. Przemówienie Józefa Hallera na zamknięcie I Zjazdu Walnego ZHP 67

1.2.5. Instrukcja Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie ochotniczej służby wojskowej harcerstwa polskiego ... 67
1.3. II Zjazd Walny ZHP, 1921 r. ... 69
1.3.1. Uchwały II Zjazdu Walnego ZHP, dotyczące spraw:
1.3.1.1. ogólnych ... 69
1.3.1.2. kół przyjaciół ... 70
1.3.1.3. wychowania fizycznego ... 70
1.3.1.4. starszego harcerstwa ... 72
1.3.1.5. różnych ... 72
1.3.2. Wnioski II Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.3.2.1. wychowania fizycznego i cielesnego ... 73
1.3.2.2. przysposobienia wojskowego ... 74
1.3.2.3. uczestnictwa w obozach ... 75
1.3.3. Odezwa Wiceprzewodniczącego ZHP, Jana Mauersbergera, do harcerzy ... 76
1.4. III Zjazd Walny ZHP, 1923 r. ... 77
1.4.1. Potwierdzenie przez III Zjazd Walny Rezolucji XII Zjazdu NRH określającej podstawowe pewniki ideowe ... 77
1.4.2. Zaproszenie Naczelnictwa ZHP do Prezydenta Rzeczypospolitej do objęcia Protektoratem stowarzyszenia ... 77
1.4.3. Wnioski III Zjazdu Walnego ZHP, dotyczące spraw:
1.4.3.1. szkolnych ... 77
1.4.3.2. starszego harcerstwa ... 79
1.4.3.3. kół przyjaciół harcerstwa ... 79
1.4.3.4. różnych ... 80
1.4.4. Oświadczenie Naczelnictwa ZHP w związku z ustaleniami III Zjazdu Walnego ZHP ... 80
1.4.5. Instrukcja Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie szkolnych drużyn harcerskich ... 81
1.4.6. Stosunek ZHP do Spraw Wojskowych ... 82
1.4.6.1. Dokument ZHP i Ministerstwa Spraw Wojskowych określający zasady współpracy ZHP z Ministerstwem Spraw Wojskowych ... 82
1.4.6.2. Dokument ZHP i Ministerstwa Spraw Wojskowych określający zasady współpracy Ministerstwa Spraw Wojskowych i ZHP nad wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym młodzieży ... 84
1.4.6.3. Przysposobienie wojskowe harcerek ... 85
1.4.6.3.1. Ustalenia z konferencji Naczelnictwa ZHP z Ministerstwem Spraw Wojskowych ZHP, dotyczące przysposobienia harcerek do wojskowej służby pomocniczej ... 85
1.4.6.3.2. List Okólny Naczelnictwa ZHP, dotyczący przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej ... 85
1.4.6.4. Przysposobienie wojskowe harcerzy ... 86
1.4.6.4.1. Rozkaz Naczelnictwa ZHP określający stosunek harcerstwa do różnych organizacji o typie wojskowym ... 86
1.4.6.4.2. List Okólny Głównej Kwatery Męskiej dotyczący przysposobienia wojskowego na kursach instruktorskich dla drużynowych ... 87
1.4.6.5. Artykuł Adolfa Heidricha na temat przysposobienia wojskowego młodzieży harcerskiej ... 89
1.5. IV Zjazd Walny ZHP, 1924 r. ... 90
1.5.1. Fragment z protokołu ze Zjazdu Walnego ... 90
1.5.2. Głos Przewodniczącego ZHP Tadeusza Strumiłły, dotyczący: Zjazdu Walnego ZHP, ideologii, wyrobienia harcerek, starszego harcerstwa, starszych drużyn, sprawozdania rocznego ... 90

1.6. V Zjazd Walny ZHP, 1925 r. ... 92
1.6.1. Uchwały V Zjazdu Walnego ZHP w sprawach:
1.6.1.1. wychowawczych ... 92
1.6.1.2. starszego harcerstwa ... 92
1.6.1.3. kół przyjaciół harcerstwa ... 93
1.6.1.4. ogólne ... 93
1.7. VI Zjazd Walny ZHP, 1926 r. ... 94
1.7.1. Uchwała VI Zjazdu Walnego ZHP dotycząca spraw wychowawczych ... 94
1.7.2. Artykuł Henryka Glassa na temat bolszewizmu wśród młodzieży ... 95
1.7.3. Uchwały Konferencji Starszyzny w sprawie:
1.7.3.1. deklaracji społeczno-etycznej starszego harcerstwa ... 97
1.7.3.2. ideologii harcerstwa ... 98
1.7.3.3. wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego ... 99
1.7.3.4. popierania przemysłu i handlu oraz gospodarki ... 100
1.8. VII Zjazd Walny ZHP, 1927 r. ... 100
1.8.1. Uchwały VII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.8.1.1. starszych harcerzy i harcerek ... 100
1.8.1.2. walki harcerstwa z ofensywą komunizmu w Polsce ... 101
1.9. VIII Zjazd Walny ZHP, 1928 r. ... 102
1.9.1. Uchwały VIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.9.1.1. współpracy i braterstwa harcerskiego ... 102
1.9.1.2. wychowania fizycznego i przygotowania do obrony kraju ... 102
1.10. IX Zjazd Walny ZHP, 1929 r. ... 102
1.10.1. Uchwały IX Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.10.1.1. charakteru ZHP ... 102
1.10.1.2. stosunku do władz państwowych ... 103
1.10.1.3. przebudowy organizacyjnej ZHP ... 103
1.10.1.4. działalności kapelanów harcerskich ... 103
1.10.2. Przemówienie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Sławomira Czerwińskiego na IX Zjeździe Walnym ZHP ... 104
1.11. X Nadzwyczajny Zjazd Walny ZHP, 1930 r. ... 106
1.11.1. Artykuł Marii Wocalewskiej, prezentujący informacje na temat Komisji Przebudowy ZHP ... 106
1.11.2. Informacja w „Na Tropie" o X Nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP ... 107
1.11.3. Fragment protokołu z Nadzwyczajnego Zjazdu Walnego ZHP. Przemówienie przewodniczącej Komisji Przebudowy wybranej przez Naczelną Radę Harcerską dh Marji Wocalewskiej ... 107
1.12. XI Zjazd Walny ZHP, 1931 r. ... 108
1.12.1. Przemówienie R. Dybowskiego w imieniu J.M.P. Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego na XI Zjeździe Walnym ZHP ... 108
1.12.2. Wniosek na XI Zjazd Walny ZHP dotyczący stosunku ZHP do młodzieży innych narodowości w Polsce oraz głos Aleksandra Kamińskiego w tej sprawie ... 110
1.12.3. Potwierdzenie przez XI Zjazd Walny ZHP uchwały 47 Zjazdu NRH w sprawie ofensywy harcerskiej ... 111
1.12.4. Stanowiska XI Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.12.4.1. harcerstwa starszego ... 111
1.12.4.2. drużyn robotniczych, rzemieślniczych i wiejskich ... 112
1.12.4.3. naukowego systemu wychowania harcerskiego ... 112
1.12.4.4. stosunku ZHP do młodzieży mniejszości narodowych ... 112
1.12.4.5. walki z alkoholizmem ... 113
1.12.4.6. kół przyjaciół harcerstwa ... 113

1.12.4.7. prośby do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dotyczącej zakupów namiotów jako pomocy szkolnych ... 113
1.13. XII Zjazd Walny ZHP, 1932 r. ... 113
1.13.1. Wnioski na XII Zjazd Walny ZHP ... 113
1.13.2. Uchwały XII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.13.2.1. kół przyjaciół harcerstwa ... 116
1.13.2.2. starszego harcerstwa ... 116
1.13.2.3. przygotowania kobiet do obrony kraju ... 117
1.13.2.4. treści ogólnej ... 117
1.13.2.5. popierania przemysłu, handlu i rzemiosła polskiego ... 118
1.13.2.6. ochrony przyrody ... 118
1.13.2.7. wychowania obywatelskiego ... 118
1.13.3. Komunikat Naczelnictwa ZHP dotyczący przebiegu i uchwał XII Zjazdu ... 119
1.14. XIII Zjazd Walny ZHP, 1933 r. ... 120
1.14.1. Rezolucja XIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie niebezpieczeństwa w realizacji haseł międzynarodowego braterstwa ... 120
1.14.2. Uchwały XIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:
1.14.2.1. kół przyjaciół harcerstwa ... 120
1.14.2.2. byłych harcerzy ... 120
1.14.3. Sprawozdanie w „Skaucie" z XIII Zjazdu Walnego ZHP ... 121
1.15. XIV Zjazd Walny ZHP, 1934 r. ... 122
1.15.1. Stanowisko XIV Zjazdu Walnego ZHP w sprawie Jubileuszowego Zlotu Harcerstwa ... 122
1.16. XV Zjazd Walny ZHP, 1935 r. ... 122
1.16.1. Depesza Delegatów XV Zjazdu Walnego ZHP
1.16.1. do Prezydenta Rzeczypospolitej ... 122
1.16.2. do Prezesa Rady Ministrów ... 122
1.16.2. Przemówienie Przewodniczącego ZHP na XV Zjeździe Walnym ZHP w sprawie śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego ... 123
1.16.3. Wnioski XV Zjazdu Walnego ZHP
1.16.3.1. o uznanie Marszałka Józefa Piłsudskiego Patronem ZHP ... 124
1.16.3.2. w sprawie nadania ośrodkowi kształcenia starszyzny w Górkach imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego ... 124
1.16.3.3. w sprawie udziału harcerek i harcerzy w sypaniu kopca Marszałka Józefa Piłsudskiego ... 124
1.16.3.4. w sprawie uznania prac harcerskich nauczycieli i osób na stanowiskach kierowniczych ... 125
1.17. XVI Zjazd Walny ZHP, 1936 r. ... 125
1.17.1. Wniosek uchwalony przez XVI Zjazd Walny ZHP, dotyczący testamentu ideowego Marszałka Józefa Piłsudskiego ... 125
1.17.2. Rozkazy Naczelnika ZHP w sprawie:
1.17.2.1. stosunku ZHP do hasła rzuconego przez Marszałka Edwarda Rydza ... 125
1.17.2.2. obchodów dnia Patrona ZHP Marszałka Józefa Piłsudskiego ... 126
1.17.3. Przygotowanie do wojny Organizacji Harcerek ... 127
1.17.3.1. Rozkaz Naczelniczki Harcerek w sprawie Służby Organizacji Harcerek na wypadek wojny, Instrukcji o usprawnieniu i służbie oraz Pogotowiu harcerek ... 127
1.17.3.1.1. Załącznik nr 1. Instrukcja o usprawnieniu i służbie harcerek ... 128
1.17.3.1.2. Załącznik nr 2. Wytyczne pracy powiatowych komendantek Przysposobienia Wojskowego Kobiet ... 131
1.18. XVII Zjazd Walny ZHP, 1939 r. ... 132

1.18.1. Rezolucja XVII Zjazdu Walnego ZHP dotycząca sytuacji społeczno-politycznej ... 132
1.18.2. Uchwała XVII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie chrześcijańskiego charakteru organizacji ... 132
1.18.3. Przygotowanie do wojny Organizacji Harcerzy ... 133
1.18.3.1. List Okólny Głównej Kwatery Harcerzy w sprawie pogłębienia pracy harcerskiej o charakterze wojskowym ... 133
1.18.3.2. Komunikat Związku Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie współpracy Związku Oficerów Rezerwy i ZHP ... 134

Rozdział II
Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1920 r. ... 135
2.1.1. Ustalenie dotyczące Statutu ZHP, IV Zjazd Rady Naczelnej 1920 r. ... 135
2.1.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IV Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej w dniach 3–5 I 1920 r. oraz I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r. zaakceptowanego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w dniu 19 III 1920 r. oraz w dniu 2 VIII 1920 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych, za zgodą Ministra Spraw Wojskowych ... 136
2.1.3. Uchwała I Zjazdu Walnego ZHP 1920 r. w sprawie zmian w Statucie ... 141
2.1.4. Uchwała II Zjazdu Walnego ZHP 1921 r. w sprawie Statutu i Regulaminu ... 143
2.2. Statut ZHP, 1923 r. ... 143
2.2.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 6–7 IV 1923 r., zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w dniu 2 VII 1923 r. za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych ... 143
2.2.2. Wnioski III Zjazdu Walnego ZHP dotyczące spraw statutowo-regulaminowych, 1923 r. ... 147
2.3. Statuty niezaakceptowane przez władze państwowe, 1928–1934 r. ... 149
2.3.1. Uchwała VII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie zmian regulaminów, 1926 r. ... 149
2.3.2. Uchwała VIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie zmian Statutu ZHP, 1928 r. ... 150
2.3.3. Projekt Statutu ZHP, Komisji Przebudowy ... 151
2.3.4. Statut ZHP uchwalony na nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP, 1930 r. ... 163
2.3.4.1. Informacja Nadzwyczajnego Zjazdu Walnego ZHP na temat prac i zasad wprowadzania nowego Statutu ZHP ... 172
2.3.5. Poprawki, Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, dotyczące Statutu ZHP uchwalonego na Nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP, 1930 r. ... 172
2.3.6. Poprawki, Naczelnego Inspektora Harcerstwa w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Delegata Ministerstwa Spraw Wojskowych do Związku Harcerstwa Polskiego, dotyczące Statutu ZHP uchwalonego na Nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP, 1930 r. ... 176
2.3.7. Odpowiedź ZHP w sprawie uwag Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, dotyczących Statutu ZHP ... 177
2.3.8. Referat Komisji powołanej przez Radę Naczelną, dotyczący opracowania wniosków w związku z poprawkami do nowego Statutu ZHP zgłoszonymi przez władze państwowe ... 181
2.3.9. Uchwała XII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP ... 183
2.3.10. Decyzja XIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie spraw statutowych ... 183

2.3.11. Uzasadnienie dotyczące projektu Statutu ZHP, 1934 r. ... 183
2.3.12. Stanowisko XIV Zjazdu Walnego ZHP w sprawie podjętych decyzji dotyczących Statutu ZHP ... 186
2.3.13. Tekst Statutu ZHP uchwalonego na 60 Zjeździe Naczelnej Rady Harcerskiej na podstawie decyzji Zjazdów Walnych ZHP w 1930 r., 1933 r., 1934 r. ... 186
2.4. Statut ZHP, 1936 r. ... 199
2.4.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV1933 r., Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej w dniu 15 IV 1934 r. oraz zatwierdzonego przez XIV Zjazd Walny w dniach 11–12 V 1934 r., nadanego przez Radę Ministrów 8 IV 1936 r. ... 199

Rozdział III
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha ... 221
3.1.1. Obietnica Zucha ... 221
3.1.1.1. Rota obietnicy zucha zatwierdzona Rozkazem Głównej Kwatery Żeńskiej L. 1 z dnia 12 II 1926 r. ... 221
3.1.1.2. Rota obietnicy zucha uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 2 XII 1934 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 1 z dnia 10 I 1935 r. ... 221
3.1.2. Prawo Zucha ... 221
3.1.2.1. Treść prawa zucha zatwierdzona Rozkazem Głównej Kwatery Żeńskiej L. 1 z dnia 12 II 1926 r. ... 221
3.1.2.2. Treść prawa zucha uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 2 XII 1934 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 1 z dnia 10 I 1935 r. ... 222
3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie ... 222
3.2.1. Przyrzeczenie ... 222
3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP z dnia 10 VIII 1919 r., uchwalona przez I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r. oraz uchwalona przez X Nadzwyczajny Zjazd Walny ZHP w dniu 27 IV 1930 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 11 z dnia 11 VIII 1930 r. ... 222
3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV 1933 r. ... 222
3.2.1.3. Rota przyrzeczenia drużyn mniejszościowych 1933 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnika ZHP L.9 z dnia 24 IV 1933 r. ... 223
3.2.2. Prawo Harcerskie ... 223
3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP z dnia 10 VIII 1919 r., uchwalona przez I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r. ... 223
3.2.2.2. Rozkaz Naczelnictwa ZHP, w sprawie przestrzegania prawa harcerskiego, 1920 r. ... 223
3.2.2.3. Treść prawa harcerskiego, 1930 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 11 z dnia 11 VIII 1930 r. ... 224
3.2.2.4. Uchwały IX Zjazdu Walnego ZHP w sprawie prawa harcerskiego, 1933 r. ... 224
3.2.2.5. Treść prawa harcerskiego, 1932 r. uchwalona przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV 1933 r. ... 224
3.3. Zobowiązanie i oświadczenie instruktorskie ... 225

3.3.1. Projekt zobowiązania instruktorskiego, Naczelna Rada Harcerska, 1919 r. 225
3.3.2. Oświadczenie instruktorskie z 1920 r. zatwierdzone rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 28 z maja 1920 r. oraz rozkazem Naczelnictwa ZHP L.29 z 25.VI.1920 r. 225
3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane 226
3.4.1. Komentarz według legitymacji Janiny Antoniewiczówny, dotyczący prawa skautowego, 1911 r. 226
3.4.2. Komentarz umieszczony w „Skaucie", dotyczący prawa skautowego, 1911 r. 228
3.4.3. Komentarz Mieczysława Schreibera i Eugeniusza Piaseckiego, dotyczący prawa harcowego,1912 r. 229
3.4.4. Komentarz Roberta Baden-Powella, dotyczący obietnicy i prawa skautowego, 1913 r. 231
3.4.5. Komentarz Jana Zawady, dotyczący przyrzeczenia i prawa skautowego, 1913 r. 232
3.4.6. Komentarz Naczelnictwa Skautowego, dotyczący prawa skautowego, 1914 r. 244
3.4.7. Komentarz Stanisława Sedlaczka, dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1920 r. 246
3.4.8. Odezwa Naczelnictwa ZHP w sprawie czwartego punktu prawa harcerskiego, 1923 r. 250
3.4.9. Rozkaz Naczelnictwa ZHP w sprawie poznawania i rozważania punktów Prawa Harcerskiego w określonym miesiącu roku, 1924 r. 251
3.4.10. Uchwała VII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie spełniania obowiązków codziennych wynikających z przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1927 r. 252
3.4.11. Komentarz Naczelnictwa ZHP, dotyczący prawa harcerskiego, 1930 r. 252
3.4.12. Wniosek uchwalony przez XVI Zjazd Walny ZHP, dotyczący rewizji komentarza do przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1936 r. 253

Część II
Czas próby 1939–1944

Rozdział I
Dokumenty ideologiczne i programowe „Organizacji Harcerek", („Związku Koniczyn"), „Bądź Gotów"

1.1. Wytyczne Komendy Pogotowia Harcerek, w sprawie roli służby w harcerstwie 257
1.2. Instrukcje Komendy Pogotowia Harcerek, dotyczące postawy w służbie 258
1.3. Instrukcja Komendy Pogotowia Harcerek, dla kurierek, 1940 r. 259
1.4. Ogniwa 260
1.4.1. Wytyczne Komendy Pogotowia, w sprawie pracy zespołów młodzieżowych „Ogniw", 1942 r. 260
1.4.2. List okólny Komendantki „Bądź Gotów", w sprawie organizacji „Ogniw", 1943 r. 261
1.4.3. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów", w sprawie wysyłania książek przez „Ogniwa", 1943 r. 262
1.4.4. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów", w sprawie organizowania rozrywek kulturalnych przez „Ogniwa", 1943 r. 262
1.4.5. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów", w sprawie kształcenia kierowniczek „Ogniw" 263

1.5. List okólny Komendantki Pogotowia „Związku Koniczyn", do Komendantek „Związku Koniczyn" w sprawie ochrony dziewcząt, 1942 r. ... 265
1.6. Samopomoc młodzieży ... 266
1.6.1. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów', w sprawie samopomocy młodzieży. Instrukcja I – ogólna ... 266
1.6.2. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów", w sprawie samopomocy młodzieży. Instrukcja II – organizacyjna ... 267
1.6.3. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów", w sprawie samopomocy młodzieży. Instrukcja III – w sprawie samoobrony ... 267
1.7. List okólny Komendantki Pogotowia „Związku Koniczyn" do Komendantek „Związku Koniczyn", w sprawie informacji o młodzieży, 1943 r. ... 268
1.8. Instrukcje szkoleniowe, Komendy Pogotowia „Bądź Gotów", dla grup wyjazdowych, 1943–1944 r. ... 269
1.9. Instrukcja Komendy Pogotowia, w sprawie pracy zespołów harcerek wcielonych do Wojskowej Służby Kobiet, 1943 r. ... 270
1.10. Rozkaz Komendantki Pogotowia, „Terminy", podjęcia służby w okresie przełomowym, 1944r. ... 271
1.11. Pismo Komendy Pogotowia Harcerek przesłane Komendantom Chorągwi, w sprawie oceny dorobku przedwojennego i wojennego ... 272
1.12. Sprawozdanie Naczelniczki Harcerek Marii Krynickiej, za okres 1939–1945, z 1967 r. ... 273
1.13. Zamiast sprawozdania ... 275

Rozdział II
Dokumenty ideologiczne i programowe „Szarych Szeregów"

2.1. Wytyczne działalności „Szarych Szeregów", prawdopodobnie 1940 r. ... 281
2.2. Podręcznik dotyczący służby kierowników pracy, z 1941 r. ... 288
2.3. Notatki Floriana Marciniaka, w sprawach ogólnych i programowych, z 1941/1942 r. ... 299
2.3.1. Notatka 1 ... 300
2.3.2. Notatka 2 ... 301
2.3.3. Notatka 3 ... 302
2.3.4. Notatka 4 ... 302
2.3.5. Notatka 5 ... 303
2.4. Artykuł w sprawie młodzieży rzemieślniczo-robotniczej, 1942 r. ... 304
2.5. Instrukcja Szarych Szeregów, dotycząca Akcji „N", 1941 r. ... 305
2.6. Akcja „M"
2.6.1. Katechizm, Marszałek Leon „Adam", Stanisław Broniewski „Orsza", 1943 r. ... 308
2.6.2. Instrukcja przekazywania Katechizmu, 1943 r. ... 309
2.6.3. Modlitwa wydana w ramach Akcji „M", 1943 r. ... 310
2.6.4. Projekt ulotki omawiającej pierwszy punkt Katechizmu Akcji „M", 1942 r. ... 311
2.6.5. Sprawozdanie Stanisława Broniewskiego „Orszy", z Akcji „M", 1942 r. ... 311
2.6.6. Referat, Jerzego Kozłowskiego „Jurwisia", dotyczący Akcji „M", w 1943 r. ... 313
2.6.7. Sprawozdanie, Jerzego Kozłowskiego „Jurwisia", z działalności „M"-u, 1943 r. ... 317
2.7. Przemówienie Floriana Marciniaka z odprawy komendantów, dotyczące charakterystyki pracy w „Szarych Szeregach", 1943 r. ... 320
2.8. Wyjątki z odprawy Pasieki, dotyczące Programu pracy „Szarych Szeregów", 1943 r. ... 322
2.9. Referat Marszałka Leona „Adama", dotyczący zagadnienia polskiego charakteru narodowego, 1943 r. ... 327

2.10. Protokół Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia", z odprawy komendantów w sprawie programu, 1943 r. ... 328
2.11. Artykuł, Stefana Mirowskiego „Bolka", w sprawie nowego systemu karania w organizacji, 1943 r. ... 333
2.12. Artykuł, Stefana Mirowskiego „Bolka", w sprawie stosunku chłopców do dziewcząt, 1943 r. ... 335
2.13. Referat na Radę Wychowawczą przy Grupach Szturmowych Pasieki, dotyczący spraw psychicznego i materialnego przygotowania kadry na moment przełomu 1944 r. ... 337
2.14. Materiały Stanisława Broniewskiego „Witolda", z odprawy Pasieki, na temat zagadnienia odbudowy Związku, 1944 r. ... 340
2.15. Rozkaz Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemińskiego", wyjątki dotyczące zadań i celów służby Szarych Szeregów w Armii Krajowej, 1944 r. ... 344
2.16. Rozkaz Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia", zadania Szarych Szeregów, w okresie 66, 1944 r. ... 345
2.17. Relacja Aleksandra Kamińskiego, dotycząca działalności harcerstwa w czasie II wojny światowej, 1946 r. ... 348

Rozdział III
Dokumenty ideologiczne i programowe „Hufców Polskich"

3.1. Publikacja Stanisława Sedlaczka, Zarys podstaw ideowych i organizacyjnych Harcerstwa, Próby, 1941 r. ... 353
3.2. Raport, Tadeusza Chciuka „Celta", o stanie organizacji „Harcerstwo Polskie", 1942 r. ... 416
3.3. Służba pomocnicza ... 417
3.3.1. Ogólna Tymczasowa Instrukcja w sprawie szkolenia Oddziałów Pomocniczych ... 417
3.3.2. Instrukcja młodzieżowa, dotycząca służby pomocniczej młodzieży męskiej od lat 12–13 ... 418
3.4. Artykuły w sprawie:
3.4.1. celów i metody, 1943 r. ... 419
3.4.2. katolicyzmu i polskości, 1943 r. ... 420
3.4.3. idee ruchu „Hufców Polskich", 1944 r. ... 421

Rozdział IV
Dokumenty dotyczące stosunków „Szarych Szeregów", „Organizacji Harcerek" („Związku Koniczyn") „Bądź Gotów", „Hufców Polskich", Związku Walki Zbrojnej, Armii Krajowej

4.1. Stosunki organizacji „Wigry" z „Szarymi Szeregami" ... 423
4.1.1. Rozkaz Stanisława Broniewskiego, „Orszy", w sprawie organizacji „Wigry", 1941 r. ... 423
4.1.2. Oświadczenie Stanisława Broniewskiego „Orszy" przesłane do Czesława Tomasika, „Wiśniewskiego", 1942 r. ... 424
4.2. Stosunki „Hufców Polskich" z „Szarymi Szeregami" ... 425
4.2.1. Oświadczenie przedstawicieli hufców „Wola" z ZHP i HP, w sprawie wspólnej deklaracji,1941 r. ... 425
4.2.2. Odpowiedź Stanisława Broniewskiego „Orszy" na oświadczenie przedstawicieli hufców „Wola" z ZHP i HP, 1942 r. ... 426

4.2.3. Zapisy z rozmów instruktorów „Hufców Polskich" i „Szarych Szeregów", w sprawie zjednoczenia, 1943 r. ... 427
4.2.3.1. Rozmowa z dn. 17.IV.43 ... 427
4.2.3.2. Rozmowa z dn. 1.V.43 ... 427
4.2.3.3. Rozmowa z dn. 10.V.43 ... 428
4.2.4. Pisma w sprawie organizacji rozmów ... 428
4.2.4.1. Pismo Kazimierza Burmajstera „Kazimierza" z „Hufców Polskich" do „Szarych Szeregów", 1943 r. ... 428
4.2.4.2. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia" z „Szarych Szeregów" do „Hufców Polskich" 1943 r. ... 428
4.2.4.3. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia" z „Szarych Szeregów" do „Hufców Polskich" 1943 r. ... 429
4.2.4.4. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia" z „Szarych Szeregów" do „Hufców Polskich" 1943 r. ... 429
4.2.4.5. Pismo Naczelnika „Hufców Polskich" do „Szarych Szeregów", 1943 r. ... 429
4.2.4.6. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia" z „Szarych Szeregów" do „Hufców Polskich" 1943 r. ... 430
4.2.4.7. Pismo Naczelnika „Hufców Polskich" do „Szarych Szeregów", 1943 r. ... 431
4.2.4.8. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia" z „Szarych Szeregów" do „Hufców Polskich" 1943 r. ... 433
4.2.5. Projekt regulaminu Harcerskiego Komitetu Porozumiewawczego ... 433
4.2.6. Porozumienia „Hufców Polskich" i „Szarych Szeregów" ... 434
4.2.6.1. z dnia 26.V.1944 r. ... 434
4.2.6.2. z dnia 1.VI.1944 r. ... 434
4.2.6.3. z dnia 1.VI.1944 r. ... 435
4.2.6.4. z dnia 7.VI.1944 r. ... 435
4.2.7. Informacja, Stanisława Broniewskiego „Witolda" na temat rozmów z Hufcami Polskimi, 1944 r. ... 436
4.2.8. Dokument komisji zjednoczeniowej „Szarych Szeregów" i „Hufców Polskich" w sprawie technicznego połączenia obu organizacji ... 436
4.3. Stosunki konspiracyjnych organizacji harcerskich z władzami na emigracji ... 438
4.3.1. Wytyczne Kazimierza Sosnkowskiego, „Józefa Godziemby" w sprawie wykorzystania harcerstwa na terenie kraju, 1939/1941 ... 438
4.3.2. Depesza, Tadeusza Chciuka „Celta", w sprawie opisu dla rządu w Londynie, sytuacji harcerstwa w Polsce, 1942 r. ... 438
4.3.3. Wyciąg z Meldunku Organizacyjnego „półrocznego", nr 220 Komendy Głównej Armii Krajowej – za okres 1 marca 1943–31sierpnia 1943 r. dla Naczelnego Wodza w Londynie ... 439
4.3.4. List Stanisława Broniewskiego „Witolda" do Komitetu Naczelnego w sprawie opisu organizacji, 1944 r. ... 440
4.3.5. List Szarych Szeregów do Skautingu Brytyjskiego, 1944 r. ... 452
4.3.6. List Naczelnictwa „Szarych Szeregów" do Naczelnego Komitetu Harcerskiego w Londynie, 1944 r. ... 453
4.4. Stosunki organizacji harcerskich z wojskiem ... 455
4.4.1. Wyciągi z meldunków półrocznych organizacyjnych Komendanta Głównego ZWZ-A.K., dotyczące organizacji harcerskich, 1940–1942 r. ... 455
4.4.1.1. Meldunek Nr 37 z dn. 21.XI.1940 r. ... 455
4.4.1.2. Meldunek Nr 63 z dn. 1.IV.1941 r. ... 455
4.4.1.3. Meldunek Nr 79 za czas od 1.III.–1.IX.1941 r. ... 455
4.4.1.4. Meldunek Nr 118 za czas od 1.IX.1941 do 1.III.1942 r. ... 456
4.4.1.5. Meldunek Nr 170 za czas od 1.III. do 31.VIII.1942 r. ... 456

4.4.2. Rozkaz Jana Nowaka-Jeziorańskiego, „J. Nowaka" w sprawie odtworzenia sił zbrojnych, 1942 r. ... 457
4.4.3. Wyciągi z meldunków półrocznych organizacyjnych Komendanta Głównego ZWZ-A.K. dotyczące organizacji harcerskich, 1942–1943 r. ... 459
4.4.3.1. Meldunek Nr 190 za czas od 1.IX.1942 do 1.III.1943 r. ... 459
4.4.3.2. Meldunek Nr 200 za czas od 1.III do 31.VIII.1943 r. ... 459
4.4.4. Rozkaz Komendy Głównej Sił Zbrojnych w Kraju, w sprawie wykorzystania środowiska „Szarych Szeregów", 1944 r. ... 462

Rozdział V
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

5.1. Przyrzeczenie Szarych Szeregów ... 465
5.1.1. Rota przyrzeczenia Szarych Szeregów według Komisji Historycznej ZHP, 1939 r. ... 465
5.1.2. Rota przyrzeczenia Szarych Szeregów według Stanisława Broniewskiego, „Orszy", 1982 r. ... 465
5.1.3. Notatka zawierająca tekst ślubowania Szarych Szeregów ... 466
5.1.4. Rota przyrzeczenia według Rozkazu Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia" z dnia 13 IV 1944 r. ... 466
5.2. Komentarze do Harcerskich Kodeksów ... 467
5.2.1. Komentarz Jana Mauersbergera dotyczący prawa harcerskiego, 1942 r. ... 467
5.2.2. Komentarz Józefiny Łapińskiej dotyczący prawa harcerskiego, 1943 r. ... 469
5.2.3. Artykuł z pisma „Patrol", dotyczący przyrzeczenia harcerskiego, 1943 r. ... 472
5.2.4. Komentarz Stefana Mirowskiego „Bolka", dotyczący prawa harcerskiego, 1943/1944 r. ... 474
5.2.5. Dookreślenie Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemińskiego" z dnia 13 IV 1944 r., dotyczące dziesiątego punktu prawa harcerskiego ... 475

Bibliografia ... 477
Załącznik 1. Spis źródeł tomu pierwszego ... 481
Załącznik 2. Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014 ... 515
Załącznik 3. Chronologiczny wykaz Statutów ZHP ... 517

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW ZHP

Tom II
Walka, sowietyzacja, odwilż, kryzys i upadek
(1944–1988)

Wprowadzenie 13

Część III
Walka o kształt harcerstwa
1944–1947

Rozdział I
Dokumentacja władz ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. Zarządzenia Kierowników Resortu, 1944 r. 21
1.1.1. Administracji Publicznej i Oświaty w sprawie przywrócenia do życia jawnego ZHP jako stowarzyszenia wyższej użyteczności 21
1.1.2. Oświaty w sprawie ustalenia liczby członków Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej i powołaniu jej składu osobowego 22
1.2. Deklaracja ideowa ZHP, 1945 r. 22
1.3. Rozkaz Naczelnictwa ZHP, 1945 r., w sprawie
1.3.1. Komisji Planowania Odbudowy Harcerstwa 23
1.3.1.1. Regulaminu Komisji Planowania Odbudowy Harcerstwa Polskiego 24
1.3.1.2. Zastrzeżenia nazwy „harcerski” 25
1.4. Rozkaz Naczelnika Harcerzy w sprawie współpracy młodzieży harcerskiej oraz współpracy z innymi organizacjami, 1945 r. 25
1.5. Rozkaz Naczelniczki Harcerek i Naczelnika Harcerzy w sprawie udziału harcerek i harcerzy w akcji repatriacyjnej, 1945 r. 26
1.6. Wnioski Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej, 1946 r., w sprawie
1.6.1. Zjazdu Walnego ZHP 26
1.6.2. Statutu ZHP 27
1.6.3. normalizowania stosunków organizacyjnych 28
1.6.4. duszpasterstwa 28
1.6.5. pracy wychowawczej organizacji 28
1.6.6. krzyża harcerskiego i legitymacji organizacyjnej 29
1.6.6.1. Instrukcja w sprawie krzyża harcerskiego i legitymacji organizacyjnych 29
1.7. Rozkaz Naczelniczki Harcerek, Załącznik nr 1, Instrukcja tymczasowa o ruchu harcerek między Chorągwiami, 1946 r. 30
1.8. Rozkaz Naczelnika Harcerzy, Załącznik nr 1, Instrukcja w sprawie czynności weryfikacyjnych, 1946 r. 31
1.9. Rozkaz Nadzwyczajny Naczelnika Harcerzy w sprawie wydarzeń poznańskich 1947 r. 33
1.10. Publikacja, Walka o nowe harcerstwo, Pelagia Lewińska, 1949 r. 34
1.11. Zarządzenie Ministra Oświaty w sprawie wprowadzenia Instrukcji o organizacji Harcerstwa w szkołach ogólnokształcących, 1950 r. 50

1.11.1. Załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty z 6.IX.1950 r., Instrukcja o organizacji Harcerstwa w szkołach ogólnokształcących 51

Rozdział II
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

2.1. Przyrzeczenie 55
2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 24 I 1945 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnika Harcerzy L. 4 z dnia 5 III 1945 r. 55
2.1.2. Komentarz do prawa i przyrzeczenia harcerskiego, Tadeusz Nawrocki, 1945 r. 55
2.1.3. Komunikat Naczelnictwa ZHP w sprawie Komisji Ideologicznej, 1946 r. 56
2.1.4. Wniosek Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej w sprawie prawa i przyrzeczenia harcerskiego, 1946 r. 57
2.1.5. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 7 VI 1947 r. na wniosek Naczelnictwa ZHP, zatwierdzona rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 3 z dnia 12 VIII 1947 r. 58
2.1.6. List Pelagii Lewińskiej do KC PPR opisujący prace w ZHP nad uchwaleniem nowego brzemienia przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1947 r. 58
2.2. Prawo Harcerskie 61
2.2.1. Rozkaz Naczelnictwa ZHP w sprawie dziesiątego punktu prawa harcerskiego, 1945 r. 61
2.2.2. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 24 I 1945 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnika Harcerzy L. 4 z dnia 5 III 1945 r. 61
2.2.3. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 7 VI 1947 r. na wniosek Naczelnictwa ZHP, zatwierdzona rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 3 z dnia 12 VIII 1947 r. 62

Część IV
Sowietyzacja harcerstwa 1948–1955

Rozdział I
Dokumentacja władz oraz dokumenty z nią związane

1.1. Regulamin drużyny zuchów i harcerzy 1948 r. 65
1.2. Uchwała konferencji komendantek i komendantów chorągwi, 1948 r. 76
1.3. Instrukcja Związku Młodzieży Polskiej w sprawie form współdziałania z ZHP, 1949 r. 77
1.4. Materiały pomocnicze do szkolenia przewodników drużyny harcerskiej, Józef Mazurek, Zastępca Kierownika Wydziału Harcerskiego ZG ZMP, 1951 r. 78
1.5. Uchwały VIII Plenum ZG ZMP, 1952 r. 84
1.6. Przemówienie Haliny Krysanki, Zastępcy Kierownika Wydziału Harcerskiego ZG ZMP, na XV Plenum ZG ZMP, 1954 r. 88

Rozdział II
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

2.1. Przyrzeczenie ... 91
2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez Zarząd Główny Związku Młodzieży Polskiej i Naczelnictwo ZHP w dniu 25 V 1950 r. weszła w życie dnia 1 VI 1950 r. ... 91
2.2. Prawo Harcerskie ... 91
2.2.1. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez Zarząd Główny Związku Młodzieży Polskiej i Naczelnictwo ZHP w dniu 25 V 1950 r. weszła w życie dnia 1 VI 1950 r. ... 91
2.3. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane ... 92
2.3.1. Komentarz Naczelnictwa ZHP dotyczący prawa harcerskiego, 1948 r. ... 92
2.3.2. Komentarz do dziewiątego punktu prawa harcerskiego, Stanisława Kaczora, 1954 r. ... 94
2.3.3. Komentarz do przyrzeczenia harcerskiego, Włodzimierza Kosmali, 1955 r. ... 95
2.3.4. Komentarz do prawa harcerskiego, Włodzimierza Kosmali, 1955 r. ... 98

Część V
Odwilż, harcerstwo w socjaliźmie, kryzys i upadek 1956–1988

Rozdział I
Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. Przed Krajowym Zjazdem Działaczy Harcerskich, 1956 r. ... 103
1.1.1. Referat na III Plenum ZG ZMP, 1956 r. ... 103
1.1.2. Rezolucja Narady Komend Wojewódzkich i Komendy Głównej Organizacji Harcerskiej ... 117
1.1.3. Zalecenia Narady Komend Wojewódzkich i Komendy Głównej Organizacji Harcerskiej dla Komendy Głównej ... 119
1.1.4. Zarządzenie Ministra Oświaty w sprawie pracy drużynowego i współdziałania Wydziałów Oświaty z komendami harcerskimi ... 119
1.1.4.1. Załącznik do Zarządzenie Ministra Oświaty, Instrukcja o pracy drużynowego i współdziałaniu Wydziałów Oświaty z komendami harcerskimi ... 120
1.1.4.2. Załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 12 października 1956 r. ... 122
1.1.5. Regulamin Organizacji Harcerskiej Polski Ludowej ... 122
1.2. Krajowy Zjazd Działaczy Harcerskich, 1956 r. ... 126
1.2.1. Deklaracja Ideowa Krajowego Zjazdu Działaczy Harcerskich ZHP ... 126
1.2.2. Uchwały Krajowego Zjazdu Działaczy Harcerskich ZHP w sprawie ... 128
1.2.2.1. zmian w symbolice harcerskiej i formach zewnętrznych ... 128
1.2.2.2. organizacyjnych podstaw działania ... 130
1.2.3. Uchwała Naczelnej Rady Harcerskiej w sprawie odnowy harcerstwa 1957 r. ... 134
1.3. II Zjazd Walny ZHP, 1959 r. ... 135
1.3.1. Uchwały II Zjazdu Walnego ZHP w sprawie
1.3.1.1. wytycznych do programu ... 135
1.3.1.2. harcerskiej pracy nauczycieli ... 140

1.3.2. Rozporządzenie Rady Ministrów z 2 VII 1959 r. w sprawie uznania ZHP za stowarzyszenie wyższej użyteczności ... 150
1.4. III Zjazd Walny ZHP, 1964 r. ... 151
1.4.1. Przemówienie Edwarda Ochaba Sekretarza KC PZPR, na III Zjeździe Walnym ZHP ... 151
1.4.2. List Delegatów III Zjazdu Walnego ZHP do Władysława Gomułki ... 154
1.4.3. Zadania społeczno-wychowawcze ZHP na najbliższe lata przyjęte na III Zjeździe Walnym ... 155
1.4.4. Uchwała III Zjazdu Walnego ZHP w sprawie przyznania praw delegatów uczestnikom Zjazdu wybranym na konferencjach w hufcach spośród niepełnoletnich instruktorów ... 159
1.5. IV Zjazd ZHP, 1968 r. ... 160
1.5.1. Przemówienie Marszałka Polski Mariana Spychalskiego, Przewodniczącego Rady Państwa, Przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu na IV Zjeździe ZHP ... 160
1.5.2. Uchwała Programowa IV Zjazdu ZHP ... 165
1.5.3. List Delegatów IV Zjazdu ZHP do Dziewcząt i Chłopców walczącego Wietnamu ... 169
1.6. V Zjazd ZHP, 1973 r. ... 170
1.6.1. Przemówienie członka Biura Politycznego KC PZPR Przewodniczącego Rady Państwa Henryka Jabłońskiego na V Zjeździe ZHP ... 170
1.6.2. Uchwała V Zjazdu ZHP w sprawie programu ... 175
1.7. VI Zjazd ZHP, 1977 r. ... 187
1.7.1. Notatka Głównej Kwatery ZHP w sprawie VI Zjazdu ZHP ... 187
1.7.2. Uchwały VI Zjazdu ZHP w sprawie
1.7.2.1. najważniejszych zadań na lata 1977–1981 ... 191
1.7.2.2. przesłania Forum Aktywu Harcerskiej Służby Polsce Socjalistycznej do wszystkich uczniów w Polsce ... 208
1.8. VII Zjazd ZHP, 1981 r. ... 210
1.8.1. Uchwały VII Zjazdu w sprawie
1.8.1.1. samodzielności ZHP, planu umacniania drużyn, programu, warunków dalszego rozwoju ZHP ... 210
1.8.1.2. wystąpienia ZHP z Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej ... 221
1.8.1.3. wyłączności używania przez ZHP hymnu i symboli ZHP oraz harcerskiego systemu wychowawczego ... 222
1.9. VIII Zjazd ZHP, 1985 r. ... 223
1.9.1. Przemówienie I sekretarza KC PZPR, Premiera Generała Armii, Wojciecha Jaruzelskiego na VIII Zjeździe ZHP ... 223
1.9.2. Uchwała VIII Zjazdu ZHP w sprawie idei, którym służy harcerstwo, społecznego programu harcerstwa, kierunków harcerskiej służby ... 227
1.9.3. Stanowiska VIII Zjazdu ZHP w sprawie
1.9.3.1. edukacji narodowej ... 236
1.9.3.2. zdrowia dzieci i młodzieży ... 237
1.9.3.3. sytuacji międzynarodowej ... 237
1.9.3.4. wyborów do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ... 238

Rozdział II
Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1959 r. ... 241
2.1.1. Tekst Statutu ZHP uchwalony przez II Walny Zjazd ZHP w dniach 18–21 IV 1959 r., Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych dnia 9 IX 1959 r. w sprawie ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności ZHP ... 241
2.2. Statut ZHP, 1965 r. ... 247
2.2.1. Prace nad zmianą Statutu ZHP ... 247
2.2.1.1. Propozycja trybu uchwalania poprawek do Statutu Komisji Statutowej Naczelnej Rady Harcerskiej ... 247
2.2.1.2. Informacja Komisji Statutowej Naczelnej Rady Harcerskiej o jej pracach ... 247
2.2.1.3. Propozycja poprawek do Statutu Komisji Statutowej Naczelnej Rady Harcerskiej ... 249
2.2.1.4. Pismo Naczelnika ZHP Witolda Kineckiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Departament Społeczno-Administracyjny w sprawie zmian i poprawek wprowadzonych do Statutu ZHP ... 250
2.2.1.5. Uzupełnienie Zastępcy Naczelnika Harcerstwa Jerzego Majki pisma do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Departament Społeczno-Administracyjny w sprawie zmian i poprawek wprowadzonych do Statutu ZHP ... 250
2.2.1.6. Pismo Zastępcy Naczelnika Harcerstwa Jerzego Majki do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gabinet Ministra w sprawie uzasadnienia zmian i poprawek wprowadzonych do Statutu ZHP na III Walnym Zjeździe ZHP w dniach 3–5 IV 1964 r. ... 252
2.2.2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 V 1965 r. w sprawie zmiany statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności ZHP ... 253
2.2.3. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez III Zjazd ZHP w dniach 3–5 IV 1964 r. ustalonego i ogłoszonego Zarządzeniem Ministra Spraw wewnętrznych z dnia 20 V 1965 r. ... 254
2.3. Statut ZHP, 1969 r. ... 258
2.3.1. Prace nad zmianą Statutu ZHP ... 258
2.3.1.1. Pismo Zastępcy Naczelnika ZHP Włodzimierza Sarana do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie poprawek do Statutu ZHP poczynionych przez IV Zjazd ZHP ... 258
2.3.1.2. Uzupełnienie pisma Głównej Kwatery do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie poprawek do Statutu poczynionych przez IV Zjazd ZHP ... 258
2.3.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r., ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 VIII 1969 r. ... 260
2.4. Statut ZHP z 1975 r. ... 273
2.4.1. Tekst Statutu ZHP ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 IX 1975 r. ... 273
2.5. Statut ZHP z 1977 r. ... 288
2.5.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez VI Zjazd ZHP w dniach 28–29 III 1977 r. ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 XI 1977 r. ... 288
2.6. Statut ZHP z 1981 r. ... 310
2.6.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 VII 1981 r. ... 310
2.6.2. Uchwała VIII Zjazdu ZHP w sprawie Statutu ZHP ... 328

Rozdział III
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich
oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha ... 329
3.1.1. Obietnica Zucha ... 329
3.1.1.1. Rota obietnicy zucha, 1957 r., zatwierdzona Uchwałą Rady Naczelnej z dnia 10 III 1957 r., potwierdzona przez III Walny Zjazd ZHP, w dniach 3–5 VI 1964 r. ... 329
3.1.1.2. rota obietnicy zucha, 1981 r., zatwierdzona Uchwałą VII Zjazdu ZHP w dniach 15–19 III 1981 r. ... 329
3.1.2. Prawo Zucha ... 329
3.1.2.1. Treść prawa zucha, 1957 r., zatwierdzona Uchwałą Rady Naczelnej z dnia 10 III 1957 r., potwierdzona przez III Walny Zjazd ZHP, w dniach 3–5 VI 1964 r. ... 329
3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie ... 330
3.2.1. Przyrzeczenie ... 330
3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, 1956 r. obowiązująca w Organizacji Harcerskiej tekst opublikowany w „Świat Młodych" nr 8 z 1956 r. ... 330
3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, 1957 r. uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 10 III 1957 r. ... 330
3.2.1.3. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ... 330
3.2.1.4. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ... 330
3.2.1.5. Rota przyrzeczenia harcerskiego, według stanowiska VIII Zjazdu ZHP w dniach 28–31 III 1985 r. ... 331
3.2.2. Prawo Harcerskie ... 331
3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, 1956 r. obowiązująca w Organizacji Harcerskiej tekst opublikowany w „Świat Młodych" nr 8 z 1956 r. ... 331
3.2.2.2. Treść prawa harcerskiego, 1957 r. uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 10 III 1957 r. ... 331
3.2.2.3. Treść prawa harcerskiego, 1964 r. uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ... 332
3.2.2.4. Treść prawa harcerskiego, 1981 r. uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ... 332
3.2.2.5. Treść prawa harcerskiego, według stanowiska VIII Zjazdu ZHP w dniach 28–31 III 1985 r. ... 333
3.3. Zobowiązanie instruktorskie, karta praw i obowiązków instruktora ZHP ... 333
3.3.1. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1957 r., uchwalona Uchwałą Rady Naczelnej z dnia 1 III 1957 r. ... 333
3.3.2. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1964 r., uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. ... 333
3.3.3. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1968 r., uchwalona przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r. ... 334
3.3.4. Karta Praw i Obowiązków Instruktora ZHP, 1968 r., uchwalona przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r. ... 334

3.3.5. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1977 r., uchwalona przez VI Zjazd w dniach 28–29 III 1977 r. 337
3.3.6. Rota zobowiązania instruktorskiego,1981 r., uchwalona przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. 337
3.3.7. Karta Praw i Obowiązków Instruktora ZHP, 1981 r., uchwalona przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. 338
3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane 340
3.4.1. Komentarz Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Polski dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1970 r. 340
3.4.2. Stanowisko VII Zjazdu ZHP w sprawie Roty Przyrzeczenia i Prawa harcerskiego 344
3.4.3. Komentarz Zespołu Teorii Harcerstwa dotyczący przyrzeczenie i prawa harcerskiego, 1985 r. 344

Bibliografia 387
Załącznik 1. Spis źródeł tomu drugiego 391
Załącznik 2. Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014 407
Załącznik 3. Chronologiczny wykaz Statutów ZHP 409

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW ZHP

Tom III
Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji
(1989–2014)

Wprowadzenie 11

Część VI
Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji 1989–2014

Rozdział I
Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. IX/XXVI Zjazd ZHP, 1989 r. 17
1.1.1. Deklaracja IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w ZHP 17
1.1.2. Uchwały IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie:
1.1.2.1. drogowskazów, kierunków harcerskiej służby, instruktorów, warunków realizacji programu 18
1.1.2.2. zmiany numeracji Zjazdów 25
1.1.2.3. zaproszenia na Zjazd przedstawicieli środowisk niezależnych 26
1.1.2.4. wniosków szczegółowych 26
1.1.3. Stanowisko IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie stosunków między ZHP a Kościołem 26
1.1.4. Apel uczestników IX/XXVI Zjazdu ZHP do harcerskich pokoleń 27
1.1.5. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie stosunku harcerstwa do swojej historii 28
1.2. XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1990 r. 31
1.2.1. Uchwała Rady Naczelnej w sprawie zwołania Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP 31
1.2.2. Wystąpienie Przewodniczącego Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, Jerzego Kwiecińskiego, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP 32
1.2.3. List Wiceministra Edukacji Narodowej, Anny Radziwiłł, do delegatów na XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP 34
1.2.4. Uchwała XXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zwołania w trybie pilnym Zjazdu ZHP 35
1.2.5. Wystąpienie końcowe Naczelnika ZHP, Krzysztofa Grzebyka, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP 35
1.3. XXVIII Zjazd ZHP, 1990 r. 36
1.3.1. Wystąpienie na XXVIII Zjeździe ZHP:
1.3.1.1. Ministra Edukacji Narodowej, Henryka Samsonowicza 36
1.3.1.2. Komisarza Regionu Europejskiego Światowej Organizacji Ruchu Skautowego, Dominique'a Bénarda, na XXVIII Zjeździe ZHP 37
1.3.2. Deklaracja XXVIII Zjazdu ZHP określająca charakter stowarzyszenia 38
1.3.3. Stanowiska XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:
1.3.3.1. historii harcerstwa 39
1.3.3.2. miejsca ZHP w ruchu harcerskim 40

1.3.3.3. powrotu i współpracy ZHP z międzynarodowymi strukturami skautowymi 40
1.3.3.4. harcerstwa żeńskiego i męskiego 41
1.3.4. Decyzja Komisji Uchwał i Wniosków XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych 41
1.4. XXIX Zjazd ZHP, 1993 r. 42
1.4.1. Wystąpienie Prezydenta RP, Lecha Wałęsy, na XXIX Zjeździe ZHP 42
1.4.2. Apel XXIX Zjazdu ZHP do władz Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie uregulowania zasad udziału harcerstwa w Systemie Edukacji Narodowej 43
1.4.3. Uchwały XXIX Zjazdu ZHP w sprawie: 44
1.4.3.1. wyznaczenia kierunków działania stowarzyszenia 44
1.4.3.2. wniosków szczegółowych 45
1.4.4. Stanowiska XXIX Zjazdu ZHP w sprawie:
1.4.4.1. roli harcerstwa wobec zagrożeń współczesnej cywilizacji 47
1.4.4.2. wspierania harcerstwa na wsi 47
1.4.4.3. programu harcerstwa starszego 48
1.4.4.4. instruktorów 49
1.4.4.5. wyborów samorządowych 50
1.4.4.6. rozwoju duchowego 51
1.4.4.7. prawa dzieci do harcerstwa 51
1.5. XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1995 r. 53
1.5.1. Wystąpienie Naczelnika ZHP, Ryszarda Pacławskiego, na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP 53
1.5.2. Oświadczenie władz ZHP w sprawie wyborów Prezydenta RP 57
1.6. XXXI Zjazd ZHP, 1997 r. 58
1.6.1. Uchwały XXXI Zjazdu ZHP w sprawie:
1.6.1.1. celów i zamierzeń wychowawczych stowarzyszenia 58
1.6.1.2. wniosków szczegółowych 60
1.6.2. Stanowiska XXXI Zjazdu ZHP w sprawie:
1.6.2.1. współdziałania organizacji harcerskich w wychowaniu dzieci i młodzieży 62
1.6.2.2. wyborów samorządowych 62
1.6.2.3. współpracy ZHP ze środowiskami harcerskimi na Wschodzie 63
1.6.2.4. pracy z kadrą instruktorską 64
1.6.2.5. pomocy władz państwowych dla stowarzyszeń 64
1.6.2.6. reprezentacji kobiet i mężczyzn we władzach ZHP 65
1.6.3. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie opracowania „Harcerskie Ideały” 65
1.6.3.1. Treść opracowania „Harcerskie Ideały” 66
1.7. XXXII Zjazd ZHP, 2001 r. 70
1.7.1. Uchwały XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:
1.7.1.1. strategii rozwoju ZHP w latach 1999–2007 70
1.7.1.2. Deklaracji Ideowej XXXII Zjazdu ZHP 78
1.7.1.3. programu ZHP na lata 2002–2005 82
1.7.1.4. pracy z kadrą organizacji 83
1.7.1.5. wniosków szczegółowych 84
1.7.2. Stanowiska XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:
1.7.2.1. harcerskiej tradycji i historii 85
1.7.2.2. społecznej roli ZHP 86
1.7.2.3. harcerstwa starszego 87
1.7.2.4. wzmacniania pozytywnego wizerunku ZHP w społeczeństwie 87
1.8. XXXIII Zjazd ZHP, 2005 r. 88
1.8.1. Uchwały XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie:
1.8.1.1. Strategii rozwoju ZHP do 2009 r. 88
1.8.1.2. podstaw wychowawczych ZHP 102

1.8.1.3. 100-lecia skautingu i 100-lecia harcerstwa ... 102
1.8.1.4. wniosków szczegółowych ... 102
1.9. XXXIV Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2007 r. ... 104
1.9.1. Uchwała XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych ... 104
1.9.2. Stanowisko XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie programu ZHP ... 104
1.10. XXXV Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2007 r. ... 106
1.10.1. Relacja „Czuwaj" z XXXV Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP ... 106
1.11. XXXVI Zjazd ZHP, 2009 r. ... 108
1.11.1. Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:
1.11.1.1. zmian w podstawach wychowawczych ZHP ... 108
1.11.1.2. oceny realizacji strategii ZHP do roku 2009 oraz przygotowania i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017 ... 122
1.11.1.3. ochrony prawnej wizerunku krzyża harcerskiego ... 123
1.11.1.4. wniosków szczegółowych ... 124
1.11.2. Stanowiska XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:
1.11.2.1. wychowania duchowego w ZHP ... 125
1.11.2.2. roli instruktorów programowych w harcerskich komendach ... 125
1.12. XXXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2011 oraz 2012 r. ... 126
1.12.1. Uchwała XXXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie przyjęcia i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017 ... 126
1.13. XXXVIII Zjazd ZHP, 2013 r. ... 132
1.13.1. Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:
1.13.1.1. wzmocnienia roli harcerskich specjalności w programie wychowania ZHP ... 132
1.13.1.2. w sprawie kształtowania wizerunku harcerstwa i funkcji drużynowego w odbiorze społecznym ... 133
1.13.1.3. wzmocnienia działalności programowej drużyn i gromad ... 134
1.13.1.4. procesu rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej ... 137
1.13.1.5. realizacji kierunku Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017, Przyjazna Struktura w zakresie podjęcia prac nad oceną funkcjonowania obecnej struktury organizacyjnej ZHP oraz opracowania i wdrożenia zmian usprawniających jej funkcjonowanie ... 138
1.13.1.6. planu pozyskiwania kadry wśród osób dorosłych 35+ ... 140
1.13.2. Stanowiska XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:
1.13.2.1. stworzenia warunków do pracy systemem małych grup ... 141
1.13.2.2. udziału instruktorek i instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego w wyborach samorządowych ... 142
1.13.2.3. sytuacji na Ukrainie ... 143
1.13.2.4. zadośćuczynienia instruktorom, którzy za swoją harcerską służbę doznali nieuzasadnionych krzywd ... 143

Rozdział II
Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1989 r. ... 145
2.1.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IX/XXVI Zjazd ZHP ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 IV 1989 r. ... 145
2.1.2. Uchwała IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie trybu wprowadzania postanowień Statutu ZHP ... 162

2.2. Statut ZHP, 1990 r. ... 163
2.2.1. Uchwała XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wprowadzenia w życie Statutu ZHP ... 163

2.2.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego w dniach 6–9 XII 1990 r. przez XXVIII Zjazd ZHP 163
2.3. Statut ZHP, 1993 r. ... 176
2.3.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r. ... 176
2.4. Statut ZHP, 1995 r. ... 194
2.4.1. Uchwała XXX Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP ... 194
2.4.2. Zmiany w Statucie ZHP przyjęte na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP ... 195
2.5. Statut ZHP, 1997 r. ... 198
2.5.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r. i XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r. ... 198
2.6. Statut ZHP z 2001 r. ... 218
2.6.1. Uchwała XXXII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie dotyczących uzyskania osobowości prawnej przez jednostki terenowe ZHP ... 218
2.7. Statut ZHP, 2005 r. ... 240
2.7.1. Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP wprowadzająca zmiany do Statutu ZHP ... 240
2.7.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r., XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r. oraz XXXIII Zjazd ZHP w dniu 3 XII 2005 r. ... 242
2.8. Statut ZHP, 2009 r. ... 268
2.8.1. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP ... 268
2.8.1.1. Załącznik nr 1 do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP ... 269
2.8.2. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie prac nad nowym Statutem ZHP ... 270
2.9. Statut ZHP, 2011/2012 r. ... 271
2.9.1. Uchwały XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP:
2.9.1.1. nr 1 ... 271
2.9.1.2. nr 2 ... 272
2.9.1.3. nr 3 ... 273
2.9.1.4. nr 4 ... 274
2.9.1.5. nr 5 ... 275
2.9.1.6. nr 6 ... 276
2.9.1.7. nr 7 ... 277
2.9.1.8. nr 8 ... 277
2.9.1.9. nr 9 ... 278
2.9.1.10. nr 10 ... 278
2.9.1.11. nr 11 ... 279
2.9.2. Tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP ... 281
2.10. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 5 XII 2013 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP ... 308
2.10.1. Załącznik do Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP ... 309

Rozdział III
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha ... 311
3.1.1. Obietnica Zucha ... 311
3.1.1.1. Rota obietnicy zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r. ... 311
3.1.2. Prawo Zucha ... 311
3.1.2.1. Treść prawo zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r. ... 311
3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie ... 311
3.2.1. Przyrzeczenie ... 311
3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r. ... 311
3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ... 312
3.2.1.3. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP w dniu 10 VI 1995 r. ... 312
3.2.2. Prawo Harcerskie ... 312
3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r. ... 312
3.2.2.2. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ... 313
3.3. Zobowiązanie instruktorskie, kodeks instruktorski ... 313
3.3.1. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r. ... 313
3.3.2. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ... 313
3.3.3. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie postaw instruktorskich, w dniach 1–3 VII 2007 r. ... 314
3.3.4. Kodeks instruktorski, 2009 r. ... 314
3.3.4.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie Kodeksu Instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r. ... 314
3.3.4.2. Treść kodeksu instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r. ... 315
3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane ... 317
3.4.1. Komentarz Wiktora Jacewicza, dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1992 r. ... 317
3.4.2. Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1993 r. ... 323
3.4.3. Komentarz Józefa Glempa dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1995 r. ... 323
3.4.4. Harcerskie Ideały, 1997 r. ... 325
3.4.4.1. Komentarz dotyczący obietnicy i prawa zucha ... 325
3.4.4.2. Komentarz Stefana Mirowskiego dotyczący prawa i przyrzeczenia harcerskiego ... 328
3.4.5. Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie obietnicy i prawa zucha, przyrzeczenia i prawa harcerskiego oraz zobowiązania instruktorskiego, 1997 r. ... 330
3.4.6. Komentarz Janusza Strojnego dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 2005 r. ... 330
3.4.7. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie dyskusji o zmianie prawa harcerskiego, 2007 r. ... 330

3.4.8. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie komentarza do prawa harcerskiego, 2008 r. ... 332
3.4.8.1. Komentarz Rady Naczelnej ZHP dotyczący prawa harcerskiego, 2008 r. ... 333
3.4.9. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 XII 2013 r. w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego ... 334

Bibiografia ... 337
Załącznik 1. Spis treści wraz ze wskazaniem źródeł ... 339
Załącznik 2. Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014 ... 353
Załącznik 3. Chronologiczny wykaz Statutów ZHP ... 355
Spis treści tomu I ... 357
Spis treści tomu II ... 369

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW ZWIĄZKU HARCERSTWA RZECZYPOSPOLITEJ

Tom I
Utworzenie i rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (1989–1999)

Wprowadzenie 19

1. 1989 rok 35
1.1. Powołanie ZHR 35
1.1.1. Rozwiązanie ZHR w Gdyni 35
1.1.2. Akt powołania ZHR, 12 lutego 36
1.1.3. Komunikat o powołaniu ZHR, 12 lutego 37
1.1.4. Informacja Komisji Organizacyjnej ZHR o powołaniu do życia Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, 25 lutego 38
1.1.5. Informacja o spotkaniu instruktorów zainteresowanych tworzeniem ZHR, 5 marca 39
1.1.6. Informacja o spotkaniu Komisji Organizacyjnej ZHR, 6 marca 40
1.1.7. Memoriał Zjazdu Krakowskiego Okręgu ZHP do Zjazdu ZHR, 19 marca 41
1.1.8. Stanowisko Kierownictwa ZHR w sprawie harcerstwa poza granicami kraju, 20 listopada 42
1.1.9. Komunikaty w sprawie organizacji Zjazdu 42
1.1.9.1. Komunikat Organizacyjny Zjazdu ZHR 42
1.1.9.2. Komunikat ze spotkania Komisji Organizacyjnej ZHR, 6 marca 43
1.2. I Zjazd ZHR 44
1.2.1. Protokół I Walnego Zjazdu ZHR w Sopocie 44
1.2.2. Komunikaty I Zjazdu ZHR 76
1.2.2.1. Komunikat I 76
1.2.2.2. Komunikat biura prasowego Zjazdu ZHR 77
1.2.2.3. Komunikat Sekretariatu Rady Naczelnej ZHR w sprawie Zjazdu ZHR, 2 kwietnia 78
1.2.2.4. Komunikat z prasy 80
1.2.2.5. Komunikat z „Biuletynu Informacyjnego ZHR” 80
1.2.3. Rozmowa z Pawłem Wieczorkiem, rzecznikiem prasowym I Zjazdu ZHR 81
1.2.4. Uchwała I Walnego Zjazdu ZHR o współdziałaniu z innymi organizacjami harcerskimi i skautowymi, 2 kwietnia 84
1.2.5. Listy do uczestników I Zjazdu ZHR 85
1.2.5.1. List Lecha Wałęsy 85
1.2.5.2. List Pawła Czartoryskiego 85
1.2.5.3. List Stanisława Berkiety i Kazimierza Stepana 86
1.2.5.4. List Ryszarda Kaczorowskiego 86
1.2.5.5. List Stefana Bratkowskiego 87

1.2.6. Listy I Zjazdu ZHR ... 87
1.2.6.1. List do wszystkich organizacji skautowych świata na ręce Przewodniczącego Międzynarodowego Biura Skautowego ... 87
1.2.6.2. List do Naczelnika Związku Harcerstwa Polskiego poza Granicami Kraju ... 88
1.3. Oświadczenie instruktorów ZHR w sprawie strajku studenckiego w Toruniu ... 88
1.4. Notatka z zebrania Prezydium Zarządu Okręgu ZHP (r.z. 1918), 18 maja ... 88
1.5. Komunikat Ruchu Harcerskiego Rzeczypospolitej, 17 czerwca ... 93
1.6. ZHR a religia, materiały z Rady Naczelnej, 10 czerwca ... 94
1.7. Zasady współdziałania jednostek ZHR z duszpasterzami harcerskimi ... 95
1.8. Odpowiedź w sprawie nawiązania kontaktów ZHP z ZHR ... 96
1.9. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie stosunku do ZHP działającego poza granicami kraju, sytuacja prawna organizacji w kraju, 17 grudnia ... 97
1.10. Informacja o ZHR, grudzień ... 98
1.11. Apel, listy ... 101
1.11.1. Apel Harcerzy Szarych Szeregów ... 101
1.11.2. List Stanisława Porębskiego do Przewodniczącego i Naczelnika ZHR, 1 marca ... 102
1.11.3. List Tomasza Strzembosza do instruktorów ZHR, lipiec ... 104
1.11.4. List Komisji Organizacyjnej ZHR do Harcerzy Starszych ZHP, 30 marca ... 106
1.11.5. List Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski do Tomasza Strzembosza, 5 grudnia ... 107
1.11.6. List otwarty rodziców z warszawskiego osiedla Marymont ... 108
1.11.7. List ZHP w sprawie powołania Komisji Nadzwyczajnej i odpowiedź Tomasza Strzembosza, 11 czerwca ... 108
1.11.8. Odpowiedź Tomasza Strzembosza na list Druhny, 2 listopada ... 109
1.11.9. List otwarty do instruktorów ZHR, 27 września ... 112
1.11.10. List Krzysztofa Stanowskiego *ZHR i co dalej*, wrzesień ... 114
1.11.11. List otwarty Jerzego Bukowskiego i Wojciecha Wróblewskiego do instruktorów ZHR, wrzesień ... 119
1.11.12. List Tomasza Strzembosza *O patriotycznej przyzwoitości*, listopad ... 120
1.11.13. List otwarty Stanisława Broniewskiego do instruktorów ZHR i odpowiedź na niego, październik, listopad ... 122
1.11.14. Listy Stanisława Broniewskiego do harcerek i harcerzy, instruktorek i instruktorów i odpowiedź na nie, listopad ... 124
1.11.15. List Wojciecha Wróblewskiego do Tomasza Strzembosza na temat rezygnacji z funkcji i przynależności do ZHR i odpowiedź na niego, październik, listopad ... 125
1.12. Artykuły, rozważania, oczekiwania, rozmowa ... 128
1.12.1. Artykuł Krzysztofa Kilijanka *Harcerz harcerzowi bratem. Czy rozdzielenie to integracja?* ... 128
1.12.2. Artykuł Włodzimierza Serwińskiego *Wiosna, lato i co dalej?* ... 132
1.12.3. Artykuł Ryszarda Brykowskiego *Zaufanie (na marginesie dyskusji o Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej)* ... 135

1.12.4. Rozważania L.S. Jankiewicza na temat programu drużyny starszoharcerskiej ZHR, 29 grudnia ... 137
1.12.5. Oczekiwania Koedukacyjnego Związku Drużyn Warszawskich ... 140
1.12.6. Rozważania Tomasza Strzembosza *Ojczyzna – nowe wyzwania. (Problemy dnia dzisiejszego w perspektywie pojutrza)* ... 141
1.12.7. Rozważania Mariusza Zięby *Quo vadis ZHP*, grudzień ... 145
1.12.8. Rozmowa ze Stanisławem Broniewskim *Otwiera się przyszłość*, kwiecień ... 147

2. 1990 rok ... 151
2.1. Oświadczenie Przewodniczącego ZHP poza Granicami Kraju Stanisława Berkiety ... 151
2.2. Stanowisko Głównej Kwatery ZHP wobec aktualnej sytuacji w ruchu harcerskim, 16 stycznia ... 152
2.3. Deklaracja woli i stanowisko przedstawicieli niezależnych organizacji młodzieżowych, 20 stycznia ... 154
2.4. Informacja z II Zjazdu Solidarności, kwiecień ... 155
2.5. Rejestracja stowarzyszenia ... 155
2.5.1. Informacja o rozprawie wyjaśniającej na temat rejestracji ZHR, marzec ... 155
2.5.2. Postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Warszawie o zarejestrowaniu stowarzyszenia ZHR, kwiecień ... 155
2.5.3. Informacja ZHR o zarejestrowaniu stowarzyszenia w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie, 23 kwietnia ... 159
2.5.4. Komunikat Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP w sprawie rejestracji ZHR oraz Prezydium Społecznej Rady ZHP ... 163
2.5.5. Tryb uznawania stowarzyszeń za organizacje harcerskie lub skautowe ... 163
2.5.6. Telegram II Zjazdu Solidarności w sprawie rejestracji ZHR ... 164
2.5.7. Informacja, Nasi przyjaciele ... 165
2.6. Refleksja, Jacek Chodorski, *W pierwszą rocznicę powstania ZHR* ... 166
2.7. Protokół z walnego zebrania członków założycieli ZHR, 16 maja ... 168
2.8. Odrodzenie ZHP ... 169
2.8.1. Informacja Duszpasterstwa Młodzieży Harcerskiej, kwiecień ... 169
2.8.2. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie warunków odrodzenia ZHP w kraju, 5 maja ... 170
2.8.3. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie oceny udziału członków ZHR w Komitetach Odrodzenia ZHP ... 171
2.8.4. Notatka ze spotkania Komisji Zjazdowej ZHP ... 172
2.8.5. Stanowisko konferencji instruktorskiej chorągwi bydgoskiej ZHP, 3 marca ... 173
2.8.6. Projekt stanowiska Rady Naczelnej ZHR wobec sytuacji w ZHP (1956) ... 174
2.8.7. Fragment rozkazu L. 1/90 Komendanta Chorągwi Krakowskiej ZHP, opis sytuacji ZHP i ruchu harcerskiego, 30 stycznia ... 178
2.9. Rada Programowa ZHR ... 179
2.9.1. Propozycje tematów do opracowania przez Radę Programową przy Przewodniczącym ZHR, 14 stycznia ... 179
2.9.2. Refleksja, Wiesław Jasiński, Rada Programowa ZHR, *Odpowiedzialność, dyscyplina, karność, lojalność, militaria* ... 180

2.9.3. Refleksja, Barbara Fiktus, Rada Programowa ZHR, *Służba bliźniemu – dzisiaj* ... 183
2.9.4. Protokół z posiedzenia Rady Programowej ZHR, 12 maja ... 186
2.10. Referat J.M. Bernasińskiego wygłoszony na Naczelnej Radzie Harcerskiej, 27 października ... 187
2.11. II Zjazd ZHR ... 192
2.11.1. Komunikaty i informacje ... 192
2.11.1.1. Komunikat z II Zjazdu ZHR ... 192
2.11.1.2. Informacja o II Zjeździe ZHR, 30 listopada ... 192
2.11.1.3. Marek Kamecki, *A teraz do przodu!*, z II Zjazdu ZHR ... 193
2.11.2. Listy, posłania, apel ... 194
2.11.2.1. List Stanisława Broniewskiego i Wiesława Paluszyńskiego do II Zjazdu ZHR ... 194
2.11.2.2. List Stanisława Berkiety do II Zjazdu ZHR ... 195
2.11.2.3. Posłanie do Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) ... 196
2.11.2.3.1. Uchwała nr 5 XVIII Walnego Zjazdu ZHP (r.z. 1918) w sprawie podjęcia rozmów z ZHR ... 197
2.11.2.4. List Bronisława Komorowskiego do II Zjazdu ZHR ... 197
2.11.2.4.1. Polemika Marka Kameckiego *„Witaj Zosieńko, otwórz okienko, na wschodnią stronę..." czyli o tym, że trudno znaleźć wspólny azymut, gdy kierunki są inne* ... 199
2.11.3. Sprawozdania ... 200
2.11.3.1. Sprawozdanie Naczelnictwa ZHR z działalności Związku w okresie kwiecień 1989 r.–listopad 1990 r. ... 200
2.11.3.2. Tomasz Strzembosz, *Sytuacja w harcerstwie polskim 1989–1990 i postawa ZHR-u (Sprawozdanie Przewodniczącego ZHR)* ... 207
2.11.4. Stanowisko II Walnego Zjazdu ZHR ... 213
2.11.5. Uchwały II Walnego Zjazdu ZHR ... 214
2.11.5.1. Uchwała nr 1 w sprawie współpracy z organizacjami harcerskimi ... 214
2.11.5.2. Uchwała nr 2 w sprawie dokumentów precyzujących ideał wychowawczy oraz założenia programowe ... 215
2.11.5.3. Uchwała nr 4 w sprawie pamiątkowej tablicy poświęconej Oldze i Andrzejowi Małkowskim ... 215
2.11.5.4. Uchwała nr 5 w sprawie pisma instruktorskiego ... 215
2.11.5.5. Uchwała nr 6 w sprawie procesu tworzenia się organizacji skautowych mniejszości narodowych ... 216
2.11.5.6. Uchwała nr 7 w sprawie ochrony życia od momentu poczęcia ... 216
2.11.6. Wywiad z wiceprzewodniczącym ZHR i jednocześnie komendantem Chorągwi Dolnośląskiej Jackiem Chodorskim ... 216
2.12. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie nadchodzących zjazdów organizacji harcerskich, 17 listopada ... 219
2.13. Komisja Porozumiewawcza Organizacji Harcerskich ... 220
2.13.1. Informacja o powstaniu Komisji Porozumiewawczej Organizacji Harcerskich wysłana do Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski, 1 stycznia ... 220

2.13.2. Komunikat o powołaniu Komisji Porozumienia Organizacji Harcerskich, 8 stycznia ... 221
2.13.3. Komunikaty ze spotkania przedstawicieli Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP i Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, 22 stycznia ... 221
2.13.3.1. Komunikat I ... 221
2.13.3.2. Komunikat II ... 222
2.13.4. Apel Naczelnika ZHP, Do Druhów, Druhen i Przyjaciół harcerstwa, 18 lutego ... 223
2.13.5. Uchwała o powołaniu Komisji Porozumiewawczej Organizacji Harcerskich ... 224
2.13.6. Notatki ze spotkań 15 lipca i 28 sierpnia ... 225
2.13.7. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie warunków budowania jedności harcerstwa polskiego, 1 września ... 226
2.13.8. Informacja o spotkaniu w sprawie Komisji Porozumiewawczej Organizacji Harcerskich, 27 listopada ... 227
2.13.9. Zasady działania Komisji Porozumiewawczej Organizacji Harcerskich ... 227
2.13.10. Stanowisko Rady Przyjaciół ZHR w sprawie odnowy ruchu harcerskiego i miejsca w niej organizacji ZHR ... 229
2.13.11. Notatki w sprawie kontaktów przedstawicieli ZHP r.z. 1918 i ZHR ... 230
2.13.11.1. Notatka nr 1, lipiec ... 230
2.13.11.2. Notatka nr 2, sierpień ... 231
2.14. Artykuły, polemiki, refleksje ... 232
2.14.1. Artykuł Jerzego Bukowskiego *Harcerskie rozdroża*, lipiec ... 232
2.14.2. Polemiki, Andrzej Galimont, Jerzy Bukowski, *Harcerskie rozdroża*, sierpień ... 234
2.14.3. Artykuł Jerzego Bukowskiego *Koniec złudzeń*, sierpień ... 238
2.14.4. Artykuł B. Moniki Figiel *Spór o ideał harcerstwa*, wrzesień ... 239
2.14.5. Polemika, Aleksander Kisil, *Spór o harcerstwo* ... 246
2.14.6. Refleksja, Teodora Janke, *Czytając artykuł p.t. „Przed nadzwyczajnym zjazdem ZHP”*, 14 września ... 256
2.14.7. Artykuł w nawiązaniu do Uchwały II Zjazdu ZHR ... 258
2.14.8. Refleksja, Jerzy Wysocki, *Gruba krecha*, 31 listopada ... 267
2.14.9. Refleksja, Jan Pastwa, *Kroki do zjednoczenia*, projekt ... 268
2.14.10. Artykuł Jerzego Bukowskiego *Harcerstwo spluralizowane* ... 269
2.14.11. List do redakcji „Polityki” Jerzego Bukowskiego *W harcerstwie kipi*, 10 listopada ... 271
2.14.12. Artykuł Michała Brudzyńskiego *Drogi polskiego harcerstwa*, 12 listopada ... 273
2.14.13. Artykuł Jerzego Parzyńskiego *Dramatyczna sytuacja Harcerstwa w Kraju* oraz uzupełnienie artykułu Ryszarda Brykowskiego *O harcerstwie nieco pełniej*, 31 października i 15 listopada ... 275
2.15. Listy ... 279
2.15.1. List Tomasza Strzembosza do Papieża, styczeń ... 279
2.15.2. List Bartosza Majerana do Naczelnika ZHP, 25 lutego ... 280
2.15.3. List do Instruktorek i Instruktorów ZHP, 23 sierpnia, i odpowiedź na list ... 282
2.15.4. List Okólny Przewodniczącego ZHP poza granicami Kraju Stanisława Berkiety na dzień Myśli Braterskiej ... 286

2.15.5. List Stanisława Broniewskiego do uczestników Zjazdu ZHP, 29 listopada ... 287
2.15.6. List Stanisława Broniewskiego i Zofii Florczak do Druhen Instruktorek i Druhów Instruktorów ZHP, 22 stycznia ... 288
2.15.7. *List do Redakcji. Jaki Zjazd?* Jerzego Bukowskiego ... 290
2.15.8. List drużynowej z Puław ... 292
2.15.9. Odpowiedź na zarzuty Olgierdowi Fiedkiewiczowi, 15 września ... 292

3. 1991 rok ... 295
3.1. Protokół ze Złazu Kręgu Harcmistrzowskiego ZHR, 21 kwietnia ... 295
3.2. Zjednoczenie ZHR i ZHP (r.z. 1918) ... 300
3.2.1. Uchwała Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) z dnia 1 maja 1992 roku w sprawie uzgodnień ideowo-organizacyjnych dokonanych przez zespoły ZHR i ZHP w dniu 10 marca i 6 sierpnia ... 300
3.2.2. Notatka ze spotkania instruktorów ZHR i ZHP (r.z. 1918) z 10 marca w celu wstępnego przedyskutowania najistotniejszych założeń ideowych przyszłej ewentualnej wspólnej organizacji harcerskiej ... 301
3.2.3. Tezy przygotowane przez Komisję ZHR ds. zbadania ewentualnych możliwości zjednoczenia ZHR, ZHP-pGK, ZHP-1918 przedstawione na spotkaniu z przedstawicielami ZHP (r.z. 1918), 10 marca ... 303
3.2.4. Notatka ze spotkania instruktorów ZHR i ZHP-1918 do wstępnego przedyskutowania najistotniejszych założeń przyszłej, ewentualnej wspólnej organizacji harcerskiej, 15 kwietnia ... 305
3.2.5. List ZHP (r.z. 1918) do Tomasza Strzembosza, 9 maja ... 308
3.2.6. Komunikat z posiedzenia Rady Naczelnej ZHR i Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP-1918, 16 czerwca ... 309
3.2.7. Komunikat PAP, *Harcerstwo – jednoczą się ZHP-1918 i ZHR*, 17 czerwca ... 310
3.2.8. Założenia ideowe wspólnej organizacji uzgodnione na posiedzeniu 6 lipca ... 310
3.2.9. Stanowisko Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) w sprawie zjednoczenia z ZHR, 14 września ... 311
3.2.10. Tezy do dyskusji na spotkaniu Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) i Rady Naczelnej ZHR w dniu 21 września ... 312
3.2.11. Tezy do dyskusji na spotkaniu Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) i Rady Naczelnej ZHR w dniu 21 września ... 315
3.2.12. Uchwała Rady Naczelnej ZHR i ZHP (r.z. 1918) w sprawie zwołania zjazdu zjednoczeniowego, 28 września ... 318
3.2.13. Projekty przepisów dotyczących funkcjonowania jednostek organizacyjnych ZHR w okresie przejściowym ... 319
3.2.14. Wniosek o pracach zespołu porozumiewawczego ZHP (r.z. 1918) ... 323
3.2.15. Uchwała nr 5 XVIII Zjazdu ZHP (r.z. 1918) w sprawie podjęcia rozmów z ZHR, 30 stycznia ... 323

3.3. Federacja Polskich Organizacji Harcerskich 323
3.3.1. Komunikat sekretariatu Prymasa Polski ze spotkania Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski z przewodniczącymi organizacji harcerskich, 25 marca 323
3.3.2. Stanowisko ZHP poza granicami Kraju w sprawie utworzenia Federacji Polskich Organizacji Harcerskich, 2 maja 324
3.3.3. Oświadczenie Rady Harcmistrzowskiej SHK-Z w sprawie sytuacji w ruchu harcerskim, 3 maja 325
3.3.4. Informacja, *Harcerze jeszcze nie razem*, 16 maja 329
3.3.5. Notatka ze spotkania przedstawicieli polskich organizacji harcerskich z przedstawicielami WOSM w Genewie w dniach 21–23 czerwca 330
3.3.6. Projekt ZHP zasad pracy Ogólnopolskiej Komisji Współpracy Organizacji Harcerskich, 22 września 331
3.3.7. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie zjednoczenia z ZHP (r.z. 1918), 28 września 332
3.3.8. Projekt statutu Federacji Polskich Organizacji Harcerskich, Związku Harcerstw Polskich, założenia ideowe i organizacyjne 332
3.4. Listy, odezwa, rozkaz 334
3.4.1. List do Prezydenta RP Lecha Wałęsy i Premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego wystosowany przez Przewodniczącego ZHR Tomasza Strzembosza, Sekretarza Generalnego ZHR Krzysztofa Stanowskiego i członka Naczelnictwa Ryszarda Brykowskiego 334
3.4.2. List Przewodniczącego ZHP do Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski, 29 kwietnia 335
3.4.3. List do Stanisława Broniewskiego, 18 czerwca 338
3.4.4. List Przewodniczącego ZHR, 13 sierpnia 339
3.4.4.1. Rozkaz Naczelnika L. 8/91 z 15 sierpnia w sprawie osiemdziesięciolecia harcerstwa 341
3.4.5. List Stefana Mirowskiego do Tomasza Strzembosza, 3 września 342
3.4.5.1. List Tomasza Strzembosza do Stefana Mirowskiego, 15 września 342
3.4.6. Odezwa z okazji 22 maja 343
3.4.6.1. Rozkaz z okazji osiemdziesiątej rocznicy powstania pierwszych drużyn skautowych w Polsce, sierpień 344
3.5. Artykuły 345
3.5.1. Artykuł Ryszarda Wcisły *Warunki zjednoczenia* 345
3.5.2. Polemika, *Razem – Tak, ale jak? Dwugłos w harcerskiej sprawie*, kwiecień 346
3.5.3. Artykuł prasowy Doroty Mirskiej *Czerwone lilijki*, 11 maja 348
3.5.4. Artykuł Jerzego Bukowskiego *Harcerze wokół Kościoła* 350
3.6. Sprawozdanie Tomasza Strzembosza z pracy i kontaktów z Kościołem 353

4. 1992 rok 355
4.1. Tezy dotyczące młodzieży, w szczególności Harcerstwa 355
4.2. Stanowisko Rady Naczelnej ZHR w sprawie udziału przedstawicieli ZHR w grupie roboczej (ZHP, ZHP-18, ZHP pGK, ZHR) z 15 marca 359

4.3. Przesłanie Ruchu zmierzającego do Jedności Harcerstwa, 24 lipca 360
4.4. Analiza Ewy Urbańczyk problemu przystąpienia ZHR do Światowych Organizacji Skautowych 361
4.5. Uchwały II Walnego Zjazdu ZHR w sprawie współpracy z innymi organizacjami harcerskimi i skautowymi 367
4.6. Stanowisko Rady Naczelnej ZHR z dnia 15 marca w sprawie udziału przedstawicieli ZHR w Grupie Roboczej (ZHP, ZHP r.z. 1918, ZHP pGK, ZHR) 368
4.7. Notatka służbowa Jana Pastwy w sprawie rozmowy telefonicznej z ZHP 369
4.8. Zjednoczenie ZHR i ZHP (r.z. 1918) 370
4.8.1. Uchwała o zwołaniu Zjazdu Nadzwyczajnego ZHR 370
4.8.2. Materiały wypracowane przez zespół: Hausner, Wiatr, Lech, Pastwa, 1 kwietnia 371
4.8.3. Uchwała Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) z dnia 1 maja w sprawie wstępnych uzgodnień Komisji Statutowej ZHR i ZHP (r.z. 1918) z dnia 25 sierpnia 1991 r. 375
4.8.4. Stanowisko Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r.z. 1918) z dnia 1 maja wobec uzgodnionych w dniach 21 marca–9 kwietnia dokumentów dotyczących zjednoczenia ZHR i ZHP (r.z. 1918) 376
4.8.5. List Wojciecha Hausnera do Tomasza Strzembosza w sprawie połączenia ZHR z ZHP (r.z. 1918), 2 maja 377
4.8.6. Uchwały Naczelnej Rady Harcerskiej w sprawie terminarza i przebiegu zjednoczenia ZHP (r.z. 1918) z dnia 14 czerwca i odpowiedź na nią 379
4.8.7. List Zarządu Okręgu Dolnośląskiego, Lubuskiego, Małopolskiego, ZHR w sprawie połączenia ZHP r.z. 1918 i odpowiedzi na niego, czerwiec 382
4.8.8. List Naczelnictwa ZHP (r.z. 1918) do Tomasza Strzembosza w sprawie połączenia, 24 czerwca 387
4.8.9. Votum Separatum Ryszarda Brykowskiego i Krzysztofa Stanowskiego do uchwały Rady Naczelnej, 5 lipca 388
4.8.10. List Naczelnictwa ZHP (r.z. 1918) w sprawie krakowskiego Komitetu Odrodzenia ZHP, 14 lipca 389
4.8.11. Uchwała Naczelnej Rady Harcerskiej w sprawie wypełnienia warunków przez ZHP (r.z. 1918), 5 lipca 390
4.8.12. Komentarz Wojciecha Hausnera do propozycji przebudowy pakietu dokumentów dotyczących zjednoczenia ZHR i ZHP (r.z. 1918) 391
4.8.13. Notatka ze spotkania w sprawach majątkowych między ZHP i ZHR odbytego 11 sierpnia 392
4.8.14. List Zarządu Okręgu Dolnośląskiego ZHR do Nadzwyczajnego Zjazdu ZHR, 1 października 393
4.8.15. List Ryszarda Pacławskiego i Stefana Mirowskiego na Zjazd ZHR i ZHP (r.z. 1918), 1 października 395
4.8.16. List Stanisława Broniewskiego w sprawie połączenia ZHR z ZHP (r.z. 1918), 5 października 396
4.8.17. Uchwała Nadzwyczajnego Zjazdu ZHR o konsekwencjach zjednoczenia 396
4.8.18. Uchwała Nadzwyczajnego Zjazdu ZHR o przyjęciu ZHP (r.z. 1918) 397

4.8.19. Uchwała o połączeniu ZHR i ZHP (r.z. 1918) ... 398
4.8.20. Relacja Mariusza Zięby *Zjednoczyliśmy się* ... 400
4.8.21. Artykuł Bolesława P. *O zjednoczeniu po zjednoczeniu, czyli Polak mądry po szkodzie* ... 403

5. 1993 rok ... 405
5.1. III Zjazd ZHR ... 405
5.1.1. Przemówienie Tomasza Strzembosza *Harcerstwo musi się zmienić* na III Zjeździe ZHR 26 lutego i oświadczenie z 14 marca ... 405
5.1.2. Przemówienie Tomasza Strzembosza na III Zjeździe ZHR ... 409
5.1.3. Notatka Biura Prasowego III Zjazdu ZHR ... 410
5.1.4. Uchwały III Zjazdu ZHR ... 411
5.1.4.1. Uchwała w sprawie działalności programowo-metodycznej ZHR ... 411
5.1.4.2. Uchwała w sprawie pełnej ochrony życia ludzkiego ... 413
5.1.4.2.1. Uchwała Naczelnictwa w sprawie trybu realizacji uchwały III Zjazdu ZHR o ochronie życia dziecka poczętego i wychowaniu rodzinnym ... 413
5.1.5. Relacja Bernadety Waszkielewicz *Harcerskie pobratanie*, luty ... 414
5.2. Projekt Deklaracji Ideowo-Programowej ... 416
5.3. Zarys programu wychowawczego ZHR ... 420
5.4. Notatka ze spotkania małych organizacji harcerstwa polskiego, 22 kwietnia ... 435
5.5. Światowa Organizacja Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowe Stowarzyszenie Przewodniczek i Skautek (WAGGGS) ... 438
5.5.1. Od Redakcji, WOSM i WAGGGS o ZHP i ZHR, listopad ... 438
5.5.2. Projekt pisma w sprawie WOSM ... 440
5.5.3. Informacja, Wojciech Hausner, *ZHR a WOSM i WAGGGS. Zdarzenia – decyzje – dokumenty – 1991–1993*, listopad ... 444
5.6. Listy ... 448
5.6.1. List Wojciecha Hausnera do instruktorów *Kilka słów o przyszłości*, kwiecień ... 448
5.6.2. List otwarty Naczelniczki Harcerek i Naczelnika Harcerzy, 5 marca ... 450
5.6.3. List Wojciecha Hausnera do instruktorów *My i prawo Rzeczypospolitej*, 10 czerwca ... 452
5.6.4. List Mariusza Zięby z załącznikami, 24–25 listopada ... 453
5.7. Artykuły ... 463
5.7.1. Artykuł Krzysztofa Bojki *Czy ZHR jest jeszcze organizacją chrześcijańską?*, marzec ... 463
5.7.2. Artykuł Wojciecha Hausnera *Myślę, że kiedyś nastąpi zbliżenie ZHR i ZHP*, marzec ... 466
5.7.3. Artykuł Ewy Brachy i Katarzyny Grochowskiej *Polityka a organizacja wychowawcza*, marzec ... 467
5.7.4. Artykuł Andrzeja Mikulskiego *Czy ZHR jest już organizacją chrześcijańską?*, czerwiec ... 468
5.7.5. Rozważania Krzysztofa Stanowskiego *Tożsamość ZHR*, listopad ... 470
5.7.6. Rozważania Jacka Podolskiego *Quo vadis ZHR?*, listopad ... 471
5.7.7. Paweł Lech, *Czy przypadkiem ryba nie miała zepsutej głowy?*, listopad ... 475
5.7.8. Artykuł Jolanty Dobrzyńskiej *Obraz harcerstwa współczesnego*, grudzień ... 478

6. 1994 rok ... 481
6.1. Zjednoczenie i współpraca polskich organizacji harcerskich ... 481
6.1.1. Pismo Jerzego Gacha do władz naczelnych ZHP i ZHR w sprawie zjednoczenia harcerstwa polskiego, styczeń ... 481
6.1.2. Pismo Jerzego Gacha do członków KPOH po spotkaniu ze Stanisławem Broniewskim, 8 czerwca ... 483
6.1.3. Notatka ze spotkania Komisji Porozumiewawczej Organizacji Harcerskich, 11 czerwca ... 484
6.1.4. Pismo Jerzego Gacha do członków KPOH, 16 sierpnia ... 485
6.1.5. Pismo Jerzego Gacha do FDC, POH, SHK „Zawisza", ZHR, 25 listopada ... 487
6.1.6. Informacja w sprawie Federacji Harcerstwa Polskiego ... 488
6.2. Program wychowawczy ZHR ... 489
6.2.1. Stanowisko Rady Naczelnej w sprawie elementów programu wychowawczego ZHR, styczeń ... 489
6.2.2. Zarys programu wychowawczego ZHR ... 490
6.3. Artykuł Wojciecha Hausnera *Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej – organizacja wychowawcza*, sierpień ... 511
6.4. Polemika, Mariusz Zięba, *Drugi oddech*, styczeń ... 513
6.5. Polemika, Jacek Podolski, *Oświadczam, iż deklaruję, że przysięgam* ... 514
6.6. Relacja Wojciecha Hausnera *ZHP poza granicami Kraju a ruch harcerski w Polsce w latach 1980–1994* ... 516
6.7. Polemiki, Jan Pastwa, *5 lat ZHR,* Zyga, Szymon, *5 lat ZHR – pierwsze czy ostatnie?*, maj ... 522
6.8. Artykuł Mariusza Zięby *Coś pękło, coś się skończyło*, maj ... 524
6.9. List Wojciecha Hausnera do Prezydenta i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, czerwiec ... 531
6.10. Uchwała Rady Naczelnej w sprawie starań o przystąpienie ZHR do WOSM i WAGGGS ... 531
6.11. Deklaracja Ministra Edukacji Narodowej i Przewodniczącego ZHR w sprawie działania w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży, 24 listopada ... 532

7. 1995 rok ... 535
7.1. IV Walny Zjazd ZHR ... 535
7.1.1. Informacja o IV Walnym Zjeździe ZHR ... 535
7.1.2. Listy ... 536
7.1.2.1. List Lecha Wałęsy do uczestników IV Walnego Zjazdu ... 536
7.1.2.2. List Prezesa Rady Ministrów do uczestników IV Walnego Zjazdu ... 537
7.1.2.3. List z Biura Bezpieczeństwa Narodowego do uczestników IV Walnego Zjazdu ... 538
7.1.2.4. List Przewodniczącego i Naczelnika ZHP do uczestników IV Walnego Zjazdu ... 539
7.1.3. Uchwały IV Walnego Zjazdu ZHR ... 540
7.1.3.1. Uchwała w sprawie starań o przyjęcie do WOSM i WAGGGS ... 540
7.1.3.2. Uchwała w sprawie odmowy uczestnictwa w zlocie ... 540
7.1.3.3. Uchwała w sprawie działań celem opracowania programu wychowawczego ... 541
7.1.4. Stanowisko w sprawie sytuacji w polskim harcerstwie ... 541
7.1.5. Relacja Komisji Ideowej ... 542

7.1.6. Informacja Ewy Hoffmann o ZHR w latach 1989–1995 543
7.1.7. Przesłanie, Zjednoczenie??? 545
7.1.8. Homilia Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski podczas mszy świętej odprawionej z okazji IV Walnego Zjazdu ZHR, 25 lutego 546
7.1.9. Relacja z IV Walnego Zjazdu ZHR, luty 548
7.2. Refleksja Jerzego Bukowskiego *Kto uratuje harcerstwo?* 549
7.3. Uchwały Naczelnictwa ZHR 550
7.3.1. Uchwała w sprawie reakcji środowisk na uchwałę IV Walnego Zjazdu ZHR o nieuczestniczeniu ZHR w Zlocie ZHP, 10 czerwca 550
7.3.2. Uchwała w sprawie wydarzeń w Bośni i Czeczeni, 11 czerwca 551
7.3.3. Uchwała w sprawie deklaracji założycielskiej ZHP, czerwiec 552
7.3.4. Uchwała w sprawie czasowej federacji z ZHP, wrzesień 553
7.3.5. Uchwała w sprawie trybu realizacji „Zarysu programu wychowawczego", 21 stycznia 554
7.4. Federacja Harcerstwa Polskiego 555
7.4.1. Protokół ze zbiórki Federacji Harcerstwa Polskiego, 18 lutego 555
7.4.2. Prośba do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie o wpisanie do rejestru stowarzyszeń Federacji Harcerstwa Polskiego, luty 557
7.4.3. Rys historyczny Federacji Harcerstwa Polskiego, 3 marca 557
7.4.4. Odpis postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Warszawie o wpisaniu do rejestru stowarzyszeń FHP, wrzesień 561
7.5. Artykuł Tomasza Sibory *Harcerstwo na rozdrożu* 563
7.6. Światowa Organizacja Ruchu Skautowego (WOSM) 565
7.6.1. Notatka ze spotkania przedstawicieli ZHR z WOSM, maj 565
7.6.2. Informacja, Jan Pastwa, Proponowane przez WOSM kalendarium wydarzeń, maj 569
7.6.3. List Jacques'a Moreillona w sprawie spotkań WOSM z ZHR I ZHP 570
7.6.4. Tezy Wojciecha Hausnera w dyskusji nad propozycją WOSM, czerwiec 571

8. 1996 rok 573
8.1. Raport Wojciecha Hausnera o stanie harcerstwa 573
8.2. Zawierzenie ZHR Matce Boskiej Częstochowskiej na Jasnej Górze 581
8.2.1. List Przewodniczącego ZHR do Ojca Świętego 581
8.2.2. Odezwa Jana Pawła II do delegacji Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, sierpień 582
8.2.3. List Księdza Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski do harcerzy, 5 sierpnia 583
8.2.4. List Przewodniczącego ZHR do instruktorek, instruktorów, wędrowniczek, wędrowników, harcerek i harcerzy starszych 584
8.2.5. Akt Zawierzenia ZHR Matce Boskiej Częstochowskiej na Jasnej Górze, 13 sierpnia 585

9. 1997 rok 589
9.1. V Walny Zjazd ZHR 589
9.1.1. Tekst wystąpienia Naczelnika POH na forum V Walnego Zjazdu ZHR (fragmenty), 2 marca 589
9.1.2. Apele, wskazania 590
9.1.2.1. Apel Wychowawców V Walnego Zjazdu ZHR 590

9.1.2.2. Apel do Instruktorek i Instruktorów ZHR V Walnego Zjazdu ZHR ... 591
9.1.2.3. Wskazania do refleksji wychowawczej instruktorek i instruktorów oraz środowisk ZHR V Walnego Zjazdu ZHR ... 591
9.1.3. Stanowiska ... 592
9.1.3.1. Stanowisko V Walnego Zjazdu ZHR w sprawie legalizacji pornografii ... 592
9.1.3.2. Stanowisko V Walnego Zjazdu ZHR w sprawie dyskusji nad kształtem Rzeczypospolitej ... 593
9.1.3.3. Stanowisko V Walnego Zjazdu ZHR w sprawie zaangażowania instruktorek i instruktorów ZHR, harcerek i harcerzy starszych w sprawy publiczne ... 593
9.1.4. Uchwały V Walnego Zjazdu ZHR ... 594
9.1.5. Opracowanie Wojciecha Szymczaka *Wyniki prac zespołów problemowych* ... 599
9.1.6. Opracowanie, Magda Dziewańska, *O prawie karnym i nie tylko* ... 600
9.2. Artykuł, Tomasz Sibora, *8 powodów, dla których warto należeć do ZHR* ... 602

10. 1998 rok ... 605
10.2. Pielgrzymka do Rzymu ... 605
10.2.1. Odezwa Jana Pawła II do delegacji harcerskich z Białorusi, Litwy, Łotwy, Polski, Ukrainy i krajów zachodnich, wrzesień ... 605
10.2.2. List Kapelana i Przewodniczącego ZHR do Ojca Świętego, 27 września ... 606
10.3. Odezwa Feliksa Borodzika *Harcerstwo u progu XXI wieku*, wrzesień ... 607
10.4. Referat Feliksa Borodzika *Wychowanie patriotyczno-obronne w harcerstwie*, listopad ... 610
10.5. Referat Feliksa Borodzika *ZHR w systemie ochrony ludności*, listopad ... 614
10.6. Artykuł Tomasza Strzembosza *Bez niedomówień* ... 618

11. 1999 rok ... 623
11.1. VI Zjazd ZHR ... 623
11.1.1. List uczestników VI Zjazdu ZHR do Jana Pawła II ... 623
11.1.2. Uchwały VI Zjazdu ZHR ... 624
11.1.2.1. Uchwała dotycząca określenia kadencji władz ZHR ... 624
11.1.2.2. Uchwała w sprawie polityki medialnej ZHR ... 625
11.1.2.3. Uchwała o współpracy z organizacjami harcerskimi ... 625
11.1.2.4. Uchwała w sprawie zaproszenia ZHP do Federacji Harcerstwa Polskiego ... 626
11.1.2.5. Uchwała w obliczu nadchodzącego nowego Tysiąclecia ... 626
11.1.2.6. Uchwała w sprawie przeciwdziałania zagrożeniom cywilizacyjnym ... 626
11.1.2.7. Uchwała w sprawie zatrudnienia Sekretarza Generalnego ZHR ... 627
11.1.2.8. Uchwała w sprawie kontynuowania prac nad zmianami struktur organizacyjnych ZHR ... 627
11.1.2.9. Uchwała w sprawie poparcia działań reformatorskich ... 627

11.1.2.10. Uchwała w sprawie powołania podmiotu do prowadzenia działalności gospodarczej ... 628
11.1.2.11. Uchwała w sprawie poprawy funkcjonowania struktury finansowo-gospodarczej ZHR ... 628
11.1.2.12. Uchwała w sprawie pozyskiwania środków finansowych ... 628
11.1.2.13. Uchwała w sprawie przepisów sanitarno-epidemiologicznych ... 629
11.1.2.14. Uchwała w sprawie opublikowania tekstu uchwał zjazdowych ... 629
11.1.2.15. Uchwała w sprawie zobowiązania Rady Naczelnej do ponownej publikacji i rozpowszechnienia Zarysu Programu Wychowawczego ZHR ... 629
11.1.2.16. Uchwała w sprawie zobowiązania Rady Naczelnej do powołania zespołu ds. Strategii Rozwoju ZHR ... 630
11.1.2.17. Uchwała w sprawie Golgoty Wschodu i tożsamości ZHR ... 630
11.1.2.19. Uchwała w sprawie przedstawienia VI Walnemu Zjazdowi ZHR poprawek do Statutu ZHR ... 630
11.2. Kalendarium ZHR Roberta Wiraszki ... 631
11.3. Rozważania, Bolesław Leonhard, *Monopol, czy wolny wybór harcerstwa?* ... 650
11.4. Kazanie Sławoja Leszka Głódzia podczas mszy świętej w rocznicę śmierci Andrzeja Małkowskiego i Olgi Drahonowskiej-Małkowskiej, styczeń ... 651

Załączniki ... 657
Załącznik 1
Chronologiczny wykaz zjazdów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 657

Załącznik 2
Skrót problematyki zjazdów ... 658

Załącznik 3
Wykaz chronologiczny uchwał i zmian Statutu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 661

Załącznik 4
Struktura organizacyjna Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 662

Załącznik 5
Spis źródeł ... 663

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW ZWIĄZKU HARCERSTWA RZECZYPOSPOLITEJ

Tom II
Rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (2001–2016)

Wprowadzenie ... 11

12. 2001 rok ... 27
12.1. VII Zjazd ZHR ... 27
12.1.1. Refleksje, Piotr Koj ... 27
12.1.1.1. *ZHR między VI a VII Zjazdem* (fragment) ... 27
12.1.1.2. *Przedzjazdowe rozmyślania* ... 28
12.1.2. Uchwały VII Zjazdu ZHR ... 29
12.1.2.1. Uchwała w sprawie powołania Grup Roboczych ... 29
12.1.2.2. Uchwała w sprawie przekazania materiałów do Rady Naczelnej ... 30
12.2. Artykuł Jerzego Bukowskiego *Rozdroża pluralizmu* ... 30

13. 2003 rok ... 33
13.1. Pogram Rozwój wprowadzony do realizacji Rozkazem Naczelnika Harcerzy ZHR, 13 lipca ... 33
13.2. Kierunki rozwoju OH-ek 2001–2006 ... 71
13.3. Propozycja do dyskusji komisji programowo-metodycznej Feliksa Borodzika *Program wychowawczy ZHR* ... 77
13.4. Zjazd Programowy ... 81
13.4.1. Artykuł Tomasza Maracewicza *Dlaczego Zjazd Programowy?* ... 81
13.4.2. List Tomasza Maracewicza do uczestników Zjazdu Programowego, 31 grudnia ... 86
13.4.3. Propozycje decyzji do rozważenia przez VIII Zjazd ZHR ... 89
13.4.4. Wyniki prac grup programowych ... 96
13.4.4.1. Tożsamość ZHR ... 96
13.4.4.2. Program wychowawczy ZHR ... 111
13.4.4.3. Wizja przyszłości i podstawowe strategie działania ZHR ... 120
13.4.5. Model funkcjonowania władz i struktur ZHR, Zjazd Programowy ZHR, 28–30 listopada ... 144

14. 2004 rok ... 151
14.1. Uchwały VIII Zjazdu ZHR ... 151
14.1.1. Uchwała w sprawie powołania grup problemowych ... 151
14.1.2. Uchwała, List gratulacyjny do Arcybiskupa Józefa Michalika ... 152
14.1.3. Uchwała w sprawie budowania polityki informacyjnej ZHR ... 152
14.1.4. Uchwała w sprawie opracowania instrukcji postępowania w medialnej sytuacji kryzysowej ... 153
14.1.5. Uchwała w sprawie programów wychowawczych dla instruktorek i instruktorów ... 153
14.1.6. Uchwała w sprawie podstawowego dokumentu programowo-wychowawczego ... 154

14.1.7. Uchwała w sprawie celów i kierunków programowo-wychowawczych ZHR na okres 2005–2011 ... 154
14.1.8. Uchwała w sprawie krótkookresowych celów i kierunków programowo-wychowawczych ZHR ... 155
14.1.9. Uchwała w sprawie regulacji dotyczących KPH ... 156
14.1.10. Uchwała w sprawie zbioru obowiązujących przepisów wewnętrznych ... 156
14.1.11. Apel w sprawie przepływu dokumentów ... 156
14.2. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w sprawie przyjęcia celów i kierunków programowo-wychowawczych ZHR na lata 2004–2006, 4 grudnia ... 157

15. 2005 rok ... 159
15.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 77/4 w sprawie zatwierdzenia programu wychowawczego ZHR, 26 listopada ... 159
15.2. Artykuły, „Pobudka" 2005, nr 1 ... 178
15.2.1. Krzysztof Bojko, *Co się stało z naszym ZHR?* ... 178
15.2.2. Piotr Makowiecki, *Jak to powiedzieć żeby nic nie powiedzieć!?* ... 204
15.2.3. Wojciech Hoser, *O Zielonym Świerszczyku jeszcze słów kilka* ... 205
15.2.4. Marek Gajdziński, Tomasz Maracewicz, *Założenia projektu stopni harcerskich* ... 209
15.2.5. Agnieszka Leśny, *Rozwód* ... 221
15.2.6. Marek Gajdziński, *Jak zostać zastępowym* ... 224
15.2.7. Krzysztof Stanowski, *Rzeczpospolita Harcerska, czyli co powinny regulować regulaminy* ... 232
15.2.8. Jarosław Żukowski, *Ad Fontes czyli Baden Powell na nowo odczytany* ... 234
15.2.9. Tomasz Maracewicz, *Drużyna harcerzy* ... 236
15.2.10. Ewa Hryniewicz, *Czym HOPR nie jest?* ... 238

16. 2006 rok ... 241
16.1. IX Zjazd ZHR ... 241
16.1.1. Uchwały IX Zjazdu ZHR ... 241
16.1.1.1. Uchwała w sprawie listu otwartego do ZHP odnośnie do zastrzeżenia znaku Krzyża Harcerskiego ... 241
16.1.1.2. Uchwała w sprawie pomocy ZHR dla polskich środowisk na Białorusi ... 242
16.1.1.3. Uchwała w sprawie współpracy Organizacji Harcerek i Organizacji Harcerzy ... 242
16.1.1.4. Uchwała w sprawie propozycji Prezydenta RP objęcia honorowym patronatem wszystkich związków harcerskich Rzeczypospolitej ... 243
16.1.1.5. Uchwała w sprawie podejmowania służby publicznej przez instruktorki i instruktorów ZHR ... 243
16.1.2. Wnioski Grupy wychowawczo-ideowej z uwzględnieniem wychowania religijnego w ZHR ... 244
16.2. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 80/7 w sprawie realizacji uchwał IX Zjazdu ZHR, 20 maja ... 244
16.3. Zmiany w programie wychowawczym ZHR ... 245
16.3.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 83/4 w sprawie wprowadzenia zmian w programie wychowawczym ZHR, 10 grudnia ... 245
16.3.2. Dokument uwzględniający zmiany wprowadzone uchwałą Rady Naczelnej z 10 grudnia ... 246

17. 2007 rok ... 265
17.1. Uchwały Rady Naczelnej ZHR ... 265
17.1.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 85/2 w sprawie czystości w wychowaniu i poszukiwaniu prawdy w ZHR, 24 marca ... 265
17.1.2. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 85/3 z dnia 24 marca. List otwarty w sprawie Krzyża Harcerskiego ... 267
17.1.3. Uchwała Krajowego Konwentu KPH ... 268
17.2. Porozumienia o współpracy pomiędzy MON a ZHR, 18 września ... 271
17.3. Sprostowanie w nawiązaniu do wypowiedzi Małgorzaty Bartyzel, przytoczonej w dzienniku „Rzeczpospolita" z dnia 23 kwietnia ... 275

18. 2008 rok ... 277
18.1. Objęcie protektoratu przez Prezydenta ... 277
18.2. Apel władz naczelnych organizacji harcerskich ... 279
18.3. X Zjazd ZHR ... 280
18.3.1. List Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego do uczestników X Zjazdu ZHR ... 280
18.3.2. List Stanisława Czopowicza do uczestników X Zjazdu ZHR ... 281
18.3.3. Uchwały X Zjazdu ZHR ... 282
18.3.3.1. Uchwała, Apel do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego ... 282
18.3.3.2. Uchwała w sprawie sylwetki Harcerki i Harcerza Rzeczypospolitej ... 283
18.3.3.3. Uchwała w sprawie Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej ... 283
18.3.3.4. Uchwała w sprawie tablicy upamiętniającej osobę śp. Księdza Prałata hm. Zdzisława Peszkowskiego ... 284
18.3.3.5. Uchwała w sprawie założeń ideowych współpracy międzynarodowej ZHR ... 284
18.3.4. Informacja o ZHR ... 285
18.4. List ZHR do ZHP ... 287
18.5. Dokument, Priorytety wychowawcze ZHR na lata 2008–2010 ... 289

19. 2009 rok ... 293
19.1. List Przewodniczącego ZHR do wszystkich, którzy tworzyli ZHP ... 293
19.2. Rozkaz Przewodniczącego ZHR L. 7/2009 w sprawie postawy osobistej ... 295
19.3. Zasady wychowania religijnego w ZHR ... 296
19.4. Relacja, *Harcerze ZHR dziękowali na Jasnej Górze za 20-lecie Związku* ... 302
19.5. List Przewodniczącego ZHR do Zjazdu ZHP ... 303

20. 2010 rok ... 307
20.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHR w trzydziestolecie powstania Kręgów Instruktorów Harcerskich im. A. Małkowskiego, 19 września ... 307
20.2. XI Zjazd ZHR ... 308
20.2.1. Uchwały XI Zjazdu ZHR ... 308
20.2.1.1. Uchwała w sprawie realizacji Uchwały VIII Zjazdu ZHR ... 308
20.2.1.2. Uchwała w sprawie opracowania strategii ZHR ... 309

21. 2011 rok 311
21.1. Instrukcja dotycząca odpłatnej i nieodpłatnej działalności pożytku publicznego prowadzonej przez Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, luty 311
21.2. Porozumienie pomiędzy MEN i organizacjami harcerskimi, marzec 313
21.2.1. Informacja o porozumieniu pomiędzy MEN i organizacjami harcerskimi 315
21.3. Relacja, *Krzyż Harcerski znowu dostępny dla całego ruchu harcerskiego* 316
21.4. Stulecie harcerstwa 317
21.4.1. Uchwała Senatu w sprawie jubileuszu stulecia harcerstwa 317
21.4.2. Uchwała Rady Naczelnej ZHR z okazji Jubileuszu Stulecia Harcerstwa 318
21.5. Harcerstwo w warszawskich szkołach 319
21.6. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 106/4 w sprawie ustalenia misji ZHR, 11 czerwca 394
21.7. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 106/5 w sprawie ustalenia wizji ZHR, 11 czerwca 394
21.8. Sto wydarzeń na stulecie, wybrane daty z kalendarium harcerstwa 395

22. 2012 rok 403
22.1. XII Zjazd ZHR 403
22.1.1. Uchwały XII Zjazdu ZHR 403
22.1.1.1. Uchwała nr 2 w sprawie komunikacji społecznej w ZHR 403
22.1.1.2. Uchwała nr 3 w sprawie reformy władz naczelnych i struktury organizacyjnej ZHR 404
22.1.2. Stanowisko nr 1 w sprawie wychowania chrześcijańskiego w ZHR 404
22.2. Sprawa Krzyża Harcerskiego, kwiecień 405
22.2.1. Umowa o współpracy w zakresie ochrony symbolu ruchu harcerskiego Krzyża Harcerskiego 407
22.3. Informacja, O harcerstwie w pałacu prezydenckim – forum debaty publicznej, lipiec 412
22.4. Nadzwyczajny Zjazd ZHR 414
22.4.1. Informacja, komunikat 414
22.4.1.1. Komunikat w sprawie zjazdu, 15 czerwca 414
22.4.1.2. Informacja o Zjeździe Nadzwyczajnym ZHR 415
22.4.2. Uchwały Nadzwyczajnego Zjazdu 416
22.4.2.1. Uchwała z okazji trzydziestolecia harcerskich pielgrzymek na Jasną Górę 416
22.4.2.2. Uchwała w sprawie zmian w Statucie ZHR 417
22.4.2.3. Uchwała w sprawie przystąpienia ZHR do Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych 418
22.5. Fragment rozkazu Przewodniczącej ZHR L. 9/2012 z okazji trzydziestolecia harcerskich pielgrzymek na Jasną Górę 418
22.6. Rozkaz Przewodniczącej ZHR L. 10/2012 w sprawie słów i wskazówek Jana Pawła II 419
22.7. Przesłanie na Rok Wiary, październik 421
22.8. Ósma rocznica śmierci Tomasza Strzembosza 422

22.9. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z okazji siedemdziesiątej rocznicy powołania do służby „Zawiszy" Szarych Szeregów, 9 listopada ... 424
22.10. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 113/5 w sprawie działań na rzecz wsparcia rodziny, 9 grudnia ... 426

23. 2013 rok ... 429
23.1. Rozkaz L. 2/2013 w rocznicę powołania ZHR ... 429
23.2. Próby uregulowania prawnego działalności harcerstwa ... 431
23.2.1. Informacja o projekcie ustawy o działalności harcerskiej ... 431
23.2.2. Projekt Ustawy o działalności harcerskiej ... 432
23.2.3. Relacja z forum debaty publicznej na temat „Otoczenie prawne funkcjonowania harcerstwa" ... 448
23.2.4. Relacja ze spotkania w kancelarii prezydenta ... 449
23.3. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w setną rocznicę urodzin błogosławionego ks. phm. Stefana Wincentego Ferlichowskiego, 9 sierpnia ... 450

24. 2014 rok ... 453
24.1. XIV Zjazd ZHR ... 453
24.1.1. Listy ... 453
24.1.1.1. List Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do organizatorów i uczestników XIV Zjazdu ZHR, 4 kwietnia ... 453
24.1.1.2. List Marszałka Sejmu do Przewodniczącej ZHR Ewy Borkowskiej-Pastwy ... 454
24.1.1.3. List Ministra Sportu i Turystyki do Przewodniczącej ZHR Ewy-Borkowskiej-Pastwy, 31 marca ... 455
24.1.1.4. List Rzecznika Praw Dziecka do Przewodniczącej ZHR Ewy Borkowskiej-Pastwy, 31 marca ... 456
24.1.2. Uchwały XIV Zjazdu ZHR ... 457
24.1.2.1. Uchwała nr 3 z okazji kanonizacji Jana Pawła II ... 457
24.1.2.2. Uchwała nr 4 zobowiązująca władze Naczelne ZHR do przeprowadzenia analizy potrzeb i stworzenia rekomendacji dla XV Zjazdu ZHR ... 457
24.1.3. Relacje z XIV Zjazdu ZHR ... 458
24.1.3.1. Ideały wychowawcze zawarte w Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim są w pełni aktualne i niezmienne, 7 kwietnia ... 458
24.2. Wotum wdzięczności za 25 lat istnienia organizacji, wrzesień ... 459
24.3. Uchwała 118/2 Rady Naczelnej ZHR, 22 lutego ... 460

25. 2015 rok ... 463
25.1. Fragment Rozkazu Specjalnego Przewodniczącej ZHR LS. 2/2015 w sprawie obchodów jubileuszu dwudziestopięciolecia ZHR, 21 lutego ... 463
25.2. Fragment Rozkazu Przewodniczącej ZHR L. 2/2015 ... 464
25.3. Informacja o Zjeździe Strategicznym ZHR ... 466
25.4. Fragment Rozkazu Przewodniczącej ZHR L. 4/2015 dotyczący Stanisława Broniewskiego „Orszy" ... 468

26. 2016 rok ... 469
26.1. XV Zjazd ZHR ... 469
26.1.1. Listy ... 469
26.1.1.1. List Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy do uczestników XV Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 469
26.1.1.2. List Prezesa Rady Ministrów na XV Zjazd ZHR ... 470
26.1.1.3. List Marszałka Sejmu do Przewodniczącej ZHR Ewy Borkowskiej-Pastwy ... 471
26.1.1.4. List Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do Przewodniczącej ZHR Ewy Borkowskiej-Pastwy ... 472
26.1.1.5. List Przewodniczącego i Naczelnika ZHP do Przewodniczącej ZHR Ewy Borkowskiej-Pastwy ... 473
26.1.2. Stanowiska XV Zjazdu ZHR ... 474
26.1.2.1. Stanowisko w sprawie zaangażowania ZHR oraz udziału jego członków w Światowych Dniach Młodzieży ... 474
26.1.2.2. Stanowisko Nr II XV Zjazdu ZHR z okazji 1050-lecia Chrztu Polski, 2 kwietnia ... 475
26.1.3. Uchwały XV Zjazdu ZHR ... 476
26.1.3.1. Uchwała nr I XV Zjazdu ZHR, 2 kwietnia ... 476
26.1.3.2. Uchwała nr II XV Zjazdu ZHR, 2 kwietnia ... 476
26.1.3.3. Uchwała nr III XV Zjazdu ZHR zobowiązująca Naczelnictwo ZHR do powołania zespołu do spraw wypracowania koncepcji wielowariantowego modelu rozwoju harcerstwa na terenach oddalonych od dużych ośrodków akademickich, 2 kwietnia ... 477
26.1.3.4. Uchwała nr IV XV Zjazdu ZHR w sprawie Kół Przyjaciół ZHR, 2 kwietnia ... 478
26.1.3.5. Uchwała nr V XV Zjazdu ZHR w sprawie odpływu niebędących instruktorami pełnoletnich członków ZHR, 2 kwietnia ... 479
26.1.3.6. Uchwała nr VI XV Zjazdu ZHR w sprawie upoważnienia i zobowiązania władz naczelnych ZHR do kontynuacji prac w ramach międzyorganizacyjnego zespołu do spraw otoczenia prawnego harcerstwa, 2 kwietnia ... 480

Załączniki
Załącznik 1
Chronologiczny wykaz zjazdów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 481

Załącznik 2
Skrót problematyki zjazdów ... 482

Załącznik 3
Wykaz chronologiczny uchwał i zmian Statutu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 485

Załącznik 4
Struktura organizacyjna Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 486

Załącznik 5
Spis źródeł ... 487

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW ZWIĄZKU HARCERSTWA RZECZYPOSPOLITEJ

Tom III
Statuty, komentarze i inne dokumenty
dotyczące Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego
(1989–2016)

Wprowadzenie 9

Statuty Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

1. Statut ZHR uchwalony przez I Walny Zjazd ZHR, 1989 r. 25
2. Informacja z zebrania Rady Naczelnej ZHR, 22 kwietnia 1989 r. 32
3. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez II Zjazd ZHR, 1990 r. 32
4. Uchwała Naczelnej Rady Harcerskiej ZHP (r. z. 1918) z dnia 1 maja 1992 r. w sprawie uzgodnień ideowo-organizacyjnych dokonanych przez zespoły ZHR i ZHP (r. z. 1918) w dniach 10 marca i 6 lipca 1991 r. 41
5. Poprawki do Statutu ZHR zatwierdzone na Nadzwyczajnym Zjeździe ZHR w Warszawie, 3 października 1992 r. 42
6. Projekty poprawek do Statutu ZHR zgłoszone przez środowiska instruktorskie i pojedynczych instruktorów – w wersji proponowanej do głosowania, 1993 r. 43
7. Uchwała IV Walnego Zjazdu ZHR w sprawie Statutu ZHR, 1995 r. 55
8. Uchwała w sprawie Statutu i akcesu do Komitetu Założycielskiego Federacji Harcerstwa Polskiego, 1995 r. 55
9. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez IV Zjazd ZHR, 1995 r. 56
10. Uchwała V Zjazdu ZHR w sprawie przygotowania projektu poprawek do Statutu ZHR, 1997 r. 68
11. Uchwała VI Zjazdu ZHR w sprawie przygotowania zmian w Statucie ZHR, 1999 r. 69
12. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez VI Zjazd ZHR, 1999 r. 69
13. Uchwała w sprawie zobowiązania Rady Naczelnej do przedstawienia na kolejnym Zjeździe nowego brzmienia Statutu ZHR, 1999 r. 84
14. Uchwały VII Zjazdu ZHR, 2001 r. 84
    14.1. Uchwała w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2001 r. 84
    14.2. Uchwała w sprawie przekazania propozycji poprawek do Statutu ZHR do opracowania Radzie Naczelnej, 2001 r. 85
    14.3. Uchwała w sprawie wykładni Statutu ZHR, 2001 r. 85
15. Uchwała VIII Walnego Zjazdu ZHR w sprawie dokonania zmian w Statucie ZHR, 2004 r. 86
16. Uchwały w sprawie komentarza do statutowej roli Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego 87
    16.1. Uchwała nr 8 VIII Zjazdu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej w sprawie komentarza do statutowej roli Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego, 2004 r. 87
    16.2. Uchwała nr 77/1 Rady Naczelnej Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, 26 listopada 2005 r. 87
17. Uchwała w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2006 r. 88
18. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez IX Zjazd ZHR, 2006 r. 90

19. Podstawy ideowe wychowania harcerskiego w ZHR, 2006 r. 107
20. Uchwała Naczelnictwa ZHR nr 190/6 w sprawie ustalenia tekstu jednolitego Statutu ZHR, 22 kwietnia 2007 r. 109
21. Uchwała Naczelnictwa ZHR nr 191/4 w sprawie ustalenia tekstu jednolitego Statutu ZHR, 31 maja 2007 r. 110
22. Uchwała Naczelnictwa ZHR nr 206/1 w sprawie ustalenia tekstu jednolitego Statutu ZHR, 18 marca 2008 r. 110
23. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez X Zjazd ZHR, 2008 r. 111
24. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez XI Zjazd ZHR, 2010 r. 128
25. Uchwały XII Zjazdu ZHR, 2012 r. 147
    25.1. Uchwała nr 4 XII Zjazdu ZHR w sprawie materiałów szkoleniowych dotyczących Prawa Harcerskiego, 21 kwietnia 2012 r. 147
    25.2. Uchwała nr 5 XII Zjazdu ZHR w sprawie pogłębionego komentarza do Prawa Harcerskiego, 21 kwietnia 2012 r. 147
    25.3. Uchwała nr 7 XII Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 21 kwietnia 2012 r. 148
    25.4. Uchwała nr 8 XII Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 21 kwietnia 2012 r. 149
26. Uchwała nr 2 Nadzwyczajnego Zjazdu w sprawie zmian w Statucie ZHR, 8 września 2012 r. 150
27. Uchwała Rady Naczelnej ZHR nr 115/5 w sprawie interpretacji Statutu ZHR, 29 czerwca 2013 r. 151
28. Uchwały XIV Zjazdu ZHR, 2014 r. 153
    28.1. Uchwała nr 5 XIV Zjazdu ZHR w obliczu zauważalnego w społeczeństwie relatywizmu wartości, 5 kwietnia 2014 r. 153
    28.2. Uchwała nr 6 XIV Zjazdu ZHR w sprawie upoważnienia Przewodniczącego ZHR do stworzenia ujednoliconego tekstu Statutu ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 154
    28.3 Uchwała nr 7 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 154
    28.4. Uchwała nr 8 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 155
    28.5. Uchwała nr 9 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 155
    28.6. Uchwała nr 10 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 156
    28.7. Uchwała nr 11 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 156
    28.8. Uchwała nr 12 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 157
    28.9. Uchwała nr 13 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 158
    28.10. Uchwała nr 14 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 159
    28.11. Uchwała nr 15 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 159
    28.12. Uchwała nr 16 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 160
    28.13. Uchwała nr 17 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 160
    28.14. Uchwała nr 18 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. 161

28.15. Uchwała nr 19 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 162
28.16. Uchwała nr 20 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 162
28.17. Uchwała nr 21 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 163
28.18. Uchwała nr 22 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 163
28.19. Uchwała nr 23 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 164
28.20. Uchwała nr 24 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 164
28.21. Uchwała nr 25 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 165
28.22. Uchwała nr 26 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 165
28.23. Uchwała nr 27 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 166
28.24. Uchwała nr 28 XIV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 5 kwietnia 2014 r. ... 166
29. Statut ZHR ze zmianami uchwalonymi przez XIV Zjazd ZHR, 2014 r. ... 167
30. Uchwały XV Zjazdu ZHR, 2016 r. ... 191
30.1. Uchwała nr VII XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 191
30.2. Uchwała nr VIII XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 193
30.3. Uchwała nr IX XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 193
30.4. Uchwała nr X XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 194
30.5. Uchwała nr XI XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 194
30.6. Uchwała nr XII XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 195
30.7. Uchwała nr XIII XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 195
30.8. Uchwała nr XIV XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 196
30.9. Uchwała nr XV XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 196
30.10. Uchwała nr XVI XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 197
30.11. Uchwała nr XVII XV Zjazdu ZHR w sprawie zmian w Statucie ZHR, 2 kwietnia 2016 r. ... 197
30.12. Uchwała nr XVIII XV Zjazdu ZHR w sprawie określenia początku i końca dwuletniej kadencji władz naczelnych, władz okręgów, 2 kwietnia 2016 r. ... 198
30.13. Uchwała nr XIX XV Zjazdu ZHR w sprawie organizowania małych obozów harcerskich o charakterze puszczańskim, 2 kwietnia 2016 r. ... 199

Komentarze i inne dokumenty dotyczące Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego

1. Komentarz Oli Rybak, „Kawki", do Prawa Harcerskiego, marzec–kwiecień 1990 r. ... 201
2. Wielka Modlitwa Harcerska, przygotowanie do spotkania młodzieży świata z Ojcem Świętym Janem Pawłem II, 1991 r. ... 203
3. Komentarz do Prawa Harcerskiego dla instruktorów, 1993 r. ... 212
4. Komentarz Piotra Łysonia do Prawa Harcerskiego i Przyrzeczenia Harcerskiego, 1993 r. ... 218
5. Komentarz Kardynała Józefa Glempa do Prawa Harcerskiego i Przyrzeczenia Harcerskiego, 5 sierpnia 1995 r. ... 220
6. Idee zawarte w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim, 1998 r. ... 222
7. Harcerski dekalog – krótki komentarz, 2004 r. ... 227
8. Komentarz do Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego dla harcerek i harcerzy ZHR, 2005 r. ... 230
9. Stanowisko Rady Naczelnej w sprawie przestrzegania 10 punktu Prawa Harcerskiego (wychowanie do czystości i abstynencji), 2012 r. ... 242
10. Komentarz do Przyrzeczenia Harcerskiego oraz komentarz do Prawa Harcerskiego, 2012 r. ... 244
11. Relacja ze Zjazdu ZHR: „Ideały wychowawcze zawarte w Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim są w pełni aktualne i niezmienne", 2014 r. ... 247

Załączniki
Załącznik 1
Chronologiczny wykaz zjazdów Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 249

Załącznik 2
Skrót problematyki zjazdów ... 250

Załącznik 3
Wykaz chronologiczny uchwał i zmian Statutu Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 253

Załącznik 4
Struktura organizacyjna Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej ... 254

Załącznik 5
Spis źródeł ... 255

WYBÓR ŹRÓDEŁ DO DZIEJÓW RUCHU HARCERSKIEGO W POLSCE

Ruch harcerski w latach 1980–1989

Wprowadzenie 11

1. Dyskusje „harcerskie” 25
1.1. Niezależne środowiska harcerskie, gawędy, apele, stanowiska 25
1.1.1. List otwarty instruktorów ZHP ze środowiska krakowskiego, 1980 r. 25
1.1.2. Odezwa Instruktorów Trójmiasta do wszystkich harcerzy i sympatyków harcerstwa w Polsce pod rozwagę w procesie odnowy ZHP, luty–marzec 1981 r. 28
1.1.3. Artykuł *Sytuacja harcerstwa w Polsce*, wrzesień 1985 r. 38
1.1.4. Gawędy, homilie 41
1.1.4.1. Gawędy Jana Pawła II 41
1.1.4.1.1. Gawęda Jana Pawła II wygłoszona przy ognisku z instruktorami ruchu harcerskiego z Krakowa, 6 września 1984 r. 41
1.1.4.1.2. Gawęda Jana Pawła II przy ognisku harcerskim w Castel Gandolfo z harcerzami i instruktorami ruchu harcerskiego z Krakowskiego, 1 sierpnia 1985 r. 43
1.1.4.1.3. Gawęda Jana Pawła II w Castel Gandolfo na spotkaniu z harcerzami i instruktorami ruchu harcerstwa z Trójmiasta, 19 lipca 1986 r. 44
1.1.4.2. Homilia Kazimierza Górnego wygłoszona na Jasnej Górze, 14 września 1986 r. 46
1.1.4.3. Gawędy Stanisława Broniewskiego 48
1.1.4.3.1. Gawęda Stanisława Broniewskiego, *O prawie harcerskim*, 19 listopada 1982 r. 48
1.1.4.3.2. Gawęda Stanisława Broniewskiego *Arsenał 85*, 1984 r. 57
1.1.4.3.3. Gawęda Stanisława Broniewskiego w 75 lat od powstania harcerstwa, 15 lipca 1986 r. 61
1.1.5. Deklaracje ideowe 63
1.1.5.1. Deklaracja ideowo-wychowawcza Polskiej Organizacji Harcerskiej, 1988 r. 63
1.1.5.2. Deklaracja ideowa niezależnych środowisk harcerskich, 20 lutego 1988 r. 64
1.1.5.3. Deklaracja ideowa Niezależnych Środowisk Harcerskich, 22 października 1988 r. 65
1.1.6. Stanowisko, problematyka społeczna, harcerstwo, wrzesień 1988 r. 67
1.1.7. Artykuł Tomasza Deptuły i Krzysztofa Stanowskiego *Niezależne harcerstwo*, wrzesień 1988 r. 69

1.1.8. Materiał Komisji Zjazdowej Porozumienia Ruchu Rzeczypospolitej, październik 1988 r. ... 71
1.1.9. Odezwa *Do wszystkich dawnych harcerek i harcerzy!*, 16 listopada 1989 r. ... 77
1.1.10. Apel Naczelnika Stanisława Broniewskiego do Harcerek i Harcerzy, Instruktorek i Instruktorów, 3 listopada 1989 r. ... 78
1.1.11. Apel Ruchu Kamykowego, 15 grudnia 1989 r. ... 79
1.1.12. Apel Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP do harcerek i harcerzy, instruktorów, seniorów harcerstwa i społeczeństwa, 16 grudnia 1989 r. ... 80
1.1.13. Oświadczenie Ruchu Harcerskiego Rzeczypospolitej, 20 grudnia 1988 r. ... 81
1.1.14. Nasz stosunek do ZHP, 1918 r. ... 82
1.1.15. Stanowisko Prezydium Rady Chorągwi Stołecznej ZHP w ważnych sprawach harcerstwa, 9 marca 1989 r. ... 82
1.1.16. Projekt uchwały Rady Hufca Kraków-Śródmieście w sprawie aktualnego stanu harcerstwa, 28 września 1989 r. ... 84
1.1.17. Informacja o konferencji metodyczno-programowej ... 85
1.1.17.1. I materiały Krzysztofa Stanowskiego, *Drogi wyjścia, czyli kilka praktycznych uwag o występowaniu z ZHP*, 19–20 listopada 1988 r. ... 85
1.1.17.2. II materiały Krzysztofa Stanowskiego, *Drogi ku niezależności, czyli kilka praktycznych uwag o prowadzeniu niezależnej pracy harcerskiej*, 19–20 listopada 1988 r. ... 90
1.1.18. Uchwały Rady Chorągwi Krakowskiej wobec aktualnej sytuacji krakowskiego harcerstwa, 5 października 1989 r. ... 94
1.1.18.1. Projekt Uchwały Rady Chorągwi Krakowskiej w sprawie władz Hufca ZHP Kraków-Śródmieście, 5 października 1989 r. ... 94
1.1.18.2. Uchwała nr 8 Rady Chorągwi Krakowskiej wobec aktualnej sytuacji krakowskiego harcerstwa, 5 października 1989 r. ... 95
1.1.18.3. Uchwała nr 10 Rady Krakowskiej Chorągwi ZHP, 5 października 1989 r. ... 96
1.1.19. Memoriał w sprawie harcerstwa, 9 października 1989 r. ... 96
1.1.20. Informacja zbiórki instruktorskiej z 11 października 1989 r. ... 99
1.1.21. Projekt Krzysztofa Stanowskiego Zasad porozumienia organizacji, środowisk i Instruktorów Harcerskich, październik 1988 r. ... 100
1.1.22. Przywrócenie ZHP społeczeństwu (propozycja działań), 3 listopada 1989 r. ... 105
1.1.23. Stanowiska „Forum Harcerza Rzplitej" ... 106
1.1.23.1. Stanowisko „Forum Harcerza Rzplitej", 25 listopada 1989 r. ... 106
1.1.23.2. Stanowisko II „Forum Harcerza Rzplitej", 1989 r. ... 107
1.1.24. Oświadczenie Mariana Bubaka, Przewodniczącego Rady Chorągwi Krakowskiej i uchwała nadzwyczajnej zbiórki instruktorskiej Hufca Kraków-Śródmieście, w związku z sytuacją odejścia części instruktorów do ZHP (r.z. 1918), 22 października 1989 r. ... 109
1.1.25. Pismo Rad Zespołów instruktorskich z Krakowa, 18 i 20 grudnia 1989 r. ... 110
1.1.26. Zarzuty pod adresem regimowego Związku Harcerstwa Polskiego ... 112

1.1.27. Uchwała Porozumienia Niezależnych Środowisk i Organizacji Harcerskich w sprawie stopni instruktorskich, 15 stycznia 1989 r. 113
1.1.28. Statut Ruchu Harcerstwa Rzeczypospolitej (RHR), 10 grudnia 1988 r. 113
1.1.29. Przywrócenie ZHP społeczeństwu, 1 marca 1990 r. 115
1.1.30. Ocena sytuacji, Jerzy Bukowski, *Harcerskie upiory przeszłości*, lipiec–sierpień 1990 r. 116
1.2. Porozumienia Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego 120
1.2.1. Stanowisko Rady Porozumienia Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego w sprawie odrodzenia ZHP, 1981 r. 120
1.2.2. Uchwała Rady Porozumienia Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego w sprawie przyrzeczenia harcerskiego, 1981 r. 121
1.2.3. Informacja Porozumienia Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego o stopniach harcerskich, 1981 r. 122
1.2.4. Apel Porozumienia Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego do Instruktorów ZHP, 1981 r. 124
1.3. Listy, rozmowa 125
1.3.1. List otwarty do społeczeństwa polskiego, 22 maja 1988 r. 125
1.3.2. Listy otwarte do uczestników IX Zjazdu ZHR, 1989 r. 128
1.3.3. List Anny Zawadzkiej, Haliny Wiśniewskiej, Stefana Mirowskiego i Jana Rossmana, 21 października 1989 r. 133
1.3.4. Listy otwarte do uczestników IX Walnego Zjazdu ZHP 135
1.3.5. List otwarty do Krzysztofa Grzebyka, Naczelnika ZHP, 13 listopada 1989 r. 137
1.3.6. Odpowiedź Naczelnika Krzysztofa Grzebyka, 22 listopada 1989 r. 139
1.3.7. List otwarty do Rad Hufców i Chorągwi ZHP, 28 grudnia 1989 r. 140
1.3.8. Zofia Florczak 141
1.3.8.1. Listy Zofii Florczak 141
1.3.8.2. List do Zofii Florczak 164
1.3.8.3. List Zofii Florczak do „Ogniska Harcerskiego", 1990 r. 165
1.3.9. Rozmowa Janusza Zabłockiego ze Stanisławem Broniewskim, *Harcerstwo – ruch i organizacja*, 23 października 1988 r. 166
1.4. Krajowy Komitet Odrodzenia ZHP 171
1.4.1. Informacje, deklaracja, list, sprawozdania 171
1.4.1.1. Informacje z I posiedzenia Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP 171
1.4.1.1.1. Prasowa informacja z I posiedzenia Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, grudzień 1989 r. 171
1.4.1.1.2. Komunikat z I posiedzenia Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 16 grudnia 1989 r. 171
1.4.1.2. Deklaracja instruktorów krakowskich odbudowy ZHP z 19 marca 1989 r. oraz listy z nią związane 172
1.4.1.2.1. Deklaracja programowa instruktorów krakowskich odbudowy ZHP, 19 marca 1989 r. 172
1.4.1.2.2. Deklaracja odbudowy instruktorów krakowskich ZHP, 19 marca 1989 r. 174
1.4.1.2.3. List do społeczeństwa polskiego 175
1.4.1.2.4. Informacja do społeczeństwa instruktorów środowiska krakowskiego oraz seniorów z dnia 19 III 1989 r. 176

1.4.1.3. Sprawozdanie z II posiedzenia Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 31 stycznia 1990 r. ... 177
1.4.1.4. Informacja Juliana Nuckowskiego o rozmowach, marzec 1990 r. ... 179
1.4.1.5. Odrodzenie ZHP (informacja Krajowego Odrodzenia ZHP), 5 marca 1990 r. ... 181
1.4.1.6. Informacja z posiedzenia Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 5 maja 1990 r. ... 183
1.4.1.7. Komunikat z posiedzenia Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 12 maja 1990 r. ... 184
1.4.2. Podstawy działań, 5 marca 1990 r. ... 185
1.4.3. Uchwała Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 31 marca 1990 r. ... 186
1.4.4. Opis sytuacji harcerstwa w latach przełomu, marzec–czerwiec 1989 r. ... 187
1.4.5. Oświadczenia ... 189
1.4.5.1. Oświadczenie Warmińsko-Mazurskiego Komitetu Odrodzenia Harcerstwa, 19 marca 1990 r. ... 189
1.4.5.2. Oświadczenie Prezydium Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 10 sierpnia 1990 r. ... 190
1.4.5.3. Oświadczenie Prezydium Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP, 23 października 1990 r. ... 192
1.5. Proponowane brzmienie artykułu dotyczącego Harcerstwa w Ustawie o Stowarzyszeniach ... 193
1.6. Ekspertyza Ruchu Porozumienia Rzeczypospolitej dla Lecha Wałęsy i Episkopatu przed obradami Okrągłego Stołu, wrzesień 1988 r. ... 193
1.7. Wystąpienia przedstawicieli ZHR w czasie obrad Okrągłego Stołu ... 201
1.7.1. Wystąpienie Marka Frąckowiaka podczas obrad stolika „stowarzyszenia", 21 lutego 1989 r. ... 201
1.7.2. Wystąpienie Wojciecha Wróblewskiego podczas obrad stolika „młodzieżowego", 16 lutego 1989 r. ... 203
1.7.3. Informacja z zakończonych obrad Okrągłego Stołu ... 206

2. Stanowiska władz państwowych, kościelnych, organizacji w sprawie organizacji harcerskich ... 209
2.1. Władze państwowe ... 209
2.1.1. Pismo do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 22 marca 1989 r. ... 209
2.1.2. Stanowisko prawne Andrzeja Rozmarynowicza dotyczące zagadnień ciągłości pracy i istnienia ZHP, marzec 1989 r. ... 210
2.1.3. Opinia prawna Michała Kuleszy dotycząca art. 46 prawa o stowarzyszeniach, 14 października 1989 r. ... 212
2.1.4. Pismo Instruktorek i Instruktorów do Prezesa Rady Ministrów, Marszałka Senatu, Marszałka Sejmu, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Obrony Narodowej, 21 października 1989 r. ... 218
2.1.5. List odpowiedź Ministra Aleksandra Halla, 14 listopada 1989 r. ... 221
2.1.6. Opinia sporządzona przez Biuro Prawne Gabinetu Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie statusu prawnego ZHP, 28 listopada 1989 r. ... 222
2.1.7. Oświadczenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie realizacji porozumienia zawartego pomiędzy przedstawicielami władz ZHP a Krajowym Komitetem Odrodzenia ZHP, październik 1990 r. ... 224

2.2. Kościół 225
2.2.1. Pismo Kurii Metropolitalnej Warszawskiej w sprawie Duszpasterstwa Harcerzy, 1 sierpnia 1985 r. 225
2.2.2. Zaproszenie na Pielgrzymkę Pojednania, 8 sierpnia 1989 r. 229
2.2.3. Stanowisko Duszpasterstwa Młodzieży Harcerskiej w sprawie odrodzenia ZHP, grudzień 1989 r. 230
2.3. Organizacje 231
2.3.1. Deklaracja ZHP-Kanada, 1988 r. 231
2.3.2. Solidarność 232
2.3.2.1. Stanowisko Prezydium KKW NSZZ „Solidarność" w sprawie pluralizmu w ruchu harcerskim, 1989 r. 232
2.3.2.2. Uchwała Zjazdu NSZZ Rolników Indywidualnych Solidarność w sprawie idei utworzenia ZHR 232
2.3.2.3. Fragment stanowiska Komisji ds. Stowarzyszeń i Organizacji Społecznych Komitetu Obywatelskiego przy Przewodniczącym „Solidarności" Lechu Wałęsie w sprawie ZHR 233
2.3.3. Oświadczenie przewodniczącego ZHP (r.z. 1918) 233
2.3.4. List Krzysztofa Grzebyka do ks. kard. Józefa Glempa dotyczący „Stanowiska Duszpasterstwa...", 11 grudnia 1989 r. 234
2.3.5. Oświadczenie Rady Harcmistrzowskiej Stowarzyszenia Harcerstwa Katolickiego „Zawisza", 29 grudnia 1989 r. 236

Załącznik
Spis źródeł 241